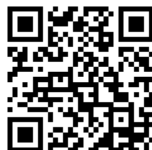
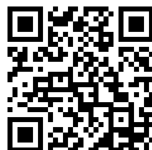

YNGVARS SAGA VÍÐFǪRLA

JÄMTE ETT BIHANG OM INGVARSINSKRIFTERNA

UTGIVEN FÖR

SAMFUND TIL UDGIVELSE AF GAMMEL NORDISK LITTERATUR

AV

EMIL OLSON

KØBENHAVN
S. L. MØLLERS BOGTRYKKERI
1912

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

INLEDNING.

I. Handskrifter. Editioner.

1. Av Yngvars saga víðfǫrla äro följande handskrifter mig bekanta.

2. (**A**) Pergamentshskr. nr 343a 4to i den Arnemagneanska handskriftssamlingen i Univ.-biblioteket i Köpenhamn (Kålund Katal. AM nr 1091). Denna hskr. består av 110 i läderband med träpermar inbundna blad i formatet 23.₃ × 16 cm. med i genomsnitt 38 rader på varje sida och innehåller bland 15 olika yngre sagor (fullständig förteckning hos Kålund a. st.) även berättelsen om Yngvar, som här upptager bl. 48 verso (rad 16) till 54 recto (rad 16). Mot slutet av Yngvarssagan[1]), mellan bl. 53 v. och 54 r., har hskr. en lakun, omfattande ett blad. Denna lakun fanns, såsom visas av en anteckning i nedre margen av bl. 53 v. med Arne Magnussons hand („h*er* vantar i blad„), redan på dennes tid.

YS har i denna hskr. kapitelindelning utan kapitelnummer och -rubriker. Initialerna vid kapitlens början, för vilka tomrum lämnats, ha aldrig blivit införda. Överskriften till sagan: „Jngu*ar*s saga“ är tillagd med yngre hand.

Pergamentet är, såsom oftast i isländska hskr., tämligen mörkt, skriften här och där utplånad eller suddig. Dock är hskr., åtminstone vad YS beträffar, i stort sett väl bibehållen.

---

[1]) Nedan ofta förkortat YS.

Hskr. har varit i Arne Magnussons ägo — den är upptagen i den bekanta förteckningen i AM 435 a 4to bl. 103 v. och har bl. a. å ett i bokens början inhäftat pappersblad en gemensam innehållsförteckning av hans hand — och tillhör således den del av de Arnemagneanska samlingarna, som 1731 kom till Universitetsbiblioteket ur Arnes bibliotek.[1]) Dess tidigare öden äro okända, med undantag därav, att en anteckning med 1600-tals-hand på bl. 76 v. anger, att boken vid tiden för anteckningen befann sig i händerna på en viss Magnus Magnusson på Þingeyri i norra Island. Beträffande den tidpunkt, då Arne Magnusson förvärvat boken, kan ingenting med visshet sägas; den är avskriven första gången något av åren 1726—30 (se nedan 7).

Rafn anser i Fornaldar Sögur Nordrlanda 2: VIII, att handskriften är nedskriven redan under 14de århundradet;[2]) till slutet av samma århundrade eller början av det 15de sättes den av Gíslason 44 Prøver s. VII. Enligt Gering Íslenzk æventýri I: XXIX förskriver den sig först från 15de århundradets början, enligt Boer Ǫrv.-Odds s. V och Kålund Katal. AM 1: 578 från 15de århundradet (utan närmare bestämning).

Nedan (s. XXIV ff.) gives en redogörelse för de viktigaste dragen av hskr:s ortografi och ljudlära i den del som innehåller YS, avsedd bl. a. att lämna bidrag till frågan om nedskrivningstiden.[3]) Av denna redogörelse synes mig framgå, att hskr. uppenbarligen är skriven efter 1350, å andra sidan sannolikt icke senare

---

[1]) Jfr Kålund Katal. AM 2: VIII. [2]) Ett förvånande misstag är det, då hskr. i Antiquités russes 1: 91 sättes så tidigt som till 13de årh. Därstädes 2: 142 har denna uppgift också betydligt modifierats. [3]) Några obetydliga anmärkningar om hskr:s ortografi finnas i Fornald. Sög. Nordrl. 2: VIII, vilka f. ö. icke i allt stämma med förhållandena i den del, som omfattar YS.

än c. 1450. Att inom dessa gränser bestämt fixera tiden torde åtminstone med nuvarande hjälpmedel icke vara möjligt. Måhända kommer man sanningen närmast, om man sätter den snarare efter än före c. 1400.

3. (**B**) Pergamentshskr. nr 2845 4to i den Gamle kongl. samling i Kungl. Bibl. i Köpenhamn (Kålund Katal. KB nr 74). Hskr:n består av 73 blad (inbundna i träpermar förenade i ryggen med läderremsor) i formatet 18.3 × 13.6 cm. med ett antal av (i olika partier av boken) 22 à 26 rader på varje sida och är skriven med två olika, men samtidiga händer, den ena bl. 1—32 r. rad 5, 55—73, den andra 32 r. rad 6 — 54 v. Det med första handen skrivna partiet, till vilket YS hör, har delvis spår av röda rubriker och färgade initialer. Överskrifterna till de olika styckena äro tillsatta i senare tid, enligt Kålund a. st. av Jon Erichsen.[1])

Innehållet i hskr:n utgöres av 9 „fornaldarsögur“ (fullständig förteckning hos Kålund a. st.), bland dem från bl. 55 recto till och med bl. 59 recto ett fragment av YS under (den av Jon Erichsen tillfogade) titeln: „Fragmentum Ingvars Sögu“. Fragmentet börjar med orden: „Y*nguar* sött *ok* u*ar* þa komiɴ“ kap. 8 (nedan texten s. 27 rad 8) och går till sagans slut, men har mot slutet av sagan en lakun motsvarande ett av hskr:s blad.

Denna hskr. är delvis rätt illa medfaren, sliten, nedrökt och smutsig. Det parti, som innehåller YS är dock väl bevarat; endast på helt få ställen är hskr. här oläslig eller svårläst och dylika ställen omfatta aldrig större stycken, i regel en eller ett par bokstäver, mera sällan ett helt ord eller ett par ord följd.

---

[1]) Jón Eiríksson (Jon Erichsen), vetenskapsman och ämbetsman, född på Island 1728, död i Köpenhamn 1787, bibliotekarie vid Kungl. Bibl. 1781—87.

Hskr:n förvärvades av den bekante isländsk-norske historieskrivaren Torfæus (dåvarande kunglig translator av nordiska antikviteter) på dennes samlarfärd till Island 1662. Såsom Kålund framhåller, är det nämligen utan tvivel denna hskr., som är upptagen som nr 5[1]) i en för Arne Magnusson år 1712 tagen avskrift av Torfæi egen förteckning över vid detta tillfälle förvärvade handskrifter, insatt som ett särskilt lägg i AM 435 b 4to och försedd med rättelser av Arne Magnusson själv (förut publicerad jämte identifiering av Vígfússon i Sturlunga saga Proleg. CXLV—VI och nu fullständigt tryckt hos Kålund Katal. KB XLI). Själv hade Torfæus den till låns under åren 1682—1704 (Kålund Katal. KB XLV).[2]) Om dess tidigare öden känner man intet annat, än att den enligt marginalanteckningar å bl. 35 v. och 41 v. på 1600-talet befunnit sig i händerna dels på en viss Eyulfur Jonsson, dels på en Nikulas Einarsson, av vilka den förre uttryckligen anger sig som bokens ägare.

Hskr:s nedskrivningstid sättes av Rafn i Fornaldar Sögur Nordrlanda 1: XIX (liksom i Antiquités russes 2: 142) till början av 15de århundradet, likaledes (närmare bestämt till „de första åren av femtonde århundradet“) av Cederschiöld Bandamannasaga s. IX (Lunds univ. årsskrift X). Den senare stöder sig på ett meddelande av den framstående handskriftskännaren Jón Sigurðsson (d. y.).[3]) Den nedan under **II** givna

[1]) Den något underliga titeln är: „Halfreki, Territorii cujusdam norvegici Regis ante Pulcricomi tempora, historia. item Heidreki Cimbriæ vetustissimi et multu alia — octavo“. De i titeln nämnda sagorna äro de i hskr. förekommande Hálfs saga ok Hálfsrekka samt Hervarar saga ok Heiðreks konungs. „Halfreki“ har väl uppstått genom missförstånd av „Hálfsrekka“. [2]) Detta långlån är troligen anledningen till att hskriften i Sverige (se nedan s. XXII) fordom gått under namnet „Torfæi handskrift“ o. d. [3]) Bekant vetenskapsman och politiker, född på Island 1811, död i Köpenhamn 1879.

redogörelsen för ortografi och ljudlära i den del, som innehåller Yngvarsfragmentet, torde visa, att denna hskr. med all sannolikhet är något äldre än den nyss beskrivna AM 343 a.[1])

4. (**C**) Pappershskr. nr 343 c 4to i den Arnemagneanska samlingen i Univ.-biblioteket i Köpenhamn (Kålund Katal. AM nr 1093). Hskr:n består av 24 blad (3 sidor i slutet blanka) i formatet 20.3 × 16 cm. 21 à 22 rader på varje sida och innehåller Yngvarssagan fullständig under titeln (överst på första sidan): „Hier biri*ar* söguna af Jngv*ar*e Wijdførla“.

Avskriften, som är gjord med kursivstil, härrör från slutet av det 17de århundradet (så enligt Kålund) eller möjligen från början av det 18de. Skrivaren är okänd, med undantag för sista sidan (bl. 23 r.), som är skriven med Arne Magnussons egen hand.

Den sistnämnda omständigheten är av intresse. Den synes vittna om att hskr:n i fråga är en för Arnes räkning och under hans inseende gjord avskrift av en äldre hskr. av sagan. Det skall strax nedan visas, att den icke är avskriven efter någon nu för oss bekant kodex; och att detta gäller även för den av Arne Magnusson tillfogade sista sidan, framgår bl. a. av de avvikande slutorden. Är avskriften gjord i Köpenhamn, har det således därstädes funnits ännu en nu förlorad och, såvitt jag vet, ingenstädes omtalad fullständig hskr. av YS. Möjligt är ju dock även, att Arne låtit göra denna avskrift under någon av sina vistelser på Island: 1685—86 eller 1702—12 (jfr om dessa uppehåll på Island Kålund Katal. AM 2: inledn.)

5. (**D**) Pappershskr. nr 31 (4to) i den Raskska samlingen å Universitetsbiblioteket i Köpenhamn (Kålund Katal. AM nr 2602). Denna hskr., som består

---

[1]) En ytterst obetydlig anmärkning om ortografien i denna hskr. finnes hos Rafn Fornaldar Sögur Nordrlanda 1: XIX.

av 350 blad — inberäknat försättsbladet, som på insidan har samtidig innehållsförteckning till hela boken — i formatet 20 × 15.2 cm. och med i allmänhet 30 à 32 rader på varje sida, utgör ett samlingsband innehållande 18 sagor och „þættir“, dels av heroiskt, dels av romantiskt innehåll (fullständig förteckning hos Kålund a. st.). Bland dessa befinner sig, skriven å bl. 35 v.—46 v., YS fullständig under titeln: „Sagan*n* af Ingvare Eymundar Syne“.

Hskr:n är en av dem, som av R. Rask på hans antikvariska resa till Island 1813—15 hemfördes till Danmark och 1833 förvärvades till Arnemagneanska stiftelsen (jfr Kålund Katal. AM 2: inledn. s. IX). Om dess tidigare historia ger en anteckning på försättsbladets framsida den upplysningen, att den tillhört B. Bogason (det vill, såsom en jämförelse med anteckning i Rask nr 32 visar, säga Benedikt Bogason på Staðarfell). På försättsbladets framsida finnes vidare en anteckning, att „Jon Jonsson Asgarde“ bundit boken. Nederst å bl. 2 r. står namnet Johann Olafsson, av stilen att döma just den, som nedskrivit boken.

Hskr:n är enligt Þorkelsson Om digtn. på Isl. i det 15de og 16de årh., s. 156, 164 skriven c. 1700, enligt Cederschiöld Clarus saga (Festskrift till Kungl. Univ. i Köpenhamn 1879), s. IV „ab ineunte sæculo XVIII^{mo}“. Kålund (a. st.) sätter den till 18de århundradet utan närmare bestämning.

6. En jämförande undersökning av de nu beskrivna hskr:na AM 343 c 4to och Rask 31 i förhållande till AM 343 a ger följande resultat.

Båda dessa hskr. börja i motsats mot AM 343 a nytt kapitel med orden Suo segia 48.4 och ha i stället för den latinska satsen 48.1 ff. en isländsk, nästan ordagrannt överensstämmande översättning därav.

AM 343 c och Rask 31 ha en mängd från AM 343 a avvikande gemensamma läsarter, av vilka en stor del icke kunna antagas bero därpå, att AM 343 c och Rask

31 tillfälligtvis ändrat på samma sätt. Som exempel vill jag anföra:

	AM 343a:	AM 343c och Rask 31:
4.14	*uerdr gott til fiar ok manna*	tillägga *honum* efter *uerdr*
5.5-6	*A þui meli*	*á þvi mále*
7.6	*þeim vel ok Yngvari*	*vel Jngvare*
7.25	*þeir giora suo*	tillägga *nu* efter *giora*
11.17	*kongs nafns*	*vm* (*um* R 31) *kongs nafn*
13.6	*gæddi þa ferdinni*	*greiddi þá ferdina*
13.8	*ok sier*	*enn leit* (343 c), *ok leit* (R 31)
13.13	*fôtakistu*	*fatakistu* (343 c), *fatakizu* (R 31)
14.19	*Marger fâluzt*	*ok fálust* (*fáluz* R 31) *þá marger*
16.19	*Þa*	*Þar*
16.26	*þeira*	*þesse*
18.20-21	*Hann uar þeira mattkare*	*þvi hann var* etc.
19.1	*stund*	*hrijd*
19.11-13	*enn mælltu — hlaupa*	saknas
19.17	*at fiandinn væri*	*þad fiandann vera*
19.23	*burtu*	*j burt* (*burtu* R 31) *geinginn*
21.15-16	*skaut hann*	tillägga: *á þá*
23.13-14	*syndizt honum diofullinn*	tillägga: *koma j*
28.4	*þegar sem ek em daudr*	sakna *þegar*
29.7	*ok þann matti hon eigi sea*	*j þann máta, ad hun þótt-est eij siá þann er* (343c), *i þann máta, hon þóttiz eckj siá þann er* (R 31)
31.2	*uitum*	*munum*
32.3	*[E]N*	*Sva* (343 c), *Svo* (R 31)

35.6-7	*retti fiadurstafinn ok sidar sialfa fiodrina*	*rein fiadurstafinn vid siâlfa fiôdrina*
36.1	*einn girdzskur madur*	*sa girske madur* (343 c), *hin griske madur* (R 31)
38.11	*þeir tæki aller at toga*	*þeir tæki aller a; ok togudu*
39.7-8	*tocu þa ok leiddu dyrit*	*toku þâ dijrit ok leiddu*
39.11	*þat fiell dautt*	tillägga *nidur*
47.17	*hiet*	*er nefndur*
49.8	*Ynguars sogu*	saknas
49.9	*hana*	saknas.

Härav framgår således, att AM 343 c och Rask 31 icke kunna vara avskrifter efter AM 343 a. Men de kunna icke heller vara avskrivna efter varandra.

Att Rask 31 skulle vara en avskrift av AM 343 c är redan av yttre omständigheter så gott som uteslutet. Att så icke är förhållandet, framgår också till fullo av ett stort antal textställen, där Rask 31 stämmer med AM 343 a, under det AM 343 c avviker. Jag kan nöja mig med att anföra tre redan i och för sig fullt bevisande ställen, där några för AM 343 a och Rask 31 gemensamma ord saknas i AM 343 c: 6.7 orden „ok annara hofþingia i Suiþiod“; 27.1 „lid sitt“; 35.15 „uid lanzmenn“ samt det mycket karaktäristiska stället 36.1, där Rask 31 och AM 343 a ha det uppenbara felet „skinna (skina 343 a) kaup“, under det AM 343 c har det riktiga „ripta skinnakavp“.

Lika litet kan AM 343 c vara avskriven efter Rask 31. Då ett sådant antagande redan av åldersskäl förbjudes (jfr ovan), är det nästan överflödigt att nämna, att även här en stor mängd överensstämmelser finnas mellan AM 343 c och AM 343 a emot Rask 31 av den art, att texten i AM 343 c på dessa ställen omöjligen kan utgå ifrån Rask 31. Fullständigt bevisande äro även här några ställen, där orden i fråga helt saknas i Rask

31: 1.11 „af Suiþiod“; 2.19 „fiolmenner“; 2.25 „ok kæti“; 8.10 „af hestinum“; 10.4-5 „bædi fyrir gudi ok monnum“; 13.20 „fyrir ohlydni“; 17.9-10 „ok neitadi“; 18.15 „þess er þeir þurftu“; 24.14 „ok trvlaus“; 34.5-6 „þuiat þeir eru suo sterker sem hit oarga dyr ok háfer sem hus edur skogar“; 39.2 „gengu til dyrsins. Þeir“.

AM 343 c och Rask 31 stå således självständigt icke blott mot AM 343 a, utan även mot varandra. Den stora mängden inbördes avvikelser gör det sannolikt, att de icke ens ha en omedelbar gemensam källa, utan att de var för sig utgöra avskrifter av nu förlorade handskrifter. Bådas källor ha emellertid stått nära AM 343 a med avseende på sin textavfattning. Särskilt kan i detta sammanhang observeras det för AM 343 a, AM 343 c och Rask 31 gemensamma felet *niu* i st. f. XI i uppgiften 30.12 om Yngvars död i förhållande till Olof den heliges fall. Gl. kgl. saml. 2845 4to har här det rätta.

Med 2845 4to ha AM 343 c och Rask 31 var för sig eller båda tillsamman endast få läsarter gemensamma och dessa mestadels betydelselösa. Följande kan kanske förtjäna att nämnas:

AM 343 a, Rask 31:	AM 343 c, 2845 4to:
30.10 *burd*	*hijngadburdi* (343 c), *hingadburd* (2845)
36.8 *stauck*	*fiell* (343 c), *fell* (2845)

AM 343 a, AM 343 c:	Rask 31, 2845 4to:
30.16 *med þui at*	*med* saknas
38.12 *hofdinu*	*hófdi*
39.11 *ofan*	saknas

AM 343 a:	AM 343 c, Rask 31, 2845 4to:
29.8 *um ferd sina*	*ferd sinne* (*sinni* 2845)
34.12 *kuad*	tillägga *þa*

47.16 *þa leid suara*	*svara á þá* (*þessa* R 31) *leid*
47.17 *son Olafs*	saknas
47.17 *hiet*	*er nefndur*

7. (E) Pappershskr. nr 343 b 4to i den Arnemagneanska samlingen i Univ.-biblioteket i Köpenhamn (Kålund Katal. AM nr 1092). Hskr:n består av 37 blad (3 sidor i slutet blanka) i formatet 21.3 × 15.4 cm. och innehåller YS fullständig (jfr nedan). Överskrift saknas, ävensom initial till första kapitlet. Skrivaren är enligt Kålund (a. st.) Jón Sigurðsson (d. ä.) och tiden för nedskrivningen således 1726—30.[1])

En (yngre) anteckning å första bladet angiver, att hskr:n i fråga är en avskrift efter AM 343 a. Att detta, d. v. s. beträffande det som finnes i AM 343 a, är rikligt, blir i själva verket tydligt redan därigenom, att denna avskrift har det parti, som saknas i AM 343 a (se ovan s. I) inom klammer, en anordning, som synbarligen avser att angiva, att detta hämtats ur en annan källa än det övriga. Förhållandet bekräftas nogsamt vid en jämförelse av texten i 343 a och 343 b, vilken senare på det hela mycket noggrant följer sin källa, ehuru naturligtvis en del avvikelser förekomma.

Den i AM 343a förefintliga lakunen (jfr ovan s. I) är, såsom en undersökning ger vid handen, utfylld efter AM 343c. Detta framgår redan därav, att avvikelserna mellan 343 b och 343 c i denna del av texten i motsats till det övriga partiet äro mycket små och obetydliga och alla sådana, att de kunna ha uppstått genom avsiktliga ändringar eller förbiseenden av 343 b:s skrivare. I de flesta fallen bekräftas t. o. m. 343 c:s läsart såsom den ursprungligare av Rask 31. Ett särskilt bevis för att 343 b är skriven efter 343 c är det gemensamma felet 43.19, där i båda ordet „biskup“ saknas. En ytterligare bekräftelse ligger i en del av-

[1]) Enligt anteckning i en på Univ.-bibl. i Kphmn befintlig förteckning över isländska skrivare vistades Jón Sigurðsson (född 1702, död 1757) endast nämnda år i Kphmn.

vikelser från den i det övriga partiet följda ortografien, avvikelser som utgöra tydliga påverkningar av ortografien i 343 c.

8. (F) Pappershskr. nr 42 4to i det Kungl. Bibliotekets i Stockholm samlingar av isländska hskr. (Arwidsson Förteckning s. 139, Gödel Katal. nr 220). Består av 128 blad i formatet 21.5 + 16.5 cm., lösa lägg i papperskonvolut, och innehåller bl. 1—60 Vilmundar rímur viðutan, bl. 60—100 Ingvars rímur och bl. 101—124 recto YS under rubriken: „Hier byriar Søguna af Yngvare Vijdførla". Bl. 124 v.—128 äro lämnade blanka.

Hskr:n är skriven med tre olika händer, däribland den del som innehåller YS av obekant skrivare. Enligt Arwidsson a. st. är denna avskrift av YS „från omkr. 1680 eller förhända något äldre"; enligt Gödel förskriver den sig från senare hälften av 1600-talet. Tidsbestämningen för den del som omfattar YS kan emellertid icke vara riktig. Hskr. 42 4to är nämligen en avskrift av AM 343 b, och dennas nedskrivningstid är, såsom ovan nämnts, åren 1726—30.

Även på annat sätt framgår det, att Sth. 42 4to icke är så gammal, som Arwidsson och Gödel antaga. Det kan nämligen icke vara någon annan handskrift än denna, om vilken Brocman s. V säger: „Hans Excellence Grefwe Bonde[1]) tillhörer den Heder, at.. först hafwa låtit denna saga, igenom den förträfflige Grams[2]) Handräckning, hit uti Landet inkomma". Men denna förmedling ägde, såsom visas av ett brev från Gram till Bonde (tryckt hos Trolle-Bonde Anteckningar om Bondesläkten IV: 218 f.) rum först år 1734, och avskriften, som gjordes direkt för Bondes räkning, var just då färdig.

---

[1]) Gustaf Bonde, greve, riksråd, född 1682, död 1764. Om hans lärda intressen och verksamhet se framför allt Trolle-Bonde Anteckningar om Bondesläkten IV. [2]) D. v. s. den bekante danske historikern Hans Gram, född 1685, död 1748.

Att Sth. 42 4to, som i nyssnämnda brev uppgives vara „ey alene afskrifwen men nöye conferet(!), ikke alene med den codice, hvorefter Copien er giort, men og med tvende andre, af hvilke den ene ligeledes var integer, men den andre dimidia parte mutilus“, är avskriven efter AM 343 b — och icke direkt efter AM 343 a — visas därav, att den upprepar nästan alla den förras avvikelser från den senare. Bland mera karaktäristiska ställen kunna nämnas:

	AM 343 a:	AM 343 b och Sth. 42 4to:
2.24	*bodi*	*bordi*
8.20	*at*	*er*
15.17	*spurdi*	tillägga: *þa*
15.24	*af*	*med*
16.15	*þann*	*þennann*
19.11	*mælltu*	öppen plats lämnad, emedan förkortningen ej förstätts
20.5	*þeir giordu suo*	saknas
23.13	*diofullinn*	*diofull med*
23.16	*dô*	*deydi*
24.8	*minnar*	*minni* (*mini* 343 b)
27.16	*aullu*	*fullu*
29.2	*likam*	*lik*
31.8	*saugdum fra*	*fra* saknas
32.5	*um austurueg ganga*	*um austr gang*(!)
34.8	*âsar*	*as*
35.8	*Þa giordi Sueinn ok*	*Suein giôrdi ok*

Emellertid har Sth. 42 4to också icke få från AM 343 b avvikande läsarter. En del av dessa överensstämma med AM 343 c.

Med AM 343 c stämmer Sth. 42 4to även däri, att den liksom denna, men i motsats till AM 343 b (och 343 a) börjar nytt kapitel med orden Suo segia 48.4. Att AM 343 c

rådfrågats, framgår slutligen med full evidens av de rättelser och marginalanteckningar, som på några ställen förekomma: 13.6 i margen vid orden „gæddi þa ferdinni“: „al. greiddi ferdina“; 16.19 „þa“ rättat till „þar“; 20.20 i margen vid ordet „hvijtasallti“: „al. hveitisallti“; 24.12 „þessi“ över raden ändrat till „þessari ferd“; 24.20 „hafdi“ (som saknas i 343 a och 343 b) tillskrivet över raden; 32.5 i margen vid det felaktiga „um austr gang“: „aliis austurveg ganga“; 36.1 „skina kaup“ rättat till „skinnakaup“ och i margen tillfogat „ripta“; 48.14 i margen vid orden „bækur at“: „bokar, er“; 49.11 i margen vid ordet „Klauku“: „al. Klöcku“. Alla dessa läsarter återfinnas i AM 343c, och att det är just denna, som använts, visas af den tveksamma marginalanteckningen till 19.11, där öppen plats (jfr ovan) i likhet med AM 343 b lämnats för ordet *mælltu*: „fortè mældtu vel simile qvid“. Den punkt, där detta ord står, saknas nämligen i AM 343c, och tomrummet kunde därför av skrivaren endast gissningsvis ifyllas.

AM 343 c är således den fullständiga handskrift, som — i överensstämmelse med det citerade brevet — jämte huvudkällan begagnats. Att, såsom brevet uppgiver, även ett fragment av sagan jämförts, framgår med säkerhet åtminstone av ett ställe 48.3-4, där i st. f. ett „post [öppen plats] ad amazones“ i AM 343 b insatts fragmentets „postremo ad Amazones veniens“. Men huruvida det varit originalet, Gl. kgl. saml. nr 2845 4to, eller dess avskrift AM 193 c fol. (nedan s. XVIII), som använts, låter sig icke avgöra.

9. (**G**) Pappershskr. nr 98 fol. i det Kungl. Bibliotekets i Stockholm isländska handskriftssamling (Arwidsson Förteckning s. 108, Gödel Katal. nr 154). Samling bestående av 938 blad i formatet 32.5 × 21 cm., lösa lägg i gråpapperskonvolut, och innehållande 19 olika nummer (fullständig förteckning hos Gödel a. st.). Flertalet av dessa nr (2—9, 11—17, 19) utgöres av svenska översättningar av eller ur isländska (mest

yngre) sagor och „þættir“, ett nr (det första) av isländsk text med svensk översättning, och ett, nr 18 = blad 860—926, av den oss här intresserande YS endast på isländska, under titeln „Søguna(!) af Yngwar Widforla“. Att det vid detta nr liksom vid det första („Krembres saga Gautakonungs ok Áka Svíakonungs“) varit meningen att tillfoga svensk översättning, ehuru detta uppsåt ej fullbordats, framgår därav, att endast versosidorna äro beskrivna, under det rectosidorna i väntan på den svenska texten lämnats blanka.

Hskr:n är skriven med kursiv av två olika händer, därav det parti, som innehåller YS, enligt Gödel a. st. troligen av den hos Antikvitetskollegiet som översättare anställde isländingen Þorvaldur Brockman. Hskr:ns nedskrivningstid är enligt Gödel (a. st.) förra hälften av 1700-talet.

Yngvarssagan är här, såsom en granskning visar, avskriven efter den nyss beskrivna Sth. 42 4to, vilket framgår icke blott därav, att texten här är identisk med texten i Sth. 42 4to, med så gott som alla denna senares icke så fåtaliga avvikelser från källskriften — däribland de karaktäristiska rättelserna efter AM 343 c 16.19, 24.12, 24.20, 36.1 — utan till yttermera visso även därav, att åtskilliga av Sth. 42 4to:s randanmärkningar (jfr ovan s. XIII) här i texten medtagits såsom alternativ inom parentes: 13.6 „gæddi [greiddi]“; 19.11 „[mælltu]“; 32.5 „um austur gang [veg ganga]“; 49.11 „Klauku [Klocku]“, en gång omvänt 42 4to:s randanmärkning i texten och dess textläsart inom parentes: 48.14 „bokar [bækur]“. Av 98 fol.:s avvikelser från 42 4to finnas inga, som bevisa, att avskrivaren begagnat någon annan källa. Tveksam kunde man vara blott rörande en rättelse 41.11 „lide heidingia“ [= 42 4to] till „heidingum“ [= AM 343 a och AM 343 b].

10. (**H**) Pappershskr. nr 60 4to i Kungl. Bibliotekets i Stockholm isländska handskriftssamling (Arwidsson

Förteckning s. 143, Gödel Katal. nr 238). Hskr:n består av 18 blad, oberäknat ett försättsblad vid främre permen, i formatet 20.8 × 16 cm. och innehåller sagan under rubriken (å första bladets rectosida): „Her beriar Søguna af INGVARI Vidførla og SVEINI Syni Hans“.

Enligt anteckning med avskrivarens hand å första bladets rectosida är hskr:n „Udskreven efter et exemplar paa det Kongl. Academies Bibliothec i Khavn in Novembri 1734“. Den skänktes år 1752 av den bekante historikern Langebek, för vars räkning denna avskrift således tagits, till sagans första utgivare, den svenske fornforskaren N. R. Brocman,[1]) med vars samlingar den efter Brocmans död kommit till dåvarande Antikvitetsarkivet och därifrån vid dess upplösning till Kungl. Biblioteket.

Den hskr. å Univ.-biblioteket i Köpenhamn, efter vilken detta exemplar av sagan sålunda är utskrivet, är, såsom en undersökning visar, AM 343b, som den i regel troget följer, icke blott med avseende på dennas från AM 343a avvikande läsarter, utan även med avseende på ortografi och ordformer. Avvikelserna från AM 343b äro i allmänhet utan betydelse (delvis naturliga rättelser eller utfyllningar), och visa inga överensstämmelser med AM 343a eller AM 343c, ur vilka några slutsatser rörande förhållandet till dessa kunna dragas. Den senare hskr:n har dock avskrivaren haft tillgänglig vid utförandet av sitt arbete. Inflytandet från densamma inskränker sig emellertid, såvitt jag kunnat finna, därtill, att han i likhet med denna, men i

---

[1]) Jfr Brocman s. V: „Kl. Danske Geheim-Archivariens [dvs. Grams] wärde Efterträdare, Hr Justitiæ-Rådet Langebek må Efterwärlden därföre tacka, at Sagans Utgifware År 1752 af honom dess egen 18 år tilförne tagna Afskrift bekommit“.

motsats till AM 343b (och 343a) börjar nytt kapitel vid orden Suo segia 48.4, efter latinet 48.1 ff. tillägger ordagrannt samma översättning som i AM 343c ersätter latinet,[1]) samt 49.18 efter ordet „saugu“ tillfogar AM 343c:s slutord: „af Ingvari Vidförla ok þeim Fedgum“.

Av Brocman har denna hskr., som ligger till grund för hans edition (jfr nedan s. XXI) försetts dels med permtitel,[2]) dels på försättsbladets rectosida med några anteckningar på latin om Odd munk och författarskapet till Yngvarssagan, dels å försättsbladets versosida med en förteckning över innehållet i de olika kapitlen av sagan,[3]) dels slutligen med en mängd marginalanteckningar. Härom närmare nedan s. XXI f.

II. (**I**) Pappershskr. nr 1750 4to i den Thottska samlingen i Kungl. Biblioteket i Köpenhamn (Kålund Katal. KB nr 1080). Består av 27 blad i formatet 20.8 × 16.1 cm. och innehåller sagan utan någon titel.

Hskr:n har (jfr Kålund a. st.) tidigare tillhört den bekante historikern Langebeks bibliotek, där den burit numret 418, och är tydligen en avskrift, som Langebek för sin räkning låtit taga, sedan han skänkt bort en förut innehafd (se ovan s. XV). Enligt Kålund (a. st.) tillhör den senare hälften av 1700-talet (senare än Langebeks dödsår 1775 kan den naturligtvis ej vara).

Sagan är i denna hskr. avskriven efter AM 343b. Detta antydes redan därav, att den liksom den nämnda har det i AM 343a felande partiet inom klammer (jfr ovan s. X) och bekräftas vid en närmare jämförelse, som visar, att den mycket troget följer AM 343b i så gott som alla dess avvikelser från AM 343a (de många exem-

---

[1]) „So er mællt, at Aunundr Svija Kongr sende son sinn Eimund, at vandra i giegnum þat Balzoniska haf; ok ad þui endudu var hann af Amazonis deiddur.“ [2]) „Söguna(!) af Ingvare Vidförla“. Jfr nr 98 fol. (ovan s. XIII f.). [3]) Återfinnes i Brocmans edition s. 48.

plen torde det vara överflödigt att anföra). Från AM343b avvikande läsarter äro mycket få och obetydliga (delvis självklara rättelser av felaktigheter i källskriften). Ingenting antyder, att avskrivaren begagnat någon annan hskr. än denna.

Anmärkas kan till sist, att de från AM343b avvikande läsarterna i Thott 1750 icke igenfinnas i Sth. 60 4to, liksom ej heller denna senare hskr:s speciella avvikelser från AM343b möta i Thott 1750. Härav framgår, att Thott 1750 icke — såsom det ju eljest kunde ligga nära till hands att antaga — är en avskrift av Sth. 60 4to.

12. (K) Pappershskr. nr 949 (a—g) 4to i den Arnemagneanska samlingen i Universitetsbiblioteket i Köpenhamn (Kålund Katal. AM nr 2081). Utgör ett samlingsband, bestående av sammanlagt 372 blad i formatet 22 × 18 cm., med de olika avdelningarna paginerade var för sig, och innehåller 7 sagoavskrifter (förteckning hos Kålund a. st.), däribland som litt. f å 23 blad YS utan rubrik.

Hela avskriftsamlingen är gjord under förra hälften av 1800-talet och har av Det kongl. nordiske oldskriftselskab, för vars räkning den väl sålunda kommit till, år 1883 överlämnats till Univ.-bibliotekets handskriftssamling (Kålund a. st.).

YS synes i denna hskr. vara avskriven efter AM 343a. Detta antydes av en anteckning i margen vid det ställe, där lakunen i AM343a börjar: „NB hèr vantar i Codex eitt Blad“ och en vid det ställe, där denna lakun upphör: „hèr byrjar skinnbókin aptr. NB“, och motsäges icke av en jämförelse mellan texten i denna hskr. och AM 343a, 343b och 343c. Avvikelser från originalet, överensstämmande med 343b, visa emellertid tydligt, att även denna begagnats. Därjämte har efter denna avskrivits det parti, som saknas i 343a; 949 f följer här mycket noga 343b med dess från 343c avvikande läsarter (även ett sådant uppenbart

fel i 343b som „koronu“ obl. i st. f. „korona“ nom. 44.2 är bibehållet). Ingen antydan föreligger, att avskrivaren begagnat någon annan källa än de nu nämnda.

13. (**L**) Pappershskr. nr 193c fol. i den Arnemagneanska samlingen i Univ.-biblioteket i Köpenhamn (Kålund Katal. AM nr 296). Utgöres av 6 blad i formatet 32 × 20.4 cm. och innehåller ett fragment av YS under titeln „Fragment Ingvars Sögu viðforla“ med tillägget: „deest initium“. Hskr:n är nedskriven c. 1700 av den bekante skrivaren hos Arne Magnusson och Torfæus Ásgeir Jónsson (jfr Kålund a. st.) och utgör, såsom en anteckning på frampermens innersida upplyser och såsom redan en ytlig granskning ger vid handen, en avskrift av Gl. kgl. saml. nr 2845 4to (ovan s. III). Å bl. 4 v. är omedelbart framför den mot lakunen i 2845 svarande luckan i texten antecknat: „Her vant*ar* blad i Membr.“

Från sin källa har AM 193c fol. — utom de sedvanliga ändringarna i ortografi och ordformer — rätt många avvikelser, av vilka dock en del äro naturliga rättelser av uppenbara fel eller gissningar, där originalet är svårläst. Ingenting bevisar, att avskrivaren begagnat någon annan hskr. vid sidan av 2845 4to. Rent tillfälliga kunna väl nämligen följ. överensstämmelser med AM 343a, b och c vara: 31.16 „voru liþner“ i st. f. 2845:s „lidu“; 37.8 „kraftr“ i st. f. „mattr“; 38.14 „gato“ i st. f. „hafa“; 39.1 „oc“ tillagt framför „Nockurn“; 40.8 „Oc“ i st. f. „En“; 49.4 „segiz“ i st. f. „lez“; likaledes följande med 343c: 44.16 „hon“ tillagt efter „bad“ (en naturlig rättelse), 47.15 „veri“ i st. f. „se“.

14. (**M**) En pappershskr. i Univ.-biblioteket i Lund med gammal signatur: „Bibl. mscr. H. b) Saga L. fol. 2“. Denna hskr. består av 6 blad i formatet 25 × 19.2 cm. och innehåller under titeln: „Fragment Ingvars søgu vidførla. deest initium“ samma fragment av YS, som

föreligger i Gl. kgl. saml. nr 2845 4to och dess nyssnämnda avskrift AM 193 c fol.

Fragmentet utgör, såsom redan den ordagrannt identiska rubriken antyder och såsom en jämförande undersökning bekräftar, en avskrift icke direkt efter Gl. kgl. saml. 2845 4to, utan efter AM 193 c fol. Denna sin källa följer den troget icke blott i alla dess från 2845 4to avvikande läsarter, utan även så gott som i alla detaljer av ortografien, med undantag därav, att i 193 c fol. förekommande förkortningar upplösts. Dels i texten, dels i margen förekomma rättelser och rättelseförslag av samma hand, som skrivit själva texten, till ställen, som uppenbarligen synts avskrivaren oriktiga eller mindre goda. På några ställen — 29.8, där ett meningslöst „scipter" förslagsvis rättats till „suipter", 31.4 där „farit" föreslås ändrat till „fariz" och 49.2, där „innilega" förslagsvis rättas till „innilegar" — har 2845 4to just den av skrivaren föreslagna (och riktigare) läsarten, men att han ej haft denna hskr. till sitt förfogande, framgår otvetydigt av de tveksamma ordalag, i vilka han 29.8 ger sitt rättelseförslag: „dispiciend. anne suipter?", ett uttryckssätt, som han ej skulle använt, om originalet legat framför honom.

Hskr:n är, om den för AM 193 c fol. givna tidsbestämningen är riktig (ovan s. XVIII), skriven efter c. 1700, vilket ej häller motsäges av stilen, en stor prydlig antikva. Nedan (s. XXII) göres troligt, att denna handskrift begagnats av Brocman och av honom år 1752 erhållits från Univ.-biblioteket i Köpenhamn. Hur och när den kommit till Lund och införlivats med dess hskr:ssamling, är obekant.

15. [(N) Pappershskr. nr 5 bland Accessoria i den Arnemagneanska samlingen i Univ.-bibl. i Köpenhamn (Kålund Katal. AM nr 2827) innehåller bland diverse sagor och rimor som nr 11 (bl. 114—25) „Sagan af Ingvari Vijdførla og Sveini syni hanns".

Sagan är här, som redan rubriken antyder, avskriven efter Brocmans edition, enligt Kålund a. st. på 1770-talet av Þorkell Sigurðsson på Hamrar i Hraun-hrepp].

16. [I AM 149 oct. har fordom funnits som nr 11 en „Ingvars Saga, ofullkominn", nu helt förlorad (se Kålund Katal. AM 2: 416). Har troligen varit en handskrift från 17de århundradet och, av rubriken att döma, snarast en avskrift av Gl. kgl. saml. nr 2845 4to.]

17. [I en förteckning, som den bekante svenske fornforskaren och sagoutgivaren Verelius på 1670-talet upprättade över isländska handskrifter, som då befunno sig i hans vård (Gödel i Antiqv. tidskr. f. Sv. 16. 4: 102, 125 ff., bilaga 1) nämnes även „Yngvars saga". Denna hskr. låter sig icke identifiera med någon nu känd hskr. av sagan; men alla närmare upplysningar om densamma saknas.]

18. Av redogörelsen ovan framgår, att alla de nu kända yngre hskr:na utom **C** och **D** härstamma från **A** eller **B**, direkt eller indirekt. Härav följer också, att endast **A**, **B**, **C** och **D** äro av något värde för textbehandlingen av sagan.

Textkritiken skall icke här i detalj utföras. Jag nöjer mig med att nämna, att **A** i det hela har den bästa och ursprungligaste texten. Icke få rättelser i denna kunna dock göras med hjälp särskilt av **C** och **D**. **B** har trots sin ålder i det hela en avgjort oursprungligare text än t. o. m. de unga pappershandskrifterna **C** och **D**. Dock äro avvikelserna i **B** icke av den art, att man kan tala om olika redaktioner av sagan eller ens om någon egentlig bearbetning av den ursprungliga texten.

19. Yngvarssagan utgavs för första gången i tryck, jämte parallellt löpande svensk översättning av den svenske fornforskaren N. R. Brocman (Stockholm 1762), under titeln: „Sagan om Ingwar Widtfarne och hans son Swen". Utgivandet skedde på „nådig upp-

muntran", som det heter hos Brocman s. 11, av riksrådet greve Gustaf Bonde.[1])

Till grund för editionen ligger, som ovan (s. XVI) omtalats, Sth. papp. 60 4to. Denna hskr., som av Brocman synes ha ställts i ordning direkt för tryckningen, har i detta syfte av honom försetts bl. a. med en mängd marginalanteckningar. En kort redogörelse för dessa torde ha sitt intresse för att visa tillvägagångssättet vid ederandet och de vid sidan av huvudhskr:n begagnade källorna.

Anteckningarna kunna indelas i flera olika kategorier: 1) Små ändringar i ortografi och ordformer, upplösningar av förkortningar o. d., som voro avsedda att införas i den tryckta texten och vanligen även återfinnas där. 2) Rättelseförslag utan anförande av någon auktoritet. Av dessa ha ett par influtit i den tryckta texten. De övriga återfinnas, delvis i något förändrad form, som noter under texten. 3) Konjekturer, för vilka som auktoritet anföres „Liungb." (dvs. Ljungberg[2])). En av dessa har influtit i den tryckta texten („eigu" s. 3, r. 9 nedifr.), de övriga, i regel föga lyckade, återfinnas som noter under texten, men endast på ett ställe, s. 30 not ††, har Ljungbergs namn medtagits. 4) Varianter, för vilka ingen källa anföres. Alla dessa läsarter finnas i Sth. papp. 98 fol. och fyra av dem endast där, varför det knappast är tvivelaktigt, att de alla äro hämtade ur denna källa, ehuru de, med frånräknande av de nämnda fyra, kunde vara tagna ur Sth. papp. 42 4to med dess randanmärkningar (jfr ovan s. XII f.). Anmärkningarna i fråga återfinnas, med undantag av två, såsom noter under texten i den tryckta editionen, delvis i något förändrad form. 5) Två varianter och en konjektur, för vilka

---

[1]) Se s. XI not 1. [2]) K. F. Ljungberg, präst, språkforskare, född 1699, död 1761, mest bekant som författare till språkläran „Svenska språkets redighet".

som källa anföres „Langeb." (dvs. Langebek). Varianterna äro hämtade ur AM 343 c och bero utan tvivel, liksom konjekturen, på privat meddelande av Langebek.[1]) Anmärkningarna i fråga finnas som noter under texten i den tryckta upplagan (s. 12 not *, 22 not *, 14 not * resp). 6) Varianter, för vilka „Torfæi handskrift" anföres som källa, samt anteckningar om, var denna hskr. börjar och slutar, och om dess lakun. Alla dessa anmärkningar återfinnas, med ett undantag, i noterna under texten i Brocmans edition. Några av de anförda varianterna visa, som man väntar, att det icke är „Torfæi hskr." i original, dvs. Gl. kgl. saml. nr 2845 4to, som använts. De återfinnas däremot såväl i AM 193 c fol. som i den efter denna avskrivna Lundahskr. (ovan s. XVIII f.). Då det är föga troligt, att 193 c fol., om den utlånats, någonsin återvänt till Köpenhamn[2]), föreligger a priori sannolikhet för att det är Lundahskr:n det här är fråga om. Detta blir så gott som alldeles säkert därigenom, att Brocman s. XIV om det av honom begagnade fragmentet säger, att det saknar kapitelindelning. Detta stämmer in på Lundahskr:n, under det att AM 193c fol. börjar nytt kapitel vid orden: Ketill *er* fyʀ s*ǫ*gdu*m* v*er* fra etc. 7) Diverse anmärkningar till innehållet i sagan, hänvisningar till historiska källskrifter o. d. Endast tre av dessa anmärkningar ha medtagits som noter under texten i den tryckta editionen. I stället ha de begagnats för företalet.

Utom själva sagotexten med översättning ger nämligen Brocman under titeln „Företal" en längre inledning, väsentligen gående ut på att bevisa Yng-

[1]) Langebek har meddelat Brocman anmärkningar även efter sagans tryckning. Se Brocman s. 285. [2]) Det av Brocman begagnade fragmentet „lemnades" honom enligt hans egen uppgift (s. XIV) år 1752 ur Univ.-biblioteket i Köpenhamn.

varssagans fulla trovärdighet. Hans bevisföring är naturligtvis för oss föga övertygande, men ett och annat påpekande kan ännu ha sitt värde. Till publikationen är dessutom fogad en mycket stor „Undersökning Om Wåre Nordiske Runstenars Ålder“, numera av föga intresse. Denna avhandling innehåller bl. a. en samling av alla av Brocman kända stenar, handlande om sagans hjälte, Ingvar, inalles 13 stycken.

20. Andra gången är YS utgiven av C. C. Rafn i Antiquités Russes 2: 142 ff. (Köpenhamn 1852) under titeln: „Íngvars saga víðförla“. Texten ges här efter AM 343 a med begagnande därjämte av Gl. kgl. saml. nr 2845 4to och AM 343 c, av vilkas avvikande läsarter några upptagits i texten, andra meddelas som varianter i noter under texten. Den isländska texten har normaliserad ortografi och åtföljes av en översättning på latin. På några ställen ges i noter upplysningar om källorna för sagans framställning och andra historiska upplysningar rörande i sagan berättade händelser.

21. En tredje edition av sagan föreligger i de av Valdimar Ásmundarson Reykjavík 1886 under den gemensamma titeln „Ævintýrasögur“ utgivna Ingvars saga víðförla och Erex saga. Texten synes här vara avtryckt efter Antiquités Russes, men är tämligen godtyckligt behandlad och gör naturligtvis icke anspråk på något vetenskapligt intresse.

22. Beträffande närvarande edition behöva endast följande anmärkningar göras.

I överensstämmelse med redogörelsen för handskrifterna ovan lägges till grund för texten AM 343 a (**A**), så långt denna räcker, och lakunen fylles efter AM 343 c (**C**). Varianter meddelas ur Gl. kgl. saml. 2845 4to (**B**), AM 343 c (**C**) och Rask 31 (**D**).

Texten avtryckes diplomatariskt efter **A**, resp. **C** med följande undantag: 1) det diakritiska strecket över *i* har ersatts av vanlig prick; 2) förkortningar ha upp-

lösts med kursiv stil, varvid den principen följts, att allt som ej står på linjen, således även interlineära bokstäver, kursiverats (rörande enskildheter jfr f. ö. nedan under II); 3) sammanskrivningar av två ord (preposition + substantiv eller pronomen, ett ord med enklitiskt tillfogad förkortning av ett annat: þa*er*, en*er* etc.) ha upplösts, och otvetydiga sammansättningar ha hopskrivits i de få fall, där det icke redan skett i originalet; 4) interpunktionen och användningen av stor och liten bokstav ha normaliserats.

Oläsliga ord eller orddelar sättas inom klammer. På samma sätt har förfarits med de felande initialerna (jfr ovan s. I), och på ett par ställen ha på liknande sätt av skrivaren överhoppade ord tillfogats. Om dessa senare upplysa noter under texten.

De meddelade varianterna avse att upptaga alla olikheter, som ej hänföra sig till ordens ljudgestalt eller böjningsform. Dock bortses även från sådana icke härtill hänförliga växlingar av vanliga ordformer som *ecki* och *eigi* (*eij*); *moti, a mot, i mot* m. m. dylikt. Omvänt upptagas varianter även med avseende på ljud- eller böjningsform någon gång, då de av en eller annan anledning synts vara av intresse.

II. Anmärkningar till ortografi och ljudlära i handskrifterna A och B.

I. Handskriften A.

23. Akcenter.

1. Som diakritiskt tecken över *i* användes vanligen det sedvanliga fina snedstrecket. Då detta är skrivet med mycket lätt hand och därför ofta blivit så gott som alldeles utplånat vid pergamentets nötning, är det i de många fall, då detta tecken helt saknas, omöjligt

att avgöra, om det redan från början utelämnats eller blivit bortnött. I texten nedan har icke hänsyn tagits till detta tecken.

2. Vokallängd lämnas vanligen obetecknad. Stundom förekommer dock tecknet ∧. Oftast förekommer detta över *ā* (Âki 1.11, mâg 2.13, mâtt 9.2 etc. smlagt 35 säkra fall) och *ō* (ôk 4.9, jmôt 6.18, fôt 12.20 etc., smlagt 33 säkra fall), mera sällan i andra fall: vid *ē* 2 ggr (rêttu*m* 28.2 — jfr dock s. 28 not 2 —, rêtt 39.6), vid *ī* 5 ggr (rîgt 12.18, uîgdu*m* 21.10, uîst 31.3, ouîg*ur* 36.7, hlîf*ar*laus*er* 36.10), vid *j* som tecken för *ī*-ljud 1 gg (ĵ 36.5), vid *y* som tecken för *ī*-ljud 4 ggr (sŷd 23.13, uŷns 26.23, hlŷf*ar* 34.4, uŷdf*or*li 47.19), vid *ū* 4 ggr (bûnad*ar* 15.7, ût 31.2, fûs*er* 35.2, hûs 40.1). En gg står detta tecken över sammanskrivet æ (æ̂ subst. 18.2).

Anmärkningsvärt är, att ordet *of* „mängd“ på alla de ställen, där det förekommer: 4.25, 22.16, 26.10 är skrivet *ôf*. Detta synes bekräfta, att ordet har lång vokal, såsom F. Jónsson Det norsk-isl. skjaldespr. s. 24 antager.

Över etymologiskt kort vokal står akcenten 3 ggr: tâli 16.7, stâd 16.26, ôr subst. fem. 21.10. I alla dessa ex. kunde den i nyisl. genomförda förlängningen av vokal framför enkel kons. föreligga. Antagandet härav är dock föga troligt, då även i andra isl. hskr. akcenten ofta står över etymol. kort vokal, även i fall, där förlängning ej kan tänkas (jfr t. ex. Larsson Äldsta delen af Cod. 1812 4to s. VII f., F. Jónsson Hauksbók s. XXXII, XXXVII, LIV, Kålund Laxd. saga s. VIII f., Dens. Alfræði ísl. s. VII f., Olsen Vǫls. saga s. XIV).

I några fall ersätter denna akcent det diakritiska snedstrecket: f*yrir*heít 27.15, aleídizs 30.14, híet 49.5 samt över taltecken: x̂x̂x̂ 32.6, x̂x̂ 33.7, x̂ 38.14.

Det nu omtalade akcenttecknet känner jag icke

från andra isl. hskr., och jag har icke funnit det i de skriftprov, som föreligga i Kålunds Atlas. Troligen är den emellertid att fatta som en sammanskriven dubbelakcent. Sådan (″) förekommer stundom redan i fisl. och fnor. hskr. från yngre tid (Kålund Atlas II: V). Det äldsta ex. synes vara Jónsbók 1363.

24. Förkortningar användas i mycket stor utsträckning. Följande särskilda tecken och förkortningssätt av annat slag förekomma.

1. Vågrätt streck över en bokstav användes: som tecken för *m*: e*m*, u*m*, lika*m*, malu*m*, dæ*m*i, sæ*m*d, ko*m*n*er*; har*m*a, or*m*inu*m* etc.; som tecken för *n*: e*n*gi, hu*n*, lei*n*gd, heidi*n*gi*ar*; a-nef*n*du*m*, nef*n*d, uop*n*, op*n*a, suef*n*s etc.; som tecken för *nn* (sällsynt): gotu*nn*i 22.8, konu*nn*i 2.8; ei*nn* 28.10, heidingi*nn* 36.4, hl*u*turi*nn* 33.8; som tecken för utelämnad vokal: a) framför nasal: s*e*m, þ*e*im, heid*i*ngi*ar*, spek*i*ng*ar*; b) framför andra kons.: þ*ei*r, þ*ei*ra, þ*e*tta, þ*o*tti; som tecken för vokal + nasal: a) vokal + *m*: s*em*; b) vokal + *n*: *α*) i inljud: h*an*n, þ*an*n, h*en*ni, s*en*di, f*en*gu, g*en*gr, k*on*gr, k*on*gs, k*on*gi, f*un*d, m*un*kur, m*un*u, grip*un*um, eym*un*dr etc.; *β*) i slutljud: sam*an* 21.18, kom*in* nom. sg. fem. 22.6; c) vokal + *nn*: *α*) i inljud: fiolm*enn*i, b*o*rg*inn*i; *β*) i slutljud: m*enn*, hialm*inn*, kom*inn* nom. sg. m.;

som allmännare förkortningstecken: h*on*um, m*onn*um, k*ong*s, n*or*igi, p*re*st, p*re*st*ar*, þ*ui*at; — Eym*undur*, Eym*und*, Eym*undar*;

som fördubblingstecken 1 gg: brod*d*an*n*a 26.9.

2. Vågrätt streck genom övre delen av en bokstav användes: som tecken för utelämnad vokal: a) en efterföljande: þeg*ar*, þegit, þo*ſ*ti, hl*u*turi*nn*, hl*u*ti etc.; b) en föregående, blott i uel, vel (ofta); som tecken för vokal + nasal: a) vokal + *n*: h*and*-

te*cinn*, l*anz*, l*angt*, þ*an*gat, h*en*di, k*en*di, blautl*ent*, jsl*en*zkur, l*en*gi, l*en*gra, l*en*gzt, h*innar*, vik*ingar*, hofþ-*ingiar*, h*on*du*m*, k*on*gr, k*ong*, k*on*gs, k*on*gi, l*on*gu; b) vokal + *nn*: k*enn*em*onnum* 28.11;
som tecken för vokal + annan kons.: b*or*g, b*or*gar etc., sk*al*, sk*ul*u, sk*al*tu, þ*ad*an, þ*ot*ti þ*or*geirss*on*;
som allmännare förkortningstecken: b*re*fi; b*iskup*; k*ong*s, k*ong*sins, k*ong*i; þ*uiat*.

Inom de nu nämnda grupperna komma särskilt några ytterst vanliga fall, där strecket användes som förkortning för större eller mindre del av stammen i orden *hann*, *sá*, *þessi*, och vilka här lämpligen sammanföras: h*ann*, h*ans*, h*onum*, h*ennar*, h*enni*, h*ana*; þ*ann*, þ*eir*-ar (þ*eirar*), þ*ei*ri, þ*at*, þ*eir*, þ*ei*ra, þ*eir*a (det senare dock sällsynt), þ*eim*; þ*en*na, þ*et*ta, þ*et*ta (det senare mindre ofta), þ*es*si, þ*es*sarar, þ*es*su, þ*es*sar.

Som fördubblingstecken slutligen användes detta streck, men blott 2 ggr: nok*k*ut 1.9, Klauk*k*u 49.11. [Utan betydelse står tvärstrecket i þær 32.5].

3. Vågrätt streck genom nedre delen av en bokstav förekommer blott i þ = þ*eim*, några ggr växlande med det vanligare þm eller þm̄ (se ovan).

4. Tecknet ʾ användes:
som tecken för *er*: h*er*iazt, h*er*nat, hi*er*ut, hu*er*n, sn*er*u, u*er*it; h*er*, hu*er*, f*er*; fad*er*, syst*er*in, sak*er*, all*er*, hin*er*, huor*er*, heyr*er*, ept*er*, und*er* etc. etc.[1]); — enklitiskt *er*, pron. (vanligt): sa*er*, su*er*, þa*er*, *oker*, en*er* osv. — enklitiskt *er* verb: *oker* 24.7;
som tecken för *ēr*: hi*er*, mi*er*, þi*er*, si*er* pron., s*er* pron., u*er*, v*er*; si*er* verb;
som allmänt förkortningstecken (jfr Kålund Atlas II: VIII) i Jngig*erdr* 4.6, 4.13, 4.20, 5.1, Jngig*erdar* 4.15.

5. Tecknet ʷ användes:
som tecken för *ar*: b*ar*na, f*ar*a, h*ar*dla, ou*ar*t, uin-

[1]) Beträffande *er* i ändelser jfr nedan 50.

gi*ar*nligu*m*; u*ar*, þ*ar*; ydu*ar*, yngu*ar*, aud*ar*, siof*ar*, h*e*nn*ar*, k*o*ng*ar*, kast*ar*, þeg*ar* osv.;
som tecken för *ār* blott i fi*ar* (flera ggr);
som allmännare förkortningstecken i su*arar* 8.4 och s*uarar* 11.9, 11.12.

6. Tecknet [tt] användes:
som tecken för *ra*: d*ra*p pret., f*ra*m, b*ra*ut, st*ra*um-inu*m*, st*ra*undina; ad*ra*, bet*ra*, hey*ra*, gio*ra* etc.;
som tecken för *rā*: b*ra*tt adv., d*ra*pi dat. sg., f*ra* pret., f*ra* prep., k*ra*se*r* fem. pl. osv.;
som tecken för *ia*: seg*ia*, syng*ia*, sit*ia* osv.;
som tecken för *iā* blott i h*ia* adv. 33.15;
som tecken för *at*: hu*at*azt, hu*at*ligazt;
som tecken för *að* (*ad*): hu*ad*an, ku*ad*, ku*adz* 11.24. I hu[tt] (ofta) och rit[tt] 48.14 är ljudvärdet troligen *að*, men förkortningen återges, av skäl som framgå av framställningen **69.**1-2 nedan, i texten med *at*: hu*at*, rit*at*.

7. Tecknet ʼ användes:
som tecken för *ir*: g*ir*dzsku, h*ir*d, u*ir*dr osv.;
som tecken för *ri*: f*ri*d, h*ri*stu, g*ri*pi, k*ri*stna; b*ri*ota, g*ri*oth*ri*d; ham*ri*, silf*ri*, uet*ri*, god*ri*, all*ri*, fæ*ri*, væ*ri*; fiod*ri*na osv.;
som tecken för *rī*: h*ri*na, sk*ri*da, st*ri*dlynduzt etc.;
som tecken för annan kons. + *i*: bæ*di*, stæ*di*, u*id*-brag*di*, särskilt ofta i pret. av svaga verb: byrg*di*, haf*di*, hef*di*, lag*di*, lif*di*, sag*dizt* etc.; — naf*ni*; þ*ui*;
som tecken blott för *i* e n gg: r*i*kit 16.12;
som obestämt förkortningstecken: a) för bokstavsgrupper, i vilka den sista bokstaven är *i*: r*iki*, g*ar*da-r*iki*, r*iki*nu etc.; m*anni*, g*angi*, h*afdi*, m*ællti*, s*agdi*, e*igi*, æ*gi* 10.16, Xʼ = *Christi* 30.10; b) för bokstavsgrupper vilka som helst: Aun*undur*, Aun*und*, Aun-*undi*, Ey*mundur*, Ey*mundar*, Ey*mundi*, Eir*ikur*, Y*nguar*, Y*nguars*, Y*nguari*; Ket*ill* 13.5, Ket*il*, G*ar*da-ket*il*; r*iki*t; h*eitit* 49.6, m*ælltu* 19.12, m*ællt* 24.17; f*yrir*, t*il*, u*id*, v*id*.

8. Punkt över en bokstav användes för att beteckna geminering: beid*d*i, hlyd*d*izt, raud*d*u, biug*g*uzt, hog*g*ua, leg*g*ia, an*n*ar, buin*n*, ein*n*i, en*n*, man*n*spell, un*n*z, ap*p*nadi, up*p*, fyr*r*, fiar*r*i, huas*s*leik, eit*t*, hat*t* osv. Vid *n* har punkten några ggr en långsträckt form, som närmar den till vågrätt streck.

9. Tecknet ȝ (skilt från *z* till formen) — eg. latinsk förkortning för *et* — användes:
som tecken för *ok* (detta ord utskrives ytterst sällan);
som tecken för *eð* (*ed*): a m*edan* 17.22;
som tecken för *eður* (*edur*): l*anz*m*edur* 36.5;
som tecken för *eð* (*ed*) eller *eður* (*edur*) — nedan återgivet *ed* — i m*ed* prep. (ordet utskrives aldrig).

I komȝ 2.4, 31.3 är ljudvärdet troligen *eð*, men återgives nedan i texten, av skäl som framgå av redogörelsen **69**.1-2 med *et*: kom*et*.

10. Tecknet ꝰ — latinsk förkortning för *us* — användes 1 gg: h*us* 13.1.

11. Som förkortning för de efter *s* följande bokstäverna i stammen av ordet „son“ användes ett särskilt tecken, en båge över *s*-ets nedre del (ꞩ): s*on*, s*onur*, s*onar*, s*yni*, Tryg*g*uas*on*, Þ*or*geirss*on*, Halls*yni*, Sâms*yni*.

12. Förkortning medelst interlinear vokal användes:
som tecken för kons. + ifrågavarande vokal: a) *r* + vokal: d*re*pa, f*re*ista, st*re*ing, t*re*, d*ro*, d*ro*gu, d*ro*ttn*ing*, f*ro*d*er*, b*ru*tt, t*ru*a, at*ru*nadr, t*rv*laus, aud*ru*, syst*rum*, f*ræ*gaz*tur*, f*ræ*nda osv.; b) *v* + vokal blott i s*uo* (ofta); c) *d* + vokal blott i pret. pl.: hlif*du*, hof*du*, hof*dv*, hug*dv*, laug*du*, sog*du*, saug*du* etc.; d) *n* + vokal: gotu*na* 22.7;

som tecken för ifrågavarande vokal + kons.: a) vokal + *r*: f*or*, hu*or*, u*or*, b*or*it, uŷdf*or*li, f*or*si, f*or*uitni, m*or*g, m*or*nadi, styrbi*or*n, v*or*d, hu*or*t, hu*or*ki, n*or*igs, u*or*e; u*ær* pron. 1sta pl., f*ær*a, f*ær*di, f*ær*dr;
b) vokal + annan kons. blott i h*on* (ofta);
som mera obestämt förkortningstecken: a) för ett an-

tal bokstäver, som sluta med den ifrågavarande vokalen: m*anna*, g*anga*, g*engu*, g*engv*, s*ogdu*; b) för ett antal bokstäver, som börja med den ifrågavarande vokalen: f*oru*naut*ar*, f*oru*neyti; f*oru*, h*ofdu*, t*ocu*, u*oru*, v*oru*.

13. Förkortning medelst interlinear konsonant användes i följande fall.

Interlineart *c* betecknar:

vokal + *c* (*k*): b*ac*, gef*ec*, m*ic*, þ*ic*, s*ic*, m*ic*ill, m*ic*inn, m*ic*ils etc., t*aca*, t*ac*it, t*ec*ur, t*oc*, t*oc*zt, t*ocu*, t*ec*inn, t*ilt*eciur, þ*ic*iazt (jfr nedan **40**);

vokal + *ck* (*kk*): f*eck*, g*eck*, *eck*i, n*ock*ur, n*ock*uru, n*ock*ur*er* etc.

Interlineart *d* betecknar:

vokal + *d*: r*ad*, r*ad*i, h*er*bun*ad*i, oiafn*ad*, g*ud*;

d + vokal blott i nalgu*du*zt 35.8.

Interlineart *m* användes (sällsynt) som tecken för *um*: fest*um*, uopn*um*, lidn*um*, hof*um*.

Interlineart *n* användes:

som tecken för *an*: kuonf*an*gs, st*an*da, u*an*da; aungu*an*, giorf*an*, *sen*d*an*, aust*an*, sam*an* osv.;

som tecken för *ann*: m*ann*, m*ann*z, m*ann*fall, m*ann*zefni, m*anna*; f*ann*; h*er*bud*anna*, skip*anna*; apt*ann*, heidingi*ann*, stolp*ann* osv.: beträffande förhållandet mellan *an* och *ann* i ändelser jfr emellertid nedan **74**.4;

som tecken för *nan* 1 gg: an*nan* 13.18.

Interlineart *r* användes:

som tecken för *ur* och *ūr*: b*ur*t, t*ur*n, sp*ur*di, þ*ur*fti, natt*ur*u, dott*ur*, kon*ur* etc.; särskilt ofta som tecken för svarabhaktivokalen + *r*: Aunund*ur*, Eirik*ur*, fot*ur*, hest*ur*, fiod*ur*, fr*æ*nd*ur*, fæt*ur*, mest*ur*, bet*ur*, bid*ur*, læt*ur*, apt*ur*, fag*ur*t, feg*ur*dar, silf*ur*ketil, uet*ur*in*n* osv. (jfr nedan **52**.1);

som allmännare förkortningstecken för bokstavsgrupp slutande med *ur* blott i: m*adur* (ofta), e*dur* (ofta), *gengur* 14.6.

Interlineart *t* användes:

som tecken för vokal + *t*: hing*at*, þ*angat*, rit*at*; g*et*; h*it*; brullaup*it*, fær*it*, lat*it*, uit*it*, kom*it*, bu*it*, heit*it* osv.

Som allmännare förkortningstecken blott i g*engit* 12.25.

14. Förkortning medelst utskrivande blott av första eller ett par av de första bokstäverna i ett ord utan särskilt förkortningstecken (såsom i modern skrift) användes nästan blott vid nom. propr.: A*ki*, A*ka*, Aun*undur*, Aun*und*, E*irikur*, Ey*mundi*, O*lafr*, O*lafi*, O*laf*, S*ueinn*, S*ueins*, Y*nguar*, Y*nguars*, Y*nguari*; vid appellativa subst. blott i *jarl*, k*ongur*, k*ong*, k*ongs*, k*ongi*; för övrigt endast i h*eiti* pres. ind. 1sta pers. sg. 15.18, h*eitir* 18.7 samt h*iet* flerstädes.

Vanligen står en punkt efter resp. bokstav, med vilken förkortningen slutar; dock saknas denna stundom. — Å andra sidan kan i detta sammanhang nämnas, att punkt icke sällan är satt efter den sista utskrivna bokstaven i namn förkortade medelst tecknet ’ (ovan s. XXVIII): Aun.’, Ey.’, Y.’ etc.

15. De i det lilla latinska stycket s. 48.1 ff. förekommande förkortningarna böra kanske här till sist för fullständighetens skull nämnas i ett sammanhang: a) vågrätt streck över vokalen = *m*: sueonu*m*, filiu*m*, suu*m*; b) vågrätt streck genom stapeln av p: p*er*; c) ‘ = *er*: int*er*fectus; d) ’ = *ui*: q*ui*; e) interlineart *o* = *uo*: q*uo*d; f) interlineart *r* = *ur*: fert*ur*.

Vokalerna i huvudtoniga stavelser.

25. Övergången *ā* > *ō* efter *v* (*u*) — som i isl. inträder o. 1350 eller något senare (Noreen Altisl. gram.[3] § 83) — är konsekvent genomförd i vår hskr.: uon subst. fem., uop*n*, aluopnad*er*, u*or*i dat. sg., u*or* pron. u*orer* pron., uoru*m* pron., voradi pret., uoru 27.2

(vanligen förkortat: u*oru*; jfr ovan s. XXX*)*; hu*or* pron., huor*er*. huor*er*tueggiu, hu*or*utueg*g*iu, huorig*er*, hu*or*gi, hu*or*ki, hu*or*t, kuoduzt, kuo*m*u, apt*ur*kuo*m*u, kuon-f*an*gs, s*uo*, suouo pret. pl., tuo ack. pl. m.

Jämte kuo*m*u pret. pl. (8 ggr), kuomuzt (2 ggr) förekommer 1 gg formen ko*m*u (*u*-omljud *uā* > (*u*)*ō*, jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 74.11).

I adv. „så" växlar s*uo* (c. 55 ggr) med so (15 ggr). Den senare skriftformen synes eljest icke vara känd från fornisl. hskr., och även i nyisl. bibehålles skrivningen *svo*, ehuru uttalet, åtm. vardagligt, är *so* (Gíslason Oldn. forml. § 37 anm., § 118.18, Buergel-Goodwin i Landsmålen 1908, s. 115). Då ordet i vår hskr. utskrivet alltid har formen so, vid förkortning lika regelbundet s*uo*, kan antagas, att den senare blott är en traditionell beteckning, den förra skrivarens verkliga uttalsform.

26. *U*-omljudet av *a* skrives omväxlande *au* och *o*, det förra något oftare (*au* c. 105, *o* c. 85 ggr). Någon fast regel för växlingen synes icke finnas: Samma ord skrives i allmänhet än på det ena, än på det andra sättet: aullu och ollu, Aunundr och Onund*ur*, faudr och fod*ur*, haull och hollina, saug*du* och sog*du*, haufdu och hof*du*, laugdu och logdu, gautun*n*i och gotun*n*i, bolauxu*m* och boloxu*m*, aur och ór osv. Dock kan det måhända förtjäna att anmärkas, att framför *f* nästan konsekvent (27 ggr) står *o*: hofut, hofdinu, hofu*m*, hof*du* etc., däribland konsekvent (12 ggr) hofþingi, hofþ*in*gi*ar* m. fl. former av detta ord — undantag utgöra blott: staufnu*m* (2 ggr), haufdu (1 gg) och haufn (1 gg) —; ävensom att framför *r* oftare användes *o* än *au*: or, ouoru*m*, m*or*g, v*or*d, f*or*unaut*ar* osv., sammanlagt 15 ggr, varav dock 11 med förkortning skrivna — däremot: baurduzt, aur, auru*ar*- etc. inalles 7 ggr; under det att omvänt framför *n au* är med 2 undantag (Onund*ur* 47.17, donsku 15.14) enarådande: Aund-u*er*da, Aunundr, nordrlau*n*du*m*, baun*n*udu, haund, aun*n*r

etc. smlagt 25 ggr. Om anledningen till dessa förhållanden har jag ingen mening.

Om ljudvärdet (öppet) *ø* (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 110. 2 och där cit. litt.) vittnar för vår hskr. kanske den omständigheten, att även ursprungligt *ø* tecknas med *au*, nämligen i former av ordet „ingen": aungu*an* 13.18, aunga 8.7, aungu 15.11, 21.17 (fisl. och nyisl. *øngv-).*[1])

I *þr*aungt, *þr*aung*er* föreligger emellertid troligen ljudvärdet *au* på grund av övergången *ǫ* > *au* framför *ng* (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 101).

27. I st. f. *ē* möter *æ* i uælu*m* dat. pl. 38.13, samt i uær (1 gg), u*æ*r (5 ggr), som växlar med u*er* (6 ggr). *Æ*-formerna av dessa ord äro kända även från andra fisl. hskr. (se Kock Arkiv 11 : 140 f., Noreen Altisl. gram.[3] § 105 anm. och på dessa ställen cit. litt.) och förklaras av Kock a. st. som resultat av en (dialektisk) övergång *ē* > *æ* mellan *v* och *r*, resp. *v* och supradentalt *l.*[2]) För *vær* torde denna förklaring vara den enda rimliga. Vad beträffar *uæl* s. f., vore det i och för sig väl möjligt att med Noreen Altisl. gram. § 74.12 fatta *æ* som den vanliga motsvarigheten till äldre *ø̄*, utvecklat genom *u*-omljud i dat. pl. *uēlum* > *uølum*; men denna förklaring synes mig falla därpå, att vǫl s. f. och vǫla v. konsekvent användas redan i cod. AM 645 4⁰, som eljest i mycket ringa grad förväxlar *ø̄* och *ǣ* (Larsson Isl. hskr. nr 645 4⁰, s. XLIII)[3]). Under sådana omständigheter torde Kocks

---

[1]) Jfr om liknande skrivningar med *au*, *av*, *ꜹ* för *ø* i andra fisl. hskr. Kålund Heiðarv. XXI, Dens. Laxd. IV, Olsen Vǫls. s. XVII, XXVI. [2]) Den begynnande labialens bet. för utvecklingen *e* > *æ* har insetts redan av Sievers PB Beitr. 16: 244 f. [3]) Hskr. använder ę som tecken för *æ*-ljud 366 ggr, ę i st. f. *e* 2 ggr, ę i st. f. *ø* 4 ggr, men konsekvent (10 ggr) i orden *vǫl*, *vǫla*. Larsson a. st.

förklaring även för *væl* (och *væla*) vara den riktiga.[1])

28. I st. f. väntat *e* *(ie)* står *ei* i reizt 31.15, pret. ind. sg. av *ráðazt.*[2]) De (visserligen på missförstånd beroende) läsarterna ***reijste***, ***reize*** i *C* och *D* visa, att diftongen tillhört redan den för alla dessa hskr. gemensamman källan. Huruvida formen varit känd för skrivaren av vår hskr., blir därigenom ovisst, och vi sakna möjlighet att bedöma dess värde. Under hänvisning till Hesselmans uppsats om dylika preterita med *ei* för *ē* i Arkiv 27: 351 ff. inskränker jag mig till att här notera formen.

29. Ursprungligt *e* återges i allmänhet med *ie*: fie (4 ggr), hi*er* adv. (6 ggr), hiet pret. (5 ggr), hietu (2 ggr), liet (16 ggr), lieti (1 gg), lietu (1 gg), mi*er* pron. (6 ggr), nie konj. (1 gg), ried pret. (3 ggr), rietti pret. (1 gg), si*er* pron. (43 ggr), si*er* pres. ind. sg. (2 ggr), sied pf. p. (3 ggr), þi*er* pron. 2 pl. nom. (5 ggr), þi*er* pron. 2 sg. dat. (3 ggr); med *e* av främmande ursprung: Hieliopolim (2 ggr). Undantag utgöra blott: lausafe (1 gg), ne konj. (2 ggr), retta adj. (1 gg), rettu*m* (1 gg), rêtt adv. (1 gg), retti pret. (1 gg), leidretting (1 gg), slettl*ent* (1 gg), þu*er*tre (1 gg), se pres. konj. av *vera* (2 ggr), se*it* 2dra pl. pres. konj. av *vera* (1 gg) samt de med förkortningstecken skrivna fr*e*tti (1 gg), t*re* (1 gg), s*er* pron. (2 ggr) och u*er*, v*er* (6

---

[1]) Det fnor. *vøla* (Dipl. norv. 1: 352, 2: 375, 3: 266, 431 — alla ex. unga, det äldsta 1364 —), nynor. *vøla* v. och *vøler* pl. „redskap“ (Aasen Norsk ordb.) torde därför, ehuru jag ej kunnat finna säkra paralleller härtill i fnor., ha sitt *ø* genom en yngre speciell labialisering av *e* mellan *v* och *l* (jfr labialiseringen *ē* > *ø̄* mellan *l* och *v* i fsv. och fda., Kock Sv. ljudhist. 1: 182 ff., Torp och Falk Dansk-norskens lydhist. s. 139). — Det av Noreen a. st. åberopade nynor. *vøl* m. „art, skick“ osv. hör däremot näppeligen hit. [2]) I frasen: *hann reizt i hernat*. Jfr samma uttryck *(réðst hann i hernað)* Flóamannasaga kap. 8.

ggr). Fördelningen av skrivningarna kunde fresta att antaga, att det diftongiska uttalet — som enligt Þorkelsson Breytingar s. 34, Dahlerup Aarb. 1889, s. 248, Noreen Altisl. gram.[3] § 99 anm. inträtt före c. 1300 — ännu ett århundrade senare (dialektiskt) icke varit fullt stadgat: 1) efter *r* och *l*, i vilket fall diftongiskt uttal i själva verket är obekvämare än eljest, 2) i svagton: si*er*, sied av *sjá*, men se, se*it* konj. av *vera;* fie, men lausafe; ne konj. 2 ggr, nie 1 gg.

30. Diftongeringen av kort slutet *e* > *ie* efter *h* (jfr Sievers PB Beitr. 16: 242, Noreen Altisl. gram.[3] § 99) är konsekvent betecknad i hiellt (3 ggr), hielldu (2 ggr), hi*er*ut (3 ggr). Beträffande möjligheten av slutet *e* i det senare se Kock Arkiv 21: 364. — Diftongen *ie* står vidare konsekvent i fiell (7 ggr), fielli (3 ggr), fiellu (2 ggr), enligt Noreen Altisl. gram.[3] § 99 analogibildning efter *hielt*, *hieldu*. Pret. sg. av *fa* skrives alltid förkortat f^c, nedan i texten återgivet fe*ck*.

31. Diftongeringen *e* > *ei* framför *ng* (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 98[1]) är betecknad i eingi nom. sg. m. (1 gg), eingi n. pl. (1 gg), lei*n*gd s. f. (1 gg), st*r*eing s. f. (2 ggr); däremot icke i engi nom. sg. m. (5 ggr), fengiz (1 gg), gengu (1 gg), lengi (1 gg), le*n*gd (1 gg). Med förkortning skrivna äro: fe*n*gu (2 ggr), ge*ngur* (1 gg), ge*n*gr (1 gg), ge*ngit* (1 gg), ge*ngu* (11 ggr), ge*ngv* (1 gg), le*n*gi (3 ggr), le*n*gr (1 gg), le*n*gra (1 gg), le*n*gzt (1 gg).

32. Formen einskis (1 gg) jämte enskis (1 gg) beror möjligen på analogi från det nyss omtalade eingi. Dock kan formen även vara gammal (se Larsson Ordförrådet, Þorkelsson Athugasemdir um ísl. málmyndir s. 22 ff).

---

[1]) Noreen anger tiden för denna diftongering till c. 1300. Kålund har senare uppvisat den redan från 1200-talet i cod. Holm. 18 4° (se Kålund Heiðarv. s. XX).

33. Vokaliskt *i* tecknas i in- och slutljud konsekvent med *i*: hin*n* 1.2, sigrsæli 1.3, Sigridi 1.3 etc. I framljud skrives i allmänhet oftare *i* än *j* (in*n*an 2.12, 8.11, Ingig*er*dr 3.19, Ingig*erdr* 4.6, 4.20, 5.1, in*n*ar 8.1, in*n* 13.1, 17.23, illgi*or*dam*enn* 18.10, på 18 s. sammanlagt 10 ggr: Jngig*erdr* 4.13, Jngig*erdar* 4.15, jnnan 2.1, jsle*n*zkur 12.15, på 18 s. summa 4 ggr). Undantag utgör emellertid prep. *í*, som — frånsett ett över raden skrivet *i* 18.9 — konsekvent tecknas *j*. Jfr **59**.

34. Framför ändelsen *u* har ordet *mikill* på det enda ställe, där det är utskrivet, formen myklu*m* (8.3). Då ordet alltid eljest förkortas, kan vokalkvaliteten ej avgöras. I överensstämmelse med myklu*m* a. st. skrives i texten nedan m*y*clu etc. framför *u* i ändelsen, men eljest *i*: m*i*cill, m*i*cla etc. Beträffande växlingen *i* : *y* i ordet jfr f. ö. Hoffory Nord. tidskr. f. fil. NR 3: 295 f., Noreen Altisl. gram.[3] § 74. 5 b.

35. För väntat *i* står *y* (*ŷ*) i hlŷ*far* f. pl. 34.4, lŷflât 29.9, sŷd adv. 23.13, uŷns gen. sg. 26.23, uŷdf*or*li 47.19, alla med ursprungligt *ī*. Då det icke finskäl att antaga, att en för övrigt från fisl. okänd labialisering *ī* > *ȳ* här skulle föreligga — åtminstone för ordet sŷd kunde en sådan näppeligen förklaras — torde *y* här snarast böra fattas som s. k. omvänt skrivsätt, vittnande om att i denna hskr:s språk det för nyisl. karakteristiska sammanfallet av *ȳ* och *ī* ägt rum i uttalet. Sporadiskt förekomma — frånsett sådana av Gislason Um frumparta s. 43 f. anförda fall som *síndi, síniligr, lísir*, där *i*-et i ändelsen kan ha bidragit till en tidigare delabialisering — i själva verket även i andra isl. hskr. skrivningar, som vittna om att ett dylikt sammanfall av *ī* och *ȳ*, *ĭ* och *y̆* dialektiskt skett redan i fornisl.[1]); se Gislason a. st. (där

[1]) Detta hindrar naturligtvis icke, att skillnaden mellan *i* och *y* i vissa trakter av Island uppehållits långt ned i tiden. Jfr B. M. Ólsen Germania 27: 263.

från en så gammal kodex som AM 623 4°, 1200-talet, anföras *fíkr*, *sína*, *spíttu*, *hlíða*), Kålund Heiðarv. XXIV, Olsen Vǫls. XXVI.

Beträffande kort *y* vittnar ingenting om att ett dylikt allmänt sammanfall[1]) av *i* och *y* ägt rum i vår hskr. — lyd 34.2, lyds 18.18, 28.1 äro former av *lýðr* m. Delabialiseringen av långt *y* skulle därför möjligen i den dialekt vår hskr. representerar ha inträtt tidigare än av kort.

36. Det negerande prefixet har alltid den (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 108. 1) i isl. handskrifter vanligaste formen *o-*: otignu*m*, ot*rv*ligt, ouoru*m*, of*ri*dr, oiafnad etc.

37. Ordet „hon" har, då det utskrives, alltid formen hun, hu*n* (15 ggr). Vid förkortning står däremot konsekvent h*on* (12 ggr). Utan tvivel representerar den förra mot nyisl. *hún* svarande yngre formen (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 144.5, 456) skrivarens eget uttal, den senare är blott en traditionellt nedärvd beteckning.

38. Vokaliskt *u* tecknas i alla ställningar normaliter med *u*: ur 1.13, u*m* 1.20, und*er* 1.20, skapsmuna 1.4, hu*n* 1.4, nok*k*ut 1.9, brudkaup 1.18, m*un*u 1.8, þ*es*su 1.18 etc. Sällan förekommer i framljud *v*: v*m* 1.5, 12.7, 12.25, 14.5, 18.25, vr 12.11, 18.1, på 18 s. summa 7 ggr (mot *u* c. 35 ggr); ännu mera sällan (och nästan blott vid förkortning medelst interlinear bokstav) i slutljud: sav 17.14, lendv 21.22, drottn*in*gv 30.14, hof*dv* 10.8, *gengv* 13.14, hug*dv* 19.17, t*rv*laus 24.14, inalles i hela texten 7 ggr (mot *u* c. 280 ggr).

39. Prep. „ur" har såsom i nyisl. (jfr Gíslason Oldn. forml. § 67 anm. 2) konsekvent formen ur (vr). Beträffande vokalisationen jfr Kock Arkiv 15: 347 ff., delvis även Noreen Altisl. gram.[3] § 139.3.

---

[1]) Jfr. **40** nedan.

40. Äldre *y̆* motsvaras konsekvent av *i* i utskrivna former av verbet „tycka“: þikia 2.6, þik*er* 11.10, 48.9, 49.3. Formen beror, som Kock Arkiv 4: 166 ff. uppvisat, på en övergång *y* > *i* i svagtonig ställning framför ändelsens *i* och *i̯*, en förklaring, som vad vår hskr. beträffar (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 275.1) bekräftas av *k*-ljudets enkelskrivning.[1])

Eljest är *y̆* alltid bevarat, även i det svagtoniga yf*er* (6 ggr), yf*er*læti (2 ggr). Oavgjord är vokalisationen i prep. „för“, som alltid skrives förkortad: f̓. I överensstämmelse med yf*er* återges det i texten nedan med f*yrir*.

41. För äldre *æ* står *e* i suenski 1.6, ouendiskonur 26.10.[2]) Då *e* eljest aldrig användes för *æ*, ha vi rätt att här antaga en förkortning *ǣ* > *ĕ* av samma slag, som den, som omtalas hos Noreen Altisl. gram.[3] § 122.6. Villkoren för förkortningens inträde torde dock i de båda orden ha varit något olika: i suenski akcent 1 (ljudlagsenligt på grund av synkopen, jfr Kock Alt- u. neuschw. Acc. s. 50 ff.), i ouendiskonur relativ akcentlöshet på ifrågavarande stavelse.

42. Äldre *ø̆* motsvaras regelbundet av *e* i kem*ur* pres. ind. sg. (5 ggr). Ovisst är däremot, om samma övergång ägt rum i de likaledes med *e* konsekvent mötande reri (1 gg), sn*er*izt (2 ggr), sn*er*u (4 ggr), då *e* i de två första i själva verket är ljudlagsenligt, i det senare kan bero på lån från sing.

---

[1]) Då AM 657 B 4to konsekvent har *þikkja*, men *samþykkja*, har detta gett Gering Ísl. æv. 1: XV anledning att antaga, att övergången *y* > *i* ägt rum i starktonig ställning. Detta är naturligtvis oriktigt, men förhållandet lär oss, att semifortis, som legat på senare leden av det i satssammanhanget fullt akcentuerade *samþykkja*, varit nog för att hindra övergången *y* > *i* i detta fall. [2]) Av *vāndr* adj.; jfr vændisfolk, -höfðingi, -kona, -maðr (Fritzner Ordbog). Med *e* liksom här: úvendismaðr Vem. (enligt Fritzner).

(jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 74.3). För den dunkla frågan om övergången *ø̆* > *ĕ* jfr f. ö. Noreen a. arb. § 114 och där cit. litt., särskilt Kock Arkiv 9: 150 not; B. M. Ólsen Germania 27: 267 f.

43. Övergången *ø̄* > *ǣ* (redan före c. 1250 enligt Þorkelsson Breytingar s. 30) är naturligtvis i vår hskr. konsekvent genomförd: ohæginda 1.4, sialfdæmi 2.10 osv.

Såväl gammalt som på detta sätt uppkommet *æ*-ljud tecknas alltid med *æ*.

44. 1. Äldre *ø̄* motsvaras av *io* i pret. pl. kioru 26.10. Skrivningen torde nämligen beteckna uttalet *kjöru*, av äldre *køru* genom den vanliga affrikationen av det palatala *k*-et (varom Noreen Altisl. gram.[3] § 37 anm. 1, 39 anm. 1, 254 och där cit. litt.). Jfr ex. på pret. pl. *kjöru* och pf. p. *kjörnir* hos Fritzner Ordbog samt *kiǫru*, *kiǫrinn* i AM 657 B 4to (Gering Ísl. æv. 1: XX), *kior*, *kiora* i Gl. kgl. s. 1824 4⁰ (Olsen Vǫls. XXII), ävensom *kiomr*, *kiómi*, *kiómiz* etc. redan i Cod. Holm. 18 4⁰ (Kålund Heiðarv. XX not). Ännu nyisl. bevarar pf. p. *kjörinn* (Jónsson Isl. Sprogl. s. 34).

2. Motsvarande utveckling *gø* > *gjø* föreligger troligen även i formerna av verbet „göra“ och dess avledningar, som i vår hskr. alltid skrivas med *io*: gio*ra* inf. och pres. ind. pl., gior*er*, giordi(zt), giordu, gi*or*duzt, gior pf. p., giorf*an*, giort, atgiorfi, illgi*or*da-m*enn* etc. (jfr nyisl. *gjöra*, *gjörd* etc.). Dock föreligger här möjligheten av ett ursprungligen genom kontamination uppkommet *iǫ* (Noreen Altisl. gram.[3] § 254 anm. 1).

45. I st. f. det vanliga ei*gi* förekommer 1 gg (10.16) æ', som utan tvivel är att upplösa æ*gi*. En dylik form, *ægi* eller *egi*, förekommer sporadiskt i flera andra fisl. och fnor. hskr. (se Wadstein Fnor. hom. ljudl. s. 52, 58, Noreen Altisl. gram.[3] § 145 a. 1 och på dessa ställen cit. litt., Gering Ísl. æv. 1: XXII)

och förklaras sannolikt riktigt redan av Wadstein (jfr Kock Alt- u. neuschw. acc. s. 210, Noreen a. st.) som uppkommen genom monoftongisering av *ei* i svagtonig ställning. Egendomlig är emellertid i isländska skrifter skrivningen med *æ* i st. f. väntat *e.*[1]) Kan denna bero på inverkan från *æ* adv. enligt analogien *æ*: *ægi* = *ei*: *eigi?*

45½. I st. f. *ey* står 1 gg *ei*: reitu pret. pl. av *reyta* 40.7. Möjligen har dock skrivaren fattat formen som pret. pl. av *reita*.

46. Som beteckning för diftongen *jă* användes *ea* konsekvent i former av verbet „se“: sea inf. och pres. ind. pl. (5 ggr), seazt (1 gg), aseaundum (1 gg), samt i sea pron. (2 ggr). Eljest användes alltid *ia* *(ja)* som beteckning såväl för *jă* som *jā*: bi*ar*gi (1 gg), bi*ar*tlitad*ur* (1 gg), fi*ar*lægduzt (1 gg), giaf*er* (5 ggr), giallda (3 ggr), uingi*ar*nligu*m* (1 gg), hi*ar*ta (1 gg), jafn*an* (4 ggr), iakulus (2 ggr), jall (1 gg), j*ar*der (2 ggr), boliarn (1 gg), skialldad*er* (1 gg), målsniallr (1 gg); — fiandiu*n* (1 gg), fiar (1 gg), fiarhlut (3 ggr), fi*ar* (2 ggr), fi*ar*hlut(u*m*) (7 ggr), hia (4 ggr), h*ia* (1 gg), þriar (1 gg); hialma (1 gg), hialm (1 gg), hialm*inn* (1 gg), Hialmuigi (1 gg), Hialmuiga (1 gg), hialpazt (1 gg), sialfr (1 gg), sialf*ur* (3 ggr), sialf (1 gg), sialfa (3 ggr), sialf*er* (1 gg), sialfdæmi (1 gg).

Användningen stämmer alldeles med den i AM 194 8⁰, där liksom här blott långt *ja* och blott efter *s* skrives *ea*: *sealfr, sealf, sea* v., *sea* pron. etc., eljest alltid *ia* (Kålund Alfr. ísl. X), och i det närmaste med G. kgl. saml. 1824 4⁰, där *ea* står mycket sällsynt för *jă*, ofta för *jā*, men med ett undantag blott efter *s*: *sea* v., *sea* pron., *searinn, seanum* etc. (Olsen

[1]) Utom i vår hskr. även t. ex. i AM 921 4⁰ IV. 1 (Morgenstern Arnam. fragmente s. 46).

Vǫls. XXI). Jfr även *sealf, sea* Jónsson Hauksb. L.[1]) Någon fonetisk grund till fördelningen av *ea* och *ia* i dessa fall torde svårligen kunna finnas. Vågar man tro, att skrivsättet utgått från s*ea* v., där uppkommet genom påverkan av norska skrivseder — om okontraherat *e* + *a* i fnor. se Wadstein Fnor. hom. ljudl. s. 53, Noreen Altisl. gram.[3] § 127 b och där cit. litt. — för att sedan sprida sig till andra ord, först och främst genom en lättbegriplig analogi till de med *s* begynnande? Jónsson a. st. synes rent av betrakta *ea* som en norsk egenhet.

47. Den genom *u*-brytning uppkomna diftongen tecknas alltid *io*: biorgunu*m*, fiodru*m*, fiolm*enni*, giof, storgiofull osv. För bestämmande av dess ljudvärde till *iø* (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 67.$_2$ och där cit. litt.) kan möjligen beteckningen i kioru (och giora etc.) ovan (**44**) anses lämna någon ledning.

48. 1. Hskr:n använder i pret. pl. av *búa* och *hǫggua* diftongen *iu*: biug*g*uzt (2 ggr), hiug*g*u (2 ggr). Jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 493.

2. Samma diftong har vår hskr. vanligen även i pret. pl. av *hlaupa*: hliupu (4 ggr), hlupu (1 gg). Formen hliupu är anmärkningsvärd, då den *(liupu)* eljest synes vara uppvisad endast från fnorska skrifter (jfr Noreen nyss a. st.).

49. V o k a l k v a n t i t e t. Vokallängd betecknas, som redan ovan s. XXV nämnts, i regel icke. Om användningen av akcent se a. st. Några få gånger dubbelskrives *a* till ꜳ: ꜳ̂ subst. 18.$_2$, ꜳ adv. 38.$_{12}$, smidbelgiablꜳst*ur*in*n* 21.$_{15}$.

---

[1]) Sporadiskt användes *ea* allmännare; så t. ex. i AM 657 4° (Gering Ísl. æv. 1: XV, XXIV).

Andelsevokalerna.

50. *i : e.* Framför *r* står så gott som konsekvent *e*, då ändelsen är utskriven: Seimgaler 10.8, *jarder* 5.3, aller 36.10, uitrer 4.28, hu*er*er 7.22, f*ar*er 9.16; undantag utgöra blott u*ar*ir 16.22, hu*er*ir 15.10. I överensstämmelse härmed återges tecknet ˀ i ändelser i texten nedan med *er*.

I andra ställningar är *e* ytterst sällsynt. I öppen stavelse: fiolde 36.9, fleire 15.12, skyllde 12.18, u*or*e 7.16, villde 1.20, k*enne*m*onnu*m 28.11, mattkare 18.21, tidinde 4.10, f*yrir*munde 23.18, storræde 5.21; i sluten blott i det med förkortning skrivna kom*et* 2.4, 31.3.

Även i andra, samtida eller något äldre, fisl. hskr. står *e* i ändelser betydligt oftare framför *r* än i andra ställningar (jfr Jónsson Egilss. VI ff., Gering Finnboga s. VIII, Dens. Ísl. æv. 1: XIV f., Kålund Laxd. V, Olsen Vǫls. XXIII f.). Denna *r*-ets inverkan till förmån för *e* har analogier i bekanta förhållanden i fsv. Emellertid är det ovisst, om saken alltid med Noreen Altisl. gram.[3] § 138.1 är att fatta så, att *e* här sedan gammalt kvarstår, under det att det eljest övergått till *i*; snarare förhåller det sig i yngre hskr. kanske så, att ett redan genomfört *i* åter börjat övergå till *e*. Genom denna uppfattning — som synes mig bestyrkas även därav, att *e* framför *r* förekommer så k o n s e k v e n t i en så u n g hskr. som den här förevarande — vinnes samband även med de övriga fallen av *e* för *i*, som otvivelaktigt (jfr även Noreen a. st.) representera en begynnande dylik övergång *i* > *e*. Alla skrivningarna med *e* kunna nämligen då fattas som uttryck för en (möjligen till vissa ställningar begränsad) påbörjad, men ej slutförd utveckling *i* > *e*, som tidigast inträtt framför *r* och därnäst i öppen stavelse. — Med avseende på förekomsten av *e* i den sistnämnda ställningen kan tilläggas,

att vår hskr. har *e* blott dels efter lång rotstavelse, dels i tre- eller flerstaviga ord. Jfr att *e* är vanligare i dessa ställningar även i andra isl. hskr. (F. Jónsson Hauksb. XXXVIII f., Kålund Laxd. V). Förhållandet innebär en överensstämmelse med den fsv. vokalbalansen.

51. Någon växling *o* : *u* förekommer icke; *u* är överallt konsekvent genomfört: Suiþiodu 1.1, storradu 1.8, nok*k*ut 1.9, bunduzt 1.19 etc.

52. 1. Svarabhaktivokalen — enligt Kålund Atlas II: V sannolikt genomförd i uttalet c. 1400, ehuru utskrivningen av densamma först på 1400-talet blir mera vanlig och icke allmänt tillämpas förrän på 1500-talet — är i vår hskr. i flertalet fall betecknad, nämligen: a) med fullt utskrivet *-ur*: [E]Irekur 1.1, fiolm*enn*ur 5.27, litur 8.20, fegurd 15.4 osv., sammanlagt 18 ggr; b) med interlineart *r*: Eirik*ur* 1.2, aust*ur* 1.15, bid*ur* 2.4, suipt*ur* 3.18, fag*ur*t 7.18-19 osv., sammanlagt c. 130 ggr — här frånsett de helt och hållet med förkortning skrivna flera ggr förekommande m*adur*, e*dur*. Obetecknad står svarabhaktivokalen: kongr 1.1, kalladr 1.2, sigrsæli 1.2, Audr 1.9, Uerdr 3.26 osv., sammanlagt c. 110 ggr.

Anmärkas bör särskilt, att svarabhaktivokalen liksom i nyisl. genom analogi inkommit även framför böjningsändelser början de med vokal: smidbelgiablæst*ur*in*n* 21.15, risafot*ur*in*n* 22.9, hl*u*turi*nn* 33.3, uet*ur*in*n* 31.8, 32.2, ävensom framför med vokal början de senare sammansättningsled: ofurefli 33.3, eit*ur*orma 26.13-14. Undantag: elldrin*n* 21.12, k*on*grin*n* 10.18, tund*r*it 21.9.

2. På grund av osäkerheten i beteckningen av svarabhaktivokalen förekommer understundom även ursprungligt *-ur* betecknat blott med *-r*: faudr gen. sg. 5.2, fodr dat. sg. 6.5, fodr ack. sg. 6.6, 7.1, 23.21, brodr dat. sg. 25.6, 25.15, brodr ack. sg. 18.20, modr ack. sg. 3.11; tungr f. pl. 15.12, 32.4, tu*n*gr 15.16, aun*n*r f. sg.

18.5, 23.20, *nockr* nom. sg. m. 23.9. Beträffande faudr, fodr jfr dock Noreen Altisl. gram.[3] § 410 anm. 2 (i den mån de där omtalade enstaviga formerna äro annat än på här omtalat sätt uppkomna skrivningar).

53. Synkope av avledningsändelsens *u* föreligger i ordet „konung“ i de två enda fall, då detta ord är utskrivet: kongr 1.1, kong 10.2. Den enstaviga formen uppträder enl. Noreen Altisl. gram.[3] § 152 anm. 1 tidigast c. 1300.

Konsonanterna.

54. *c* användes blott: a) i förkortningar (se ovan **24**.13); b) i förbindelsen *ck*: d*r*ecka, dryckiar, flock, Klacka etc., sammanlagt 15 ggr. Två ggr användes som tecken för *kk* förkortningen ꝁ (se ovan **24**.2).

55. *d* har nästan genomgående en form med en bakåt och nedåt böjd släng (ꝺ). Jfr t. ex. skriftproven nris 8, 20, 24, 27, 28, 29, 41 i Kålund Atlas II. Liksom i dessa skrifter, men i motsats till nr 19 (= AM 122 b fol.), som använder ꝺ som tecken blott för *ð*-ljud, äro i vår hskr. ꝺ och ꝺ likvärdiga. Båda återges i texten med vanligt *d*.

56. Som man kan vänta i vår unga hskr. (jfr Kålund Atlas II: V, Noreen Altisl. gram.[3] § 44 anm. 2) användes *d* i regel som tecken även för *ð*-ljudet: ried 1.1, Suiþiodu 1.1 etc. Undantag bildar emellertid ordet *hǫfðingi*, som konsekvent skrives med *þ*: hofþingi 1.10-11, hofþ*in*gi*ar* 1.19, hofþ*in*gi*um* 2.12 osv. (smlagt 12 ggr). *þ* är sällsynt redan före 1350, men förekommer dock sporadiskt senare även i andra hskr. (se t. ex. Kålund Heiðarv. XXIV, Olsen Vǫls. XLIV). Då i vår hskr. ordet — med två undantag hofþingi 1.10-11, hofþingia 6.7 — alltid skrives med förkortningstecken

för stavelsen *in*: hofþgi etc., torde användningan av *þ* sammanhänga därmed; jfr Celander Överg. av ð > d s. 47 not 2 och där cit. arb.

57. Om växlingen d : t i vissa fall se nedan **69**.1-3.

58. *f* är alltid angelsaxiskt *f* (ꝼ). I texten nedan användes *f*.

59. Konsonantiskt *i* tecknas i inljud konsekvent *i*: fi*ar*, hia, hiet, liet, ried, sialf*ur*, hofþ*in*giar, sitia, b*er*iazt, þikia osv. I framljud användes vanligen *j*: jarl 1.7, jall 2.6, jard*er* 3.9, Jarizleif*ur* 4.16, jaf*n*alldri 6.23, jafnan 9.9 osv. (på 18 s. 21 ggr), stundom dock *i*: iafn*an* 9.28, iakulus 14.14, 14.20, Iulfur 17.5, Iulfs 18.25 (på 18 s. summa 5 ggr). Användningen av *j* (jfr även ovan **33**) är anmärkningsvärd, då den enligt Noreen Altisl. gram.[3] § 25 anm. 1 och 2 tillhör endast norska eller norvagiserande hskr.

60. Affrikation av *g* och *k* betecknas blott i kioru och giora, giordi etc. (ovan **44**). Eljest: gefa, gef, gefr, gefin, gef*it*, j gegnu*m*, getit; agæta, agætlig*ar*, gæfi, gæd*d*i, gætta; kem*ur*, ken*na*, kendu, kennim*enn*, ketill; kæti etc. fullkomligt konsekvent. I överensstämmelse härmed återges med förkortning skrivna ord: g*er*sim*ar* 6.19, 23.8 etc., g*eck* 4.22, 8.5 etc., g*et* 27.12; k*en*di 29.4, k*er*ti 48.6, k*enn*em*onnu*m 28.11.

61. Ursprungligt ʒ har efter *t* blivit *k* i mattkare komp. 18.21 (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 231.1).

Samma övergång[1]) framför *t* står på grund av etymologisk stavning obetecknad: m*ar*gt (1 gg), nogt (1 gg), ramligt (1 gg), ot*ru*ligt (1 gg), san*n*ligt (2 ggr), und*ar*ligt (2 ggr), sagt (5 ggr). Att övergången ägt rum, visas emellertid av sådana omvända skrivningar som fylgti 25.15, lugti 15.23, rīgt 12.18, sligt 23.1.

---

[1]) Rättare troligen till klanglös spirant (χ). Jfr det nyisl. uttalet av *gt* och *kt* (B. M. Ólsen Germania 27: 272).

62. **k** har i svagtonig ställning (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 240) blivit ʒ i orden: eg 8 ggr — men *ek* 10 ggr, *ec* enklitiskt 2 ggr —, og 3 ggr — men *ok* 1 gg[1]) — samt konsekvent i miog adv. 3 ggr.

63. 1. Etymol *k* + till stammen hörande *s* tecknas i regel med *x*: boloxu*m* (1 gg), bolauxu*m* (1 gg), uaxa (1 gg), uex (1 gg), uax*it* (1 gg), uaxt*ar* (1 gg), uexti (3 ggr), frumuaxta (1 gg), æxlar (1 gg). En gg användes *gs*: uegs 3.12. Jfr 3 nedan.

2. Etymol. *k* + böjnings-*s* skrives *ks*: riks, styrks osv.

3. Etymol. ʒ och ŋ + böjnings- eller avlednings-*s* tecknas *gs*, resp. *ngs*: m*ar*gskon*ar* (2 ggr), n*or*igs (1 gg), og*ur*ligs (1 gg), hugs*ar* (1 gg), kuonf*ang*s (1 gg), k*on*gs (12 ggr), þings (1 gg); hit väl ock k*ong*s(ins) (9 ggr). Övergång *gs* > *ks*[2]) i uttalet (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 231.1) antydes av den ovan 1 nämnda omvända skrivningen uegs i st. f. uex.

64. *k* växlar med *h* i knefa 36.8: hnefunu*m* 40.7. Närmast skulle man gissa, att *knefi* vore blott en omvänd skrivning, föranledd av den i isl. efter c. 1350 inträdande övergången *kn* > *hn* (*knífr* > *hnífr*, *knútr* > *hnútr* etc.); jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 241 med anm. Formens förekomst hos G. Andreæ, B. Halldorsen och Erik Jonsson vittnar dock måhända om att den i nyisl. förekommit som verklig uttalsform. I så fall torde *knefi* ha uppkommit analogiskt i anslutning till ord med urspr. *kn*, i vilka uttalet vacklat mellan *kn* och *hn* (såsom ännu i några få ord synes vara fallet i nyisl.; jfr Zoëga Ísl.-ensk orðab. under *hn* och *kn*).

65. 1. Etymol. *ft*, övergånget till *pt* i enlighet med Noreen Altisl. gram.[3] § 232.2 och där cit. litt.,

---

[1]) Ordet skrives med dessa 4 undantag alltid med förkortningstecken. [2]) Rättare troligen *χs*; jfr det nyisl. uttalet *χs* (B. M. Ólsen Germania 27: 272).

tecknas i allmänhet med *pt*: apt*an* (1 gg), apt*ur* (11 ggr), ap*ptur* (1 gg), apt*ur*ku*om*u (1 gg), ept*er* (32 ggr), gipta (2 ggr), *gr*apt*ar* (1 gg), lopt (1 gg), opt (1 gg), opt*ar* (1 gg), spiotskepti (1 gg), skipta (1 gg), skipti (1 gg), u*id*skipti (1 gg), u*id*skiptu*m* (1 gg), suipt*ur* pf. p. (1 gg). Några få ggr står emellertid *ft*: aft*ur* 22.12, eft*er* 6.16, 30.12, Lofzsy*n*i 49.1. Troligen är det i dessa icke fråga om ett sedan gammalt bevarat *ft*, utan om en ny övergång *pt* > *ft*; jfr det nyisl. uttalet av *pt* som *ft* (Jónsson Isl. sprogl. s. 6). Om denna övergång vittnar väl också skrivningen graptöl 19.10-11. Då i detta ord på grund av association med *grafa* näppeligen en övergång *vt* > *ft* > *pt* kunnat äga rum, i synnerhet som *v* och *t* tillhörde olika sammansättningsleder, är graptöl nämligen helt visst blott en omvänd skrivning, föranledd därav, att uttalsformerna eft*er* etc. vanligen skrevos ept*er* etc.

En dylik övergång *pt* > *ft* tillerkänner Noreen Altisl. gram.[3] § 232.3, 239 endast fnorskan (jfr att även F. Jónsson Hauksb. s. XL, LVII anser *ft* som en norvagism). Emellertid förekommer *ft* i flera fisl. hskr. från yngre tid (se t. ex. Kålund Laxd. V, Dens. Heiðarv. XXV, Gering Ísl. æv. 1: XXI, Olsen Vǫls. XXVIII). Av de anförda skrifterna har man, såvitt jag vet, skäl att mistänka norvagismer endast i Vǫls. (jfr Olsen a. arb. LXXV).

2. Etymol. *ƀ* + böjnings-*t* skrives alltid *ft*: halft, þ*ur*fti, þ*ur*ftu.

3. Etymol. *p* + böjnings- eller avlednings-*t* tecknas alltid *pt*: dypt, hleyptu, keypti, keyptuzt, nykeypt, æptu.

66. Av *r*-formerna växla *r* och *ꝛ* på vanligt sätt. I början av ord eller sammansättningsled förekommer stundom ʀ. Alla återges i texten nedan med *r*.

67. *r* + konsonant ha assimilerats i följande fall:

1. Överg. *rl* > *ll*: jall 2.6, kallm*anna* 15.3; däremot: jarl 1.7. Om denna assimilation i fisl. och nyisl. jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 262.1 och där cit. litt., Jónsson Isl. sprogl. s. 10. Huruvida, såsom i vissa fisl. dialekter synes ha varit fallet (jfr Noreen a. arb. § 262 anm. 1), assimilationen i vår hskr. inträtt blott vid tautosyllabiskt *rl*, kan ej avgöras, då exempel på ord med heterosyllabiskt *rl* saknas.

2. Överg. *rs* > *ss* synes vara genomförd i vår hskr:s språk: fossi 16.18, 19.1, fystan*n* 2.19, fyst 16.14, 31.16. Det med förkortning skrivna f*or*si 24.25 är helt visst endast en traditionellt övertagen beteckning; Þorgeirss*on* 49.5 beror naturligtvis på anslutning till övriga kasus av *Þorgeir* (jfr att i nyisl. *rs* är bevarat, då *s* hör till böjningsändelsen, B. M. Ólsen Germania 27: 279).

I motsats till de nu nämnda *r*-förbindelserna är *rn* konsekvent bevarat: eyrna (1 gg), boliarn (1 gg), nockurn (1 gg); b*ar*na (1 gg), b*or*na (1 gg), Styrbi*or*n (1 gg), f*or*n (1 gg), h*or*n (1 gg), uingi*ar*nligu*m* (1 gg), hu*er*n (3 ggr), t*ur*n (1 gg); de förkortade orden dock ej fullt bevisande.

68. Av de båda förekommande *s*-formerna, ſ och s, är den förra den vanligsta i alla ställningar. Mindre ofta användes *s*, men utan bestämd regel växlande med den andra formen, med undantag därav att, då förkortningstecken är fogat till *s*-et, alltid denna typ användes: s*uo*, s*er* etc. Båda återges i texten nedan med *s*.

69. 1. Den redan tidigt i fisl. belagda (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 240) och i nyisl. konsekvent genomförda övergången *t* > *ð* i svagtonig ställning betecknas i vår hskr. blott 1 gg: su*ar*ad pf. p. n. Eljest står alltid *t*: at prep., inf.-märke och konj. (en mängd ggr), þ*ui*at (ofta), hit best. art. (6 ggr), þit pron. (1 gg): an*n*at (3 ggr), þ*an*gat (8 ggr); hugat pf. p. n. (1 gg), kallat (1 gg), jafnat (1 gg); dyrit (2 ggr), ku[enn]folkit (1 gg), husit (2 ggr), l*an*dit (3 ggr), lidit (1 gg), m*er*kit (2 ggr), r*ik*it (3 ggr), sum*ar*it (2 ggr), su*er*dit (1 gg),

tund*ri*t (1 gg), u*ir*kit (1 gg); m*i*cit (18 ggr); borit pf. p. n. (2 ggr), buit (2 ggr), gullbuit (1 gg), d*re*pit (2 ggr), fallit (1 gg), f*ar*it (11 ggr), getit (1 gg), golldit (1 gg), g*ra*fit (1 gg), lokit (2 ggr), ordit (1 gg), nyrun*n*it (1 gg), stadit (1 gg), t*e*cit (1 gg), þakit (1 gg), þegit (1 gg), un*n*it (1 gg), u*er*it (1 gg), v*er*it (1 gg) — samt med interlineart *t*: h*it* best. art. (1 gg), hin*n*-g*at* (1 gg), þ*angat* (1 gg); rit*at* pf. p. n. (1 gg); bord*it* (1 gg), brullaup*it* (1 gg), dyr*it* (5 ggr), hus*it* (4 ggr), kuelld*it* (1 gg), skipalid*it* (1 gg), mid*it* (1 gg), skip*it* (1 gg), tog*it* (1 gg), u*irkit* (1 gg); lit*it* adj. (2 ggr); u*ar*bod*it* pf. p. n. (1 gg), bu*it* (3 ggr), ge*tit* (1 gg), heit*it* (1 gg), f*ra*hlaup*it* (1 gg), akued*it* (1 gg), lat*it* (1 gg), lid*it* (1 gg), lit*it* (1 gg), num*it* (3 ggr), ord*it* (2 ggr), uax*it* (1 gg), u*er*it (1 gg); — *gengit* (1 gg).

Tvetydiga äro de med förkortningstecken skrivna: ꝥ (en mängd ggr), hu^{tt} (7 ggr), rit^{tt} 48.14. komȝ (2 ggr). I överensstämmelse med nyss uppräknade former skrivas de emellertid i texten nedan med *t*: þ*at*, hu*at*, rit*at*, kom*et*.

Att trots flertalet skrivningar övergången *t* > *ð* varit genomförd i vår hskr:s språk, framgår av det konsekvent använda *d* i pf. p. n. av ord på lång vokal: nåd (1 gg), sied (3 ggr). Såvitt jag kan se, kan det nämligen i dylika former (tidigast uppvisade i konsekvent användning först i 1400-talets rimur, se Noreen a. arb. § 240 anm. 3) icke vara tal om ljudlagsenlig övergång *t* > *ð*, utan formerna måste bero på analogibildning efter de vida talrikare tvåstaviga pf.-p.-formerna: *bitið*, *tekið*, *kallað* osv. De förutsätta sålunda för sin uppkomst, att i de senare *t* redan något så när allmänt blivit *ð* i slutljudet.

2. I st. f. väntat *d* (tecken för *ð*-ljudet) står ganska ofta i oakcentuerade ord och stavelser *t*: uit prep. (1 gg)[1]), h*er*nat (3 ggr), hofut (1 gg), hi*er*ut (3 ggr),

[1]) Eljest alltid förkortat: u'.

d

alskiput pf. p. n. pl. (1 gg); 2dra pers. pl. (indik., konj., imper.) *tacit* (1 gg), uit*it* (1 gg), fær*it* (1 gg), lat*it* (2 ggr), b*er*it (1 gg), bidit (1 gg), bid*it* (1 gg). se*it* (1 gg), kom*it* (1 gg). Undantag: oiafnad (1 gg), mannud (1 gg). — Dylika skrivningar förekomma som bekant även i andra fisl. hskr.; se t. ex. Larsson Isl. hskr. nr 645 4to s. LXV, Kålund Heiðarv. XXII, Dens. Laxd. VII, Jónsson Hauksb. XLII, XLVIII, Meissner Rómveriasaga 147, Gering Finnboga s. XI, Dens. Ísl. æv. 1: XVIII, Olsen Vǫls. XLI. En genom dessa skrivningar antydd övergång *ð* > *t* i svagtonig ställning (jfr Kock Sv. språkhist. 14 ff., Noreen Altisl. gram.[3] § 230 f) kan, om den är ljudlagsenlig, ej gärna tänkas ha tillhört samma tidsrum och dialekt som den nyss omtalade övergången *t* > *ð* i samma ställning (jfr även Kock a. st.). Då beteckningen för båda dessa ljudutvecklingar så gott som alltid föreligga i samma handskrifter (jfr t. ex. alla ovan a. st.), synes det mig emellertid icke mycket antagligt, att detta beror på dialektblandning, ej heller, att dessa ljudövergångar tillhöra olika tider. De ifrågavarande skrivningarna med *t* < *ð* torde därför näppeligen representera en ljudlagsenlig övergång *ð* > *t*, utan antyda ett på analogisk väg uppkommet uttal med *t*, föranlett därav, att i ord med samma akcentförhållanden, men med ursprungligt *t* i slutljudet, vacklan i uttalet ägde rum: *landit* och *landið*, *kallat* och *kallað* etc., innan övergången *t* > *ð* fullt genomförts. Med denna uppfattning låter den omständigheten väl förena sig, att nyisl. icke bevarat dessa *t*-former (*hofut*, *takit* etc.), utan överallt återinfört *ð*: uttalet med *t* i dylika fall gick ur bruk i och med det, att *ð* definitivt segrade i *landið*, *kallað* etc.[1])

[1]) Celander uttalar i sin skrift Överg. ð > d i fornisl. och fornno. s. 95 not 1 den nära till hands liggande tanken,

3. I huvudtonig stavelse står *t* för *ð* i bat pret. sg. 25.4; utan tvivel skrivfel eller osäkerhet i beteckningen.

70. Konsonantiskt *u* (resp. labiodentalt *v*, jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 242) tecknas efter konsonant konsekvent med *u*: suiþiodu, kuen*n*a, su*ar*ad, þui, Yngu*ar* osv. I framljud, där labiodentalt *v* helt visst varit genomfört (jfr Noreen a. st.), tecknas vanligen *u*: u*ar* 1.2, u*id* 1.5, u*oru* 2.19, uæ*ri* 2.20, u*er*a 2.24 osv. (på 9 s. sammanlagt c. 100 ggr); relativt ofta står dock *v*: v*id* 1.3, v*ar* 1.4, villde 1.20, v*er*da 2.16, v*oru* 2.17, veizluna 2.25 osv. (på 9 s. c. 20 ggr). Sällsynt är *w*: w*ar* 2.4, 2.21, W*id* 4.22 (på 9 s. blott dessa 3 ex.). Då *v* användes även som tecken för vokaliskt *u* i framljud (jfr ovan **38**), är växlingen *v* : *u* här helt visst blott av rent grafisk natur.

71. Om sammanfall av äldre *ƀ* och *u* i inljud till *v* (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 242, 247) vittna å ena sidan siof*ar* (1 gg), haf*er* (1 gg), håf*er* (1 gg), giorf*an* (1 gg), å andra de sällsynta olau*ur* (1 gg), olaui (1 gg) (*v* av äldre *ƀ* tecknas eljest alltid med *f*). Skrivningarna olau*ur*, olaui äro anmärkningsvärda, då *u* i dylik ställning eljest — frånsett mycket gamla texter som t. ex. Äldsta delen av cod. AM 1812 4⁰ (Larsson s. XIV) — synes förekomma blott i norska eller norvagiserande skrifter (jfr Noreen a. arb. § 36 anm. 1).

72. Etymol. *ds*, *ðs* och *ts* tecknas vanligen med *s* (några ggr *ss*): ellzu*ir*ki, hellzt, harallz; l*an*z, js-

att de här diskuterade *t*-formerna *hofut*, *takit* osv. vore att fatta blott såsom omvända skrivningar. Detta förbjudes enligt min mening därav, att i vissa hskr. (se nedan **120**) skrivningen med *t* delvis utebliver, då stammen slutar på *t*: *berit*, *uilit* osv., men *latið*, *uitið* o. d. Detta synes mig visa, att det verkligen är fråga om ett utbyte av *ð* mot *t* i uttalet, ett utbyte som emellertid på grund av dissimilatoriska tendenser utebliver, då stammen slutar på *t*.

l*en*zk*ur*, un*nz*; hræzlu; gizuri, uazs, æzt*ur*, bezsti, bezt*an*, ueizlu; allzkonar, ellzta, gullz, m*ann*z etc.[1]) Böjningsformer av ord på *ð* ha dock konsekvent etymolog. stavning: guds (9 ggr), råds (1 gg), lyds (2 ggr). Oriktigt står *d* i g*ir*dzsk*ur* (1 gg), g*ir*dzsku (1 gg).

Ljudvärdet av *z (zs)* har vid den tid vår hskr. tillhör utan tvivel varit *ss*, vid förkortning *s* (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 43, 263.$_{2}$ och där cit. litt.). Detta bekräftas därav, att *z (zs)* stundom användes som tecken för etymologiskt *s (ss)*: fastz (1 gg), girzki (1 gg), girszsku (1 gg), aleidizs (1 gg), samt så gott som konsekvent i superlativerna på *-st*: fr*æ*gazstur (1 gg), hu*at*azt (1 gg). hu*at*ligazt (1 gg), likazt (1 gg), likazti (2 ggr), m*er*kiligazt (1 gg), minnigazt*ur* (1 gg), sidazta (1 gg), sidazt (1 gg), st*r*idlynduzt (1 gg), tignuzt (1 gg), h*ra*dligzsti (1 gg), l*en*gzt (1 gg), uænzta (1 gg). Undantag blott: flest (1 gg), mest*ur* (1 gg), mest adj. (2 ggr), mest adv. (3 ggr), næsta (1 gg), næst (3 ggr).

73. Mediopassivformen ändas så gott som konsekvent på *zt*: b*er*iazt, sættazt, byzt, spyrzt, segizt; biozt, ko*m*zt, syndizt, þottizt, unnuzt, baurduzt, stædizt; — kuezt; — b*ra*uzt, sezt pres. ind. sg.; — sezt pf. p., aukizt, buizt, farizt, giorzt etc. — inalles c:a 130 ggr. Undantag utgöra blott ku*adz* 11.$_{24}$, fengiz 5.$_{6}$ samt f*or*st 24.$_{5}$, de två förra en äldre, den sista en yngre form (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 532—4 och där cit. litt.).[2])

---

[1]) Om inskottet av *t* mellan *ll* och *s*, *nn* och *s* se Hoffory Arkiv 2: 88 ff.

[2]) Med anledning av att i den enda *st*-formen i vår text *st* omedelbart föregås av *r*, kan erinras om att Mogk i Zeitschr. f. d. phil. 13: 235 framhållit, att under 13de århundradet *st* i isl. skrifter påträffas endast efter *l*, *r*, *n*, och att Gering konstaterat samma förh. i den från förra hälften av 14de årh. stammande AM 132 fol. (Gering Finnboga s. XV; jfr även Kålund Laxd. VII). Jfr även Specht Das verbum reflex. s. 29.

74. Förlängning av konsonant.

1. För äldre *l* står konsekvent *ll* i ursprunglig förbindelse av *l* + *d*, *l* + *t*: alldr, alldri subst. dat. sg., alldri adv., jaf*n*alldri, giallda, golldit, bænahalldi, u*ar*dhaulld, hallda, haralldr, helldr pres. ind. sg., helldr adv., hielldu, kuelld*it*, milldr, skialldad*er*, skiollder, skylldi, skylldu, målsnilld, valld, uelldr, ualldim*ar*, uilldi, uilldu; — bellti, Lindibellti, hiellt, sallt, sallti, huitasallti, solltudu; — harallz, ellzta, hellzt adv. Där *ld* representerar äldre *lð*, står efter ursprungligen lång (sedermera förkortad) vokal *ll* i det enda förekommande ex.: elldr, elld, elldi etc. (11 ggr), ellzu*ir*ki (1 gg).[1]) Efter kort vokal står däremot konsekvent enkelt *l*: fiolde (1 gg), fiolda (5 ggr), duld*er* (1 gg), skildi (4 ggr), skildu (5 ggr), skilduzt (1 gg), valdi (1 gg). Där *lt* motsvarar äldre (klanglöst) *l* + *ð* (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 230.2 b), står *ll* i det enda förekommande ex. med lång vokal: mælltizt (1 gg), mælltu (2 ggr); ex. på kort vokal saknas.

Enligt Noreen Altisl. gram.[3] § 269.3 användes *ll*

Emellertid är det dock möjligt, att förhållandet i vår hskr. blott är en tillfällighet. I vissa, i synnerhet mycket unga, isl. hskr. synes nämligen *st*, om än sällan, förekomma även i andra fall än det nämnda. Redan i Hauksbók förekommer 1 gg *lavkst* (Jónsson Hauksb. XLII), som dock kan fattas som en norvagism, i cod. AM 344 a 4° *legst* (Boer Ǫrv.-Odds s. IV), i cod. AM 586 4° *hefst, hofst* (Jiriczek Bosa s. XXX), i hskr. *B* av vår saga *byst, farist* (se nedan 122). Ett vittnesbörd om mediopassivmärket *st* är det väl i själva verket också, då somliga hskr. (jfr t. ex. Kålund Laxd. VIII, Dens. Heiðarvíga s. XXIV, Dens. Alfr. ísl. XV, Gering Ísl. æv. 1: XIX samt Specht a. arb. s. 18) låta superlativerna ändas på *z*: *hardaz, hvataz* etc., ty detta skrivsätt kan näppeligen förklaras annat än genom inflytande från reflex. *gangaz* etc., som stavats på detta sätt, men uttalats *gangast* etc., varigenom *z* kunnat bliva tecken för *st* (annorlunda, men enligt min mening oriktigt, Specht a. arb. s. 24 f.).

[1]) Jfr Celander Överg. *ð* > *d* i fornisl. och fnor. s. 8 f.

i fisl. hskr. först för att beteckna förlängning av (ursprungligen kakuminalt, senare dentalt *l*) framför *d* och *t* i sådana fall, där *l* och *ð* (> *d*), resp. *l* och *t* sammanträffat genom samnordisk synkope: *huílld, skillda, fúllt, mællta* o. d., och först genom analogi från dessa kom *ll* sedermera att användas vid urnord. förbindelse *ld, lt,* men här för att beteckna icke kvantitet, utan *l*-ets dentala karaktär. På vår hskr. kan denna teori näppeligen tillämpas: det vore väl alltför underligt, om skrivaren nästan konsekvent undvikit att skriva *ll,* där *l*-ljudet verkligen vore långt, men använt det konsekvent, där det blott skulle beteckna kvalitet. Ej heller skulle därigenom kunna förklaras den olika stavningen efter lång och kort vokal, då enligt den nämnda teorien *l* i båda fallen skulle vara långt.

Emellertid står vår hskr. i detta avseende ingalunda enstaka. Celander giver i sin skrift Överg. ð > d i fornisl. och fornno. s. 84 ff. exempel på ett par fisl. hskr., som använda beteckningen *l* och *ll* på samma eller väsentligen samma sätt som vår hskr., och till dessa kunna läggas åtminstone AM 657 B 4⁰ (Gering Ísl. æv. 1: XXI), Gl. kgl. saml. 1824 4⁰ (Olsen Vǫls. XXXI), varvid blott är att anmärka, att den förstnämnda stundom ännu använder *ð* efter *l* med föregående kort vokal. På samma ståndpunkt som vår hskr. står också den fnor. AM 310 4⁰ (Groth AM 310 4⁰ s. XXV, XXX), om man frånser, att denna hskr. använder *ð* eller *þ* efter enkelt *l*, och den starkt norvagiserande del av Hauksbók, som beskrives av Jónsson Hauksb. s. XXXI—XXXVI. Från AM 657 B 4⁰ och den nämnda delen av Hauksbók anföras (jfr förhållandet i vår hskr.) inga andra ex. på *ll* efter ursprungligen lång vokal än former av ordet *elldr*.

Såvitt jag kan se, måste skrivningarna därför förklaras på annat sätt än Noreen gör, och den enda rimliga tolkningen blir då den, att det enkla *l* betecknar kakuminalt *l*, *ll* däremot dentalt *l* utan

hänsyn till kvantiteten, såsom redan antagits av Åström i Landsmålen VI. 6: 109 f. och som hålles för det riktiga även av Celander Överg. ð > d i fornisl. och fornno. s. 84 ff.

Slutsatsen blir emellertid då den, att i vår hskr:s språk övergången av kakuminalt till dentalt *l* framför *d* och *t* ägt rum blott efter lång vokal (dvs. i de fall, i vilka enligt Celanders utredning *ð* mycket tidigt övergått till *d*), däremot ännu icke efter kort vokal (dvs. i de fall, där övergången *ð* > *d* ägt rum i relativt sen tid). Som tidsbestämning för (åtm. dialektiskt) kvarlevande av kakuminalt *l* i denna ställning är detta av intresse. Denna tidsbestämning bekräftas av den från c. 1400 stammande Gl. kgl. saml. nr 1824 4°, i vilken, såsom ovan nämnts, fördelningen av *l* och *ll* är densamma som i vår hskr., om än icke fullt så konsekvent.

2. I st. f. äldre *n* står *nn* några få gånger i ursprunglig förbindelse *n* + dental: an*n*dadizt (1 gg), un*n*druduzt (1 gg), ten*n*drudu (1 gg), un*n*z (1 gg). I allmänhet skrives emellertid enkelt *n*: andadizt, bendi, bunduzt, enda, fiandin*n*, frændr, landi etc., sammanlagt 77 ggr; med förkortning för *n* eller för *n* med föregående vokal: fu*n*d, stu*n*d, f*un*d, h*en*di, l*an*d, m*un*di, fimt*an*da etc., inalles 83 ggr; — sent (2 ggr), uænt*er* (1 gg), med förkortning för *n* eller för *n* med föregående vokal: se*n*t (1 gg), slettl*en*t (1 gg), blautl*en*t (1 gg); — vtlenzs (1 gg), med förkortning: l*an*z (1 gg), l*an*zm*enn* (6 ggr), l*an*zm*anna* (1 gg), jsl*en*zkur (1 gg).

Där *nd*, *nt* motsvara äldre *n* + *ð*, *n* + *t*, som genom synkope sammanstött, skrives alltid enkelt *n*: syndi (2 ggr), syndizt (6 ggr), tynduzt (1 gg); — ræntu (1 gg), synt adv. (1 gg).

Dubbelskrivningens förekomst blott vid urnord. förbindelse *n* + dental gör det som vid *ll* troligt, att här blott föreligger en kvalitativ skillnad i ljuden, varvid *nn* betecknar dentalt, *n* supradentalt *n*-ljud.

Jfr Åström Landsmålen XIII. 2: 62 ff., Kristensen Arkiv 12: 313.

3. Sporadiskt dubbelskrives konsonant framför *l, n, t:*

a) framför *l* är *t* dubbelskrivet i ættla 22.3, 39.10; ættladi 12.11; däremot ætla (1 gg), ætladi (1 gg); agætligar (1 gg). litlu (3 ggr), katlinu*m* (1 gg).

b) framför *n* är *p* dubbelskrivet i ap*p*nadi 20.6, däremot: apna (1 gg), apnadi (1 gg), op*n*a (1 gg); — *t* i liflattna 4.7, f*or*uittnadi 12.24; däremot: f*or*uitni (1 gg), f*or*uitnazt (1 gg), f*or*uitnuduzt (1 gg), uitnis (1 gg).

c) framför *t* är *p* dubbelskrivet i ap*ptur* 14.22, krapptur 37.8; ex. på *pt* se ovan 65.1.

I vad mån här verklig förlängning föreligger, är ej lätt att avgöra. Med dubbelskrivningen framför *l* kunna emellertid jämföras: *ættlar, littlv* Jónsson Hauksb. XLIV, *Attle* Olsen Vǫls. XL; med dubbelskrivningen framför *n*: *vacknaði, vocknuðv, oppna; þottne, gættnaðar, vattne, mettnað, rittningar, settningv-* Jónsson Hauksb. XLIV, LVII, *voppn, brottnadi* Olsen Vǫls. XXXIV, XL, *vackna* Boer Ǫrv.-Odds s. IV, V; med dubbelskrivningen framför *t*: *apptni* Jónsson Hauksb. LVII, *oppt, gippt* Olsen Vǫls. XXXIV.

4. För äldre *n* står *nn* i ack. sg. m. allan*n* (1 gg), an*n*an*n* (6 ggr), fystan*n* (1 gg), sekan*n* (1 gg), slikan*n* (1 gg); n. pl. skipin*n* (1 gg). Fallen äro sådana, i vilka enligt Gíslason Oldnord. forml. § 92 i nyisl. förlängning ägt rum. — I motsvarande fall står i vår hskr. enkelt *n*: ack. sg m. bradan (1 gg); best. fem. ain, eyin, aurin etc. (smlagt 10 ggr), best. n. pl. biorgin, seglin, skipin etc. (smlagt 5 ggr). I adv. på *-an* enkelskrives alltid: hu*ad*an, j*n*nan, sidan etc. (smlagt 12 ggr); så ock i nom. f. sg. och n. pl. av adj.: akuedin (1 gg), gefin (1 gg), buin (1 gg), hulin (1 gg), ordin (1 gg). Vanligen skrivas emellertid hithörande *an*-former med förkortning. De återges nedan i texten med enkelt

n: ack. sg. m. an*nan*, aungu*an*, bezt*an*, daud*an* etc. (smlagt 16 ggr); nom. sg. fem. best. alþyd*an* (1 gg); adv. aust*an*, jafn*an*, of*an* etc. (smlagt 64 ggr).

5. Om *enn*: *en* = „men“ konj. se **75.** 1 a β.

75. **Förkortning av konsonant.**

1. I icke huvudtonig stavelse (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 275) står kort kons. för äldre lång:

a) i ord, som i satssammanhanget vanligen användas svagtoniga: α) konsekvent i þikia v. (1 gg), þik*er* (3 ggr). β) i en, e*n* adv. och konj. „än“, „ännu“ 4 ggr; däremot en*n* 7 ggr. — På grund av växlingen *nn* : *n* i detta ord skrives även *en* „men“ omväxlande med ett och två *n*: en, e*n* c. 55 ggr, en*n* c. 60 ggr.

b) i avledningsändelser:

α) konsekvent *r* < *rr*: an*n*ara, ann*ar*ar, þ*e*ssarar, an*n*ar, ydu*ar*, n*ock*ur, n*ock*r, Yngu*ar*, Ualldim*ar*, Valldim*ar*, Rodgeir. Jfr Jiriczek Bósa saga s. XXXII samt förhållandena i nyisl.

β) en gång *n* < *nn*: drekin 21.23, säkerligen blott skrivfel, då *nn* i denna ställning alltid eljest är bevarat (en mängd ex.).

γ) vanligen *s* < *ss* i gen. sg. av neutrala *ia*-st.: bælis (1 gg), fylkisk*on*gr (1 gg), hælis (1 gg), ouendiskon*ur* (1 gg), rikis (2 ggr), sundrþyckis (1 gg), uitnis (1 gg); adv. aleidis (3 ggr), midleidis (1 gg), u*m*hu*er*fis (2 ggr). Med *ss* (*zs*) förekomma blott: aleidizs 30.14, u*m*hu*er*fiss 16.24. I inljud står *ss*: dikissin*n* 19.12[1]), eplissins 37.7.

δ) *l* < *ll* i diofulig*ur* (1 gg), diofulig*ri* (1 gg).

2. I huvudtonig stavelse står enkel kons. för dubbel:

a) konsekvent i slutljud *r* < *rr* < *r*ʀ, *s* < *ss* < *s*ʀ, där *ʀ* är böjningsändelse, såväl efter kort som lång vokal: h*er* nom. (1 gg), u*ar* nom. sg. m. (1 gg), hu*er* nom.

---

[1]) Felskrivning för dikissins.

sg. m. (3 ggr); ber pres. ind. sg. 3dje pers. (1 gg). f*er* (7 ggr), spyr (2 ggr); sar nom. sg. m. (1 gg); — þys nom. (1 gg), kurteis nom. sg. m. (1 gg), tr*v*laus (1 gg), vis (1 gg). Vår hskr. står här på samma ståndpunkt som nyisl. (jfr Gislason Oldn. forml. § 89, 93, Jónsson Isl. sprogl., särskilt s. 9). Förkortningen av *ss* är, som nyisl. språkutveckling visar, säkert av analogisk natur (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 276 anm.). Då däremot förkortningen *rr* > *r* synes vara ljudlagsenlig (Gislason Efterl. Skr. II: 169 f., Noreen a. st.), bör väl det konsekventa fyr*r* (4 ggr) i vår hskr. förklaras genom påverkan av adj. och adv. *fyrri*.

b) *g* i stället för *gg* i hygia 31.4, legia 35.1, 39.15, legzt 4.13; däremot *gg*: leg*g*ia 5 ggr, hyg*g*ia 1 gg, lig*g*ia 2 ggr, ligg*ia* 1 gg, þig*g*ia 2 ggr; tueg*g*ia 1 gg, hu*or*utueg*g*iu 1 gg, huor*er*tueg*g*iu 2 ggr. Det enkla *g* beror, såvitt det är avsett, på utjämning från en gång befintliga ljudlagsenliga pres. ind. sg. **hygr*, **legr* (Noreen Altisl. gram.[3] § 269.1).[1])

c) framför annan konsonant enkelskrives konsonant i kendu 26.8 (i enlighet därmed återges ꝁdi 29.4 nedan i texten k*en*di), kyrt (2 ggr), fi*ar*lægduzt 14.3 (dock möjligen att bedöma enligt a ovan). — Efter annan konsonant tecknas *s* enkelt i Halls*yni* 49.2, Sams*yn*i 49.11 (men Þorgeirss*on* 49.5).

d) andra fall: α) efter lång vokal 3 ggr: þion 9.15, nôt 23.24, reitu pret. pl. 40.7. Beträffande de två första jfr Noreen a. arb. § 276[2]); β) efter kort vokal: bran pret. sg. 21.12, säkerligen skrivfel.

76. Enkelt *p* växlar med *pp* i up 17.1: up*p* (enkelt och i sammansättningar 25 ggr), *s* med *ss* i

---

[1]) Jfr liknande former med enkelt g bos Kålund Laxd. V, Olsen Vǫls. XXVIII. I de där beskrivna hskr. är dock ljudvärdet ovisst, då även former med enkelt *g* förekomma, i vilka kort g-ljud ej gärna är tänkbart. [2]) *þjón* och *þjónn* växla ännu i nyisl. (Gíslason Oldn. forml. § 128 a B).

husins (1 gg): hussins (2 ggr). Jfr Kock Arkiv 7: 341, 351, 347, Noreen Altisl. gram.[3] § 270, anm. 4 och på dessa ställen cit. litt.

77. Bortfall av konsonant.

1. I ställning mellan två andra konsonanter har en konsonant bortfallit i följande fall: *d* i uan*n*liga adv. (3 ggr)[1]); *g* i m*or*nadi (1 gg), *t* i apnadi (1 gg), apna (1 gg), ap*p*nadi (1 gg); hu*or*ki (2 ggr).

2. Framför *u* har *ð* fallit i þyuersku 15.14 (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 222).

3. Genom analogipåverkan från former utan *v* i ändelsen har *v* bortfallit i aunga ack. sg. f. 8.7, þ*ra*unge*r* nom. pl. m. 48.11.

78. 1. I dyrdligar (1 gg), dyrdligu*m* (1 gg) (men dyrligu*m* 1 gg) är *d* tillsatt genom påverkan från subst. *dyrð* f., såvida icke formen är att betrakta som en omvänd skrivning, vittnande om bortfall av *ð* mellan *r* och *l* i former som *harðla* o. d. (i vår hskr.: hardla 2 ggr).

2. Smyrlslu*m* 30.8 är tydligen en kontamination av *smyrls* (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 303.4) och *smyrsl*.

2. Handskriften B.

79. Akcenter.

1. Om det diakritiska snedstrecket över *i* gäller vad som ovan sagts rörande hskr. **A** (s. XXIV).

2. Lång vokal lämnas i regel obetecknad. Undantag utgöra delvis vokalerna *a̋* och *æ̋*, av vilka den förra i prep. *á* ofta, den senare nästan alltid är försedd med dubbelakcent ˝ (jfr Kålund Atlas II: V). a̋ prep. (10 ggr); fæ̋rit, klæ̋du*m*, fatæ̋ku*m*, mæ̋la, uæ̋gia etc. (smlagt 29 ggr). En gång ersätter akcenten det diakritiska tecknet över *i*: smı̋rslu*m*.

---

[1]) Dock troligen snarare att fatta som assimilation *nd* > *nn*.

80. Förkortningar användas i mindre utsträckning än i A. Av några i den senare icke använda kunna förtjäna att anmärkas:

vågrätt streck över en bokstavsgrupp: q̄z = q*uad*z;

vågrätt streck genom övre delen av en bokstav: mli = m*æ*l*t*i, mlu = m*æ*l*t*u; på liknande sätt: s*ka*l, suiþ*io*d, þ*in*g, h*ans*, ol*af*s, mik*it*, tek*it*, k*ir*k*iu*;

dubbelt vågrätt streck genom övre delen av en bokstav: þ = þ*ess*; þi = þ*ess*i; h = h*ans*;

ᵒᵒ = *ur*, t. ex. hingadb*ur*d, tung*ur*, atb*ur*dr, uet*ur*ɪɴ; = u 1 gg: nock*u*ri;

en högerböjd båge i övre kanten av en bokstav: sue' = su*einn*, s' = s*ueinn*, s*ueins* etc., d*r*ott' och d*r*ottn' = d*r*ott*ning*, d*r*ottn*ing*;

en liknande båge vid nedre delen av en bokstav: ꝍdr, = ꝍdr*um*, ydr, = ydr*um*; su*ar*, = su*arar* eller su*aradi*, s, detsamma, drottn, = drottn*ingu* etc.;

vid *e* som förkortning för *eða* synes ha använts en dubbel båge tvärt igenom *e*: ͺe', på flera ställen nu delvis utplånad.

Vokalerna i huvudtoniga stavelser.

81. Äldre *vā (uā)* skrives omväxlande *uo (uó)* och *ua*: uopn (1 gg), kuoduz (1 gg), huor*er*tuegiu (1 gg), huoreg*er* (1 gg), huorki (1 gg), Suo (1 gg), s*uo* (4 ggr), tuó ack. pl. m. (1 gg), uórit sbst. n. (1 gg), samt konsekvent i u*oru* (många ggr); — däremot: uapnu*m* (1 gg), huar*er*tuegiu (1 gg), hu*ar*iger (1 gg), hu*art* (1 gg), tua ack. pl. m. (1 gg), sua (1 gg), s*ua* (30 ggr).

82. 1. *U*-omljudet av *a* tecknas vanligen med *o* eller *ó*, det förra i roddu (1 gg), hofdu (1 gg), hofn (1 gg), f*yrir*sogn (2 ggr), sogn (1 gg), soguɴi (1 gg), sogdu (1 gg), nockur (1 gg), nockurn (1 gg), nockur*er* (9 ggr), boldruduz (1 gg), kollu*m* (2 ggr), kolludu

(1 gg), oll*um* (2 ggr), mo*nnu*m (1 gg), stro*n*duɴi (1 gg), foruneyti (1 gg), morg (1 gg), morgu (1 gg), s:a 30 ggr; det senare i ǫ́dr (2 ggr), hǫ́fud (2 ggr), hǫ́fdi (2 ggr), hǫ́fdinu (1 gg), hǫ́fþ*ingiar* (1 gg), hǫ́fu*m* (1 gg), hǫ́fdu (10 ggr), lǫ́gdu (2 ggr), f*ra*sǫ́gn (1 gg), sǫ́go (1 gg), sǫ́gdu (1 gg), nǫ́ckut (1 gg), ǫ́ll (2 ggr), ǫ́llu (1 gg), hǫ́ɴdu*m* (1 gg), Ǫ́nuɴdr (2 ggr), Ǫ́nund*ar* (1 gg), Ǫ́nunþ*ar* (1 gg), bǫ́rdu (1 gg), uǫ́r adj. nom. f. sg. (1 gg), vǫ́rd (1 gg), s:a 36 ggr. Mera sällan användes ꜳ: ꜳdr*um* (1 gg), ꜳdru (1 gg), hꜳgɢiɴ (1 gg), sꜳgu (1 gg), ꜳllv (1 gg), kꜳlludu (1 gg), ꜳndu*m*z (1 gg), gꜳrdu*m* (2 ggr), u*i*dfꜳrli (1 gg), s:a 10 ggr; en gg ꜳ̀: ꜳ̀r s. f. och en gg *au*: ǫ́aurgu. Någon regel för växlingen mellan de olika beteckningarna har jag ej kunnat finna.

2. För väntat *o*, *ó* eller ꜳ står *a* i Klakku (1 gg). Möjligen är detta blott skrivfel. Emellertid förekomma liknande skrivningar i andra isl. hskr., även sådana, i vilka norska egenheter alls icke eller mycket litet framträda (jfr t. ex. Larsson Äldsta delen av cod. 1812 4°, s. VIII, Jónsson Hauksb. XXXIX, Boer Ǫrv.-Odds s. V, Olsen Vǫls. XV). Dylika skrivningar ha troligen uppkommit genom påverkan av fornnorska skrifter på det sätt, att isländingar, som i dem funnit sådana former som *allum*, *dagum*, *hafud* osv. utan omljud, men själva uttalet *ǫllum* etc., trott att *a* kunnat användas som beteckning för *ǫ*.

83. För väntat *e* står ę i vęlu*m* (1 gg). Då ę eljest alltid betecknar *æ*-ljud, är utan tvivel även så här fallet. Jfr för övrigt ovan 27

84. 1. Äldre *e* återges eljest så gott som konsekvent med *e*: fe (1 gg), ne (1 gg), let pret. (3 ggr), leti (1 gg), letu (1 gg), lez (3 ggr), lezt (3 ggr), retta adj. (1 gg), rettr*ar* (1 gg), ret adv. (1 gg), retti pret. (1 gg), se pres. konj. av *vera* (3 ggr), set 2 pl. pres. konj. av *vera* (1 gg), tre (1 gg); h*er* (1 gg), m*er* dat. sg. (2 ggr), þ*er* dat. sg. (1 gg), s*er* dat. sg. (9 ggr),

u*er* pron. (10 ggr), þ*er* 2dra pl. (3 ggr). Endast 5 ggr står *ie*: h*ier* (3 ggr), sier pron. dat. sg. (1 gg), þi*er* 2dra pl. (1 gg).

2. Diftongering av kort slutet *e* > *ie* (jfr ovan **30** cit. litt.) är obetecknad i de enda förekommande fallen: fell (3 ggr), felli (1 gg); feck (2 ggr).

85. 1. Diftongeringen *e* > *ei* framför *ng* (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 98) är vanligen betecknad: ei*n*gi pron. (2 ggr), lei*n*gi adv. (2 ggr), strei*n*g (1 gg). Undantag utgöra: ge*n*gi (1 gg), fengu (2 ggr) — genom påverkan av sing. geck (jfr nedan **112**), feck (jfr ovan **84**.2)?

2. Dunkel är diftongen i geirzkr (1 gg), geirski (1 gg). Man väntar *girzkr*, *girzki* såsom i de övriga hskr. (se texten nedan s. 36.1,4) eller möjligen *gerzkr*, *gerzki*.

86. Vokaliskt *i* tecknas alltid med *i* (en några få ggr förekommande längre typ, använd för prep. *í*, vågar jag ej beteckna som *j*).

87. Adj. *mikill* visar genomgående former med *i*: mikill, mikiɴ, mikilli, mikla, mik*it*, genom analogi även i de former, som ljudlagsenligt (jfr ovan **34** cit. litt.) skulle ha *y*: miklu (3 ggr).

88. *ŏ* och *ō* betecknas vanligen med *o*: ok, ordit, ko*m*it, ko*m*a, ko*m*, ofrefli, borna; i mot, kuoduz, storu*ir*ki, stora, skog*ar*, tokz, for osv., smlagt c. 65 ggr — därvid frånsett förkortningar med interlineart *o*, där alltid typen *o* användes: h*on*, f*or*, u*oru*, dr*o*tt*ning* etc. Några få ggr användes ǫ: bǫgm*enn* (1 gg), bǫrd subst. n. (1 gg), suinaflǫck (1 gg), ɴǫrdm*enn* (1 gg), ǫrdit pf. p. n. (1 gg); fǫr pret. (1 gg), korǫna (1 gg), ǫuara (1 gg), ǫaurgu (1 gg), ǫpi subst. n. dat. sg. (1 gg), sǫtt s. f. (1 gg), tuǫ ack. pl. m. (1 gg), uǫrit subst. n. best. (1 gg). Osäkert är ǫr prep. (se nedan **89**). — Jfr **82**.1.

89. Prep. „ur" skrives dels or (2 ggr), dels ǫr (4 ggr). Den senare skrivformen betecknar möjligen

ør (genom *R*-omljud uppkommen form, se Noreen Altisl. gram.[3] § 68), med samma ljudvärde av ǫ, som detta troligen har som beteckning för *u*-omljud av *a* (ovan **82.**1).

90. Det negerande prefixet har formen *o-* i de 2 ex. som förekomma: ogladdiz, ouigr.

91. Ordet „hon" skrives vanligen förkortat: ho*n* (13 ggr). En gg står den yngre formen hu*n*. Jfr för övrigt ovan **37.**

92. Vokaliskt *u* tecknas i regel med *u*; i framljud (vndaɴ, vnz etc.) dock stundom *v* (på 4 s. i hskr. 4 ggr mot *u* 10 ggr).

93. För äldre *y* står *i*:

a) i þik*er* (1 gg) pres. av „tycka" (intet ex. med *y*). Däremot konsekvent: yf*er* (3 ggr). Oviss är vokalen i prep. „för", som alltid skrives med förkortning: f'. — Motsättningen þikia : yf*er* i denna hskr. liksom i A (se ovan **40**) kunde ge anledning till den förmodan, att i det förra ordet även det palatala *k*-et varit verksamt för övergången *y* > *i*, varför i detta ord *y* övergått till *i* i större utsträckning än i för övrigt likställda former med annan konsonant efter stamvokalen. Särskilt bör labialen i yf*er* kunna ha verkat hindrande på övergången.

b) i smirslu*m* (1 gg). Huruvida denna enstaka form antyder delabialiseringen *y* > *i* är väl ovisst; dock är ett sådant antagande ej osannolikt (jfr ovan **35**).

94. I st. för väntat *y* står *u* i lukr pres. ind. sg. (1 gg). Jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 28 anm. 2, Dahlerup Ágrip XVI, Gering Ísl. æv. 1: X, Meissner Rómveriasaga 142.

95. Äldre *ø* motsvaras av *e*:

a) i kemr pres. ind. sg. av *koma* (2 ggr) och sneru pret. pl. (2 ggr). Jfr ovan **42.**

b) i alla former av verbet „göra": inf. och pres. pl. ge*r*a, imper. ge*r*it, pret. ge*r*du, pf. p. ge*r*, alge*rr*,

*ger*ua, *ger*t, pass. *ger*st, såvida förkortningstecknet i dessa former skall upplösas på vanligt sätt. Något hinder härför kan jag (trots F. Jónsson Egilss. VIII f.) icke se; nyisl. *gera*, *gerði* etc. berättigar fullt till antagande av *e*-ljud i verbet vid den tid, varom här är fråga. Nyisl. *gjöra* vid sidan av *gera* (se t. ex. Jónsson Isl. sprogl. 36) visar väl emellertid, att *e*-formerna här ej bero på ljudövergången *ø̆* > *ĕ*, utan på utjämning vid olika tider inom böjningsschemat (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 81, 508.2). Den konsekventa förekomsten av den ena vokalisationen i en hskr., den andra i en annan (jfr ovan **44.**2) tyder snarast på en dialektisk fördelning av formerna.

96. Övergången *ø̄* > *ǣ* är naturligtvis genomförd i vår hskr. — Såväl gammalt som på detta sätt uppkommet *æ*-ljud tecknas vanligen med *æ* (*æ̋*): klæ̋du*m*, læ̋tr, fæ̋r*it*, dæ̋gri, fatæku*m*, sækia osv. (smlagt 34 ggr). Några ggr står dock *ę*: bękr (1 gg), gęfi (1 gg), h*er*klędduz (1 gg), lętr (1 gg), męla (1 gg), arsęlla (1 gg), sęmd (3 ggr), tęki (1 gg); s:a 10 ggr. Vid förkortning användes stundom ʼ (*er*), resp. interlineart *e* (*re*): f*er*i pret. konj. (2 ggr), f*er*di (1 gg), u*eri* pret. konj. (4 ggr); f*re*ndr (2 ggr), f*re*nda (1 gg), f*re*ndu*m* (1 gg).

97. Diftongen *au* tecknas vanligen med *ꝍ*: dꝍdir, bꝍd, þꝍ, ꝍstr etc. En gång skrives au: skaut (delat på två rader: ska-ut) och en gång med förkortningstecken för *a* jämte föregående *r*: þ*ra*ungt.

98. Anmärkningsvärd är vokalisationen i pret. pl. hlꝍpu (1 gg; hlupu 4 ggr). Denna avljudsform är icke känd från fisl. skrifter; i fnor. förekommer däremot *laupom*, motsv. östnord. *löpom* (Noreen Grundriss d. germ. phil.[2] **2**: 633, Altisl. gram.[3] § 493, anm. 1).

99. I st. f. *ei* står *e* i sue*nn* (1 gg). Möjligen föreligger här spår av en allmän monoftongisering *ei* > *ē*, bekant även från andra fisl. hskr. (jfr särskilt Hesselman Arkiv **27**: 351 ff. och där cit. litt.). För

detta ord speciellt skulle man dock, eftersom det står enstaka, kanske snarare tänka antingen på den samnordiska kontraktionen *æi* > *æ* (fisl. *e*) vid förkortning framför konsonantgrupp i ord med akcent 1 (jfr Kock Alt- u. neuschw. Acc. s. 118, Noreen Altisl. gram.[3] § 123), eller ock på den yngre monoftongisering, som inträtt i nyisl. vid förkortning i sådana ord som *stédn* < *steidn* o. d. (Buergel Goodwin Landsmålen 1908, s. 112).

100. Den genom *u*-brytning uppkomna diftongen skrives vanligen *io:* biorgu*m*, fiodr, fiolkyngi, fiolm*enn*r osv. (sammanlagt 8 ggr); 2 ggr står *iŏ*: fiŏrdr, iŏrd.

Ändelsevokalerna.

101. *i* : *e*. Framför *r* står icke fullt så ofta *e* som *i*: fader (1 gg), naser pl. (1 gg), adrer (1 gg), þyk*ve*r (1 gg), hu*a*riger (1 gg), m*ar*ger (1 gg), huiler pres. ind. sg. (1 gg), viler pres. konj. 2dra pers. sg. (1 gg); s:a 8 ggr; — Þorir nom. propr. (1 gg), t*a*girn*ar* (1 gg), allir (3 ggr), d*a*dir (1 gg), f*ro*dir (1 gg), sterkir (1 gg), þ*es*sir (1 gg), siglir (1 gg); s:a 10 ggr. Frånsedda äro här naturligtvis de fall, då ändelsen, som vanligen är händelsen, skrives med förkortningstecknet ˒.

För övrigt står *e* blott 1 gg (i öppen stavelse): flye.

102. I st. f. det vanliga *u* står *o* i ändelsen två ggr: toko pret. pl. (1 gg), sŏgo ack. sg. (1 gg). Snarast en tillfällighet är det väl, att dessa båda former se ut som spår av vokalharmoni. Jfr f. ö. om växlingen *u* : *o* Noreen Altisl. gram.[3] § 139.1.

103. Svarabhaktivokal *u* är blott 2 ggr otvetydigt betecknad: uet*ur*in (1 gg), sialf*ur* (1 gg). Att svarabhaktivokalen tillhört skrivarens språk visar emellertid, utom dessa fall, även den omvända skrivningen fŏdr gen. sg. och dat. sg. (2 ggr) — jfr ovan **52.2** —

samt ett ställe, där först skrivits galeidr pl., som senare rättats till galeid*ur*. — Egendomliga äro formerna suipt' och uittrast' (den senare dock ej fullt säker), som med vanlig upplösning ge svarabhaktivokalen *e*, vilket torde kunna förstås endast som en norvagism (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 153 och där cit. litt.).[1])

Konsonanterna.

104. *c* användes blott interlineart vid förkortning: m*ic* (1 gg) samt i förbindelsen *ck*: nockurn, nockur*er*, dryckiar etc.

105. ð användes i regel (som vanligt i hskr. efter 1350) som tecken såväl för *d*- som *ð*-ljud. Undantag härifrån bilda emellertid följande fall:

1. En gg står *ð* i st. f. ð: ðrepsot.

2. I några fall står *þ*, nämligen: *α*) som tecken för *ð* med ett undantag (sidaɴ) alltid i siþ*an* adv. (18 ggr); dessutom i siþ*ar* (2 ggr), dyrþ*ar* (1 gg), b*ur*ttferþ*ar* (1 gg), höfþ*in*gi*ar* (1 gg) — alla med förkortningstecken för den efter *þ* följande stavelsen; β) i kontaminationsskrivningen leiðþar (1 gg); γ) som tecken för *d* i önunþ*ar* (1 gg).

106. *þ* och ð växla i Suiþiod, Suiþ*io*d (flera ggr): Suidiod (1 gg). En gg skrives suiðþiodar. Jfr Falk Arkiv 5: 120, Noreen Altisl. gram.[3] § 215, anm. 1.

107. *f* är med ett undantag, ett ställe där ett *u* synes rättat till *f* i ordet hu*er*fa, alltid angelsaxiskt *f* (ꝼ).

108. Jämte *g* användes några få ggr ɢ, i alla säkra fall med samma ljudvärde som *g*: leɢɢia (1 gg),

---

[1]) Kålund Heiðarv. XXVII upplöser en liknande skrivning Eyiulf' till Eyiulf*r* med ' som tecken blott för *r*, vilket dock efter konsonant torde vara åtminstone mycket sällsynt.

haᵹgɢiɴ (1 gg), legɢia (2 ggr), tuegɢia (1 gg). Ovisst är leɢia (1 gg), dels emedan punkten kan fattas som fördubblingstecken, dels emedan detta ord även eljest uppträder med enkelt *g* (jfr **125.**₃ a).

109. Ur ʒ före och efter *t* utvecklat klanglöst ljud tecknas med *k* i gnokt (1 gg); almatku*m* (1 gg), matk*ari* (1 gg).

110. Övergången *k* < ʒ i svagtonig ställning (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 240) föreligger betecknad i sig pron. (1 gg). Med undantag av detta fall tecknas emellertid alltid *k* (resp. interlineart *c*): ek (16 ggr), mik (1 gg), m*ic* (1 gg), þik (1 gg), sik (1 gg).

111. Konsonantiskt *i* tecknas, lika väl som vokaliskt, alltid med *i*: iarda, iörd, hi*ar*ta, fi*ar*hlut, sia etc.

112. Affrikation av *g* och *k* framför palatal vokal betecknas aldrig: geck, gef pres. ind. sg. 1sta pers., gefa, get pres. ind. sg. 1sta pers.; g*er*a, g*er*du, g*er* pf. p., g*er*ua pf. p., g*er*t; gęfi; — ke*m*r, keɴ*nim*e*nn*.

113. *n* växlar med ꞑ (nedan återgivet ɴ). Det senare användes så gott som konsekvent som tecken för etymol. *nn*: sueiɴ nom., eiɴ nom.-ack. sg. m., iɴ nom.-ack. sg. m., miɴ nom.-ack. sg. m., bæiɴ, uetriɴ, hlutriɴ, mikiɴ ack. sg. m., komiɴ nom. sg. m.; borg*ar*iɴ*ar*, soguɴi, fiɴaz, iɴiliga, saɴa osv. Men därjämte förekommer det mycket ofta och i alla ställningar även som tecken för etymol. kort *n*: soɴ, miɴ gen. sg. av pers. pron., iɴ neutr. pl., aiɴ, sotiɴ, haᵹgɢiɴ nom. sg. f., medaɴ, vndaɴ, þ*ad*aɴ, suiɴiɴ; viɴi, miɴa ack. sg. f., miɴu*m*, borgiɴa; fegiɴs, heidiɴgiaɴ, Yɴgu*ar*s, f*yrir*sogɴ osv., någon gång t. o. m. i framljud: ɴördme*nn*, ɴidr, ɴæst etc. Likställigheten med *n* framgår även därav, att ɴ eller föregående bokstav kan förses med nasalstreck: eiɴ*n*, eɴ*n*, aɴ*n*aɴ, siɴ*n*i, keɴ*nim*e*nn*, horɴ*n*; sue*n*ɴ, mu*n*ɴi, foriɴgi*n*ɴ, naf*n*ɴi etc.

114. *q* användes blott i förkortningen q̄z (2 ggr);

eljest står *k* även framför *u*: kuedin, kuad, k*uad* (2 ggr), kuoduz.

115. Etymologiskt *ft* återgives konsekvent med *pt* (jfr ovan **65.1** cit. litt.): aptr (3 ggr), ept*er* (11 ggr), giptiz (1 gg), grapt*ar* (1 gg), k*ra*ptr (1 gg), k*ra*pti (1 gg), Lopzss*yni* (1 gg), optliga (1 gg), skipta (1 gg), u*i*drskipti (1 gg). Något spår av en återgång till *ft* (jfr ovan **65.1**) finnes icke.

116. De båda *r*-formerna r och ꝛ användas på vanligt sätt. Därjämte förekommer stundom i början av ord eller stavelse typen ʀ.

117. 1. *r* kvarstår i skriften i förbindelsen *rs* i de enda ex., som förekomma: kors (1 gg), k*or*sm*ar*k (1 gg), fyrst adv. (4 ggr), sidarst (2 ggr); skarst medio-pass. (1 gg), f*yrir*forst (1 gg); dyrsiɴs (6 ggr).

2. Även *rn* kvarstår oassimilerat: horɴ*n* (1 gg), turn (1 gg), nockurn (1 gg), borna (1 gg), gi*ar*na (2 ggr).

Ex. på förbindelsen *rl* saknas.

118. Av *s*-tecknen användes vanligen ſ i alla ställningar; s förekommer som majuskel samt vid förkortningar: *sua*, *suo*, s*er*; þe*s*sa, þe*s*si, þe*ss* osv.

119. 1. Den i svagtonig ställning inträdande övergången *t* > *ð* är betecknad i följande fall: huad (1 gg); aflad pf. p. n. (1 gg), alkristɴad (1 gg), lifad (1 gg), ritad (1 gg), stioraɴad[1]) (1 gg), þ*an*gad (4 ggr), hingad-b*ur*d (1 gg); litid adj. n. sg. (1 gg). Däremot: at prep., inf.-märke och konj. konsekvent (resp. 16, 13 och 31 ggr), þ*uia*t konsekvent (25 ggr), hu*at* (3 ggr); aɴat (1 gg), ritat pf. p. n. (1 gg); best. art. n. sg. konsekvent: dyrit, lidit, h*us*it, landit, musterit, sumarit etc., smlagt 14 ggr; pf. p. n. sg. konsekvent: d*re*pit, f*ar*it, g*ra*fit, halldit, hl*a*pit, ko*m*it, numit, ordit osv., smlagt 21 ggr.

Anmärkningsvärd är den nästan konsekventa motsättningen *-ad* : *-it* i tvåstaviga former. Jfr nedan.

[1]) Felskrivning för stiorɴad.

2. För äldre *ð* står *t* så gott som konsekvent i 2dra pl. pres. ind. konj. och imper.: Berit (1 gg), bidit (2 ggr), færit (1 gg), g*er*it (1 gg), ko*m*it (1 gg), latit (1 gg), legit (1 gg), uilit (1 gg), set (1 gg); undantag blott: latid (1 gg), uitid (1 gg). För övrigt står även i svagtonig stavelse regelbundet *d*: h*er*nad (2 ggr), manud (1 gg), höfud (2 ggr). Fördelningen av skrivningarna är här densamma som under 1 ovan. Då denna fördelning ej kan tänkas ha fonetiska grunder, måste den bero på en avsiktlig normalisering i skrivsättet hos skrivaren, som troligen kunnat uttala alla dessa former såväl med *ð*- som *t*-ljud (jfr ovan **69**.$_{2}$).

Det förtjänar kanske att tilläggas, att de två undantagen från skrivsättet *-it* i 2dra pl. pres. ind., konj. och imper.: latid, uitid, ha *t* i stammen; troligen har här utbytet av *ð* mot *t* hindrats genom dissimilation. Samma förhållande synes äga rum i t. ex. AM 132 fol., där i allmänhet ifrågavarande verbalform har ändelsen *-it*, men som undantag förekomma *latid*, *getid*, *flytid* (Kålund Laxd. VII). Jfr att omvänt övergången *t* > *ð* i vissa hskr. inträtt, särskilt då stavelsen innehåller *t*: *litid*, *niotid* o. d. (Gering Finnbogas. XI, Olsen Vǫls. XLI), ävensom att i vissa samma övergång ofta utebliver, om stammen innehåller *ð* eller *d*: *dregið*, men *boðit* etc. (Meissner Rómverias. 147), *unnid*, men *bidit* etc. (Olsen Vǫls. XLI).

120. Konsonantiskt *u* (resp. labiodentalt *v*, jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 242) tecknas efter konsonant alltid med *u*: hu*er*iu, kuedin, suiþiod, þrysuar etc. I framljud, där labiodentalt *v* utan tvivel varit genomfört, står vanligen *u*: u*ar*, u*oru*, uitid osv. (på 4 s. av hskr. sammanlagt c. 50 ggr); icke sällan användes dock *v*: vini, veitti, vil, v*er* osv. (på 4 av hskr:s sidor smlagt c. 25 ggr).

121. Etymol. *ðs*, *ds* och *ts* tecknas vanligen med *z* (1 gg *zs*): isl*anz*, l*anz*, lanzm*enn*, lanz, l*anz*m*enn*,

unz; bezta, Gizuri, Loptzss*yni*, ueizlu, hallzs*yni*[1]), *m*anz[1]) etc. I böjningsformer av ord, vilkas stam slutar på *ð*, användes dock alltid etymologisk stavning: guds (flera ggr), lids (3 ggr), rads. Kompromisskrivningar äro: fædzlu (1 gg), kristz (1 gg). — Att ljudvärdet varit *ss*, vid förkortning *s*, visa å ena sidan skrivningar med *s*: æstr (1 gg), allskonar (1 gg), alskon*ar* (1 gg), å andra skrivningar med *z* för etymol. *s* i superlat. h*ar*dazt (1 gg), likazt (1 gg).

122. Mediopassivändelsen tecknas vanligen med *z*: a*v*ndu*m*z, byz, b*er*iz, felaz, giptiz, radaz, skiraz; bioz, hlauz, lez, tokz, reyndiz, sy*n*diz, flyktuz, kuoduz osv., sammanlagt 47 ggr; — *zt* användes 4 ggr: lezt (3 ggr), syNizt (1 gg); — *st* 5 ggr: byst av *búa* (1 gg), f*yrir*forst (1 gg), skarst (1 gg), f*ar*ist pf. p. n. (1 gg), g*er*st pf. p. n. (1 gg). Jfr f. ö. ovan **73** med not **2**.

123. På grund av den vacklande beteckningen för mediopassivändelsen, som åtminstone fakultativt uttalats med *st*, har *z* blivit beteckning för *st* även i superlat.-ändelsen *-ast*: m*er*kiligaz (1 gg), nyligaz (1 gg). Dock användes här även *st*: akafast (1 gg), likasti (1 gg), sterkasti (1 gg), och *zt* (jfr **121**): h*ar*dazt (1 gg), likazt (1 gg).

124. Förlängning av konsonant.

1. För äldre *l* står *ll* vanligen i ursprunglig förbindelse *l* + *d*: alldri dat. sg. (1 gg), hallda (2 ggr), halldit (1 gg), villda (1 gg), villdi (4 ggr), uilldu (5 ggr); undantag: skyldi (1 gg), valdamar (1 gg), vildi (1 gg), haralzs*onar* (1 gg), helzt (1 gg). I förbindelsen *ld* ur *lð* står *ll* i skilldi (1 gg), skilldu (3 ggr), skillduz (1 gg), enkelt *l* i dualdiz (2 ggr), fioldi (1 gg), fiolda (1 gg). I denna hskr:s språk har således övergång från kakuminalt till dentalt *l*, för vilket *ll* efter all sannolikhet

[1]) Om inskottet av *t* mellan *ll* och *s*, *nn* och *s* se Hoffory Arkiv **2**: 88 ff.

står som beteckning (jfr ovan **74**.1), inträtt även efter kort vokal. Ex. på lång vokal saknas.

2. I förbindelsen *n* + dental, såväl ursprunglig som genom synkope uppkommen, tecknas så gott som regelbundet enkelt *n*: andadiz, andligrar, fiandaligr, fr*e*ndr, fundr, lenda, senda, undarligr, vandliga osv., i ursprunglig förbindelse *nd* c. 35 ggr[1]); — syndiz (1 gg), reyndiz (1 gg)[2]); — lanzm*anna* (1 gg), lanzm*enn* (1 gg), vnz (3 ggr)[3]). De få skrivningarna med ɴ: stuɴd (1 gg), hǫ́ɴdu*m* (1 gg), laɴdi (1 gg), ǫ́nuɴdr (1 gg); — reyɴda (1 gg), syɴdiz (1 gg); — laɴzm*enn* (2 ggr) ha på grund av vad ovan **113** nämnts om användningen av ɴ intet vitsord för frågan om växlingen *n* : *nn*. Intet *nnd* förekommer.

3. Framför *r* dubbelskrives *t* efter kort vokal i bettra (1 gg), uittrast*er* (1 gg) (det senare dock ej fullt säkert). Däremot: sitr (1 gg), uetr (6 ggr); hlutriɴ (1 gg), uet*ri* (1 gg), uetra (1 gg), uetru*m* (1 gg), uetriɴ (2 ggr), uitru*m* (1 gg); samt efter lång vokal: fætr (1 gg), lętr (1 gg), skytr (1 gg). — Jfr ex. på liknande förlängning av *t* framför *r* hos Jónsson Hauksb. XLIV, LVII, Boer Ǫrv.-Odds s. V, Olsen Vǫls. XL, i dessa källor även efter lång vokal.

4. Efter *f* och *r* förekomma på förlängning tydande skrivningar: ɴaf*n*ɴi (1 gg), naf*n*ni (1 gg)[4]); horɴ*n* (1 gg), b*ur*ttf*er*þ*ar* (1 gg), h*ar*tt (1 gg), u*er*tt (1 gg). Jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 272, Boer Ǫrv.-Odds s. V, Olsen Vǫls. XXXIV, XL.

5. I vtt (enda ex. på detta ord) har, om icke blott omvänd skrivning föreligger (jfr nedan **125**.2 c),

---

[1]) Frånsett med förkortning skrivna: fu*n*d, fu*n*duz, h*e*ndi, l*an*d, mu*n*du etc., smlagt 26 ggr. [2]) Dessutom förkortat: sy*n*diz (1 gg). [3]) Frånsett med förkortning skrivna: isl*anz*, l*an*z etc., sammanlagt 6 ggr. [4]) Skrivfel för hof*n*n är möjligen ho*n*fn(!) 1 gg.

förlängning inträtt efter den långa vokalen. Jfr Noreen Arkiv 6: 319 ff., Kock ib. 7: 342 ff.[1])

6. Konjunktionen *en* „men" har långt *n* 4 ggr: en*n* (2 ggr), ᴇɴ*n* (2 ggr); kort *n* 2 ggr: e*n* (1 gg), [E]n (1 gg). Tvetydig är (enligt **113** ovan) den vanligaste skrivningen: ᴇɴ (c. 40 ggr). Om „förlängningen" jfr ovan **75**.1 a. — *enn* „ännu", „än" har 2 ggr formen en*n*, 2 ggr ᴇɴ.

7. Dubbelskrivning utan verklig förlängning föreligger säkerligen i locku*m* dat. pl. av *lok* n. (1 gg), Roddger*us* (1 gg), sin*n* gen. sg. pers. pron. (1 gg), syn*n*i dat. sg. av *son* (1 gg), och troligen även i latta „låta" (1 gg). I det sistnämnda skulle dock möjligen förkortning i svagtonig ställning *lāta* > *lăta* kunna ha ägt rum, varefter förlängning vore att bedöma i enlighet med Noreen Altisl. gram.[3] § 271.

125. Förkortning av konsonant.

1. I icke huvudtonig stavelse står kort konsonant för äldre lång:

a) i pres. ind. sg. þik*er* i det enda fall, där ordet förekommer. Jfr ovan **75**.1 a *α*.

b) i avledningsändelser: *α*) *r* < *rr* i de 2 enda fall, som förekomma: nockur (1 gg), valdam*ar* (1 gg); *β*) *s* < *ss* i gen. sg. av neutr. *ia*-stammar: rikis (1 gg), aleidis adv. (1 gg); *γ*) eljest sällan: mikil nom. sg. m. (1 gg), skipana gen. pl. (1 gg), i dessa fall troligen blott grafisk onöjaktighet.

c) i senare sammansättningsled: huor*er*tuegiu (1 gg), huar*er*tuegiu (1 gg); almakan (< almakkan < almătkan) (1 gg), ðrepsot (1 gg).

2. I huvudtonig stavelse står enkel konsonant:

---

[1]) Då formen, att döma av Noreen Altisl. gram.[3] § 270.1, dittills uppvisats endast från fnor. skrifter, bör nämnas, att den antecknas av Kålund Alfr. ísl. XV från den fisl. AM 194 8° hand I.

a) i legr pres. ind. sg. (1 gg), legia (2 ggr), leg*it* 2dra pl. pres. imper. (1 gg), hygia (1 gg). Med dubbelt *g* däremot: leGGia (1 gg), legGia (2 ggr), leggia (2 ggr); osäkert är leGia (1 gg). Jfr ovan **75.2** b.

b) *r* < *rr* < *r*R i h*er* nom. sg. (1 gg), kyr nom. sg. m. (1 gg), f*er* pres. ind. sg. (1 gg), fyr adv. (1 gg); dyr nom. sg. m. (1 gg); — däremot: hu*err* (2 ggr), g*err* pf. p. (1 gg), f*err* pres. ind. sg. (3 ggr), fyrr adv. (1 gg). Jfr ovan **75.2** a.

c) slutljudande *t* efter lång vokal (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 276) i eit n. sg. (2 ggr), skiot adv. (2 ggr), þot (< þó at)[1]) (2 ggr). I intet av dessa fall kan, såsom med Noreen a. st. för liknande enkelskrivningar i äldre isl. skrifter kan antagas, förkortningen bero på analogi-inverkan från former med enkel konsonant.

d) *t* mellan vokaler, av vilka den första är lång: mati pret. ind. sg. (1 gg), mæti pret. konj. (1 gg), reytu pret. pl. av *reyta* (1 gg), sotiN (1 gg).

e) mellan vokaler, av vilka den första är kort: bioguz (1 gg), Klaka nom. propr. (1 gg), skama adj. (1 gg), sanyndi (1 gg), sin*ar* gen. sg. f. (1 gg), fyru*m* (1 gg), mesur f. pl. (1 gg), visu pret. pl. (1 gg).

f) framför nom.-*r* (under förutsättning av uttalet -*ur* eg. att räkna till d, resp. e): skrydr pf. p. (1 gg), setr pf. p. (1 gg).

g) i slutet av ord eller stavelse efter kort vokal: set pf. p. nom. f. sg. (1 gg), sit n. sg. (1 gg), sanligt (1 gg).

I de under d) anförda fallen synes mig möjligheten av verklig förkortning icke alldeles utesluten. Dialektiskt kunde väl förkortning av *t* ha inträtt efter lång vokal icke blott i slutljud (jfr c), utan även mellan vokaler. I de under e—g omtalade fallen åter

---

[1]) I detta har dock förkortningen möjligen inträtt i svagtonig ställning. Se Kock Arkiv 7: 344.

torde den enkla konsonanten, såsom ofta i unga hskr., vara blott en otillfredsställande beteckning. Dessa oriktiga skrivningar göra det naturligtvis något tvivelaktigt, i vad mån de ovan 1 och 2 anförda skrivningarna ö v e r h u v u d äro uttryck för verklig konsonantförkortning.

126. Beträffande växlingen upp (4 ggr): up (2 ggr) jfr ovan **76** cit. litt.

127. B o r t f a l l a v k o n s o n a n t.

a) mellan två konsonanter har *t* bortfallit i huorki (1 gg); jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 281.10.

b) i andra ställningar saknas konsonant: *α*) *ð* framför *f* i stafestiz (1 gg); däremot: stadfesti s. f. (1 gg), stadfastr (1 gg). Jfr Noreen a. arb. § 282; *β*) ȝ framför *n* i iarteiɴu*m* (2 ggr); däremot: iarteigna (1 gg). Jfr Noreen a. arb. § 283.3.

128. Beträffande handskriften **A**:s ålder framgår av den ovan gjorda utredningen, att denna hskr. är skriven efter c. 1350. Bevisen härför ligga i den genomförda övergången *vā* > *vō* (**25**), den konsekventa användningen av *d* som tecken såväl för *ð*- som *d*-ljud (**56**), sammanblandningen av *kn* och *hn* (**64**), den nästan konsekventa användningen av *zt* i mediopassivet (**73**). Den sistnämnda torde å andra sidan vittna om att handskriften ej är yngre än c. 1450 (jfr Noreen Altisl. gram.[3] § 534.4), varpå f. ö. dess i det hela goda och regelbundna ortografi också bestämt tyder. Inom de nämnda gränserna är det svårt att närmare fixera tiden för nedskrivningen. Åtskilliga ortografiska förhållanden synas mig dock tyda på att hskr:n inom de nämnda tidsgränserna är jämförelsevis sen, dvs. att den snarare bör sättas till e f t e r c. 1400 än f ö r e. Sådana äro bl. a.: den konsekvent genomförda övergången *va* > *vō* (jfr strax ovan), användningen av *u* i ändelserna överallt (**51**), den stora frekvensen av

utskriven svarabhaktivokal (**52**.1), den konsekventa användningen av *d* i st. f. *t* i sådana former som pf. p. n. *nad, sied* o. d. (**69**.1), förlängningen av *n* i sådana former som *allann, annann* o. d. (**74**.4), förkortningen *rr* > *r* (**75**.1 b, **75**.2 a) och *ss* > *s* (**75**.2 a), den konsekventa användningen av enskilda, med nyisl. överensstämmande former, såsom *hun* (**37**), *ur* (**39**).

129. Hskr:n **B** visar så gott som genomgående i ortografi och ljudlära en äldre ståndpunkt än **A**. Följande kan härvid förtjäna att framhållas. I **A** är övergången *vā* > *vō* konsekvent genomförd (**25**), i **B** växla *ua* och *uo* (**81**). I **A** motsvaras äldre *ē* vanligen av *ie* (**29**), i **B** nästan aldrig (**84**.1). Diftongeringen *ĕ* > *ie* (**A 30**) betecknas icke i **B** (**84**.2). **A** har i ändelser vida oftare *er* än *ir* (**50**), **B** har oftare *ir* än *er* (**101**). **A** har i ändelser alltid *u* (**51**), **B** bevarar i ett par fall *o* (**102**). Svarabhaktivokalen, som i **A** mycket ofta betecknas (**52**.1), är i **B** ytterst sällan utsatt (**103**). **B** använder oftare *þ* än **A** (jfr **56** och **105**.2). Övergången *k* > *ȝ* i svagtonig ställning har **A** vida oftare än **B** (jfr **62** och **110**). **B** skriver för äldre *ft* konsekvent *pt* (**115**), under det att i **A** den nyisl. övergången *pt* > *ft* satt spår i ortografien (**65**.1). **A** har assimilationen *rs* > *ss* vanligen betecknad (**67**.2), **B** däremot aldrig (**117**.1). I **A** har *rr* konsekvent förkortats till *r* i slutljud även i betonad stavelse (**75**.2 a), i **B** växla *rr* och *r* (**125**.2 b). Mediopassivmärket är i **A** normaliter *st* (**73**), i **B** *z* (**122**).

Att även hskr:n **B** är yngre än c. 1350 är emellertid tydligt, och mycket äldre än **A** behöver den, såvitt jag kan se, icke vara. Snarast torde man träffa det rätta, om man sätter den till slutet av 14de århundradet.

130. I hskr:n **A** förekomma i ett par fall skrivsätt, som, såvitt jag kunnat finna, åtminstone vid den ifrågavarande tiden icke anträffas i isländska skrifter, men väl i fornnorska. Sådana äro: användning

av *j* som tecken för vokaliskt och konsonantiskt *i* (**33**, **59**) och användningen av *u* i ett par fall som tecken för *v*-ljud (**71**). Till dessa „norvagismer“ kan troligen läggas formen *hliupu* (**48.**2). Mera ovisst är däremot, om hit skall räknas skrivningen *ea* för *ja* (jfr ovan **46**).

I hskr:n **B** kan till former av detta slag med större sannolikhet räknas endast *hlœpu* (**98**). Jfr dock även **103**.

I detta sammanhang bör emellertid nämnas även formen *Rodgeir* utan begynnande *h* i **A**. Denna forms förekomst även i **C** och **D** (**B** har den latiniserade formen *Roddger*us) liksom den omständigheten, att *h* eljest aldrig saknas framför *r* i hskr. **A**, synes visa, att formen utan *h* tillhört redan sagans original.

III. Sagans ålder, källor, trovärdighet, författare m. m.

131. Av det föregående har framgått, att av de bevarade två äldsta handskrifterna i varje fall ingen är äldre än senare hälften av 1300-talet. Då ingendera är original, måste författandet av sagan naturligtvis sättas något längre tillbaka i tiden. Men det är lätt att se, att sagan åtminstone i sin nuvarande form icke är mycket äldre, att dess avfattning efter all sannolikhet ej faller utanför det nämnda århundradet.[1])

---

[1]) I Gǫngu-Hrólfs saga (Fa S. 3: 239) citeras YS på ett sätt, som möjligen förutsätter den nuvarande avfattningen. Då nämnda saga av F. Jónsson Lit.-hist. 2: 825 sättes till kort efter 1300, skulle YS vara ännu något äldre. Dock är möjligen G.-Hr:s saga ej fullt så gammal.

Detta framgår först och främst av de rent *efter-klassiska* motiv, som fylla större delen av sagan från och med Yngvars avresa från Ryssland (12.16 ff.) till och med slutet av kap. 14 (47.7): Ketils, Y:s följeslagares, äventyr med en jätte, från vilken han lyckas röva hanken till en silverkittel (12.21—13.22); Valdemars, en annan Y:s följeslagares, äventyr med ormar eller drakar, av vilka en genom det etter han utspyr blir ödesdiger för två skepp med deras besättningar (14.4—14.23); ett nytt äventyr med en jätte, som överlistas och dödas (19.15—20.20); en strid med „vikingar", som bl. a. beskjuta Y:s skepp med „grekisk eld", men som till sist besegras, därigenom att Y. skjuter på dem med „vigd eld" (20.20—21.18); ett äventyr med en drake, som genom list frånrövas en mängd guld (21.19—23.2); Sotes, Y:s följeslagares, äventyr vid näset „Siggeum" med en djävul, som dels berättar om en konung Siggeus och hans tre döttrar, som till straff för sin ondska blevo uppätna av drakar, samt om en svensk konung Harald, som för länge sedan farit samma väg och omkommit i „Röda havets virvel", dels förutsäger Yngvars och Sotes död (23.3—24.23), ett äventyr med hedniska kvinnor, som i Y:s läger införa en sjukdom, för vilken större delen av hans här och slutligen även han själv dukar under (26.11—27.8); Svens, Y:s sons, strid med „hedningar", som anfalla honom med 90 skepp, i vilken strid Sven efter bön till Gud vinner seger och stort byte (32.13—33.10); ett äventyr med „cykloper", vilka med lätthet besegras och frånrövas en mängd dyrbarheter (33.10—34.15); ett äventyr med ett obekant folk, vars språk man ej förstår, vilket äventyr inledes med fredlig handel med det ifrågavarande folket, men på grund av tvist om ett „skinnköp" slutar med en blodig strid (34.15—36.18); ett mycket fantastiskt äventyr med en flock svin och en man med fågelnäbb, som kastar förtrollade, skadegörande äpplen (36.15—37.14); ett äventyr

med en elefant (37.15—39.11); ett nytt äventyr med „hedningar“, vilket börjar med vänskaplig köpenskap de båda parterna emellan, men på grund av hedningarnas förargelse över att se Svens män göra korstecknet slutar med att hedningarna överfalla de kristna, varpå en allmän strid uppstår, i vilken hedningarna som fälttecken bära en „blodig man“, de kristna ett krucifix (39.12—41.21); ett nytt äventyr med de förut omtalade ormarna eller drakarna, av vilka den fruktansvärdaste av Sven dödas genom skott med „vigd eld“ (41.22—43.4).

Även där motiven icke i och för sig äro karakteristiska i detta hänseende, ligger det i detta parti av sagan alltid något typiskt efterklassiskt i själva framställningen av händelseförloppet eller i åtföljande smådrag o. d. Exempelvis kan nämnas den stereotypa skildringen av striderna, som alltid, såsom i de yngre äventyrssagorna, slutar med väldig seger och stort byte för hjälten; de jämna (och stora) siffrorna för skeppens antal o. d.: Y. seglar åstad med 30 skepp (s. 11), Sven anfalles av 90 skepp (s. 32) osv., ett för de yngre sagorna typiskt drag; de tre åren, som Sven stannade hos Silkisif (jfr F. Jónsson Lit.-hist. 2: 800 not).[1]

I likhet med åtskilliga yngre ohistoriska sagor (jfr F. Jónsson Lit.-hist. 2: 804) visar vår saga i här omtalade parti en mycket stor torftighet i uppfinningen och därav följande enformighet i motivvalet och upprepning eller variation av samma motiv. Det har redan av andra anmärkts (t. ex. av F. Jónsson Lit.-hist. 3: 93, F. Braun i Fornvännen 1910, s. 101), att hela historien om Yngvars son Sven och hans färd

[1]) Kanske bör här särskilt erinras om hur Ǫrvar-Oddr stannade tre år hos prinsessan Olvǫr (Boer Ǫrv.-Odds s. 83 f.). Jfr nedan s. LXXX.

uppför „floden“ till Silkisifs rike i det hela intet annat är än en variant av faderns saga från och med dennes avfärd från Ryssland (12.16 ff.), och detta är ju tydligt nog. Men även i detaljerna visa sig dessa upprepningar eller variationer. Så är berättelsen om Yngvars första vistelse hos Jolf (16.22 ff.) till stor del blott en variation av Silkisifsepisoden 14.24 ff., t. o. m. delvis med upprepande av samma ordalag, under det å andra sidan berättelsen om Yngvars ingripande i striderna mellan bröderna Jolf och Bjolf är en påtaglig upprepning av Emunds deltagande i striderna mellan Jarizleif och Burizleif i sagans tidigare del (4.15 ff.). Två gånger (16.17 ff., 19.1 ff.) kommer Y. till ett ställe med stora forsar och trånga klyftor (förloppet av episoden dock varierat). Två gånger (35.2 ff., 39.12 ff.) inlåter sig Sven i köpenskap med ett obekant folk, i båda fallen slutar den fredliga samfärdseln med överfall av hedningarna och en blodig strid, i vilken Sven och hans män vinna stor seger och rikt byte, båda gångerna med särskilt betonande av Guds hjälp åt de kristna. Två gånger varieras motivet med etterspyende ormar eller drakar (14.4 ff., 41.22 ff.). Två gånger förekommer motivet att skjuta med eld ur „vigda“ eldtyg (Y. mot „vikingarna“ 20.20 ff., Sven mot en drake eller orm 41.22 ff.). Icke mindre än fyra ggr användes det motivet, att en person kan eller lär sig många främmande språk[1]) (Yngvar 12.4 ff., Silkisif 15.11 ff., Jolf 17.2 f., Sven 32.8 ff.).

Även de flesta namnen i nämnda parti av sagan vittna om vår sagas unga avfattningstid.

Som Y:s följeslagare på hans färd nämnas *Ketill* med tillnamnet *Garda-Ketill*, *Sóti*, *Hjálmvígr* och *Valdimarr*. Av dessa namn skulle endast det sista möjligen kunna göra anspråk på trovärdighet (jfr nedan s. XC.

[1]) Jfr nedan s. LXXXII.

Garda-Ketill är lånat från Eymundar þáttr Hringssonar (jfr nedan s. XCII f.). *Sóti* är ett typiskt namn i ohistoriska sagor för bärsärkar, vikingar, trälar osv. (F. Jónsson Lit.-hist. 2: 797, Lind Norsk-isl. dopn.). Av ingen betydelse torde det därför här vara, att namnet *Soti* enligt svenska runstenars vittnesbörd förekommit som verkligt namn i Sverige på Ingvars tid (t. ex. Liljegren Runurk. 232, 1122 och flerst.). Möjligen har det i YS, liksom ett par andra namn (jfr nedan), sitt ursprung närmast från Ǫrvar-Odds saga, där en viking med detta namn omtalas (Boer Ǫrv.-Odds s. 57).[1] *Hjálmvígi* — ett namn, som i sig själv bär klangen av sen tillkomst — är ej känt från annat håll (Lind Norsk-isl. dopn.).

Silkisif, namn på drottningen i ett land hinsidan Gardarike, är troligen, såsom F. Jónsson Lit.-hist. 3: 93 framhåller, ehuru detta väl ej kan bevisas, lånat från Ǫrvar-Odds saga, där det tillkommer en dotter till Herraud Húnakonung i Húnaland (Boer Ǫrv.-Odds s. 141 ff.), ett land, som likaledes tänktes ligga bortanför Ryssland. Namnet är (jfr Lind Norsk.-isl. dopn.) eljest känt blott från Hemmingsþáttr (Flateyjarbók 3: 400), där det oriktigt uppges som namn på Harald Hårdrådes ryska gemål (jfr strax nedan). *Silkisif* är till sin senare del säkerligen bildat efter *Ellisif* (Elisabet), tidigast bekant som namn på Harald Hårdrådes nyssnämnda gemål (dotter till den ryske fursten Jaroslav och hans svenskfödda gemål, Ingegerd, Olof Skötkonungs dotter)[2], och detta namns samband med

---

[1]) Inflytande från den typiska användningen av *Sóti*-namnet om illasinnade bärsärkar, vikingar o. d. är det också, då Sóti (24.$_{14}$) helt omotiverat karaktäriseras som „ranglátr ok trúlauss". Detta framgår ej av sagan för övrigt.
[2]) *Sif*, gudinnenamnet, och *sif* poet. „gudinna", spelar näppeligen in.

Ryssland förklarar väl också, att *Silkisif* är knutet till östliga länder. En annan bildning efter samma mönster är *Hildisif* i Sagan af Hjálmtér ok Ølvir (Fa S 3: 514—16).

Från samma källa som *Silkisif* stammar troligen *Jólfr (Julfr)*, namn på en konung i ett land öster om Gardarike, ehuru den person, som i Ǫrv.-Odds s. bär detta namn, f. ö. ingen annan likhet har med YS:s *Jólfr* än den, att han tillhör samma östliga trakter. Namnet *Jólfr* är eljest känt blott i omskrivningen *Jólfs smíði* = pilar (Sn. Edda I: 570, II: 478; med syftning på just det, som berättas i Ǫrv.-Odds s., Boer s. 134 ff.). *Bjólfr* som namn på *Jólfs* broder har väl det därigenom uppkomna rimmet att tacka för sitt upptagande i sagan och är således i sagan icke äldre än det förra.[1])

Jólfr och *Bjólfr* kallas i sagan också med andra namn *Hrómundr*, resp. *Sǫlmundr*. Det förra av dessa namn förekommer — troligen genom inflytande från den säkert vida bekanta och ofta berättade Hrómundar saga Greipssonar — flerstädes i yngre sagor som namn på diktade personer (jfr Lind Norsk-isl. dopn.). *Sǫlmundr* synes ha varit vanligt, i något senare tid särskilt i Norge (Lind a. st.). Att alla fyra namnen äro omöjliga som namn på österländska furstar, säger sig självt.

Slutligen är i detta sammanhang att nämna *Siggeus*, tydligen bildat av *Siggeum*, det ställe där *Siggeus* säges ha varit konung (18.7, 23.8 ff.).

På sagans relativt sena avfattningstid tyder till sist ytterligare det förhållandet, att den, ehuru i jämförelsevis ringa mån, i vissa episoder eller smådrag förutsätter de romantiska sagornas föreställ-

[1]) Av intresse är det måhända, att namnet *Bjólfr*, om man undantager en landnamsman, icke synes ha varit använt på Island, utan blott i Norge (Lind Norsk-isl. dopn.). Jfr nedan s. CI.

ningsvärld. Emund, Y:s fader, håller (5.25 ff.) på samma sätt som romanernas furstar hof, omgiven av sina riddare. Ädelstensprydda hjälmar (6.10) och förgyllda sadlar (7.18) höra väl snarast hemma i de romantiska sagorna, liksom ju säkert de „pansrade“ hästarna (6.14). I striden med *Bjolf* (25.8 ff.) kastas „bärsporrar“ för fiendernas fötter (jfr F. Jónsson Lit.-hist. 2: 800 not). Ett romantiskt drag är troligen också det flera gånger (jfr ovan s. LXXIX) upprepade motivet att en person kan eller lär sig många främmande språk (jfr F. Jónsson Lit.-hist. 3: 109, Kölbing Flóres saga ok Blankiflúr s. 14 anm. till r. 12—13). Motivet användes emellertid också i „fornaldarsagor“ (t. ex. Boer Ǫrv.-Odds saga s. 7, Olsen Vǫls. saga s. 31).

132. Det har ovan framhållits, att de motiv, som fylla större delen av YS från och med kap. 5 (12.16 ff.) till och med slutet av kap. 14 (47.7) bära en oförtydbar efterklassisk prägel. Dessa motiv äro emellertid dels i sig själva av så allmän natur, så vanliga och spridda, dels i vår saga vanligen så allmänt och abstrakt framställda, att det i regel är omöjligt att konstatera bestämda lån. Det enda, som med någon större grad av sannolikhet i detta hänseende kan anföras, är det redan ovan (s. LXXX f.) omtalade lånet av två (möjligen tre) namn från Ǫrv.-Odds saga, vartill möjligen kan läggas, att berättelsen (34.15 ff.) om köpenskapen med ett obekant folk, vars språk man ej förstår, vid vilken handel skinn synes spela en viktig roll, påminner om en liknande episod i nämnda saga, Boer Ǫrv.-Odds s. 27 (jfr dock nedan s. XCI). För övrigt synas historierna dels vara uppfinningar av författaren, dels variationer på allmänt gängse äventyrsstoff. I några fall ha de berättade episoderna sin bakgrund i författarens naturhistoriska vetande.

De båda äventyren med jättar (12.21 ff., 19.15 ff.

ha sålunda, såvitt jag kunnat finna, ingen direkt motsvarighet bland de många jättehistorier, som förekomma i de yngre sagorna. Då jätten på det senare av de anförda ställena antydes vara människoätare, kan nämnas, att människoätande jättar omtalas t. ex. även i Ketils saga hængs och Sörla saga sterka (Fa S 2: 114, 3: 412 f.). Att jätten på det anförda stället i vår saga genom list dödas, påminner ju också något, ehuru onekligen blott ytligt, om den flerstädes i den yngre isl. sagolitteraturen förekommande Polyfem-historien (varom i synnerhet Nyrop i Nord. tidskr. f. fil. NR 5: 216 ff., Hollander i Journ. of engl. and germ. phil. 11: 61 ff.).

På liknande sätt förhåller det sig med de orm- och drakäventyr, som förekomma i vår saga (14.4 ff., 21.19 ff., 41.22 ff.). Cederschiöld har i Forns. suðrl. s. CXLIX ff. jämfört dessa episoder dels med den historia om ormar, som förekommer i Konrads s. kap. 10, dels med ett äventyr med en drake i Þáttr Þorsteins forvitna (Flateyjarbók 3: 431—2) och menar, att de nämnda framställningarna stå i samband med Konr., som emellertid icke kan vara den låntagande, då enligt Cederschiöld dessa äro yngre än Konr. Likheterna mellan YS och dessa källor äro emellertid ringa — med den förra blott några f. ö. rätt naturliga uttryck såsom att draken „reser sig på stjärten", „lägger sig i ring" o. d., med den senare blott den, att draken narras, medan han är borta och dricker — och i varje fall alltför osäkra för att därpå skulle kunna byggas några slutsatser beträffande dessa tre källors inbördes förhållande. — Det i de nämnda ormepisoderna förekommande *jaculus* som beteckning för den fruktansvärdaste bland ormarna kan f. ö. här förtjäna att nämnas som ett vittnesbörd om författarens intresse för och, visserligen rätt bristfälliga, kunskaper i naturalhistorien. *Jaculus* som namn på ett visst ormsläkte omtalas t. ex. hos Lucanus Pharsalia

9: 822 och Isidorus Origines 12: 4. Från dessa båda stamma direkt eller indirekt de gamla isländarnas kunskaper i detta stycke (jfr Kålund Alfr. ísl. XXV, Meissner Rómveriasaga 225 ff.). Vår sagoförfattare synes emellertid icke ha haft föreställningen om *jaculus* som ett släkte, utan snarare som ett slags „höfding“ eller „konung“ bland ormarna.

Från naturhistorisk-geografiska källor har författaren av YS troligen sin inspiration till äventyret med cykloperna (33.10 ff.), ehuru den för dessa karakteristiska enögdheten här icke nämnes och episoden f. ö. är ett mycket allmänt hållet „jätteäventyr“. Om cykloperna förekomma notiser i Alfr. ísl. s. 34, Hauksbók s. 156, Rymbegla s. 346 (närmast efter Isidorus; jfr Kålund Alfr. ísl. XXV). Möjligen har författaren narrats att ge detta namn åt sina jättar helt enkelt därför, att de nämnda källorna förlägga cyklopernas land till „Sithia“ (dvs. Scythien), således de trakter, åt vilka Yngvars och Svens resor gingo.

Från liknande källor härröra väl också episoden med elefanten 37.15 ff. (ehuru, såvitt jag kunnat finna, elefanten icke beskrives i de bevarade isl. naturvetenskapliga skrifterna), samt även historien om mannen med fågelnäbb (jfr män med hundhuvuden o. d. Alfr. ísl. 34 f., Rymbegla 342 ff., Hauksbók 165—7).

En plats för sig intager den ovan antydda episod, i vilken en djävul uppenbarar sig för Sote och bl. a., efter att ha berättat om konung Siggeus och hans tre döttrar, som till straff för sin ondska efter döden blevo uppätna av drakar, förutsäger Yngvars och Sotes snara död. Denna historia ser snarast ut att vara en otympligt berättad medeltida legend med moralisk syftning, och detta intryck förstärkes än mer därigenom, att ett par här förekommande latinismer, som eljest icke tillhöra sagans stil, rent av tyda på översättning från en latinsk källa.

133. Det har i själva verket redan därav, att i

den föregående framställningen nästan endast kap. 5 (12.16 ff.) till och med slutet av kap. 14 (47.7) av vår saga kommit till omtalande, indirekt framgått, att väsentliga olikheter förefinnas mellan denna del av sagan och början av densamma, från kap. 1 till och med början av kap. 5 (12.16) — om slutet av kap. 14 och kap. 15 talas längre ned i annat sammanhang.

Denna skiljaktighet mellan sagans förra del (inledningen) och dess senare (själva kärnan av sagan) visar sig först och främst däri, att de för sagans senare del så utmärkande efterklassiska motiven alldeles saknas i sagans förra del. Denna del bär, frånsett en eller annan betydelseslös detalj, i händelseförlopp såväl som framställningssätt en rent historisk prägel och innehåller ingenting, som från yttre synpunkt sett strider mot allmän trovärdighet. I och för sig kunde emellertid denna olikhet mellan sagans olika delar tänkas bero helt enkelt därpå, att olika stoff stått till sagoförfattarens förfogande. Viktigare för bedömandet av sagans tillkomst blir därför ett par andra, icke mindre påtagliga och genomgående skillnader.

I sagans huvudparti framträda mycket starkt två för författaren utmärkande personliga intressen. Det ena, det geografiskt-naturvetenskapliga, har delvis ovan berörts (s. LXXXIII f.). Till vad där nämnts kan här läggas, att i själva verket hela YS från och med kap. 5 (12.16 ff.) göres till en upptäcktsfärd i trakterna öster om Gardarike.[1]) Det andra intresset, det krist-

[1]) Tydligt nog är intresset hos författaren betydligt större än kunskaperna. Vilken rysk flod han än tänkt sig såsom den, på vilken Yngvars färd företogs, så är det ju lika orimligt att till dess stränder förlägga *Heliopolis* (tydligen identiskt med *Heliopolis*, nuvarande *Baalbek* i Syrien) och *Citopolis*, var. *Scitopolis* (säkerligen = *Scythopolis*, nu *Baisan* i Palästina; jfr J. B. d'Anville Handb. der alten

ligt-kyrkliga, är ännu mera betecknande för författaren av vår saga. Redan i berättelsen om Yngvars färd framträder detta intresse mycket starkt. Y. talar för Silkisif om „guds allmakt“ och omvänder henne till mer än hälften till kristendomen (15.19 ff.); Y:s män sjunga psalmer, lova fasta och böner före striden med jätten (19.18 ff.); djävulen i äventyret vid Siggeum (23.3 ff.) förutsäger Sotes fördömelse och Y:s frälsning; Y. håller före sin död (27.11 ff.) ett helt av kristen tro genomandat avskedstal och gör ett testamente, i vilket huvudparten av hans egendom tillfaller kyrkan och de fattiga; Silkisif önskar (30.3 ff.) att få kristna lärare till sitt land och lovar bygga en kyrka åt Y:s minne osv. I Svens saga blir detta kristna intresse t. o. m. helt det bärande motivet: hela denna avdelning är helt enkelt en med efterklassiska äventyr uppblandad missionshistoria, handlande om huru Sven åtföljd av en biskop och en mängd präster drager ut och kristnar Silkisifs land. Att även detaljerna här ännu mera än i Yngvars-delen äro färgade av det kristna intresset, är därför naturligt: striderna föregås nästan alltid av böner till Gud, och det betonas, att segern vinnes med Guds hjälp, Svens män göra korstecknet, då de sätta sig till bords (40.5), använda krucifixet som fälttecken (40.17 ff.) etc.

Av dessa så karakteristiska intressen finnes i sagans förra del ingenting. Särskild vikt synes man mig böra lägga vid att den kristliga grundtonen där så helt och hållet saknas.

Erdbeschr. 3: LX, Mannert Geogr. d. Griechen u. Römer VI. 1: 299, 308) eller till dess mynning (18.6 f.) näset *Siggeum* (tydligen att identifiera med udden *Sigeum (Sigeion)* på asiatiska sidan vid ingången till Hellesponten (jfr t. ex. Mannert a. arb. VI. 3: 476), liksom att låta ifrågavarande flod mynna ut i *Röda havet* (18.5 f.). Rena fantasier synas namnen *Lindibellti* (18.4-5) och *Gafi*, var. *Gapi* (18.7) vara.

Av icke mindre betydelse är det, att olikheten mellan de båda delarna av sagan sträcker sig även till stilen och till framställningssättet i det hela. Stilen är i sagans förra parti i stort sett den vanliga klassiska sagostilen. I sagans huvudparti bär däremot stilen en avgjort mera efterklassisk prägel; den är omständligare, mindre klar, i det hela lägre och utmärker sig framför allt genom enformighet och stereotypi i uttryckssättet, i det liknande situationer ofta framställas i samma eller nästan samma ordalag.[1]) I framställningssättet i det hela röjer sig en helt annan psyke i sagans förra del än i den senare. För att blott framdraga ett exempel, är det en ofantlig skillnad mellan den älskvärda, verkligt nätt och med nästan epigrammatisk tillspetsning berättade historien om Yngvar, Anund och deras fäder, Emund och Olof i kap. 3 (6.6—9.23) och de enfaldiga och otympligt framställda äventyren i sagans senare del.

De nu nämnda skiljaktigheterna mellan sagans inledande parti och dess huvuddel synas mig vara alltför djupgående, för att de skulle kunna förklaras blott genom det olika stoff, som stått till förfogande. Enligt min mening visa de, att sagans redaktör är att betrakta som egentlig författare endast till sagans huvudparti, under det den inledande delen i huvudsak förelegat färdig för honom, så att här ingenting väsentligt är av honom uppfunnet.[2])

---

[1]) En sådan stereotypi synes ha en viss motsvarighet i några romantiska sagor (Cederschiöld Forns. suðrl. XXXII), men är naturligtvis något helt annat än dessa sagors allmänna stereotyper, varom Cederschiöld a. arb. XXII ff.
[2]) Till stöd för en sådan uppfattning kan, utom vad redan sagts, anföras en liten ojämnhet i kompositionen: 11_{19} ff. (således i det parti, som enligt min mening är äldre än det följande) uppgives motivet för Y:s färd vara, att han vill

I detalj kan emellertid förhållandet enligt denna uppfattning tänkas på olika sätt. Den antagna källan för sagans inledande del kan ha varit blott muntlig, eller den kan ha varit skriftlig (för det senare talar onekligen mest den nämnda stilolikheten). Det är icke ens alldeles nödvändigt, att det funnits en enhetlig sammanhängande berättelse om Yngvar och hans förfäder; sagoförfattaren kunde ju tänkas ha ur olika källor sammansatt sin framställning. Snarast tänker jag mig dock förhållandet så, att för den nuvarande sagans redaktör förelegat en äldre Yngvarssaga (muntlig eller skriftlig), som om Yngvars förfäder, barndom och ungdom hemma i Sverige berättat det samma som vår saga, men som om hans senare öden vetat ytterst litet. Denna saga har han i den del, som han med viss rätt ansåg vara den viktigaste, historien om Yngvars färd i österländerna, kompletterat på sin tids sätt och med sin tids material till det resultat, som den nuvarande sagan framvisar.

134. Det är på grund av det redan sagda tydligt, att vi i sagans huvudparti (kap. 5 — slutet av kap. 14) icke kunna vänta att finna mycket, som kan bero på en verklig tradition om Yngvar och hans färd till österländerna. Från den del, som handlar om Sven kunna vi (jfr ovan s. LXXVIII f.) helt och hållet bortse, möjligen om man undantager själva namnet Sven och ännu ett namn, om vilket strax nedan.

I fråga om den del, som handlar om Yngvar, möta vi den säkert på tradition beroende uppgiften om Yngvars död 1041 (30.9 ff.), som stämmer med de isl. annalernas (Storm Isl. annal. 108, 250, Flateyjar-

söka sig ett rike att erövra, senare har sagan alldeles glömt bort detta motiv för att i stället göra Y:s färd till en geografisk upptäcktsfärd.

bók 3: 507) och som icke motsäges av de svenska runstenars ålder, som handla om Yngvar (jfr särskilt v. Friesen i Uppland 2: 474).

F. ö. komma här väsentligen i betraktande uppgifterna om riktningen av Yngvars färd. Det synes allmänt och säkerligen med rätta antagas, att den verklige Yngvars krigståg gått utför Volga och slutat i trakterna av Kaspiska havet (jfr t. ex. Höjer i [Sv.] Hist. tidskr. 3: 352 f., Kolmodin i Hist. stud. tillägn. Hjärne s. 24, v. Friesen i Uppland 2: 473), vilket också bekräftas av de fyra svenska runstenar (jfr Bihanget nr 13, 15, 16, 20), som omtala, att Yngvar dött i Serkland, saracenernas land, det vill här sannolikt säga de av tatariska stammar bebodda länderna kring Volgas nedre lopp (jfr om befolkningsförhållandena här under ifrågavarande tider Thomsen Ryska rikets grundläggning s. 9). Härav har sagan emellertid bevarat minnet blott däri, att även enligt sagan färden gick längs en stor flod hinsidan Gardarike, och möjligen däri, att sagan omtalar flera obekanta folk, som här påträffas (västligare trakter voro ju av nordborna väl kända på Yngvars tid). Sagans uppgift, att denna flod var den mellersta och på samma gång den största av de floder, som genomskära Gardarike (12.6 ff.), tillåter strängt taget icke identifikationen med Volga, men får naturligtvis ej pressas för hårt. Av berättelsen om forsar, av vilka en var omöjlig att passera med båtar, skulle man eljest snarast komma att tänka på de berömda forsarna i Dnjepern (jfr Thomsen Ryska rikets grundl. s. 50 ff., Pipping Stud. i nord. fil. II: 5). Men bakom detta kunna ju ligga dunkla och förvirrade reminiscenser av nordbornas färder åt detta håll i allmänhet, utan att det härrör just från traditionen om Yngvars tåg.

Höjer har på a. st. sökt att närmare bestämma tiden för krigståget och dess förlopp genom att ställa det i samband med en härfärd, som enligt Nestor och

Cedrenus[1]) på uppdrag av fadern år 1043 företogs av konung Jaroslavs son, Vladimir, mot Konstantinopel. På detta krigståg skulle Yngvar ha varit Vladimirs bundsförvant (ett minne härav skulle sagan gömma däri, att *Valdimarr* är namnet på en av Yngvars följeslagare), och han skulle efter tåget mot grekerna ha företagit ett plundringståg bort mot trakterna av Kaspiska havet, liksom flera gånger förut ryska krigståg mot bulgarer eller greker åtföljts av dylika plundringståg. Denna kombination kan väl icke anses innebära mer än på sin höjd en möjlighet att ha träffat det riktiga. Om den gjort det, kunde man kanske vara djärv nog att se ett gammalt minne av Yngvars verkliga färd även i den i episoden med „vikingarna" 20.20 ff. förekommande, tämligen korrekta beskrivningen på den grekiska elden: enligt Cedrenus (se Höjer, Smith a. st.) blev Vladimirs flotta anfallen av en byzantinsk och till stor del förstörd medelst grekisk eld. Det måste emellertid fasthållas, att den gjorda kombinationen vilar på mycket svaga grunder, och i betraktande därav synes man mig ej få bortse från den bristande överensstämmelsen i kronologiskt hänseende (Vladimirs tåg ägde rum först 1043, Yngvar dog enligt annalerna 1041), även om naturligtvis det mycket väl kan vara annalerna, som här ha orätt.

En möjlighet för att gammal tradition gömmer sig i uppgifter, som tillhöra denna del av sagan, ha vi ytterligare i blott några få fall.

Märkligast av dessa är det sammanträffande, som äger rum däri, att namnet *Rodgeir*, i sagan namn på den biskop, som åtföljer Sven på hans färd, förekommer på en sörmländsk runsten (se Bihanget nedan nr 21) som namn på en av Yngvars följeslagare på

[1]) Jfr Nestors russiske krönike overs. av Smith 115 f., 296 f.

hans krigståg österut. Ingen antydan ges dock på stenen, att denne *Rodgeir* var en andlig, om man ej får finna en sådan däri, att hans namn (av vördnad?) nämnes före faderns.[1])

En starkt förvanskad tradition torde dölja sig i berättelsen om att Yngvars och hans följeslagares död förorsakas av hedniska kvinnor (26.15 ff.). Icke otroligt är nämligen, att detta ytterst går tillbaka till vad Adam av Bremen berättar om den svenske prinsen Anund Emundssons död bland amazonerna. Härom liksom om förväxlingen mellan Yngvar och Anund jfr nedan s. XCIV ff.

Högst ovisst, men ej alldeles omöjligt är, att episoden med „skinnköp“ 35.11 ff. kan gå tillbaka till minnet av verkliga Volgafärder. Vid dessa spelade handel med pälsverk en viktig roll (Kolmodin Hist. stud. tillägn. Hjärne s. 14). Jfr emellertid även ovan s. LXXXII.

Slutligen kan nämnas, att Kolmodin a. arb. s. 24 not i uppgiften (24.8 ff.) om en Harald Sveakonung, som för länge sedan farit samma väg som Yngvar och omkommit i „Röda havets virvel“, är benägen att se ett minne av svenskarnas tidigare Volgafärder. Något skäl mot denna uppfattning kan icke anföras, men den kan naturligtvis ej bli mer än en gissning.

135. Som ovan nämnts, har det inledande partiet av vår saga, kap. 1 till och med början av kap. 5,

---

[1]) På Island är det motsvarande *Hróðgeirr* som verkligt namn icke känt efter landnamstiden, i Norge har det, om än sparsamt, fortlevat ända till efter 1500 (Lind Norsk-isl. dopn.). Detta jämte den egendomligheten, att namnet i hskr. *A, C, D* stavas utan *h* (i *B* står det i latinsk form), kunde antyda, att det vore i anslutning till det norska namnet som detta *Rodgeir*, om det är fritt uppfunnet, tillkommit. Dock förekommer namnet stundom som diktat namn även på Island (jfr t. ex. Rodgeir jarl i Konrads saga, Cederschiöld Forns. suðrl. 43).

i det hela en helt annan karaktär än det, som därefter följer. Vi kunna här vänta att finna en bevarad tradition i större utsträckning och klarare form än i sagans huvuddel. En del av vad som berättas låter sig i själva verket också direkt konfrontera med uppgifter, som man känner från andra håll.

Berättelsen om Erik segersälls giftermål med och skilsmässa från Sigrid storråda (1.1 ff.) är i överensstämmelse med den vanliga isländska traditionen (jfr Weibull Krit. unders. i nord. hist. 106 ff. och där cit. litt., särskilt Odd munk). Att Sigrid vid skilsmässan fick „Gautland“ (1.5-6) berättar Odd munk (Olafs s. Tryggv. ed. Groth s. 51 [= Fornmannas. 10: 283]). Likaledes i överensstämmelse med bekant isländsk tradition är det, då Olof skötkonung (1.6) uppgives vara son till Erik segersäll och Sigrid storråda (jfr Weibull a. arb. 106 och där cit. litt.).

Om en dotter till Hakon Hladejarl vid namn Audr, om dennas giftermål med Erik segersäll och om Hakon jarls besök i Sverige hos Erik (vår saga 1.8 ff., 2.3—3.8) berättar åter Odd munk (Olafs s. Tryggv. ed. Groth s. 4, 51, ed. Munch s. 7; jfr även Flateyjarb. 1: 88). Dock avvika Odd och vår saga här från varandra med avseende på kronologien (jfr P. E. Müller Sagabibl. 3: 172, Maurer Die Ausdrücke etc. 68).

Ingegerds, Olof skötkonungs dotters, giftermål med den ryske fursten Jaroslav (4.15 ff.) är en händelse väl bekant i den isländska historieskrivningen (jfr t. ex. Snorre Olafs s. helga kap. 93). Men visserligen är vår sagas kronologi här dålig, då den låter Yngvar vara född först efter detta giftermål (5.10 ff.). Detta ägde rum 1019 (jfr Hildebrand i Sveriges hist. 2: 82), under det Yngvar på grund av sagans uppgift om hans död vid 25 års ålder 1041 måste ha varit född c. 1016.

Vad som (4.18 ff.) berättas om Emund, Yngvars faders, äventyr i Gardarike, hans strider på Jarizleifs

sida emot brodern Burizleif, överensstämmer i huvuddragen med berättelsen om Emund Hringsson i Eymundar þáttr Hringssonar (Flateyjarb. 2: 118 ff., Fornmannas. 5: 267 ff., Antiquités russes 2: 170 ff.). Att det är samma tradition, som i båda berättelserna går igen, är uppenbart på grund av den gemensamma felaktiga uppgiften, att Burizleif är broder till Jarizleif (Jaroslav), under det att han utan tvivel, såsom redan Brocman s. XXXV ff. och sedan andra, t. ex. Munch och Smith, anmärkt, i själva verket är att identifiera med den polske konungen Boleslav, vilken som bundsförvant till Jaroslavs broder Sviatopolk deltog i den senares kamp mot brodern (jfr Nestor övers. av Smith s. 106—109 och anm. s. 284 ff.). Att det härvid är Eymundar þáttr Hringssonar (eller den tradition, som ligger till grund för denna), som är källan för YS:s framställning, framgår därav, att den förras *Garda-Ketill*, följeslagare till Emund i hans avgörande kamp mot Boleslav, i den senare gjorts till Yngvars följeslagare på hans färd i österled: då vad som omtalas i Eymundar þáttr tydligen från början intet som helst samband har med Yngvars-historien, måste tydligen den förras framställning här vara den ursprungliga.

Episoden (10.6 ff.) om en färd, företagen av Yngvar och Olof skötkonungs son Anund, till Semgallen (dvs. östra Kurland) för att utkräva skatt åt den svenske konungen, kan ej direkt kontrolleras med andra källors vittnesbörd, men det är alls icke uteslutet, att denna framställning verkligen beror på en till Yngvar knuten tradition. Kurlands skattskyldighet under Svearike omtalas av Adam av Bremen c. 223, men uppgiften hos honom är enligt Höjer i Hist. tidskr. 3: 346 f. hämtad från Rimbertus Vita Ansch. c. 27 och gäller således möjligen icke Adams egen (och Yngvars) tid. Av större vikt är Snorres uppgift i Olafs s. helga kap. 80, att Erik Emundsson

erövrat bland annat Estland och Kurland och att först Olof skötkonung låtit dessa skattländer gå ifrån sig. Då Yngvar enligt sagan var född 1016 och Olof dog redan 1022[1]), så kan emellertid det här omtalade tåget till Kurland icke ha ägt rum i Olofs tid, utan först i hans efterträdares, Anunds, och denne kan ej gärna själv ha varit med. Emellertid kan traditionen här ha stött sig på en annan uppgift, enligt vilken Olof dött först betydligt senare. Enligt Adam av Bremen c. 107 dog Olof i biskop Alebrands sjätte regeringsår, dvs. 1040.[2]) På samma uppgift om Olofs död vilar i så fall tydligen sagans framställning, då den låter Yngvars avresa österut ske redan under Olofs livstid (11.5—12.4). Denna avresa ägde enligt sagan rum, då Yngvar var 20 år gammal, det vill enligt sagans kronologi säga 1036.

För det som f. ö. berättas i den nu omhandlade delen av sagan sakna vi, såvitt jag kunnat finna, isländskt material för jämförelse. Det är emellertid på grund av vad förut framhållits tämligen säkert, att detta icke är uppfunnet av sagans författare. Därtill saknade han fantasi och säkerligen även de nödiga historiska kunskaperna. (Att sagans författare t. ex. icke kan vara fader till den om en älskvärd fantasi, människokännedom och psykologiskt sinne vittnande episoden om Emunds och Olofs förlikning (6.6—9.28), sagans bästa parti, har redan ovan s. LXXXVII framhållits).

Störst intresse tilldrager sig här frågan om Yngvars härstamning. Enligt sagans första kapitel är Yngvar son till Emund, som åter är son av en mäktig svensk hövding vid namn Åke och en dotter till Erik segersäll, som den nämnde Åke med våld gjort

[1]) Hildebrand Sveriges hist. 2: 84. [2]) Alebrand blev ärkebiskop 1035 (jfr Laurent-Wattenbach Adam's von Bremen Hamb. Kirchengesch. registret, Fr. Nielsen Kirkelex. 1: 288). En annan uppgift hos Brocman s. XII.

till sin hustru. I slutet av sagans 14 kap. omtalas emellertid en helt annan uppgift om Yngvars härstamning, enligt vilken Yngvar skulle vara son till Emund[1]), Olof skötkonungs son. Sagan avvisar emellertid själv denna mening och söker ge en förklaring av hur ett sådant rykte kunnat uppkomma, nämligen dels därigenom att „man tyckt att det vore större heder för Yngvar att vara konungason“, dels därigenom, att Emund haft en son, vars öde varit mycket likt Yngvars.[2])

I en längre uppsats i Fornvännen 1910 s. 99 ff. har F. Braun sökt visa, att den senare versionen om Yngvars härkomst i själva verket är den riktiga. Han stöder sig därvid särskilt på två svenska runstenar, Liljegren 601 och 605 (se Bihanget nedan nr 6 och 7), på vilka han, sannolikt med rätta, vill finna

---

[1]) Hskr. B, C, D (A har här en lakun) ha *Anund*, men de strax efteråt följande raderna i sagotexten visa, att detta tydligen är fel för *Emund*. [2]) Sagan citerar för dessa uppgifter en eljest okänd skrift „Gesta saxonum“: „fertur quod Emundus rex sueonum misit filium suum Anundum per mare balzonum, qui [postremo ad amazones ueniens] ab eis interfectus est“. Redan Brocman s. LX har hänvisat på att ett nära liknande citat av detta innehåll förekommer hos Adam av Bremen (3: cap. 15; jfr även schol. 119 till 4: cap. 19, där sonen emellertid kallas *Emund*), och säkert är detta yttersta källan (enligt Maurer Die Ausdrücke etc. s. 69 och Mogk Grundriss der germ. phil.[2] II: 829 not 2 är „Gesta saxonum“ ej Adam själv, utan en källa, som använt honom). Att Adam här begått ett misstag, då han förlägger Anund Emundssons död till „terra feminarum“, har redan av andra anmärkts. Redan Brocman pekar (s. XLI) på likheten mellan *Kænugarðr* (= Kiew) och *Kvennaland* (det isländska namnet på Amazonernas land) och menar, att personen i fråga, som Brocman anser ha varit Yngvar, fallit på ett härtåg till Kiewska riket. Härtill sluter sig Braun a. st. Anmärkas kan emellertid, att likheten är ännu större mellan *Kvennaland* och *Kvenland (Kænland)*, dvs. kvänernas (finnarnas) land (jfr v. Friesen i Fornvännen 1910, s. 207).

namnen på vår Yngvar och hans bröder: Anund, Erik, Håkan, Ragnar, i det han på grund av vissa av dessa namns sällsynthet anser sig berättigad att göra deras bärare till medlemmar av den svenska konungasläkten, inom vilken ett par av dessa namn bevisligen, ett par andra enligt Brauns mening sannolikt förekomma. Bl. a. vill han i Anund se den av Adam av Bremen 3: cap. 52 omtalade „Amunder a Ruzzia“, vilken efter Halsten Stenkilsson en kort tid synes ha varit konung i Sverige. På en annan sten, L. 959 (se Bihanget nedan nr 15), som på starka sannolikhetsskäl kan hållas för en Ingvars-sten, förekommer namnet på dessa bröders fader, Emund, och denna är då enligt Braun identisk med Emund, Olof skötkonungs son.

Mot denna kombination, som Braun söker stödja med en del andra skäl, hämtade ur en kritisk granskning av Sveriges historia vid mitten av 1000-talet, har emellertid v. Friesen i samma årgång av Fornvännen, s. 199 ff. riktat en enligt min mening avgörande kritik. v. Friesen visar bl. a., att de på L. 601 och 605 omtalade brödernas fader måste ha varit död, då dessa stenar restes. Yngvar nämnes här som levande, men då i själva verket Emund, Olof skötkonungs son, överlevde Yngvar,[1]) kan deras fader icke ha varit denne Emund. Han framhåller också, att då L. 605 efter all sannolikhet är rest av Yngvar och hans övriga bröder åt minnet av brodern Anund, som sålunda dött före Yngvar, denne Anund icke kan vara identisk med den Anund, konung Emunds son, om vilken Adam av Bremen berättar, att han dog i amazonernas land

[1]) Emund anses i allmänhet ha blivit konung först inemot 1050 (jfr emellertid Hildebrand Sveriges hist. 2: 84 f.). I varje fall överlevde Emund Yngvar, då det under hans regering gjorda överlåtandet av Blekinge till Danmark kan ha ägt rum först efter 1047 (jfr Hildebrand a. st.).

(jfr ovan s. XCV not 2), ej heller med den „Amunder a Ruzzia“, som inkallades till Sverige efter Halsten (jfr ovan).

På dessa fakta faller det påstådda sambandet mellan Yngvar och det svenska konungahuset. I själva verket kan versionen om Yngvars härstamning från Olofs son, Emund, mycket väl tänkas ha uppkommit ungefär på det sätt, som sagan i sitt 14 kap. antyder. Att en förväxling i traditionen verkligen ägt rum mellan Yngvar och Anund Emundsson antydes sannolikt av uppgiften i YS om Yngvars och hans mäns död genom hedniska kvinnors förvållande. Efter all sannolikhet är nämligen detta. såsom redan ovan (s. XCI) antytts, i grunden blott en förvanskning av vad som av Adam av Bremen berättas om Anund Emundssons död i „terra feminarum“ (jfr ovan s. XCV not 2).

En väsentlig anledning till sammanblandningen av Yngvar och Anund har naturligtvis varit det gemensamma namnet på deras fäder, Emund; (att Yngvars fader verkligen burit detta namn, såsom YS i sitt första kap. uppgiver, bekräftas av den ovan nämnda runinskriften, L. 959). En annan anledning kan ha varit den, att traditionen rörande Yngvars fader vetat mycket litet. Härigenom kunde sammansmältningen med den mera bekante Emund, Olof skötkonungs son, så mycket lättare gå för sig. Samma brist på en fylligare kännedom om Emund, Yngvars fader, har helt visst också varit anledning till, att han i vår saga fått låna drag av en annan Emund, Emund Hringsson (jfr ovan s. XCII f.).

I detta sammanhang skall blott tilläggas ännu en sak, som för valet mellan de bägge versionerna om Yngvars härkomst kan ha någon betydelse, den nämligen, att uppgiften i slutet av kap. 14 säkerligen härrör från en bearbetare av sagan och ej ursprungligen tillhört densamma. Finnur Jónsson har (Lit.-

hist. 3: 93) antagit, att slutet av kap. 14 och hela kap. 15 äro en yngre tillsats. Häri synes han mig obetingat ha rätt. Detta förhållande är tydligt redan därav, att sagan med orden „Enn Ketill för til Jslands a fund frænda sinna ok stadfestest þar ok sagde firstur fra þesso“ (47.5 ff.) har en naturlig avslutning, och därav, att det följande är tillfogat på ett synnerligen oskickligt sätt — särskilt är att observera det otympliga inskottet (Suo segia . . . 48.4 ff.) av en episod i Yngvars resa mellan resonnemangen om Yngvars härstamning och källuppgifterna. Härtill kan läggas, att den, som i kap. 15 uppräknar sagesmännen för sagan och därvid ytterst leder den tillbaka till en köpman, som hört den i den svenske konungens hird, ej synes ha haft i minnet, vad redan i kap. 14 säges, att Garda-Ketill förde sagan om Yngvar till Island. Slutligen kan framhållas, att det betänksamma och kritiska resonnemanget om möjligheten av att Yngvar färdats två veckor i mörker icke gärna kan härröra från den, som utan att blinka skrivit ned de vidunderliga historierna i det föregående.

136. Sammanfattas det föregående, så torde analysen av sagan kunna sägas ha givit det resultat, att sagan visserligen till största delen är en värdelös produkt från sen tid, men att dess uppgifter, särskilt naturligtvis i dess förra del, dock måhända förtjäna något mera beaktande än som man i senare tid i allmänhet velat tillerkänna dem. En uppgift, den om namnet på Yngvars fader, bekräftas direkt av en svensk Ingvarssten. Åtskilliga andra stå i överensstämmelse med från annat håll känd (i synnerhet isländsk) tradition eller strida åtminstone icke mot vad man från annat håll känner om förhållandena på Ingvars tid. Det föreligger då en viss sannolikhet för att den även i en eller annan punkt, som ej kan kontrolleras, kan vara trovärdig inom ramen för sin tids kunskap.

137. Om författarskapet till YS heter det i kap.

15: „Denna saga ha vi hört och skrivit efter den boks utsago, som Odd munk den vise hade låtit göra efter berättelser av kunniga män, vilka han själv nämner i det brev, som han sände Jon Loptsson och Gizur Hallsson . . . Denna saga säger sig Odd munk hava hört berättas av en präst, som hette Isleif, och en annan vid namn Glum Thorgeirsson, och den tredje har hetat Thore. Av deras berättelse upptog han det, som syntes honom märkligast. Men Isleif sade sig ha hört Yngvars saga av en köpman, men denne sade sig ha hört henne i Sveakonungens hird. Glum hade lärt den av sin fader, men Thore hade hört sina förfäder berätta den“. Dessa ord ha i nyare tid vunnit föga tilltro, och detta naturligtvis med full rätt. Ty uppgiften, att den i tolfte århundradet levande Odd munk skulle författat sagan, är alltför uppenbart oriktig för att ens behöva komma under diskussion. Likväl kan jag icke med P. E. Müller Sagabibl. 3: 173 f. och Finnur Jónsson Lit.-hist. 3: 93 tro, att här till alla delar föreligger ett rent och medvetet falsarium. Åtskilliga uppgifter i sagans förra del stamma, såsom redan Maurer Die ausdrücke etc. s. 68 antagit, säkert från Odd munk (jfr ovan s. XCII). Här är det särskilt av betydelse, att själva början av sagan (om Erik segersälls och Sigrid storrådas skilsmässa etc.) efter all sannolikhet gör det, i varje fall stämmer precis med vad Odd berättar. För en läsare av sagan, som känt Odd som hemulsman för d e t t a, men f. ö. såsom 1300-talets isländare (jfr F. Jónsson Lit.-hist. 2: 372) haft dåligt reda på äldre författare, har denna omständighet säkerligen varit tillräcklig, för att han skulle p å g o d t r o kunna tillskriva Odd h e l a sagan. Att märka är nämligen här, vad nyss framhållits, att detta stycke om Odd munk tvivelsutan härrör från en senare bearbetare, en man med, såsom visas av resonnemanget om Yngvars härstamning, lust för historiska kombinationer, men såsom också detta rätt för-

virrat framställda stycke visar, utan verklig kritisk begåvning.

Kan sålunda uppgiften om Odd egentligen anses syfta på dennes Olafssaga, så kan man däri också söka källan för det besynnerliga påståendet, att Odd i ett brev till Jon Loptsson och Gizur Hallsson omtalat sin Yngvarssaga. Enligt Torfæus Series dynastarum et regum Daniæ p. 41 (jfr Brocman s. III) har Odd tillägnat eller visat[1]) Jon Loptsson sina historiska arbeten[2]), och enligt ett tillägg till cod. AM 310 4⁰ av Odds Olafssaga skulle författaren ha rättat sin bok efter anmärkningar av Gizur Hallsson[3]). Det är tydligen dessa relationer till Jon och Gizur, som i förvanskat skick gå igen i vår sagas slutkapitel.

Vad åter de anförda sagesmännen beträffar, så kan författaren av stället i fråga knappast fritagas från att här ha åtminstone delvis fritt diktat. Särskilt är namnet Klacka Samsson misstänkt, då Klacka på Island eljest synes förekomma blott som tillnamn (Lind Norsk-isl. dopnamn).[4])

138. Om den verklige författaren av YS — det vill, enligt vad ovan framhållits, säga redaktören av hela sagan och författaren i mera egentlig mening av dess huvudparti — veta vi icke mycket. Det enda, som med säkerhet kan sägas, är att han varit en andlig, vilket otvetydigt framgår av hans starka kristliga och kyrkliga intressen (jfr ovan s. LXXXV f.). Att hans kristna tro stundom betänkligt närmar sig till övertro, att den stundom synes bestå mer i fruktan

---

[1]) Det lat. uttrycket är: *scripta sua obtulit.* [2]) Torfæi källa är mig obekant. [3]) Att detta stycke i själva verket (jfr Maurer Die ausdrücke etc. s. 67, Olafssaga Tryggv. ed. Munch s. VIII, F. Jónsson Lit.-hist. 2: 402) härrör från Gunnlaug munk, har här ingen betydelse, då stället säkert tidigt missförståtts som gällande Odd. [4]) Om *Þorir, Klacka* och *Glúmr Þorgeirsson* jfr f. ö. Maurer Die ausdrücke etc. s. 67.

för trolldom och onda makter än i gudsfruktan, äro förhållanden som han delar med sin tid och sitt land. Anmärkningsvärd är i motsats härtill den sunda uppfattning han (46.1 ff.) låter Silkisif uttala rörande järtecken, den nämligen, att dessa intet betyda gentemot en sann kristlig tro och sann kristlig kärlek.

Till författarens karakteristik kan till sist erinras om det ovan (s. LXXXIII f., LXXXV) berörda intresset för främmande länders geografi, deras människo- och djurvärld.

139. Var Yngvarssagan författats, kan ej med absolut säkerhet sägas. Måhända är det riktigast att, såsom det ligger närmast till hands, endast tänka på Island. Man bör dock kanske icke alldeles förbise några omständigheter, som kunna peka på Norge. En sådan är namnet ***Bjólfr*** (jfr ovan s. LXXXI not), en annan är namnet ***Rǿðgeirr*** (jfr ovan s. LXXVI och s. XCI not), en tredje de i bägge huvudhandskrifterna förekommande norvagismerna, som kunde tyda på ett norskt original (jfr ovan s. LXXV f.). Härtill kan möjligen läggas uttrycket s. 47, rad 5—6: „Ketill fór til Jslands . . . ok stadfestes þar“ (så B, C; D: hier), som ju åtminstone kan tolkas i denna riktning.

Innan jag nedlägger pennan, är det mig en kär plikt att framföra ett hjärtligt tack till dem, som på ett eller annat sätt befordrat detta arbete.

Detta tack riktar jag då först till Styrelsen för Samfundet til udgivelse av gammel nordisk litteratur, som benäget åtagit sig att i sin skriftserie publicera min bok, och framför allt till dess sekreterare, Bibliotekarien Dr Kr. Kålund, som med aldrig svikande välvilja bistått mig under arbetets gång; vidare till cheferna för Kungl. Biblioteket och Universitetsbiblio-

teket i Köpenhamn, Kungl. Biblioteket i Stockholm och Universitetsbiblioteket i Lund, som godhetsfullt medgivit utlåning till mig av handskrifterna, samt till Överbibliotekarien och tjänstemännen vid den sistnämnda institutionen, vilka välvilligt förmedlat dessa lån.

I största tacksamhetsskuld står jag beträffande Bihanget till den kände runforskaren, lektor E. Brate, som med en sällsynt välvilja ställt till mitt förfogande sina genom egna undersökningar vunna, ännu icke publicerade läsningar av nästan alla Ingvarsinskrifterna (nr 4, 9—16, 18—21, 23—25). En läsning (nr 22) har Brate vunnit genom undersökning tillsamman med Professor F. Braun i Petersburg och en (nr 2) har genom förmedling av Brate välvilligt meddelats mig av Professor Braun, varför jag även till denne frambär mitt förbindligaste tack. På dessa läsningar grunda sig mina transskriptioner och tolkningsförsök. I några fall meddelas även meningar, som privat meddelats mig av Brate.

I detta sammanhang bör till sist nämnas, att Lektor Th. Hjelmqvist för åtskilliga år sedan med tanke på en edition av Yngvarssagan tog avskrifter av hskr. **A**, **B** och **C**, delvis med varianter ur andra hskr. Dessa avskrifter har han välvilligt ställt till mitt förfogande, och jag har på ett och annat tvivelaktigt ställe kunnat använda dem till kontroll av egna läsningar.

Förkortningslistan är uppgjord av Biblioteksamanuensen Bert Möller.

48v [E]IRekur hiet kongr, e*r* ried f*yrir* Suiþiodu. H*ann* u*ar* kalladr Eirik*ur* hin*n* sigrsæli. H*ann* atti Sigridi hina storradu *ok* skildi v*id* h*an*a sak*er* ohæginda skapsmuna h*ennar*, þ*uia*t hu*n* v*ar* kuen*na* st*ri*dlynduzt v*m* allt þ*at*, e*r* u*id* bar. H*ann* gaf h*enni* Gautl*and*. Þ*ei*ra s*on* u*ar* Olaf*ur* suenski. J þ*an*n tima ried Hakon jarl f*yrir* Norigi *ok* atti m*ar*gt b*ar*na. En f*ra* ein*ni* h*ans* dott*ur* m*un*u u*ær* nok*k*ut seg*ia*, þ*ei*ri e*r* Audr h*iet*. Eirekr k*ongur* atti ok dott*ur*, e*r* eigi e*r* nef*n*d. H*ennar* bad sa hofþingi af Suiþiod e*r* Âki hiet, en k*on*gi syndizt u*ar*bod*it* at gipta otignu*m* m*anni* dott*ur* sina. Litlu sidar bad h*ennar* ein*n* fylkisk*on*gr aust*an* ur Garda*riki*, *ok* syndizt k*on*gi at gipta h*onu*m meyna, *ok* f*or* hun m*ed* h*onu*m aust*ur* j G*ar*dar*iki*. N*ock*uru sid*ar* ko*m* Aki þar a ou*ar*t *ok* d*ra*p k*on*ginn, en h*afdi* j b*ur*t m*ed* si*er* k*on*gs dott*ur* *ok* heim j Suiþiod *ok* gior*er* brudkaup t*[il]* h*ennar*. At þ*es*su râdi bunduzt atta hofþ*ingiar* m*ed* Âka, *ok* sitia þ*ar* u*m* hrid und*er* reidi k*on*gs, þ*uia*t k*on*gr villde e*ck*i b*er*iazt u*id* þa e*dur* gio*ra* so m*ic*it man*n*spell

---

1. [E]IRekur; *tom plats för initialen.* hiet: hef*ur* k*ongur* heit*it* *D.* 5. allt *saknas i D.* 6. suenski: sænske *D.* 10. e*r* (eigi): *sem D.* 11. af Suiþiod *saknas i D.* 12. m*anni* *saknas i D.* 14. meyna: ha*n*a *D.* 17. j b*ur*t *saknas i D.* 19. bunduzt—Âka: m*ed* Aka bunduz viij hôfdingi*ar* *D.* 20. u*m* hrid; *D tillägger:* m*ed* Aka.

jn*n*an l*anz* a sinu*m* m*onnum*. Þau Aki attu s*on*, e*r* Eym*undur* h*iet*. Ept*er* þetta bydr Aki ko*n*gi sætt*er* f*yrir* þetta bradrædi. K*ong*r t*oc* þui v*e*l, *ok* nu, e*r* so w*ar* kom*et*, bid*ur* E*irikur* k*ongur* Aud*ar* dott*ur* Hakon*ar* j*arls* ur No*rig*i. V*ar* þ*ei*m malu*m* u*e*l su*ar*ad, *ok* liet jall si*er* þo þikia bet*ra*, ef h*ann* lieti eigi naudmâg sin*n* sitia jaf*n*hatt si*er* j Suiþiod. Nu u*ar* konu*nni* heit*it* *ok* akuedin brullaupstefna, *ok* nu f*ar*a ord af nyiu j millu*m* þ*ei*ra Aka *ok* k*ong*s, *ok* bydr A*ki* k*on*gi sialfdæ*mi* f*yrir* ut*an* sekt*er*, *ok* sættazt at þui. K*ong*r byzst nu u*id* brudkaupi sinu *ok* bydr t*il* hofþ*ing*iu*m* in*n*an l*anz* *ok* nefn*er* fystan*n* t*il* A*ka* mâg sin*n* *ok* þa atta hofþ*ing*ia, e*r* h*onum* fylgdu.

[A]t anef*n*du*m* degi ko*m* Hakon j*arl* af Norigi t*il* Suiþiod*ar*, *ok* v*er*dr þ*ar* m*i*cit fiolm*enn*i at Uppsaulu*m*, þ*uiat* þar v*oru* all*er* hin*er* bezstu m*enn* ur Suiþiod. Þ*ar* u*oru* m*arger* skalar *ok* stor*er*, f*yrir* þui at þ*ar* u*oru* m*arger* hofþ*ing*i*ar* fiolm*enner* sam*an* ko*m*n*er*, þo at A*ki* uæ*ri* fiolm*ennaz*t*ur*, þeg*ar* leid Eir*ik* k*ong* *ok* Hakon j*arl*. Þui w*ar* A*ka* sa skali buin*n*, e*r* mest*ur* u*ar* an*n*ar. Ec*ki* u*ar* dott*er* k*ong*s þar ne son þ*ei*ra, þui at ot*ru*ligt þotti u*er*a bod k*ong*s. Nu sit*ia* m*enn* at bodi u*m* hrid m*ed* m*i*cilli gledi *ok* kæti. | Aundu*er*da veizluna 49r haf*di* A*ki* m*i*cil u*ar*dhaulld a si*er*, en þ*ui* min*ni*,

1. jn*n*an — m*onnum*: å m*onnum* syn*um* jn*nan* la*n*dz *D*. Aki *saknas i D*. s*on*: ein*n* son *D*. 4. w*ar saknas i C*. 5. ur: i *D*. 6. ef: ad *C, D*. 6—7. eigi naudmâg sin*n*: i nånd måg sin*n*(!) *D*. 9. af nyiu: ad niju *D*. 11. brudkaupi: Brullæpe *D*. 12. fystan*n*: fyrz *D*. 15. [A]t; *tom plats för initialen*. 16. þ*ar saknas i C och D*. 17. ur: af *D*. 19. fiolm*enner saknas i D*. 20. þo at: þô *D*. 22. sa: sier(!) *D*. 25. kæti; ti *av utrymmesskäl över raden i margen*. *ok* kæti *saknas i D*.

sem meir leid a brullaup*it*, þ*ar* t*il* at ein nott u*ar* ept*er* ueizlunn*ar*. Þa kem*ur* E*irikur* k*ongur* þar at þ*ei*m aullu*m* ouoru*m* *ok* d*ra*p þa alla atta hofþ*in*giana, *er* at motgangi hof*du* u*er*it u*id* k*ong*, *ok* ein*n*ueg A*ka*. Ept*er* þetta sleit ueizluna; f*or* Hakon j*arl* t*il* N*or*igs *ok* hu*er* t*il* sin*n*a heimkyn*n*a. Þ*es*si rad ken*n*a sum*er* m*enn* Hakoni j*arli*, en*n* sum*er* seg*ia*, at h*ann* v*æri* sialfr at d*ra*pi þ*ei*ra. Nu kast*ar* k*on*gr sin*n*i eigi a allar jard*er* *ok* lausafe þ*at*, *er* þ*ei*r atta hofþ*ingiar* hof*du* att. H*an*n h*afdi* hei*m* t*il* sin Eym*und* *ok* modr h*an*s. Eym*undur* uegs up*p* m*ed* k*ong*i j god*ri* u*ir*dingu, þar t*il* at E*irikur* k*ongur* an*n*dadizt. Sid*an* t*oc* Olaf*ur* r*ik*it *ok* hiellt hin*n*i somu u*ir*dingu u*id* Eym*und*, s*em* fad*er* h*an*s h*afdi* giort. En *er* Eym*un*dr u*ar* roskin*n*, þa min*n*tizt h*an*n har*m*a sin*n*a, þ*uia*t h*ann* sa hu*er*n dag sin*ar* eigur f*yrir* augu*m* si*er* *ok* þottizt suipt*ur* allri sæ*m*d, þ*uia*t k*on*gr t*oc* alla skatta af eignu*m* h*an*s. Olaf*ur* k*on*gr atti dottur *er* Ingig*er*dr h*iet*. Þau Eym*un*dr un*n*uzt m*i*cit f*yrir* fr*æ*ndsemi sak*er*, þ*uia*t hu*n* u*ar* uel at si*er* u*m* alla hluti. Eym*un*dr u*ar* m*i*cill m*adur* uexti *ok* ram*ur* at afli *ok* hin*n* bezsti ridd*ari*. Eym*un*dr hugs*ar* nu sitt mal *ok* þotti seinlig leidretting sin*n*a harma *ok* þotti bet*ra* at bida bradan dauda en*n* lifa u*id* skemd. U*er*dr nu þ*at* h*an*s rad, at þa *er* h*ann* uard u*ar*

1. *framför* brullaup*it* *ett felskrivet* blu. brullaup*it* *saknas i D.* 3. þar *saknas i D.* 4. hofþ*in*giana: hofdingi*a* *C*, hôfdingia *D.* uerit u*id* k*ong*: v*it* h*ann* verit *D.* 5. *D tillägger „ok“ före* Ept*er*. 7. Hakoni j*arli*: Håk*one* Hladajarle *D.* 8. at(1) *saknas i D.* at d*ra*pi þ*ei*ra: ad þ*vi* at drepa þå *D.* 9. eigi *felskrivning för* eigu *eller* eign; eigu *C*, eign *D.* 12. uegs: ôx *D.* 15. u*ar*: v*ard* *D.* 19. eignu*m*: eigu*m* *C.* 20—21. fr*æ*ndsemi: fræendsemis *C*, *D.* 22. m*adur* *saknas i C.* 24. *ok*(1) *saknas i D.* 25. dauda: bana *C.*

uit, at xij m*enn* af h*ir*d k*on*gs hof*du* f*ar*it ept*er* skatti j þau hi*er*ut *ok* r*iki*, e*r* fad*er* h*an*s h*afdi* att, þa f*er* h*ann* m*ed* xij m*enn* a þ*ann* skog, e*ŕ* leid þ*ei*ra la k*on*gs m*anna*; *ok* baurduzt þ*eir* þ*ar* *ok* u*ar*d þ*at* h*ar*dr bardagi m*ed* þ*ei*m. Þ*en*na dag hin*n* sama f*or* Ingig*erdr* ept*er* þ*ei*m skogi *ok* f*ann* þa alla liflattna ne*m*a Eym*und*, *ok* u*ar* h*ann* þo miog sar. Sid*an* liet hu*n* leg*g*ia h*ann* j uagn sin*n* *ok* ôk h*onu*m m*ed* si*er* *ok* liet græda h*ann* a laun. En*n* þa *er* Olafur k*ongur* f*ra* þe*s*si tidinde, kuaddi h*ann* þings *ok* giordi Eym*und* sekan*n* *ok* utlæg*an* ur aullu sinu r*iki*; *ok* *er* Eym*und*r u*ar* heill ordin*n*, þa f*eck* Ingig*erdr* h*onu*m skip a laun, *ok* legzt h*ann* j h*er*nat, *ok* u*er*dr got*t* t*il* fiar *ok* m*anna*.

[N]ockurum vetru*m* sidar bad sa k*on*gr Jngig*erdar*, e*r* Jarizleif*ur* h*iet* *ok* ried f*yrir* Gard[ar*iki*]. Hu*n* u*ar* h*onu*m gefin, *ok* hun f*or* aust*ur* m*ed* hon*um*. En *er* Eym*und*r sp*ur*di þau tidindi, þa f*er* h*ann* aust*ur* þ*an*gat, *ok* tecur Jarizleif*ur* k*ongur* uel u*id* h*onu*m *ok* þau Ingig*erdr*, þ*uia*t þa u*ar* ofr*id*r m*ic*ill j G*ar*dar*iki*, þ*uia*t Burizleif*ur*, brod*er* Jarizleifs k*ongs*, g*eck* a r*ik*it. W*id* h*ann* atti Eym*und*r v bardaga, en j hinu*m* sidazta v*ar* Burizleif*ur* h*and*tecin*n* *ok* blindadr *ok* f*ær*dr k*on*gi. Þar f*eck* h*ann* ôf fi*ar* j gulli *ok* silf*ri* *ok* m*ar*gskon*ar* ger-

4. la; *D tillägger*: u*m*. 5. þ*at saknas i C och D*. 8. miog sar: sår miôg *C*. j uagn sin*n*: å sin*n* vagn *D*. 10. þa *er*: þa *D*. 11. sekan*n* *ok* utlæg*an*: utlæg*an* *ok* sek*an* *D*. ur: af *C*. 14. u*er*dr; *C och D tillägga*: hon*u*m. 15. [N]ockurum; *tom plats för initialen*. 17. hun f*or*: fôr hun *C*, f*or* ho*n* *D*. 18. sp*ur*di þau tidindi; *ordställningen genom rättelse av avskrivaren från*: þau tidindi sp*ur*di. f*er*: fôr *C*, f*or* *D*. 19. h*ann i margen med invisningstecken*. tecur *(nästan oläsl.)*: tok *D*. k*ongur saknas i D*. 21. þ*uia*t: þ*vi* *C*, *D*. 25. ôf: of*ur* *C*, *D*. *D saknar „ok" framför* silf*ri*, *C och D framför* m*ar*gskon*ar*.

simum ok godum gripum. Þa sendi Ingigerdr menn a fund Olafs kongs, faudr sins, ok beiddi, at hann gæfi upp jarder þær, sem Eymundur atti, ok væri þeir satter helldr enn hann ætti hers uon at honum; ok matti suo kalla, at þat lof fengiz. A þui meli uar Eymundr j Holmgardi ok hadi opt bardaga ok hafdi sigr j aullum ok uann aptur micit skattland under konginn Þa fysti Eymund at uitia eigna sinna ok hefer micit lid ok vel buit, þuiat huorki skorti til fie nie uopn. Nu for Eymundur ur Gardariki med micilli sæmd ok uirdingu af allri alþydu ok kemur nu til Suiþiodar ok sezt at riki sinu ok eignum, ok bratt aflar hann sier kuonfangs ok fær riks mannz dottur, ok gat hann uid henni einn son, er Ynguar hiet. Þetta fra Olauur suia kongr, at Eymundr var uid land kominn med myclu lidi ok nogum fiarhlut ok hafdi sezt j þau riki, er att hafdi hans fader ok þeir atta hofþingiar, ok þotti honum micils um uert, en treystizt þo eigi at at giora, þuiat huer dag heyrer hann morg storræde [fra] Eymundi saugd; ok sitia nu huorer um kyrt, þuiat huorgi uill tilhneigia uid annann. Eymundur situr nu j riki sinu, skipar þui ok styrer, sem kongar eru uaner, ok æxlar riki sitt; þuiat hann giordizt fiolmennur, Hann

3. *sem:* er *D.* atti: ætte *D.* 4. *satter:* sætter *D.* 5. kalla: kallast *C,* kallaz *D.* *þat saknas i D.* fengiz z *av utrymmesskäl ovanför raden.* 5—6. fengiz—uar: feingest (feingiz *D)* å þvi måle, var *C, D.* 6—7. opt bardaga: margar orrostur *D.* 8. skattland: skattgialld *D.* 10. þuiat: þvi *D.* 15. *hann saknas i C.* 18. att—fader: fader hans hafde ått *D.* hans fader: fader hans *C.* 19. honum: þad *D.* 20. huer *skrivfel för* huern; huorn *C, D.* 21. storræde: stórvirke *D.* 22. huorer: huorutvegger *C,* hverutveggio *D.* 24. kongar—uaner *så gott som oläsl.* eru: voru *C, D.* *D tillägger* so *efter* æxlar.

liet reisa sier haull micla ok bua uegliga ok helldur þar bord huern dag med myclu fiolmenni, þuiat hann hafdi marga riddara ok nogan | skipaher. 49v
Situr hann nu um kyrt. Vex Ynguar nu upp heima med fodr sinum, þar til at hann uar niu uetra gamall. Þa bad Ynguar fodr sinn at fara a fund kongs ok annara hofþingia j Suiþiod. Hann leyfdi honum at fara ok bio ferd hans med sæmd. Ynguar toc hialm fodur sinn, er hann atti beztan — hann uar gullrodinn ok settur gimsteinum —, ok suerd gullbuit, ok margar hafdi hann adrar gersimar. For Ynguar nu med fimtanda mann fra fedr sinum, ok uoru aller þeira hestar bryniader ok so þeir sialfer ok skialldader, ok hofdu gyllta hialma ok oll uopn gulli buin ok silfri; ok uid so buit lid fer hann austan efter Suiþiod. Spyrzt nu uida til ferdar hans, ok sækia hofþingiar vida j môt honum ok bioda honum til ueizlu. Hann þeckizt þat, ok gefa þeir honum godar giafer, en hann þeim. Nu fer Ynguars frægd uida um Suiþiod ok kemur til eyrna Olafi kongi. Hann atti þann son er Aunundr hiet ok uar hit uænzta mannz efni ok eigi fiarri jafnalldri Ynguars. Hann

---

1. haull; *D tillägger*: eina. ok bua ue *nästan oläsl.* 2—3. þuiat: þvi *D.* 4—5. upp heima: heima upp *D*; upp *saknas i C.* 5. med: hiâ *D.* at *saknas i C och D.* uar: er *C.* 6. uetra: âra *D.* gamall *saknas i D.* bad: bidur *D.* at fara: ad hann mætte fara *D.* 7. ok annara—Suiþiod *saknas i C.* 9. sinn *skrivfel för* sins; sijns *C.* syns *D.* 10. gimsteinum: geim- *D.* 11. ok margar hafdi hann: margar hafdi hann ok *C.* 12. nu *saknas i D.* 16. lid *saknas i C. och D.* fer: for: *D.* austan: ostur *D.* 17. Spyrzt: ok spyrst *D.* uida *saknas i D.* ferdar: ferda *C, D.* 18. Hann: enn hann *C.* 19. en: ok *C, D.* 20. Ynguars frægd: frægd Ingvars *D.* 23. fiarri: fiærre *C*, fiærre *D.*

bad fodr sinn at fara a môt Ynguari, frænda sinum, ok fagna honum med sæmd; ok þa hann þat, er hann bad, ok for j mot Ynguari med micilli sæmd, ok vard þar fagnafundr micill. Sidan fara þeir til kongs fundar, ok geck hann j môt þeim ok fagnadi þeim vel ok Ynguari ok leider hann j holl sina ok setti hann hit næsta sier ok bad hann lengi med sier uera uelkominn ok allt hans foruneyti. Hann kuezt þar mundu dueliazt um hrid. Sidan ber hann fram þa gripi, sem fyrr uar getit: hialminn, suerdit, ok mællti suo: „þessar giafer sendi fader minn þier til styrks fridar ok fastrar uinattu.“ Kongur toc þacksamliga uid gripunum, enn kuad Eymund eigi sier sent hafa. Þar uar Ynguar þann uetur allann ok uar bezt uirdr allra manna af kongi. At uore biozt Ynguar til heimferdar ok Aunundur med honum. Þa gaf kongur Ynguari godan hest ok saudul gylltan ok skip fagurt. Nu fer Ynguar ok Aunundur a burt med gôdu yferlæti af Olafi kongi ok fara nu til Eymundar. Ok er þeir koma a bæ Eymundar, þa uar honum sagt, huerer komner voru; en hann liet eigi, sem hann heyrdi. Nu koma þeir at hollinni, ok uilldi Aunundur af baki stiga, enn Ynguar bad þa rida j hollina. Þeir giora suo, at þeir

1. Ynguari *saknas i* C. 4. fagnafundr: fagnadarfundur C, D. Sidan: Sijdar C. 6. þeim vel ok Ynguari: vel Ingvare C, vel Ingvare D. leider: leiddi C, leidde D. 8. allt *saknas i* D. 9. kuezt: qvadz D. mundu: munde C, D. 10. ber: bar D. sem: er C, D. 11. suerdit: ok suerdid C, D. 12. styrks: sterks D. 13. gripunum: giöfunum D. 14. enn: ok D. 18. „ok“ *framför* saudul *saknas i* C *och* D. 21. Eymundar: hans D. 22—23. hann—heyrdi: hann let sem hann heirde eckj D. 25. C, D *tillägga* nu *efter* giora. 25—8, 1. at þeir rida: ok rijda D.

rida allt inn*ar* f*yrir* hasæti Eym*undar*. H*ann* heils*ar* þ*ei*m vel *ok* spyr tidinda, e*dur* þui þ*eir* dirfdizt at f*ara* m*ed* s*uo* myklu*m* styr, at rida j holl h*ans*. Þa su*arar* Y*nguar*: „þa eg ko*m* t*il* Olafs k*ongs*, *geck* h*ann* j môti mi*er* m*ed* alla hird sina *ok* fagnadi mi*er* uel *ok* u*ir*duliga, en þu uillt nu aunga sæ*m*d gio*ra* h*ans* s*yni*, e*r* h*ann* sæk*er* þik hei*m*. Nu uittu, at f*yrir* þetta reid eg j holl þina.“ Þa sp*ra*tt Ey*mundur* up*p* *ok* toc Aun*und* j f*ang* si*er* af hestinu*m* *ok* kysti h*ann* *ok* setti nidr *ok* ku*ad* alla skylldu h*onu*m þiona in*n*an hallar. Sidan f[*ær*]di Y*nguar* giaf*er*nar fod*ur* sinu*m*, þær e*r* h*an*n s*agdi*, at Olaf*ur* k*ongur* h*afdi* sent h*on*-*u*m til fastz f*ri*dar. E*r* þ*at* hest*ur* *ok* saudull *ok* skip. Þa s*agdi* Eym*undur*, at Olafr k*ongur* haf*di* e*igi* h*onu*m se*n*t, e*n* þo lofadi h*ann* miog, at h*an*n haf*di* s*uo* u*ir*dulig*ar* giaf*er* gef*it* Y*nguari*. V*ar* Aun*undur* þar þ*an*n uet*ur*. At u*o*ri biozt h*ann* hei*m* at f*ara* *ok* Y*nguar* m*ed* h*onu*m. Þa gefr Ey-m*undur* Aun*undi* hauk þ*an*n, at gullz litur u*ar* a fiodru*m*; *ok* f*ara* þ*ei*r b*ur*t u*id* s*uo* bu*it* *ok* koma a fu*n*d Olafs k*ongs*, *ok* fagn*ar* h*ann* þ*ei*m uel *ok* u*er*dr fegin*n* þ*ei*ra apt*ur*kuo*mu*. Þa færdi Aun-*undur* h*onu*m haukin*n* *ok* kuad Ey*mund* hafa h*ann*

1. inn*ar*: jn*n* *C*, in*n* *D*. hasæti: sæte *D*. 2. þui: hvij *C*. 3. dirfdizt: dyrfiz *D*. myklu*m*: m*i*cen*n* *D*. 4. holl h*ans*: h*ans* hôll *D*. þa su*arar* Y*nguar*: Ingv*ar* *sagde* *D*. 6. „*ok*“ *framför* fagnadi *saknas i D*. 10. af hestinu*m* *saknas i D*. setti nidr; *C tillägger*: hiá si*er*. 13. h*afdi*: hefde *C*, *D*. sent: gef*it* *D*. 14. *C och D sakna „ok“ framför* saudull. 15. haf*di*: hefdi *C*, hefde *D*. 16. e*igi* h*onu*m: h*onu*m ei *D*. 17. haf*di*: hefdi *C*. u*ir*dulig*ar*: stôrar *D*. 18. At u*o*ri: en*n* vm*m* vorid *C*. 19. heim: b*ur*t *C*. 20. at: er *C*, *D*. 21. þ*ei*r *saknas i D*. 22. *ok* fagn*ar*—uel *saknas i D*. 23. u*er*dr; *D tillägger*: h*ann*. 24. hafa h*ann*: h*ann* hafa *C*, *D*.

sendan honum. Þa rodnadi kongur ok kuad Eymund hafa mâtt nefna sic, þa hann gaf haukinn. „Enn þo kann uera, at hann hafi þat hugat.“ Nockuru sidar kallar hann til sin Aunund ok Ynguar ok mælti: „nu skulu þit fara aptur ok færa Eymundi þat, er eg gef honum; enn þat er merki, þuiat eg hefi eigi suo adrar dyrdligar giafer at gefa honum, sem þessi er. Þat fylger þui, at sa mun jafnan synt sigr hafa, er þat er fyrir borit, ok skal þetta uera sattarmerki uor a milli.“ Nu fara þeir aptur ok færdu Eymundi merkit med uingiarnligum ordum kongs. Eymundur toc þack-
50r samliga uid giof kongsins ok kuad þa skiott skylldu aptur fara ok bioda Olaui kongi til sin ok mæla suo: „Eymundr þion þinn bydr þier til ueizlu med goduilia ok kann þauck, at þu farer.“ Þeir foru ok fundu Olaf kong ok saugdu honum bod Eymundar. Þa uard Olafur kongur hardla feginn ok for med myclu fiolmenni. Eymundur toc vel uid honum ok med micilli sæmd, ok mælltu þeir til fastrar uinattu med sier ok hielldu vel. Sidan for kongur heim med godum giofum, ok uar Ynguar jafnan med kongi, þuiat hann unni honum eigi minna enn sinum syni. Ynguar var micill madur uexti, uænn ok sterkr ok biartlitadur, uitur ok mâlsniallr, milldr ok storgiofull uid sina uini, enn grimmur uid sina ouini, kurteis ok hinn hradligzsti j aullu uidbragdi, suo sem uitrer menn

---

1. sendan: sendt *D*. 2. þa: þa er *D*. 4. Nockuru; N *i margen*. 7. suo adrar: adrar so *C*, *D*. 9. synt *möjligen överstruket av avskrivaren, ehuru strecket över det samma nu är mycket svagt; saknas i C och D*. 19. myclu *saknas i D*. 19—20. toc vel—sæmd: „ok“ *saknas i C*, vel *och* „ok“ *i D*. 23. jafnan med kongi: med konge jafnan *D*. þuiat: þvi *D*. 27—28. hradligzsti: hardligaste *C*, hardaze *D*.

hafa h*onum* t*il* jafnat u*m* atgiorfi u*id* Styrbi*orn*, fr*æ*nda sin*n*, e*dur* Olaf kong Tryg*g*uas*on*, s*em* fr*æ*gazst*ur* m*adur* hef*er* u*er*it *ok* mun v*er*a a nordurlau*n*du*m* u*m* alldr *ok* æfi, bædi f*yrir* gudi *ok* m*onnum*.

[Þ]A e*r* þ*ei*r frændr u*oru* fru*m*uaxta, Aun*und*ur *ok* Y*nguar*, u*ar* su þiod j missætti u*id* Olaf ko*ng*, e*r* Seimgaler heita, *ok* hof*dv* e*ck*i skatt golldit u*m* hrid. Þa s*en*di O*lafur* k*ongur* Aun*und* *ok* Y*nguar* me*d* þ*ri*mr skipu*m* at hei*m*ta skat*t*. Ko*m*a þ*ei*r u*id* l*an*d *ok* stefna þing u*id* l*an*zm*enn* *ok* hei*m*tu þ*ar* skatt af k*on*gi þ*ei*ra. Syndi Y*nguar* þar m*i*cla atgiorfi j sin*n*i mâlsnilld, s*uo* at k*on*gi *ok* m*or*gu*m* audru*m* hofþ*in*giu*m* syndizt e*ck*i an*n*at r*ad* en*n* giallda skattin*n*, s*em* t*il* u*ar* kallat, f*yrir* ut*an* iij hofþ*in*gia, þa e*r* æ*gi* uilldu fylg*ia* k*on*gs r*ad*i *ok* baun*n*udu at giallda skattin*n* *ok* d*ro*gu lid sam*an*. En*n* e*r* k*on*grin*n* heyrdi þ*ei*ra t*il*t*e*ciur, bad h*ann* þa Aun*und* *ok* Y*nguar* b*e*riazt u*id* þa, *ok* fe*ck* þ*ei*m lid. Þ*ei*r baurduzt, *ok* u*ar*d þ*ar* m*i*cit m*ann*fall, adr þ*ei*r flydu hofþ*in*gi*ar*n*er*. J þ*ei*m flotta u*ar* sa t*e*cin*n*, e*r* mest haf*di* j moti stadit, at skattin*n* skylldi giallda, *ok* festu þ*ei*r h*ann* up*p*; en ij kuomuzt undan. Þ*ei*r t*o*cu þ*ar* m*i*clar eig*ur* at h*er*fangi *ok* hei*m*tu ut skatta alla *ok* f*ar*a u*id* s*uo* bu*it* apt*ur* t*il* f*un*d*ar* u*id* O*laf* k*ong* *ok* f*ær*du

1. t*il*: v*it* *D.* 2. sin*n* *saknas i C.* s*em*: er *C, D.* 4—5. bædi—m*onnum* *saknas i D.* 6. [Þ]A; *tom plats för initialen.* frændr: fostbr*ædur* *D.* 8. Seimgaler: Semigaler *C*, Semigal*er* *D.* 9. *D tillägger* þa *framför* Aun*und.* 10. skat*t*: skattin*n* *C, D.* 12. hei*m*tu: heimta *C, D.* skatt: skattin*n* *D.* 13. micla: m*i*c*it* *D.* 14. m*or*gu*m* *och* hofþingiu*m* *saknas i D.* 15. r*ad* *saknas i D.* 19. b*e*riazt uid þa: v*it* þâ beria*z* *D.* 21. adr *saknas i D.* 22. u*ar*: vard *C, D.* j moti stadit: môtstad*it* *C.* 23. giallda: eij giallda *C*, ei greida *D.*

h*onum* m*i*cin*n* fi*ar*hlut j gulli *ok* silf*ri* *ok* godu*m* g*ri*pu*m*; *ok* h*afdi* m*i*cit aukizt u*ir*ding Y*nguars* j þ*es*si f*er*d, s*uo* at k*ongur* setti h*ann* yf*er* adra hofþ*in*gia j Suiþiod. Y*nguar* toc si*er* f*ri*llu *ok* gat u*id* h*en*ni s*on* þ*ann*, e*r* Suein*n* h*iet*. M*ed* þ*es*si u*ir*dingu v*ar* Y*nguar* m*ed* O*lafi* k*ongi*, þar t*il* at h*ann* v*ar* xx. Þa ogladdizt h*ann*, so at h*ann* kuad alldri ord fra mun*n*i. A þ*ui* þ*ot*ti k*on*gi m*i*cit mein *ok* spyr, hu*at* uelldr. Y*nguar* s*uarar*: „ef þi*er* þik*er* mein at ogledi min*n*i *ok* þu uillt mi*er* s*uo* uel, s*em* þu læt*ur*, þa gef mi*er* k*on*gs naf*n* m*ed* tign.“ K*ongur* s*uarar*: „hu*er*ia hluti ad*ra*, s*em* þu beid*er*, j tign e*dur* fi*ar*hlutu*m*, mun ek gio*ra*; en*n* þetta ma ek eigi, þ*uiat* ek e*r* e*igi* uitr*ari* uoru*m* fr*œ*ndu*m*, *ok* e*igi* kan*n* ek bet*ur* *ok* uor*er* fyr*r*i fr*œ*nd*ur*.“ Þ*es*si hlut*ur* u*ar*d þ*eim* t*il* sundrþyckis, þ*uiat* Y*nguar* bad jafn*an* k*on*gs naf*n*s *ok* f*eck* eigi.

[Þ]A biozt Y*nguar* ur landi at leita si*er* vtlenzs rikis *ok* valdi si*er* lid ur l*an*di *ok* þ*ri*atigi skipa aull alskiput. Þ*et*ta f*ra* nu Olaf*ur* k*ongur*, at Y*nguar* v*ar* f*er*dar buin*n*, *ok* sendi m*enn* a f*un*d Y*nguars* *ok* bad h*ann* dueliazt *ok* þig*g*ia k*ong*s naf*n*. Y*nguar* ku*adz* þ*at* m*un*du þegit hafa, ef þ*es*s hef*di* fyr*r* kost*ur* v*er*it, en*n* kuezt nu buin*n*

2. u*ir*ding: frægd *D*. 6. þar t*il* at: þ*ar* t*il* *D*. 7. xx: tvijtug*ur* *C*, xx åra *D*. so at: so *D*. 9. *suarar*: *sagde* *C*. 12. s*uarar*: m*œ*llte *D*. 13. s*em*: sem ad *C*. 15. *ok* (2): en*n* *C*, *D*. 17. k*on*gs naf*n*s: vm *(um D)* kongs nafn *C*, *D*. 18. *ok*: enn *C*. 19. [Þ]A; *tom plats för initialen*. 19—20. vtlenzs: ütlendskts *C*, utlendsks *D*. 21. nu *saknas i C*. 22. f*er*dar buin*n*: ferdbuinn *C*; albuenn *D (möjligen har* ferd-ar *stått i margen och skurits bort)*. 23. Y*nguars*: hans *D*. 24. m*un*du: m*un*de *C*, mundi *D*; *D tillägger*: *fyrir* længu. 25. fyr*r* *saknas i D*.

at sigla, þegar byr gefur. Litlu sidar sigldi Ynguar ur Suiþiod med xxx skipa, ok logdu eigi fyrr seglin, enn þeir kuomu j Gardariki; ok toc Jarizleifur kongur uid honum med micilli sæmd. Þar uar Ynguar iij uetur ok nam þar margar tungur at tala. Hann heyrdi umrædu a þui, at iij âr fiellu austan vm Gardariki, ok uar su mest, sem j midit uar. Þa for Ynguar uida um austurriki ok fretti, ef nockur madur uissi, huadan su a fielli; enn engi kunni þat at segia. Þa bio Ynguar ferd sina vr Gardariki ok ættladi at reyna ok kanna, lengd ar þessarar. Hann liet biskup uigia sier boliarn ok tinnu. Fiorer menn eru nefnder med Ynguari til ferdar: Hialmuigi ok Soti, Ketill, er kalladr uar Gardaketill — hann uar jslenzkur —, ok Ualldimar. | Epter þat hielldu þeir j âna med [xxx] 51v skipa ok snyr Ynguar staufnum j austur ok lagdi rîgt uid, at eingi skyllde a land ganga utan hans leyfi. En ef nockur færi, þa skylldi sa lata haund edur fôt. Madur skylldi uaka um nott a hueriu skipi. Þa er þeir hofdu farit nockura hrid epter anni, er fra þui sagt, at Ketill atti vord at hallda eina nott, ok þotti honum langt, þa er alþydan suaf, ok foruittnadi hann a land at ganga at seazt vm, ok vard gengit lengra en hann ætladi. Hann nam stadar ok hlyddizt um. Hann sa fram fyrir

---

2. ur Suiþiod: i burt D. logdu: lægdu D. 3. seglin: segl D. kuomu: koma C. 5. iij uetur: i iij vetur D. þar *saknas i C och D.* 6. Hann heyrdi heirde hann D. umrædu: vmmrædur C, umrædur D. a þui: um þad D. 9. madur *saknas i C.* 13. Fiorer: 10 D. 14. Ketill: ok Ketill C, D. 16. [xxx]: xxx C, D. 19. leyfi. En *nästan oläsl.*; leyfis C, leifis D. 24. seazt; a *(ursprungligen uteglömt?) ovanför raden.* 25. vard gengit: vard honum geingit C. 26. um: â D.

sic hus eitt hatt ok geck þangat til ok inn j husit, ok þar sa hann silfurketil yfer elldi, ok þotti þat undarligt. Hann toc ketilinn ok rann a leid til skipa, og er hann hafdi farit um hrid, sa hann a bac sier ogurligan risa hlaupa epter ser. Ketill gæddi þa ferdinni, ok dro þo saman med þeim. Hann setur nidr ketilinn ok toc ur haudduna ok hleypur þa, sem hann ma, ok sier þo aptur stundum. Hann sier, at risinn nemur stadar, er hann kemur at katlinum. Gengr hann stundum at honum, enn stundum fra; toc þo upp loksins ketilinn ok geck til hussins. En Gardaketill geck til skipa ok braut sundr hodduna ok lagdi j fôtakistu sina. Enn um morguninn, er menn uoknudu ok gengv a land, þa sau menn slod liggia fra skipunum, þuiat daugg hafdi fallit, ok sogdu Ynguari. Hann bad Ketil segia, ef hann hafdi þar farit, þuiat hann kuad aunguan annan til, ok kuezt eigi mundu drepa hann, ef hann segdi hit sanna til. Hann sagdi ok bad sier liknar fyrir ohlydni ok syndi honum hodduna. Ynguar bad hann eigi optar suo giora, ok sættuzt at þui. Sidan sigldu

---

1. til *saknas i C och D.* 2. *„ok“ saknas framför* þar *i C och D.* 5. *Framför* risa *ett såsom felaktigt underprickat* h. 6. gæddi þa ferdinni: greiddi þå ferdina *C,* greidde þå ferdena *D.* 8. þa sem hann ma: nu med hana *D.* ok sier: enn leit *C,* ok leit *D.* 9. nemur: nam *D.* 10. kemur: kom *D.* hann *saknas i C.* 10—11. honum *saknas i D.* 13. *„ok“ saknas framför* braut *i C och D.* lagdi: let *D.* fôtakistu: fatakistu *C,* fata kizu *D.* 14. Enn; E *i margen.* 15. sau; *möjligen svaga spår av aksent över* a. 17. hafdi: hefdi *C,* hefde *D.* þar farit: farid þar *C.* 18. kuezt: qvadz *D.* 18—19. ok kuezt—sanna til *saknas i C (skrivaren har hoppat från* til *r. 18 till* til *r. 19).* 19. mundu: munde *D.* til *saknas i D.* 20. fyrir ohlydni *saknas i D.*

þeir marga daga ok um morg hierut ok þar til, at þeir sau annann sid ok lit a dyrum; ok af þui skildu þeir, at þeir fiarlægduzt sin hierut edur laund. Einn aptann sau þeir langt fra sier, sem halft tungl stædi a jordunni. Vm nottina epter hiellt Ualldimar uord. Hann gengur a land a leit þess stadar, er þeir haufdu sied. Hann kom at, þar sem upphæd uard fyrir honum, su er gullzlitur uar a; ok sa hann, huat þui olli, þuiat þar uar allt þakit ormum. Enn fyrir þui at þeir suouo, þa rietti hann spiotskepti sitt þar til, sem einn gullhringr var, ok dro hann at sier. Þa uaknadi einn yrmlingr ok uakti sa þegar adra hia sier, unnz iakulus var uaktur. Þa skundar Valldimar til skipa ok sagdi Ynguari hit sanna allt. Nu bad Ynguar menn uid buazt orminum ok leggia skipunum til annarar hafnar vm þuera âna; ok suo giora þeir. Sidan sea þeir hrædiligan dreka fliuga þangat yfer âna. Marger fâluzt fyrir hræzlu saker. Ok er iakulus kom yfer skip þat, sem prestar ij styrdu, þa spio hann so eitri, at bædi tynduzt skip ok menn. Sidan flo hann apptur yfer þuera âna til sinna staudua. Sidan fer Ynguar marga daga epter anni. Þa hofuzt upp borger ok storar bygd-

1. „*ok*“ *framför* um *saknas i D.* 1—4. *ok* þar til— hierut edur laund *saknas här i D*; *i stället har denna handskrift efter ordet* jordunni *r. 5*: þeir sau *ok* annan sid *ok* lit â dijrum, af þvi skylldu þeir ad þeir fiarlægduz syn lönd og heröd. 4. sem: sem ad *C.* 7. haufdu sied; *C inskjuter före* sied *ordet* þetta, *D ordet* tungls myndena. 7—8. kom at, þar: for þangad *D.* 11. spiotskepti: spiötskapt *D.* 12. var: lâ *C, D.* 15. allt: til *D.* 16. menn: menn syna *D.* orminum: ormunum *C.* 17. annarar hafnar: annara hafna *D.* 19. Marger fâluzt: ok fâlust (fâluz *D*) þâ marger *C, D.* 20. kom; *D tillägger*: yfer âna. sem: er *C, D.* 21. eitri; *förkortningstecknet otydligt.* 23. Sidan; S *i margen.*

er, ok þa sea þeir agæta borg. Hon uar gior af huitum marmarasteinum. En er þeir nâlguduzt borgina, þa sau þeir micinn fiolda kuenna ok kallmanna. Þeim þotti micils um uert fegurd þa, sem þar uar, ok kuenna kurteisi, þuiat margar uoru agætligar synum; þo bar ein af aullum bædi fyrir bûnadar saker ok fegurdar. Su hin uirduliga kona teiknadi þeim Ynguari, at þeir sækti fund hennar. Þa geck Ynguar af skipi ok a fund þeirar hinnar tiguligu konu. Hun spurdi, huerir þeir væri, edur huert þeir giordizt. En Ynguar suarar aungu, þuiat hann uilldi freista, ef hun kynni fleire tungr at tala; ok suo reyndizt, at hon kunni at tala romuersku, þyuersku, donsku ok girszsku ok margar adrar, er gengu um austurueg. En er Ynguar skildi hana þessar tungr mæla, þa sagdi hann henni nafn sitt ok spurdi hana at nafni, ok huerrar tignar hon uæri. „Eg heiti Silkisif,“ sagdi hun, „ok em ek drottning þessa lanz ok rikis.“ Þa baud hun Ynguari til borgar med sier ok ollu lidi hans. Hann þa þat. En borgarmenn taca skip þeira med
51r aullum reida ok baru upp under borgina. | Ynguar bio eina haull aullu lidi sinu ok lugti hana uannliga, þuiat fullt uar af blotskap allt umhuerfis.

---

2. nâlguduzt: nâlægduz *D.* 5. þuiat: þvi *D.* 7. hin *saknas i D.* 8. fund hennar: hennar fund *D.* 9. þeirar *saknas i C.* 9—10. þeirar—konu: hennar *D.* 10. edur: ok *D.* 12. þuiat: þvi *D.* 14. þyuersku: þijsku *C,* þysku *D.* donsku: ok dônsku *C.* *Framför* girszku *ett felskrivet* þi, *understruket av skrivaren såsom felaktigt.* girszsku: grisku *C, D.* 15. adrar: adrar tungur *C.* 16. þa *saknas i D.* sagdi: seiger *C.* 19. ek *saknas i D.* 20. til borgar: i borg *D.* 21. taca: tôku *D.* þeira: hans *D.* 23. aullu: med ollu *D.* 24. af: med *C.* allt umhuerfis: umhverfiz allt *D.*

Ynguar bad þa uid uarazt allt samneyti heidinna manna, ok ollum konum bannadi hann at koma j sina haull utan drottningu. Nockurer menn gafu litinn gaum at hans mali, ok liet hann þa drepa; ok sidan treystizt engi at briota þat, er hann baud. Þann uetur var Ynguar þar j godu yferlæti, þuiat drottning sat huern dag a tâli uid hann ok hennar spekingar, ok sagdi huort þeira audru morg tidindi. Jafnan sagdi Ynguar henni af almætti guds, ok fiell henni uel j skap su trua. So unni hun micit Ynguari, at hun baud honum at eignazt allt rikit ok kongs nafn, ok sialfa sic gaf hun at lyktum j hans valld, ef hann uilldi þar stadfestazt. Enn hann kuezt fyst uilia rannsaka leingd arinnar ok þiggia þann kost sidan. Þa er voradi, biozt Ynguar brutt, en bad drottningu heila sitia med sinu folki. Ynguar for þar til epter anni, at hann kemur at fossi myclum ok þraungum gliufrum. Þa uoru hafer hamrar, suo at þeir drogu upp j festum skip sin. Sidan drogu þeir þau aptur a âna ok foru suo lengi, at þeir urdu uid ecki uarir. En er a leid sumarit, sau þeir fiolda skipa roa j môt sier. Þau uoru aull kringlôtt ok umhuerfiss ârar fyrir bordum. Þeir laugdu suo j môt, at Ynguar atti einskis kost nema bida j stâd; þuiat suo foru skip þeira, sem fugl flygi. En

---

1. uid *saknas i C och D.* 4. hans mali: mâle hans *D.* 6. þar *saknas i D.* 9. henni: þeim *C.* 9—10. almætti guds: gudz almætte *D.* 11. micit Ynguari: Ingvare micit *C,* Ingvare micit *D.* baud; d *av utrymmesskäl över raden.* baud honum: bad hann *C.* 13. at lyktum—valld: i hans valld ad liktum *D.* 14. kuezt: qvadst *C,* qvadz *D.* 15. Þa; Þ *i margen.* 16. heila: heima *D.* 19. Þa: þar *C, D.* 20. skip sin: skipenn *D.* 25. bida: ad bida *D.* 26. þeira: þesse *C,* þesse *D.*

adr en *þeir* *fun*duzt, reis ein*n* m*adur* up vr *þes*su lidi. Sa u*ar* skry*d*d*r* k*ong*sskruda *ok* m*ællti* m*arg*-*ar* tung*ur*. Y*nguar* þag*di* *vid*. Þa m*ællti* h*ann* no*ck*ur ord a *gir*dzsku. Y*nguar* skildi, at h*ann* h*iet* Iulf*ur* *ok* u*ar* ur b*orginn*i Hieliôpolim. *Ok er* k*on*gr uissi naf*n* Y*nguars*, *ok* hu*ad*an h*ann* u*ar* kom*inn*, e*dur* hu*er*t h*ann* giordizt at f*ar*a, þa baud h*ann* h*onu*m m*ed* si*er* t*il* sinn*ar* b*or*gar uet*ur*-la*n*gt. Y*nguar* liet si*er* e*igi* hæfa at dueliazt *ok* neitadi. K*on*gr skylldi h*ann* þa t*il* þaruist*ar* þ*ann* uet*ur*. Y*nguar* ku*ad* *suo* u*er*a skylldu. Þa f*oru* þ*eir* t*il* m*ed* lid sitt t*il* hafn*ar* *ok* g*engu* a l*an*d *ok* t*il* b*or*g*[ar]*inn*ar*; *ok er* þ*ei*m u*ar*d apt*ur* lit*it*, sav þ*eir*, at b*orgar*m*enn* baru skip þ*ei*ra a h*er*d-u*m* si*er* up*p* und*er* b*or*gina, þ*ar er* læsa mâtti. Þ*ar* sau þ*eir* u*m* aull stræti m*ic*in*n* blotskap. Y*ngu*-*ar* bad sina m*enn* u*er*a bænrækna *ok* t*ru*fasta. Eina haull gaf Julf*ur* þ*ei*m, *ok* þ*ann* uet*ur* gey*m*di Y*nguar* *suo* sina m*enn*, at e*n*gi spilltizt af kuen*n*a u*id*skiptu*m* e*dur* audru*m* heidnu*m* do*m*i. En þa *er* þ*ei*r f*oru* naudsynia sin*n*a, g*engu* þ*ei*r aluopn-ad*er* *ok* læstu haullina a m*edan*. Engi m*adur* skylldi þ*ar* in*n* ko*m*a ne*m*a k*on*gr. H*ann* sat hu*er*n dag a tali u*id* Y*nguar*, *ok* s*agdi* hu*or* þ*ei*ra

---

1. *Framför* reis *ett felskrivet* li, *överstruket av skrivaren*. 2. skry*d*d*r*: klædd*ur* *C*, *D*. 3. Y*nguar*: enn Ingv*ar* *C*. 4. *gir*dzsku: grisku *C*, *D*. Y*nguar* skildi: *ok* skilde Ingv*ar* *C*. 5. Hieliôpolim: Hieriopolim *D*. 8. m*ed* si*er*; *D tillägger*: at f*ar*a. 8–9. uet*ur*la*n*gt: vetr*ar*- *C*, *D*. 9. dueliazt; *C tillägger*: þ*ar*. 9—10. *ok* neitadi *saknas i D*. 10. h*ann* þa t*il* þaruist*ar*: hann til þarvist*ar* på *C*. 12. t*il saknas efter* þ*eir i C och D*. „*ok*“ *saknas i C och D*. 13. „*ok*“ *framför* til *saknas i D*. u*ar*d: var *D*. apt*ur* lit*it*: lit*it* apt*ur* *D*. 14. at *saknas i D*. þ*ei*ra: sitt *C*, *D*. 17. sina m*enn*: m*enn* syna *D*. 22. *C tillägger* so *framför* Engi. 24. þ*ei*ra *saknas i D*.

audru*m* m*or*g tidindi vr sinu l*an*di, ny e*dur* for*n*. Y*nguar* sp*ur*di, ef h*ann* uissi, hu*ad*an â su fielli; en*n* Julf*ur* kuezt þ*at* uita m*ed* san*n*leik, at h*on* fiell ur up*p*sp*r*ettu þ*ei*ri, „e*r* u*ær* kaullu*m* Lindibellti. Þ*ad*an fellr *ok* aun*n*r t*il* Raudahafs, *ok* e*r* þ*ar* m*i*cill suelgr, sa e*r* Gafi e*r* kalladr. A milli siof*ar* ok ârinn*ar* e*r* nes þ*at*, e*r* Sig*g*eu*m* h*eitir*. Ain fellr skamt, adr h*on* fellr af bi*ar*gi j Raudahaf, *ok* kaullu*m* ue*r* þ*ar* enda hei*m*s. En*n* i þ*e*ssi ain*n*i, e*r* þu hef*er* f*ar*it ept*er*, lig*g*ia uti illgi*or*da m*enn* a storu*m* skipu*m* *ok* hafa aull skipin hulin reyri, s*uo* at men*n* hyg*g*ia þ*at* eyi*ar*, *ok* hafa allzkon*ar* uop*n* *ok* skotelld, *ok* meir eyda þ*ei*r m*onnum* m*ed* elldi e*n* uopn*um*.“ En*n* b*orgar*m*onnum* þ*ot*ti k*on*gr sin*n* enskis gâ þ*e*ss, e*r* þ*ei*r þ*ur*ftu, f*yrir* Y*nguari*, *ok* heituduzt at reka h*ann* af r*iki*nu, en t*a*ca si*er* an*n*an*n* k*on*g. *Ok* *er* Y*nguar* heyrdi þetta, bad h*ann* k*on*g gior*a* uilia lyds sins. H*ann* giordi s*uo*. K*on*gr bad Y*nguar*, at h*ann* ueitti h*onum* lid at b*e*riazt u*id* brodr sin*n*. H*ann* u*ar* þ*ei*ra mattk*ar*e *ok* veitti m*i*cin*n* oiafn*ad* brod*ur* sinu*m*. Y*nguar* hiet lidueizlu, e*r* h*ann* fær*i* apt*ur*.

[A]t lidn*um* uet*ri* helldr Y*nguar* lidi sinu aullu heilu ur r*iki* Iulfs; *ok* *er* þ*ei*r hof*du* f*ar*it v*m*

1. e*dur*: *ok D*. 2. sp*ur*di: sp*yr D*. 3. kuezt: qv*ad*st *C*, qv*adz D*. san*n*leik: s*ann*leika *D*. 4. fiell: fielle *C*, felle *D*. 5. *„ok“ framför* aun*n*r *saknas i D*. 6. þ*ar*: þ*ad D*. Gafi: Gape *C*, *D*. 7. þ*at*: eitt *C*. Sig*g*eu*m*: Sygen *D*. 9. þ*ar*: þ*ad C*, *D*. i *(urspr. uteglömt) tillagt över raden*. 10. uti: m*arger C*, *D*. 13. *„ok“ framför* skotelld *saknas i C*. þ*ei*r *saknas i D*. 14. En*n*; E *i margen*; *ordet saknas i C*. 15. þ*e*ss—þ*ur*ftu *saknas i D*. 16. heituduzt: heitudust vid *C*, heituduz v*it D*. 20–21. H*ann* u*ar*; *C och D tillägga* þ*vi före* H*ann*. 22. Y*nguar* hiet: *ok* hiet Ingv*ar* h*onum C*, *ok* het Ingv*ar* h*onum D*. 24. [A]t; *tom plats för initialen*.

stund, kuo*mu* þ*ei*r at fossi einu*m* my*c*lu*m*. Af h*onu*m stod storm*ur* so m*i*cill, at þ*ei*r [urdu] at l*an*di at leg*g*ia. En *er* þ*ei*r kuo*mu* at l*an*di, sau þ*ei*r spor og*ur*ligs risa; þ*at* u*ar* atta feta l*an*gt. Þ*ar* u*oru* so haf*er* hamr*ar*, at þ*ei*r mattu e*igi* j 51v festu*m* up*p*dr*a*ga skipin*n*. Þ*ei*r laugdu fr*a*m m*ed* | biorgunu*m* skipu*m* sinu*m*, þ*ar* s*em* af sueif an*n*i *ok* str*a*uminu*m*. U*ar* þ*ar* hlid lit*it* a biorgunu*m*, *ok gengu* þ*ei*r [þ*ar*] a l*an*d, *ok* u*ar* þ*ar* slettl*ent* *ok* blautl*ent*. Y*nguar* bad þa fella u*id* *ok* giora graptôl, *ok* s*uo* giordu þ*ei*r; t*ocu* [si]d*an* at g*ra*fa, en*n* m*ælltu* dypt *ok* breid*d* dikissin*n* þ*ad*an f*ra*, e*r* ain skylldi a hlaupa. At þ*es*su u*oru* þ*ei*[r] s*uo*, at at manudu*m* skipti, adr þ*ei*r mattu þ*ar* skipu*m* f*ar*a. *Ok er* þ*ei*r h*ofdu* le*n*gi f*ar*it, sa þ*ei*r hus eit*t* *ok* h[ræ]dilig*an* risa hia s*uo* illilig*an*, at þ*ei*r hug*dv*, at fiandin*n* væ*ri*. Þ*ei*r urdu miog hræd*der* *ok* badu Gud si*er* myskunn*ar*. Þa bad Y*nguar* Hialmuiga syng*ia* salma Gudi *til* dyrd*ar*, þ*uia*t h*ann* u*ar* klerkr godr, *ok* hietu sex dæg*ra* fostu m*ed* bænahalldi. Sid*an geck* risin*n* b*ur*t f*ra* husinu an*n*an*n* ueg m*ed* an*n*i. En*n er* h*ann* u*ar* b*ur*tu, þa *gengu* þ*ei*r *til* husins *ok* sau þ*ar* ramligt u*ir*ki. *Ok er* þ*ei*r *gengu* j hus*it*, sau þ*ei*r, at

1. stund: hrijd *C*, *D*. kuo*mu*: koma *D*. 2. [urdu] *överhoppat av avskrivaren*; *ordet finns i C och D*. 5. j *saknas i D*. 7. biorgunu*m*: bio*rgum* *D*. 7—8. an*n*i *ok* str*a*uminu*m*: åin*n* or straumin*um* *C*; åen*n* i stræmen*um* *D*. 9. [þ*ar*] *saknas i D*. *„ok“ framför* u*ar* *saknas i C och D*. slettl*ent*: þettlendt *D*. 11—13. en*n* m*ælltu*—a hlaupa *saknas i C och D*. 12. dikissin*n* *skrivfel för* dikissins. 15. l*en*gi: ei leinge *D*. 15—16. hus eit*t*: eitt m*icit* Hus *D*. 17. at fiandin*n* v*æri*: þ*ad* fiand*ann* ve*ra* *C*, þ*ad* fiand*ann* ve*ra* *D*. miog *saknas i D*. 20. dæg*ra*: daga *C*, *D*. 22. En*n*; E *i margen*. 23. b*ur*tu: j burt geingin*n* *C*, i b*ur*tu geingen*n* *D*. þa *saknas i C och D*. *gengu*: foru *D*.

einn stolpi hiellt þui upp; hann uar smidadr ur leiri. Sidan tocu þeir at hoggua stolpann vmhuerfis allt uid jordina, þar til at husit skalf, þegar þeir hristu. Ynguar bad þa taca stora steina ok bera til hussins. Þeir giordu suo. En e[r] appnadi, bad Ynguar þa ganga j uirkit ok fela sic j reyr. Ok er a leid kuelldit, sau þeir risann koma, [ok] hafdi marga menn under bellti sier festa. Hann byrgdi vannliga uirkit ok suo husit; sidan matadizt hann. En er stund leid, foruitnuduzt þeir, huat hann hafdizt at, ok heyrdu til hans hryt micinn. Þa bad Ynguar þa j burt taca steina þa, sem þeir hofdu þangat borit, ok baurdu stolpann, so at ofan fiell husit. Risinn brauzt um fast, suo at undan komzt annar fotur hans. Þa geck Ynguar til ok hans forunautar ok hiuggu af risanum fotinn med boloxum, þuiat hann uar suo hardr sem tre; ok er þui uar lokit, skildu þeir, at [hann] uar daudr. Þeir drogu fôtinn til skips ok solltudu j huitasallti. Þeir foru nu þar til, at anni skytur j sundr, ok sea þeir v eyiar hrærazt ok fara a môt þeim. Ynguar bad menn sina uidbuazt. Hann liet taca elld med uigdu ellzuirki. Bratt kom at þeim ein eyin ok ueitti þeim harda griothrid; enn þeir hlifdu sier ok skutu j môti. En er

---

2. leiri: leijr *D*. at: til ad *C*, til ad *D*. 3. allt uid jordina, þar til: vid Jördina allt þar til *C*, vit Jördena, allt þar til *D*. 5. *D tillägger* enn *framför* Þeir giordu. 5—6. en e[r]: þegar *D*. 7. reyr: reyre *D*. 12. Ynguar þa *genom rättelse av avskrivaren själv från* þa Ynguar; þa *saknas i C och D*. 13. steina: steinana *D*. sem: er *D*. 14. Risinn; R *i margen*. 17. risanum: honum *D*. þuiat: þvi *C*, *D*. 20. solltudu; *D tillägger*: hann. huitasallti: hueijtesallte *C*. 22. menn sina: syna menn *D*. 23. uigdu: niju *C*. 25. En er: ok er *D*.

vik*ingar* f*un*du, at fast u*ar* f*yrir*, þa t*o*cu þ*ei*r at blasa smidbelgi*um* at ofni þ*eim*, s*em* elldr u*ar* j, *ok* u*ar*d af þui m*i*cill gnyr. Þ*ar* stod *ok* ein eirt*ru*mba, *ok* ur h*enn*i flo ell[d*ur*] m*i*cill a eitt skip*it*, *ok* br*ann* þ*at* a litilli stundu, s*uo* at allt u*ar*d at faulska. En *er* Y*nguar* sa þetta, h*ar*madi h*ann* skada sin*n* *ok* bad f*æ*ra si*er* tundr m*ed* uigdu*m* elldi. Sid*an* bendi h*ann* up*p* boga sin*n* *ok* lag*di* or a st*re*ing *ok* liet ko*m*a a auru*ar*od*d*in*n* tund*ri*t m*ed* uîgdu*m* elldi. En su ôr flo af boganu*m* m*ed* elldin*n* j t*ru*mbuna, þa *er* stod ur ofninu*m*; *ok* snyzt elldrin*n* a sialfa heiding*ia*, *ok* br*a*n a litlu augb*ra*gdi eyi[n m*ed* au]llu sam*an* m*onnum* *ok* skipu*m*. *Ok* eru adr*ar* eyi*ar*n*ar* at ko*m*n*ar*. En*n* þeg*ar* Y*nguar* heyr*er* smidbelgiablæst*ur*in*n*, skaut h*ann* üigdu*m* elldi *ok* eyd*d*i s*uo* þ*ui* diofulsfolki m*ed* Guds fullti*n*gi, at þ*at* v*ar*d at aungu ut*an* faulska. Litlu sid*ar* ko*m* Y*nguar* t*il* þ*eirar* up*p*st*re*ttu, e*r* ain fiell af. Þar sau þ*ei*r d*re*ka þ*ann*, at slikan*n* h*ofdu* þ*ei*r e*igi* fyr*r* sied f*yrir* uaxt*ar* sak*er*, *ok* m*i*cit gull lig*g*ia und*er* h*onu*m. Þ*ei*r lendv þ*ar* skamt jf*ra* *ok* g*engu* all*er* a l*an*d up*p* *ok* kuo*m*u þ*ar* at, sem drekin u*ar* uanur at sk*ri*da

1—2. at blasa: til ad blåsa *C.* 2. smidbelgi*um*: sund-(!) *D.* 3. þui: þeim *D.* 3—4. ein eirt*ru*mba: Eijrtrumba ein *C.* 4. „*ok*“ *saknas framför* ur *i D.* 5. s*uo* at: so *C.* 6—7. sa þetta—skada sin*n*: sa skada sin*n* h*ar*m*ade* h*ann* *D.* 8. „*ok*“ *framför* lag*di* *saknas i C.* 9. tund*r*-*it*: tund*ur* *D.* 10. En: sva *C.* 11. j t*ru*mbuna; *C tillägger* „*ok*“ *framför* j. 13. augb*ra*gdi: auga- *C*, æga- *D.* 13—14. eyi[n]—skipu*m*: allt sam*an* m*enn* *ok* skip *C*; Eyen*n* *ok* allt sam*an* skip*it* *D.* 14. eru; *C och D tillägga*: nu. 15. smid-: sund-(!) *D.* 16. h*ann*; *C och D tillägga*: å þå. 18. ko*m*: komst *C.* 18—19. t*il*—up*p*st*r*ettu *(skrivfel för* -sp*r*ettu*)*: þ*ar* ad up*p*sp*r*ettun*n*e *C*, þ*ar* ad uppsprettun*n*e *D.* 20. e*igi* fyr*r*: alldrei *D.* 22. skamt *saknas i D.* up*p* *saknas i D.*

t*il* uazs. [Su gata] u*ar* h*ar*dla breid. Þa bad Y*nguar*, at þ*ei*r sædi sallti ept*er* gautun*ni* *ok* d*ra*ga þ*angat* risafotin*n*, *ok* kuezt þ*at* ættla, at þ*ar* m*un*di d*r*ekin*n* at dueliazt u*m* h*rid*. Þ*ei*r u*oru* hliodlat*er* *ok* leitudu si*er* hælis. En *er* su tid u*ar* kom*in*, at d*r*ekin*n* u*ar* uan*ur* at sk*ri*da t*il* uazs, *ok* *er* h*ann* ko*m* a gotu*na*, sa h*ann*, at sallt u*ar* a gotu*nni* f*yrir* h*onum*, *ok* toc h*ann* at sleik*ia*; *ok* *er* h*ann* ko*m* þ*ar*, s*em* risafot*ur*in*n* la, sualg h*ann* h*ann* þeg*ar*. Han*n* u*ar* nu l*en*gr a ueginu*m*, en*n* h*ann* atti u*an*da t*il*, þ*uia*t þrysu*ar* hu*ar*f h*ann* aft*ur* at d*r*ecka, þa h*ann* u*ar* midleidis. En*n* Y*nguar* *ok* f*or*u*n*eyti h*an*s f*oru* t*il* bælis d*r*ekans *ok* sau þar m*i*c*i*t gull *ok* so heitt s*em* nyrun*ni*t j afli. Sid*an* hiug*g*u þ*ei*r af staupinu m*ed* bolauxu*m*, *ok* u*ar* þ*at* ôf fi*ar*, e*r* þ*ei*r f*en*gu þ*ar*. Þa sau þ*ei*r, at d*r*ekin*n* nalgadizt. Sn*er*u þ*ei*r a b*ur*t m*ed* m*i*cit fie *ok* fâlu þ*at*. Þar u*ar* reyri uax*it*. Y*nguar* bad | 52r þa ec*k*i f*or*uitnazt v*m* d*r*ekan*n*. Þ*ei*r giordu, s*em* h*ann* baud, ut*an* fa*er* m*enn* stodu *ok* sau, at d*r*ekin*n* v*ar*d jlla u*id* skada sin*n*. H*ann* reistizt a spordin*n* *ok* liet, s*em* þa m*adur* blist*ra*r, *ok* sn*er*-

---

1. uazs: vatns *C*, *D*. 2. sædi: sâde *C*, sâe *D*. ept*er* gautun*ni*: â gôtuna *D*. d*ra*ga: drage *D*. 3. kuezt: qv*ad*st *C*, qvadz *D*. 4. *D tillägger* nu *efter* uo*ru*. 5—6. u*ar* kom*in*: kom *D*. 6. uazs: vatns *C*, *D*. *„ok“ saknas i D*. 7—8. a gotu*nni* f*yrir* h*onum*: â sâd *D*. 9. þ*ar*: þ*ar* ad *D*. 10. þeg*ar* *saknas i C och D*. Han*n*: H *i margen*. 11. u*an*da: vana *C*, v*an*a *D*. 12. midleidis; *D tillägger*: kom*inn*. 13. f*oru*neyti: forun*æ*t*ar* *D*. 14. *„ok“ framför* so *saknas i D*. j: af *D*. 16. ôf: of*ur* *C*, *D*. 17. nalgadizt: nalægdez *D*. a b*ur*t; *D tillägger*: m*ed* flyte. 18. Þar u*ar*: þar *sem* v*ar* *D*. 19. *Efter* drekan*n* *ett utskrapat ord, tydligen felskrivet.* 20. sau: sâu â *C*.

izt j hring a gullinu. Þeir sogdu sligt, er þeir sau, ok fiellu sidan dauder nidr.

[E]Pter þenna atburd foru þeir Ynguar a burt ok kaunnudu nes þat, er þeir uoru uid komner. Þeir fundu þar einn kastala ok sau þar j standa micla haull; ok er þeir kuomu j haullina, sau þeir hana vel innan buna ok fundu þar micinn fiarhlut ok margar gersimar. Þa spurdi Ynguar, ef nockr uilldi þar epter uera um nottina ok vita, huerra tidinda hann kynni uis at uerda. Sôti kuezt þat eigi spara. En er apnadi, for Ynguar med lid sitt til skipa, enn Sôti fal sik einhuerstadar. En er sŷd uar ordit, syndizt honum diofullinn mannz asionu ok mællti: „Siggeus hiet madur styrkr ok mattugur. Hann atti þriar dætur. Þeim gaf hann micit gull. En er hann dô, uar hann þar grafinn, sem nu sau þier drekann. Epter hann daudan fyrirmunde hin ellzta sinum systrum gullz ok gersima. Hun spillti ser sialf. Hennar dæmi hafdi aunnr systerin. Hin þridia lifdi þeira lengzt ok toc arf epter fodr sinn ok forrædi þessa stadar, eigi at eins medan hun lifdi. Hon gaf nafn nesinu ok kalladi Siggeum. Hun skipar hueria nôt hollina med fiolda diofla, ok em ek einn

---

1. *C tillägger* nu *efter* sogdu. sau; *möjligen svaga spår av akcent över* a. 3. [E]pter; *tom plats för initialen.* þenna atburd: þetta *C.* 7. þar: þar j *C.* 9. vita *i margen med invisningstecken.* 10. kuezt: qvadst *C,* qvadz *D.* 11—12. med—skipa: j burt til skipa med lid sitt *C.* 13. diofullinn: diofullinn koma j *C,* diòfullen koma i *D.* 15—16. Þeim gaf hann: ok gaf hann þeim *D.* 17. Epter: enn efter *C.* 18. ellzta; *D tillägger*: systerenn. 18—19. sinum systrum: systrum synum *D.* 20. *C tillägger „ok“ framför* aunnr.

af þ*eim*, send*ur* at segia þi*er* tidindi. En d*rekar* atu hræ k*ong*s *ok* dæt*ra* h*an*s, en*n* sum*er* m*enn* ætla, at þau se at d*rek*u*m* ordin. Þ*at* sk*al*tu uita, Sôti, *ok* seg*ia* k*on*gi ydru*m* Y*nguari*, at Haralldr Suiak*on*gr f*or* f*yrir* l*on*gu þ*es*sa leid, *ok* f*or*st h*an*n j Raudahafs suelg m*ed* sinu f*oru*neyti, *ok* *er* h*an*n nu kom*inn* hi*er* t*il* f*or*râda; *ok* t*il* uitnis [sa]ugu minn*ar* e*r* hi*er* u*ar*dueitt m*er*ki h*an*s j haullin*n*i, *ok* sk*al* Y*nguar* þ*at* m*ed* si*er* hafa *ok* senda þ*at* t*il* Su[iþ]iod*ar*, t*il* þ*es*s at þ*ei*r g*angi* e*igi* duld*er*, hu*at* af k*on*gi þ*ei*ra e*r* ordit. Þ*at* sk*al*tu *ok* seg*ia* Y*nguari*, at h*ann* mun j þ*es*si deyia m*ed* m*y*clu*m* hluta lids sins. E*n* þu, Sôti, e*r*t ranglât*ur* *ok* t*rv*laus, *ok* þui sk*al*tu m*ed* oss ept*er* dueliazt; en*n* Y*nguar* mun hialpazt af t*ru* þ*ei*ri, e*r* h*ann* hef*er* t*il* Guds.“ Þa þagnadi diofullin*n*, e*r* h*ann* h*afdi* þetta m*ællt*. Alla nattina u*ar* þ*ar* þys m*i*cill *ok* kall. En *er* mo*r*nadi, ko*m* Y*nguar* þ*ar*, *ok* s*agdi* Sôti h*onu*m þ*at*, e*r* h*ann* [hafdi] sied *ok* heyrt. *Ok er* Soti h*afdi* lokit sin*n*i f*ra*sog*n*, at þ*ei*m ollu*m* aseaundu*m* fiell h*ann* daudr nidr. Nu tecur Y*nguar* m*er*kit, e*r* stod j hollin*n*i, *ok* f*er* t*il* skipa sin*na* sid*an* m*ed* lidi sinu. Snyr h*ann* nu apt*ur* staufnu*m* *ok* gaf naf*n* þ*ei*m hinu*m* m*i*cla f*or*si *ok* kalladi Belgsôta. Þa gi*or*duzt eingi tid-

1. at segia: til þess ad seigia *C*. 5. leid: f*er*d *D*. 11. duld*er*; *D tillägger*: ad. 12. mun: mune *C*. j þ*es*si: j þess*are* (*þessare D*) f*er*d *C*, *D*. 14. *ok* t*rv*laus *saknas i D*. 18. kall: kôll *D*. En; E *i margen, nästan alldeles utplånat*. 19. h*onum* *saknas i D*. 20. [hafdi] *överhoppat*; *ordet finns i C och D*. Soti: h*ann* *D*. 21. þ*ei*m ollu*m*: *ollum* þeim *C*. 23. lidi sinu: sijnu lide *C*. 24—25. naf*n*—f*or*si: hinu*m* m*i*cla foze nafn *D*.

indi, adr enn þeir kuomu j riki Hromundar kongs, er Iulfur hiet audru nafni. Ok er þeir sigla at borgi j annat sinn Hieliopolim, þa lagdi Julfur kongur j mot þeim fiolda skipa, ok bat Ynguar þa lægia seglin, „þuiat nu skaltu ueita mier lid j môti Biolfi, brodr minum, er Saulmundur er kalladr audru nafni; þuiat hann sialfur ok syner hans atta uilia ræna mic rikinu". Þa for Ynguar til borgarinnar, ok biugguzt til bardaga. Ynguar liet reisa stôr hiol ok aull sett utan med huossum tindum ok broddum; þar med liet hann sla herspora. Nu safna kongar bader lidi ok koma til þess stadar, er þeir hofdu akuedit sin a millum; ok er Ynguar hafdi um buizt, uar Biolfr sinni fiolmennari. Julfur kongr fylgti lidi sinu j môti brodr sinum. En er huorutueggiu uoru buner, æptu þeir herôp. Þeir Ynguar hleyptu a þa hiolunum med aullum herbunadi, ok uard af þui micit mannspell, ok raufzt fylkingin. Þa kom Ynguar þeim j opna skiolldu ok drap [al]la sonu Biolfs kongs, enn hann sialfur flydi undan. Julfur kongur sôtti epter fast ok rak flottann, enn Ynguar bad sina menn epter dueliazt ok fara eigi suo langt fra skipum sinum, „at ouiner [uorer] megi þeim na. Helldr tacit hier

---

1. adr enn: þar til D. 2—3. sigla—Hieliopolim: sigldu i annad sinn ad Borgine Hieriopolim D. 3. borgi: borginne C. 4. fiolda skipa: å morgum skipum D. bat Ynguar þa: þå bad Julfur D. 5. þuiat: þvi D. 7—8. hann—atta: hans syner viii ok siålfur hann D. 10—11. huossum—broddum: stôrum tindum ok hvözum broddum D. 13—14. Ynguar: Julfur D. 14. um: nu D. sinni: sijnu C, synu D. 15. lidi sinu: lide C, lideno D. 18. „ok" *framför uard saknas i C och D.* 19. þeim *saknas i C.* 20. Biolfs: Biôlfa C.

fi*ar*hlut m*i*cin*n* af ouinu*m* uoru*m*, þ*eim* uær hof*um* hi*er* [d*re*]pit!" Þar t*ocu* þ*ei*r m*ar*gskon*ar* g*er*simar *ok* m*i*cin*n* fi*ar*hlut *ok* baru t*il* skipa. Þa ko*m* Julfur | m*ed* h*er*in*n* *ok* fyk*er* lidi sinu *ok* 52r lyst*ur* up*p* h*er*ôpi, en*n* Y*nguari* kom þetta a ou*ar*t *ok* læt*ur* hefiazt und*an*. Þa liet h*an*n kasta h*er*sporu*m* f*yrir* fæt*ur* þ*ei*m. Þ*at* kun*n*u þ*ei*r *eigi* at u*ar*azt *ok* hlupu þ*ar* a, *ok er* þ*ei*r kendu huasleik brod*d*an*n*a, hugduzt þ*ei*r ordn*er* f*yrir* fiolkyngi. En Y*nguar* u*ar* ept*er* u*id* h*er*bud*er*, *ok* kioru þar ôf g*er*sima. Þa sau þ*ei*r m*i*cin*n* kuen*n*a flock g*anga* t*il* h*er*bud*anna*, *ok* t*ocu* at leika fag*ur*t. Y*nguar* bad þa s*uo* u*ar*azt ko*n*urn*ar* s*em* hina u*er*sta eit*ur*orma. En *er* apna t*oc ok* h*er*in*n* biozt t*il* suef*n*s at f*ar*a, g*eck* ku[en*n*]folkit j h*er*bud*er* t*il* þ*ei*ra, en*n* su, *er* tignuzt u*ar*, skipadi si*er* reckiu hia Y*nguari*. Þa reid*d*izt h*ann* [*ok* t*oc*] tygilknif *ok* lag*di* t*il* h*en*n*ar* j kuen*n*skaupin. En *er* lidit sa h*an*s t*il*tekiur, t*ocu* þ*ei*r at reka f*ra* si*er* þessar ouendiskon*ur*, *ok* þo u*oru* n*ock*ur*er* þ*ei*r, at ei stoduzt þ*ei*ra blidlæti af diofulig*ri* fiolkyngi *ok* lagu hia þ*ei*m. En *er* Y*nguar* heyrdi þetta, þa sn*er*izt fagnad*ur* silf*ur*s *ok* gledi uŷns j m*i*cin*n* harm, þ*uiat* u*m* m*or*gunin*n* lagu âtian m*enn* daud*er*, þa *er* þ*ei*r

1. fi*ar*hlut m*i*cin*n*: micen*n* fiårhlut *D*. þ*eim*: þeim er *C*, *D*. 4. fyk*er* (*sic!*): filkte *C*, filk*er* *D*. 5. en*n saknas i D*. a *saknas i C*. 6. læt*ur*: let *D*. liet: læt*ur D*. 10. h*er*bud*er*: herbud*er*n*ar C*. kioru; *C tillägger*: þeir. þar *saknas i D*. 10—11. ôf g*er*sima: af gi*er*seme(!) *C*, af g*er*seme(!) *D*. 12. t*ocu*: t*aca C*. 13. s*uo saknas i D*. ko*n*urn*ar*: kon*ur D*. u*er*sta (*sic!*): vestu *C*, mezu *D*. 15. h*er*bud*er*: herbudirn*ar C*. 16. tignuzt u*ar*; *C tillägger*: af þeim. hia: m*ed D*. 17. h*ann*; *C tillägger*: miok. *„ok" framför* t*oc saknas i C och D*. tygilknif; *D tillägger*: sin*n*. 20. *ok*: en*n D*. 21. diofulig*ri*: diôfullegu *D*. 22. En: Nu *D*.

kaunnudu lid sitt. Sidan bad Ynguar jarda þa, sem dauder uoru.

[E]N epter þetta byzt Ynguar af skyndingu j burt med aullu lidi sinu, ok snua nu aleidis ok fara nu daga ok nætur, suo sem þeir mega uid komazt. En so tecur sott at uaxa j lidi þeira, at do allt hit bezta folk þeira, ok meiri hlutur uar fallinn enn lifdi. Ynguar toc ok sottina, ok voru þeir þa komner j riki Silkisifiar. Hann heimti þa til sin lid sitt ok bad þa jarda þa, sem dauder uoru. Þa kalladi hann til sin Gardaketil ok adra uini sina ok sagdi: „eg hefi sott tecit, ok get ek, at hun leidi mic til bana, ok heti ek þa þann stad, sem eg hefi til unnit. Enn med Guds myskunn uænter ek, at Guds son ueiti mier sitt fyrirheit, þuiat af aullu hiarta fel eg mic Gudi a hendi a hueriu dægri, sâl mina ok likama; ok eg gætta suo

---

1. lid sitt *saknas i C.* 2. jarda: ad jarda *C, D.* 3. [E]N; *tom plats för initialen; ordet saknas i C.* 3—4. af skyndingu j burt: i burt af skindingu *D.* 4. nu aleidis: i burt *D.* 5. nu *framför* daga *saknas i C. Framför* daga *ett felskrivet. av skrivaren överstruket* aleidis. suo *saknas i C och D.* 6. lidi þeira: lidenu *D.* 7. do: deijr *C, D.* 8. *Med ordet* Ynguar *börjar handskriften B.* toc ok *saknas i B (ordföljden har här varit en annan).* sottina: sòtt *B.* 8—9. voru—komner: uar þa komin *B.* 9. Silkisifiar: Silkesifar *C, D.* þa(2) *saknas i B.* 10. bad þa jarda: bad at iarda *B,* bad jarda *C.* sem: er *B.* 11. Þa kalladi: siþan heimti *B. Efter* hann *ett felskrivet, underprickat* þa. 12. sagdi: seger suo *B.* eg hefi: Nu hefi ek *B.* ek *saknas i D.* 12—13. ok get —stad: ok mun sia sott mik til bana leida ok þann stad hafa *B.* 14. sem: er *D.* 14—15. Enn med—fyrirheit: med Guds miskun þat er sonr Guds veitti mer fyrirheit sit *B.* 16. Gudi: almatkum Gudi *B.* a hendi: å hendur *C, D.* eg gætta suo: get sua *B;* so giætta eg *C.*

þessa lyds, *sem* ek kun*na* bezt. En*n* þ*at* uil ek, at þi*er* uit*it*, at af rettu*m* Guds do*m*i *eru* u*œr* lostn*er* þ*es*si d*re*psot*t*, *ok* allra mest *er* sea d*re*psot*t* *ok* fiolkyngi t*il* min gior, þ*ui*a*t* þ*egar* s*em* ek e*m* daudr, þa mun hue*r*fa af sottin. En*n* þ*es*s uil ek bidia ydr *ok* allra hellzt þ*ic*, Ketill, at þi*er* fær*it* likama min*n* t*il* Suiþiod*ar* *ok* lat*it* jarda at kirkiu. En*n* fiarhlut minu*m*, þ*eim* *er* ek hefi hi*er* j gulli *ok* silf*ri* *ok* dyrligu*m* klædu*m*, þ*ui* uil ek skipta lata j iij stadi. Ei*nn* þ*ri*diung gef *ec* kirkiu*m* *ok* k*enn*em*onnu*m, an*n*an*n* gef *ec* fatæku*m* m*onnu*m; hin*n* þ*ri*dia sk*al* hafa fad*er* min*n* *ok* s*onur* min*n*. B*er*it Silkisif d*ro*ttn*in*gu kuediu mina! En*n* f*yrir* allra hluta sak*er* uil ek bid*ia*, at þi*er* se*it* samþyck*er*. En ef ydr skilr a, hue*r*ia stefnu hafa sk*al*, þa lat*it* G*ar*daket*il* râda, þ*uia*t h*an*n *er* ydu*ar* min*n*igazt*ur*.“ Sid*an* bad h*ann* þa uel lifa *ok* fin*n*azt a fegins degi. H*ann* mælltizt m*ar*ga uega uel

1. lyds—bezt: lids at þ*at* *(resten nu oläsligt)* *B*. 2. rettu*m*; *möjligen spår av akcent över* e. Guds *saknas i D*. af rettu*m* Guds do*m*i: e*ig*i af k*ra*pti Guds *B*. 3. þ*es*si: m[ed] þ*es*si *B*. mest: hellz *D*. sea: su *C*, *D*. 3—4. sea—fiolkyngi: þ*es*si fiolkyngi *B*. 4. þ*egar* *saknas i C och D*. s*em*: er *B*. 5. e*m* daudr: andu*m*z *B*. hue*r*fa af sottin: af hue*r*fa sotiɴ *B*, sötten hve*r*fa af *D*. 5—6. uil ek bidia: bid ek *B*. 6. Ketill: G*ar*daketill *D*. 8. e*r* *saknas i D* 8—9. gulli—þ*ui*: gulli e*da* silf*ri* uapnu*m* *ok* klædu*m* dyrligu*m* *B*. 10. stadi: p*ar*ta *D*. þ*ri*diung: hlut *B*. kirkiu*m*: helgum k*ir*kiu*m* *B*, k*ir*kiu *D*. 11. k*enn*em*onnu*m: kennem*anne* *D*. gef *ec* *saknas i B och D*. 12. *B tillägger* ᴇɴ *före* hinn. hafa fad*er* min*n*: fad*er* min*n* hafa *D*. 14. allra hluta sak*er*: alla hluti f*ra*m *B*. bidia; *D tillägger*: yd*ur*. 14—15. samþyck*er*: samlind*er* *D*. 15. En: *ok* *B*, *D*. ydr: yck*ur* *D*. hafa sk*al*: þ*er* uilit h*afa* *B*. 16. þ*uia*t: þ*vi* *C*, *D*. 17. min*n*igazt*ur*: uiltrast*er*? *B*. 18. degi: dægre *C*. 18—29, 1. H*ann* mælltizt—f*yrir* *saknas i B*.

fyrir ok lifdi sidan fa daga. Þeir bua uannliga um likam hans ok laugdu j kistu ok sneru sidan aleidis um ferd sina ok lendu uid borgina Citopolim. En er drottningin kendi skip þeira, geck hon j moti þeim med myclum soma. Ok er hon sa þa a land ganga, ogladdizt hun, ok syndizt henni sem micit mundi at ordit, ok þann matti hon eigi sea, henni uar meira at en um alla adra. Hon spurdi þa tidinda ok inniliga fra atburdum um lyflât Ynguars, ok huar þeir lietu likama hans. Þeir kuoduzt hann j iord grafit hafa. Hon sagdi þa liuga ok kuezt mundu lata drepa þa, ef þeir segdi eigi hit sanna til. Þa sogdu þeir henni, hueria medferd at Ynguar baud þeim at hafa med sinn likama ok fiarhlut.

---

1. fa daga: eigi eitt dægr *B*. 2. likam: lik *B*. „ok“ *framför* laugdu *och framför* sneru *saknas i C*. laugdu: leggia *B*, leggia þad *D*. 2–3. ok sneru—sina: Siþan snua þeir ferd sinni aleidis *B*. um ferd sina: ferd sinne *C*, ferd sinne *D*. 3. lendu: lenda *B*. 5. soma: sęmd *B*. 6. *B tillägger* þa *framför* ogladdizt. ogladdizt—henni sem: gladdiz hon lytiliga, af þvi henne syndiz *D*. 6—7. sem—ordit: mikill þurdr a hafa ordit lidinu *B*. 7. ok þann—sea: j þann måta, ad hun þöttest ej siå þann. er *C*, i þann måta, hon þöttiz eckj siå þann er *D*. 7—8. henni uar—adra: er henni þotti meiri suipter at enn at ollum ædrum *B*, henne var meir vm enn alla adra *C*, henne var meira umhugad enn alla adra *D*. 8. Hon spurdi þa: þa spurdi hon *B*. 9. ok inniliga: jnnelega ok hellst *C*. atburdum: þeim atburdum *D*. fra—Ynguars: fra atburdum þeira Ynguars *B*. lyflât: lât *D*. 10. likama: lik *B*. 10–11. hann—hafa: hafa grafit lik hans i iòrd *B*. 11. sagdi: suarar ok kuad *B*. kuezt: qvadst *C*, qvadz *D*, lezt *B*. 12. mundu: munde *C*, munde *D*. lata *saknas i B*. drepa þa; *B tillägger*: eda meida. 13. til *saknas i B*. sogdu þeir: sagdi Ketill *B*. hueria: kynia(!) *B*. 13—14. at Ynguar—likama: hon bæd þeim at hafa til sinn likama hans *(sic!) B*. 14. at *framför* hafa *saknas i C*. med: um *D*. fiarhlut: fiarhulti(!) *B*.

Sidan fengu þeir henni likama Ynguars. Hon liet bera hann til borgarinnar med [myc]lum soma ok med dyrdligum smyrlslum til graptar bua. Þa bad drottning þa fara j Guds frid ok Y[n]guars. „Er sa minn Gud, sem yduar er. Bidit heila frændr Ynguars, er þier komit til Suiþiodar, ok bidit nockurn þeira hinngat koma med kennimonnum ok kristna þenna lyd, ok þa skal hier kirkiu giora, þa er Ynguar skal huila at.“ Enn þa er Ynguar andadizt, uar lidit fra burd Jhesu Christi mxl ok einn uetur. Þa uar hann halfþritugr, er hann do. | Þat uar niu uetrum efter fall Olafs kongs 53r hins helga Harallz sonar. Þeir Ketill biugguzt a burt ok badu drottningv vel lifa. Sneru nu aleidizs ok hofdu xij skip. Ok er þeir hofdu farit um hrid, skildi þa a um ueginn, ok skilduzt þeir, med þui at engi uilldi epter audrum fara. Enn Ketill

1. *C tillägger* enn *före* Hon liet. 1—2. Hon liet—soma: hon let hann med mikilli sǫmd bera til borgariɴnar *B*. 2. borgarinnar: borgar *D*. 3. dyrdligum: dyrum *B*. graptar: graftrar *C*, greptrunar *D*. 4. drottning: Silkisif *B*. Guds—Y[n]guars: fridi guds Yɴguars *B*. 4—5. Er sa: *ok* sa er *B*, *ok* er så *C*, *D*. 5. sem yduar er: sagdi hon *B*. 6. til Suiþiodar: i Suidiod *B*. 7. hinngat: hier *B*. 8. þa *framför* skal *saknas i B*. 9. þa er: er *C*, *D*. huila at: at huila *B*. Enn *saknas i B*. 10. burd: hingadburd *B*, hijngadburdi *C*. Jhesu Christi: kristz at alþydu tali *B*. 10—11. mxl—uetur: MXLI vetur *C*, *D*; M uetra *ok* xl uetra *B*. 11—12. Þa uar—do: þa hafdi Ynguar lifad xxx uetra *B*. 12. Þat uar: Eɴ þat uar *B*. niu: xi *B*. 13. hins *saknas i C*. 13—15. Þeir—hofdu: Þa er Ketill *ok* þeir uoru a burt buner *ok* sneru ā leid, þa hôfdu þeir *B*. 16. *B tillägger* þa *framför* skildi. ueginn: stefnuna *B*. skilduzt þeir: skilldu þeir ad *D*. med *saknas i B och D*. 17—31, 1. epter—hafdi: til aɴnars uægia. Hafdi Ketill *B*.

h*afdi* retta stefnu *ok* kom j Garda, enn Ualldimar kom einskipa ût j Miclagard. Þa uitum uær eigi uîst at segia, huar aunnur skip hafa nidur komet, þuiat menn hygia flest farizt hafa; *ok* kunnu uer ecki at segia af Ynguari fleira. Enn þo uitum uer, at morg stôruirki hefer hann giort j þessi ferd, þau at froder menn munu micit hafa fra sagt. Ketill, er uer saugdum fra, uar um ueturinn j Gardariki *ok* for epter um sumarit j Suiþiod *ok* sagdi þau tidindi, sem giorzt hofdu j þeira ferd, *ok* færdi þangat fiarhlut Ynguars syni hans, er Sueinn hiet, *ok* bar honum kuedu drottningar *ok* ordsending. Sueinn uar a ungum alldri *ok* uar micill uexti. Hann uar sterkr madur *ok* hinn likazti fodur sinum. Hann reizt j hernat *ok* uilldi reyna sic fyst; og er nockurer uetur uoru lidner,

---

1. Garda: Gardarijke *C*, Gardarike *D*. enn *saknas i C*. Ualldimar: Valdamar *B*. 2. Þa: enn þå *C*. uitum: munum *C*, *D*. 3. uîst: greiniliga *B*. aunnur skip: hin ònnur skipinn (skipenn *D*) *C*, *D*; fleiri skip *B*. hafa nidur komet: nidur komu *C*, hafa stadar numit *B*. 4. ok: Nu *B*. 5. ecki—fleira: eigi fleira fra Ynguari at segia *B*. Enn *saknas i B*. 6. uer; *förkortningstecknet otydligt, möjl. interl.* æ: uær. 7. þau at: er *C*, *D*, þæ er *B*. froder—sagt: nockurer frodir menn hafa fra sagt ok [i] miнi lagt *B*. 8. uer saugdum fra: fyrr sogdu uer fra *B*. 10. sem: er *B*, *C*, *D*. þeira: þessare *D*. 11. fiarhlut—hans: fiarhlut mikiн synni Ynguars *B*. 12. kuedu (*sic!*): kuediu *B*, qvediu *C*, *D*. 13. ordsending: sua ordsending hennar *B*. Sueinn; S *i margen*. 13—14. uar micill: uar þo mikil *B*; uar *saknas i C och D*. 14. sterkr: stirkur *C*. Hann—madur: ok iн sterkasti *B*. madur: miòg *D*. 15. sinum; *B tillägger*: Ynguari a maga (*skrivfel för* marga) vega. reizt: reijste *C*, reize *D*, lagdiz (*nästan oläsl.*) *B*. 16. reyna sic: sua freista sinn *B*. uoru lidner: lidu *B*.

kom hann med myclu lidi j Garda austur ok sat þar um ueturinn.

[E]N er sagt, at þann uetur geck Sueinn j þann skôla, at hann nam margar tungr at tala, þær er menn uissu um austurueg ganga. Sidan bio hann xxx skipa ok kuezt hallda uilia þui lidi a fund drottningar. Hann hafdi med ser marga kennimenn. Uar þeira æztur biskup sa, er Rodgeir hiet. Biskup uigdi þrysuar hluti ok hlutadi þrysuar, ok hlutadizt suo til j huert sinn, at Gud uilldi, at hann færi. Biskup kuezt þa feginn fara uilia. Nu byriar Sueinn ferd sina ur Gardariki. En er þeir hofdu farit ij daga epter anni, kuomu heidingiar a þa ouara med niutigi skipa; þat kalla nordmenn galeidar. Heidingiar buazt þegar til bardaga ok suo huorertueggiu; enn huoriger skildu, huat adrer saugdu. Enn a medan þeir her-

---

1. kom—lidi: byst hann med miklu lidi ok ferr *B*. sat: sitr *B*. 2. um ueturinn: uetriɴ. Þar er j ferd med honum Gardaketill ok skal leid segia *B*. 3. [E]N *(tom plats för initialen)*: Sva *C*, Svo *D*. 3—5. [E]N—þær: Sueinn uar iii uetr j gærdum ok nam þar allar tungur at mǣla *B*. 3. þann uetur: vm weturinn *C*, um veturenn *D*. 4. at(1): er *C*. 5. er: ad *D*. um austurueg: i æstruegi *B*. 6. kuezt: qvadz *D*, lezt *B*. hallda uilia: vilia hallda *D*. 7. drottningar; *C tillägger*: Silkisifar. Hann hafdi: ok hafdi hann *B*. med ser *saknas i D*. 8. Uar: ok uar *B*. 8—9. biskup—hiet: sâ er Rodgeir het, ok var sa biskup *D*. 9. Rodgeir: roddgerus *B*. 9—10. hlutadi—sinn: hlutadi hann þrim siɴnum ok hlauz suo hueriu siɴni *B*. 11. at efter uilldi *saknas i C och D*. 11—12. Biskup—uilia *saknas i B*. 11. kuezt: qvadst *C*, qvadz *D*. 12. fara uilia: vilia fara *D*. Nu: þa *B*. 13. En: ok D. ij: iij *D*. epter anni *saknas i B*. 14. kuomu—skipa: þa kom(!) ā̈ þa ðuara lxxx skipa *B*. 15. galeidar: galeidur *B*, galeijdur *C*, galeidur *D*. Heidingiar buazt þegar: ok heidiɴgiar bioguz *B*. 16. enn: þuiat B. 17. saugdu: mæltu *B*. Enn a medan: ok medaɴ er *B*.

klæd*d*uzt, skaut Suein*n* sinu mali *til* Guds *ok* liet hluta, hu*or*t Guds uili se, at þ*ei*r b*e*rizt e*dur* flyi u*id* so m*i*cit ofurefli. En*n* hl*u*turi*nn* baud þ*ei*m at b*e*riazt, *ok* hiet Suein*n* at leg*g*ia nid*ur* h*er*nat, ef G*ud* gæfi h*onu*m þa sig*ur*. Ept*er* þe*tt*a t*ocu* þ*ei*r at b*e*riazt, *ok* d*ra*pu þ*ei*r *Sueinn suo* heidi*n*gia, s*em* þ*ei*r uilldu, *ok* at lyktu*m* flydu heidi*n*gi*ar* und*an* a xx skipu*m*. En*n* allt an*n*at u*ar* d*re*pit, *ok* f*eck Sueinn* lit*it* man*n*tion, en*n* fie so m*i*cit, s*em* mest uilldu þ*ei*r hafa j gulli *ok* allzkyns g*r*ipu*m*. Sid*an* f*oru* þ*ei*r leid*ar* sinn*ar*, þ*ar til* at þ*ei*r ko*mu* u*id* la*n*d, þ*ar* s*em* Ketill h*afdi* nâd haud*d*un*n*i. Þa bad *Sueinn* mest*an* hluta lids sins h*er*klædazt, *ok* s*uo* giordu þ*ei*r; *ok* skam*m*a stu*n*d f*oru* þ*ei*r, adr þ*ei*r sau bæ m*i*cin*n* *ok* þ*ar* h*ia* m*i*cin*n* m*ann*, *ok* sa

---

1. skaut: þa skaut *B*. mali; *B tillägger*: ỏllu. liet: læ̃tr *B*. 2. hluta; *C och D tillägga*: vm (um *D*). berizt: b*e*rduz *D*. berizt e*dur* flyi: flye eda beriz *B*. 3. so m*i*cit: sodd*an* *D*. En*n*—at: *ok* bidr hlutrin þa *B*. 4. b*e*riazt; t *av utrymmesskäl över raden*. *ok* hiet—nid*ur*: Suei*nn* hiet nidr at leggia *B*. Suein*n*; *C tillägger*: þå, *D*: þ*vi* þå Gude. 5. h*onu*m: þeim *D*. þa *saknas i B och C*; *den förra tillägger efter* sig*ur*: at þ*ui* sini. *D tillägger efter* beriazt: *ok* het Sv*einn* þeim þå gödu, er vel geinge fram. 6. „*ok*" *saknas i D*. þeir *Sueinn saknas i B*. *Sueinn suo*: sijd*an* nid*ur* *D*. heidi*n*gia: heidingi*ana* *C*. 7. *ok*: en *B*. lyktum: lockum *B*. 8. En*n*; E *i margen*. u*ar saknas i B*. *ok* f*eck* S*ueinn*: En *Sueinn* feck *B*. *Sueinn*; *D tillägger*: þ*ar*. 9. man*n*tion: manspell *B*. 9—10. en*n* fie —þeir: þ*ar* fengu þeir s*ua* mik*it* fe s*em* þeir uilldu *B*. 10. allzkyns g*r*ipu*m*: i allsko*nar* g*er*simu*m* *B*. 11. þ*ar til* at: vnz *B*. at: er *D*. 11—12. ko*mu* u*id* la*nd*, þ*ar*: legia þ*ar* u*id* la*nd* *B*. 12. nâd haud*d*un*n*i: vỏrd halldit *B*. 13. lids sins: sijns lids *C*. herklædazt; *B tillägger*: *ok* a la*n*d ga*n*ga. 14. „*ok*" *framför* skam*m*a *saknas i B*. *ok* skam*m*a—adr þeir *saknas i D*. 15. bæ m*i*cin*n*: bæ̃ ein *B*. m*i*cin*n* m*ann*: ein mikin m*ann* *B*. „*ok*" *framför* sa *saknas i C och D*. 15—34, 1. sa kalladi: kalladi sa *B*.

kalladi hrædiligri rauddu. Sidan dreif at huadan æfa lid. Þess kyns lyd kalla menn cikoples. Þeir hofdu lurka stora j hondum, sem âsar uæri. Þeir baullruduzt saman ok hofdu huorki hlŷfar ne uopn. Þa bad Sueinn, at bogmenn skylldu skiota a þa sem huatligazt, ok kuad þeim eigi hæfa at bida ur stad, „þuiat þeir eru suo sterker sem hit oarga dyr ok hâfer sem hus edur skogar." Sidan skutu þeir a þa ok drapu marga, enn særdu suma. Þa uard undarligr atburdr, þuiat þa flydu þeir, sem meira mattu. Sueinn bannadi þeim epter at hlaupa ok kuad eiga mundu hæli. Sidan runnu þeir j bæinn ok ræntu þar myclu fie j skinnum ok klædum ok silfri ok aullum dyrum malmi ok foru nu til skipa sinna ok sneru aleidis. Þa er þeir hofdu lengi farit, þa sa Sueinn, at fiordur skarzt

---

1—2. huadan æfa: hvadnæfna D; mikit B. 2. Þess: enn þess B. kalla menn: kollum uer B. cikoples: kikoples B, Cyclopes C, Syclopes D. 3. stora j hondum: i hǫndum stora B. Þeir; Þ *i margen*. 4. baullruduzt: boldruduz B, bǫlltruduz D. hlŷfar: hlijf D. hlŷfar ne uopn: uopn ne hlifar B. 5. skylldu skiota: skyti B. 6. huatligazt: akafast B. 7. eru: uoru B. 7—8. þuiat—skogar *saknas i* D. hit oarga dyr: ein óargadijr C, in óaurgu dyr B. 8. skutu: skiota B. 9. drapu: drepa B. særdu: særa B. suma: fleiri B. 10. þuiat: þvi C. þeir; D *tillägger*: mez. 11. sem meira mattu: er matkari uoru B. 11—12. Sueinn—hæli: þa bad Sueinn sina menn epter sækia ok kuad þa eiga mundu sier hǽli B. 12. kuad; C *och* D *tillägga*: þá. mundu: monde (*eller* mvnde) D. 13—14. þeir—malmi: þeir Sueinn a bæin ok fundu þar mikin fiarhlut i skinanda klǽdum ok silfrmalmi B. 14. „ok" *framför* silfri *saknas i* C *och* D. aullum *saknas i* D. *Efter* aullum *ett felskrivet, av skrivaren överstruket* klædum. „ok" *framför* foru *saknas i* B, C *och* D. 15. nu—aleidis: siþan med mikin fiarhlut til skipa ok sneru a leid ferd sini B. sneru: helldu D; sva C. C *tillägger* enn *framför* Þa er þeir. 16. þa *saknas framför* sa *i* B, C *och* D. Sueinn: þeir Suenn um dag B.

inn j landit. Hann bad þa þangat legia skipunum. Þeir uoru þess fûser, þuiat þar uoru marger unger menn, ok er þeir nalguduzt landit, sau þeir kastala ok marga bæi. Atta menn sau þeir renna ok unndruduzt ferd þeira. Einn þeira lanzmanna hafdi fiodur j hendi ok retti fiadurstafinn ok sidar sialfa fiodrina. Þetta syndizt þeim fridarmark. Þa giordi Sueinn ok fridarmark af sinni hendi. Sidan laugdu þeir at landi, enn lanzmenn flyktuzt saman under einum hamri med ymsum kaupskap. Sueinn bad sina [menn] a land ganga, ok keyptuzt þeir uid ok lanz-
53v menn, ok skildu | þo huoriger, huat adrer mælltu. A audrum degi gengu menn Sueins en til kaupa uid lanzmenn, ok keyptuzt uid um hrid. Þa uilldi

1. inn *saknas i B.* Hann: ok *B.* 1—2. skipunum *saknas i B.* 2. fûser: flioter *B.* 3. unger menn: æskumenn *B*; unger *saknas i D.* landit *saknas i B.* 4. marga bæi: bæe marga *D.* Atta: ok atta *B.* 5. unndruduzt: vndraz *B.* 6—7. retti—fiodrina: retti til þeira fyrst fiadrstafiɴ eɴ siþan sialfa fiodriɴa *B*, rein fiadurstafinn vid siälfa fiôdrina *C*, rein fiadurstafenn vit siälfa fiôdrena *D*. 8. þeim—giordi: Sueini sem ueri fridarmark af þeira hendi. Gerdu þeir *B.* 8—9. Þa giordi—hendi: af þeira hende *D.* 9. þeir: þeir Sueinn *B.* 10. landi; *B tillägger*: ok gengu af skipum. 11. Sueinn bad: þa bad Sueinn *B.* 12. [menn] *överhoppat av skrivaren*; *ordet finnes i B, C, D.* 12—13. ok keyptuzt—lanzmenn: ok fara til fundar vid laɴzmenn, „þuiat þeir vilia vid oss kaup eiga," sagdi hann. Þa er þeir Sueinn fiɴaz ok lanzmenniɴer, þa kaupaz þeir uid *B.* 12. keyptuzt: keiptu *D*, *i samband varmed* „ok" *i denna hskr. saknas framför* lanzmenn. 13. „ok" *framför* skildu *saknas i C.* þo *saknas i B.* 14. A—degi: Aɴɴaɴ dag *B.* gengu: ganga *B.* menn Sueins en: enn menn Sveins (Sveins *D*) *C, D.* Sueins en *saknas i B.* 15. uid lanzmenn *saknas i C.* keyptuzt; *B tillägger*: þeir. 15—36, 2. uilldi—nykeypt: bad eiɴ geirzkr madr at aptr gengi kaup þat, er þeir hôfdu keÿpt þa nÿligaz vid *B.*

3*

ein*n* g*ir*dzsk*ur* m*adur* skina kaup þ*at*, *er* þ*eir* h*ofdu* nykeypt. Þa reid*d*izt heidingi*nn* *ok* laust knefa sinu*m* a nas*er* h*onum*, s*uo* at blod stauck a jord. Þa brâ hin*n* g*ir*zki su*er*di *ok* hio heidingi*ann* j tuo hluti. Þa hliupu l*anz*m*edur* a b*ur*t m*ed* m*y*clu ôpi *ok* kalli, *ok* þui næst ko*m* sam*an* h*er* ouîg*ur*. Þa bad S*ueinn* sina m*enn* h*er*klædazt *ok* g*anga* a mot þ*ei*m, ok t*o*czt m*ed* þ*eim* h*ar*dr b*ar*dagi *ok* akaf*ur*, *ok* fiell fiolde heidi*ngia*, þ*uia*t þ*eir* v*oru* aller hlîf*ar*laus*er*. En *er* þ*eir* sau s*ic* ofurlidi b*or*na, þa flydu þ*ei*r und*an*, en þ*ei*r Suein*n* t*ocu* þ*ar* m*i*cin*n* fi*ar*hlut, e*r* hin*er* h*ofdu* f*ra* hlaup*it*, *ok* baru t*il* skipa. En*n* ept*er* þ*en*na atb*ur*d hallda þ*ei*r S*ueinn* j b*ur*t þ*ad*an *ok* lofudu G*ud* f*yrir* sig*ur* sin*n*. Þ*ei*r f*ar*a nu u*m* h*ri*d, þ*ar* t*il* at þ*eir* sau suinaflock m*i*cin*n* a einu nesi vnd*er* gnipu ein*ni* u*id* âna, *ok* hliupu n*ock*ur*er* m*enn* a l*an*d ok uilldu d*r*epa þau; *ok* s*uo* giordu þ*ei*r. Þa t*ocu* þau at h*ri*na hâtt, s*em* und*an* kuomuzt, *ok* hliupu a l*an*d

1. ein*n* g*ir*dzsk*ur* m*adur*: sâ girske m*adur* *C*, hin griske m*adur* *D*. skina kaup: skin*n*akæp *D*; ripta skin*n*akæp *C*. 3. h*onum*—stauck: hiNu*m* s*ua* h*ar*tt, at blod fell þeg*ar* *B*. s*uo* at: so *C*. stauck: fiell *C*. 4. g*ir*zki: geirski *B*, griske *D*. 5. hliupu: hlæpu B. 6. ôpi: hrôpe *C*, *D*. *ok* þui: EN þ*ui* *B*. 8. t*o*czt: þeg*ar* *er* þ*eir* fu*n*duz, þa tokz *B*. m*ed* þ*eim*: þ*ar* *D*. 8—9. h*ar*dr—akaf*ur*: b*ar*dagi akafr *B*, h*ar*d*ur* *ok* âkaf*ur* b*ar*dage *D*. 9. fiolde; l *(ursprungligen uteglömt) tillagt över raden*. 10. aller *saknas i B*. 11. und*an* *saknas i B*. 12. hin*er*: heidi*n*gi*ar* *B*. 13. En*n*—atb*ur*d: SidaN *B*. 14. i b*ur*t *saknas i D*. þ*ad*an: skipu*m* siNu*m* *B*. 14—15. f*yrir* sig*ur* sin*n* *saknas i B*. 15. f*ar*a: fôru *C*. at *saknas i C*; er *D*. 15—16. Þ*ei*r f*ar*a—sau: *ok* *er* þ*eir* hôfdu f*ar*it u*m* h*ri*d, sa þ*eir* *B*. 16. sau: sia *D*. a einu nesi *saknas i B*. gnipu ein*ni*: eiN*n*i gnipu *B*. 17. *ok*(1): þa *B*. 18. þau: suiNiN *B*. *ok* s*uo* giordu þ*eir* *saknas i B*. 19—37, 1. s*em*—up*p*: ok hlæpa â l*an*d up*p* sem und*an* komust *C*, *ok* hlæpa â l*an*d upp s*em* mez komuz *D*.

upp. Enn þui næst sau þeir micinn her fara af landi ofan til skipanna, ok for einn madur nockut suo fra lidinu fram. Sa hafdi iij epli ok uarp einu j lopt upp, ok kom þat nidur fyrir fætur Sueini, ok þegar audru epter; þat kom ok j sama stad. Þa kuezt Sueinn eigi mundu bida hinn þridia eplissins: „þessu fylger nockur diofuligur krapptur ok rammur atrunadr.“ Sueinn lagdi aur a streing ok skaut at honum. Aurin kom a nef honum. Þa uar þui likazt at heyra, sem þa horn brestur j sundr, ok uatt hann upp uid hofdinu, ok sau þeir, at hann hafdi fugls nef. Sidan æper hann hatt ok hliop j môt lidi sinu ok suo huer a land upp, sem fara matti, þa er þeir sau sidazt til.

[E]pter þetta snyr Sueinn til skipa sinna, ok

---

1. micinn her: her micinn C, her micenn D. 1—2. af landi ofan: ofan af lande D; *orden saknas i B.* 2. madur *saknas i B.* 3. suo—fram: fram fra lidinu B. lidinu: landeno D. Sa—epli: ok hafdi i hendi ser epli iii B. 4. j lopt upp: fra ser B. nidur *saknas i B.* 5. epter *saknas i D; C tillägger:* þad. þat kom ok: þad kom C, ok kom þad D. 5—6. audru—stad: skiot aðru ok kom i sama stad nidr B. 6. stad *saknas i C.* kuezt: quaz B, qvadst C, qvad D. mundu: munde C, munde D. 6. hinn *(skrivfel)*: hinns C, hins D. 6—7. mundu—eplissins: bida vilia ins þridia, þuiat B. 7. fylger: filgde C. nockur: ok C; nockurskonar D. 7—8. diofuligur krapptur: fiandaligr mattr B. 8. rammur: rangr B. Sueinn lagdi: ok legr B. 9. skaut—kom: skytr til hans ok kemr B. 10. Þa uar: ok þå var C. *B tillägger* til *framför* at heyra. þa(2): þa er B. 11. brestur: spratt B. ok uatt—hofdinu: En hann uatt up hôfdi uid B. 12. þeir; *B tillägger:* þa. at *saknas i D.* nef; *B tillägger:* en eigi manz. 13. hliop: hleypr B. suo huer: þa hleypr huerr þeira B. 14. fara *saknas i B.* til *saknas i B.* 15. [E]pter; *tom plats för initialen.* [E]pter þetta: Siþan B. *Framför* snyr *ett felskrivet ord* (sy[r]om *eller* syd[r]m) *utan motsvarighet i de övriga hskr.* sinna: med sitt lid B.

f*ar*a nu leid sina. Og *er* þ*ei*r hof*du* skam*m*a stund f*ar*it, þa e*r* f*ra* þ*ui* sagt, at þ*ei*r sau u*m* dagin*n*, at x m*enn* leida ept*er* si*er* kuikindi n*ock*ut. Þ*at* þotti þ*eim* n*ock*ut und*ar*ligt, þ*uia*t m*i*cin*n* t*ur*n af uidu*m* giorf*an* sau þ*ei*r st*an*da a baki dyrinu. Þa g*engu* a l*an*d l m*anna*, þ*ei*ra e*r* mest f*or*uitni u*ar* a, hu*er*ia natt*uru* dyr*it* h*afdi*. En *er* þ*ei*r sau skipalid*it*, e*r* dyr*it* leid*d*u, faluzt þ*ei*r *ok* f*yrir*lietu dyr*it*. En*n* Sueins m*enn* g*engu* t*il* dyrsins *ok* uilldu leida ept*er* si*er*; en*n* [þ*at*] d*ra*p hofdinu nidr, so at þ*at* g*eck* ei ur stad, þo at þ*ei*r tæki all*er* at toga þær taug*er*, e*r* a u*oru* hofdinu dyrsins. Þa hugdu þ*ei*r, at m*ed* n*ock*uru*m* uælu*m* m*un*di u*m* buit, þ*eim* e*r* þ*ei*r skildu e*ck*i, at þ*ei*r x gatu leitt dyr*it*. Þa leitudu þ*ei*r si*er* râds *ok* gengu f*ra* dyrinu *ok* faluzt j reyri, s*uo* at þ*ei*r mat*t*u sea aull tidindi

---

1. f*ar*a—sina: f*er*r leidþ*ar* sin*ar* *B*. 1—3. Og *er*—dagin*n*, at: En nock*u*ri stu*n*du siþ*ar* sa þ*ei*r *B*. 3. kuikindi n*ock*ut: eitt mik*it* kykuendi *B*. 4. n*ock*ut: m*icit* *D*. 4—5. m*i*cin*n*—st*an*da: mikill turn af uidu*m* g*er*r stod *B*. 5. uidu*m*: vide *C*, *D*. giorf*an*: giord*an* *D*. st*an*da: sitia *C*. Þa: Þ*ar* *B*. 6. þ*ei*ra: þ*ei*m *D*. mest *saknas i B*. 7. hu*er*ia—h*afdi*: nat*u*ru dyrsins *B*. h*afdi*: hef*de* *C*, hefde *D*. 7—8. skipalid*it*—leid*d*u: *er* dyrit leiddu skipalidit, þa *B*. 8. faluzt þ*ei*r; *B tillägger:* i reẏri. 9. En*n*: En er *C*, En*n* er *D (jfr nästa anm.)*. 10. en*n* [þ*at*] d*ra*p: þâ d*ra*p þ*ad* *C*, *D*. [þ*at*]: dyrit *B*. so at: so *D*. 10—11. hofdinu—ei: nidr hôfdinu s*ua* fast, at eigi geck *B*. 11. þo at *(o över raden)*: þô *C*, *D*. tæki: tæ̃ki a *B*. at toga: â; *ok* togudu *C*, *D*. 11—12. þær—hofdinu: marg*ar* tæg*er* u*oru* a hôfdi *B*. 12. hôfdinu: hôfde *D*. hugdu: skilldu *B*. 13. n*ock*uru*m* uælu*m*: vælum*m* n*ockrum* *C*. m*un*di: v*ære* *C*, v*œre* *D*. m*un*di u*m* buit: v*ar* *B*. 14. skildu: littu *B*. at: *er* *B*. x; *B tillägger*: m*enn*. gatu: h*afa* *B*. dyr*it*: *er* adr f*oru* m*ed* dyrit *B*. 15. leitudu þ*ei*r: leita *Sueins* m*enn* *B*. „*ok*„ *framför* gengu *saknas i D*. gengu: g*an*ga *B*. 16. faluzt: felaz *B*. mattu: mættu *C*, *D*.

til dyrsins. Ok nockuru sidan risu lanzmenn upp ok gengu til dyrsins. Þeir tocu togit ok laugdu tueggia uegna aptur med halsinum ok so j gegnum eitt þuertre, er stod j turninum, ok heimta suo upp hofut dyrsins, þui at leikandi uar j borunni. En er Sueins menn sau dyrit rêtt standa, hlaupa þeir þangat til sem huatazt. Þeir tocu þa ok leiddu dyrit þangat, sem þeir uilldu. Enn med þui at þeir uissu ei natturu dyrsins, ok huat þui þurfti til matar at ættla, þa laugdu þeir dyrit spiotum, til þess at þat fiell dautt. Sidan foru þeir ofan til skipa ok tocu þa rodrarleidi. Enn þui næst sau þeir fiolda heidingia a landit upp, ok ganga fram a straundina ok giora þeim Sueini fridarmark. Enn þeir legia þegar at landi skipunum. Þar uar haufn god. Ok nu leggia þeir môt sin a millum, ok keypti Sueinn þar margar gersimar. Þa budu

1. „Ok“ *saknas i B.* risu—upp: risa þeir upp lanz-menn B. 2. gengu—Þeir *saknas i D.* gengu: ganga B. Þeir; Þ *i margen.* 2—3. Þeir—aptur: ok leggia aptr tægirnar tueggia vegna B. 4. eitt þuertre, er stod j: eithuert tre, er i stod B. heimta: heimtu C, D. 5. borunni: gatinnu B. 6. hlaupa: hlupu C, D. 6—7. Sueins menn —leiddu: dyrit stod ret, hlupu þeir up ok þangad til, enn hiner a burt sem hardazt. Þa taca þeir Sueins menn ok leida B. 7. þangat *saknas i C och D.* 7—8. ok leiddu dyrit: dijrit ok leiddu C, D. 8. uilldu: uilia B. þui at: þui er B; þvi C, D. 9—10. ok huat—ættla: eda huat til fædzlu þui þurfti at leggia B. 10. dyrit: þat B. 11. til þess at: vnz B. fiell dautt; *C och D tillägga:* nidur; fell ok do B. foru: fara B. ofan *saknas i B, D.* 12. tocu: taca B. þa *saknas i D.* 12—14. þui næst—giora: er þeir hôfdu leingi farit, þa sa þeir mikinn fiolda heidingia ganga a strondunni; þessir heidingiar gera B. 13. landit: lande D. „ok“ *framför* ganga *saknas i C och D.* 15. Enn: ok B. skipunum *saknas i B.* *B tillägger* þuiat *framför* Þar. 16. Ok nu: Siþan B. 16—17. môt—Sueinn: kæpstefnu a milli sinn um hrid, ok keyptu þeir Sueinn B.

heidingiar sinum kaupunautum j eitt hûs til veizlu, ok þat þau þeir. En er þeir kuomu j husit, sau þeir allzkonar kraser fram settar ok nogt hins bezta dryckiar. En er Sueins menn settuzt under bordit, signdu þeir sic; en er heidingiar sau þa giora krossmark, þa ærduzt þeir ok hliupu at þeim. Sumer baurdu þa med hnefunum, enn sumer reitu þa, ok kaulludu þa huorertueggiu sier til lids. Ok er Sueinn heyrdi kall sinna manna ok sa uidskipti þeira, þa mællti hann: „huer ueit, nema sea samkunda snuizt oss j

[micla üglede?“ Sijdan giôrdest hann efter 19r þeim ok bidur alla sijna menn herklædaz. Enn er Sveinn hafde filkt lidi sijno, þä säu þeir ok, hvar heidingiar hôfdu sijnu lide filkt, ok ad þeir bäru mann blödgan firer lidinu ok hôfdu hann fÿrer merke. Þä rädgast Sveinn vm vid Rodgeir biskup, hvad til räda skylldi taca. Biskup mællte: „ef heidingiar vænta sier sigurs af lijkneskiu nockurs vonds

1. sinum kaupunautum: kaupunautum sinum *B*. eitt: eithuert *B*. 2. ok þat þau þeir *saknas i B*. En: ok *B*. 2—3. sau þeir: þa sa þeir þar *B*. 3. nogt: gnokt *B*, gnögt *D*. 4. En: ok *B*. settuzt; *C tillägger*: nidur. 5. bordit: bôrd *B*, bord *C*, bord *D*. 6. þa *saknas framför* ærduzt *i C och D*. ærduzt: æddu *B*. 7. hnefunum: hnefum *D*. enn *framför* sumer *saknas i D*. 8. „ok“ *framför* kaulludu *saknas i C*. þa *efter* kaulludu *saknas i B*. huorertueggiu; *B tillägger*: hatt. 8. *Ok*: En *B*. 9. kall sinna manna *saknas i B*. sinna manna: manna sinna *D*. 10. þa *saknas i C*. hann; *B tillägger*: sua. sea: su *C*. *D*. 11. samkunda: samkoma *C*. *Efter* sam- *lakun i B till ordet* tulk *s. 43 r. 18*. *Efter* j *den stora lakunen i A till ordet* Olafssonar *s. 47 r. 16*; *det mellanliggande efter C (jfr inledn.)*. 12. micla üglede: ôglede micla *D*. 14. „ok“ *saknas i D*. 15. sijnu lide filkt: filkt synu lide *D*. 15. ad þeir *saknas i D*. 17. vm *saknas i D*. 18. mællte: *svarar D*. 19. lijkneskiu: likneske *D*.

manns, hýggium þä ad, hve skilldugt oss er ad vænta fulltingis af himne, þar er siälfur Christur drottinn lifir ok lijknar; sä er hôfdinge allrar christne ok geimande allra lifendra ok daudra. Firerbere þier sigurmark Christs vors hinns krossfesta firer lidinu med äkalle hans nafns, ok væntumm oss þadan sigurs, enn heidingiumm alldurtila!“ Efter þessa äeggiun biskups toku þeir heilagan kross med lijkneskiu drottinns ok hôfdu þad firer merke ok bäru firer lidinu. Þä geingu þeir öhrædder j möt heidingiumm, enn lærder menn til bænar; ok er saman laust lidinu, vrdu heidingiar |
19v blinder ok marger felmsfuller ok flijdu brätt undan, ok hliöp sinn veg huor, sumer j äna, enn sumer j fen edur sköga. Þar förust marger þusunder heidingia. Enn er flöttinn var rekinn, þä liet Sveinn jarda lijk þeira, er þar hôfdu fallid; enn þä er þetta var giôrt, bad Sveinn lid sitt þad varast ad forvitnast heidinna manna sidu, „þviat meir hefur,“ sagde hann, „aflast j þessare ferd manntiöns enn aavaxtar.“

11. Cpt.

Sijdan för Sveinn ä brott ok allt þar til þeim sijndest, sem hälft tungl stæde ä jôrdu. Þar leggia

1. ad, hve: hvad D. 2. fulltingis: oss sigurs D. 3. hôfdinge; D tillägger: er. 4. geimande: geimare D. 5. Firerbere þier: Firer þvi bere þier D. 7—8. enn heidingiunum alldurtila saknas i D. 9. þad saknas i D. 10—12. Þä geingu—bænar: enn lærder menn til bænar, geingu sijdan i möte heidingum D. 16. heidingia: af heidingum D. 17. enn saknas i D. 18. lid sitt: syna menn D. þad: ad D. 20. sagde—ferd: oss þad, sagde hann, aflad D. 22. för: hellt D. D tillägger for efter „ok“. þar til: til þess er D. 23. jôrdu: jordunne D.

þ*ei*r ad l*an*di *ok* g*an*ga þ*ar* ä land. Þä seig*er* Ketill Sv*eine* þa*v* tijdinde, sem gi*or*st hôfdu, þä er þ*ei*r Jngv*ar* v*or*u þ*ar*. Sijd*an* bad Sv*einn* lid sitt f*ra* skip*um* drijfa til fund*ar* vid drek*ann*. Sijd*an* fa*ra* þ*ei*r *ok* ko*ma* j skög *ei*n*n* m*i*cin*n*, er stöd vid d*r*ekabælid, *ok* fälust þ*ar*. Sijd*an* send*er* Sv*einn* n*ock*ra ünga m*enn* til d*r*ekan*n*s ad forvitnast, hvad þ*ar* v*æ*r*e* tijtt. Þ*ei*r säu, ad orm*ar*n*er* svafu *ok* v*or*o harla m*ar*g*er*; þö lä jaculus j hrijng um*m* þä alla ad*ra*. Þä t*oc* ei*n*n þ*ei*ra ad | 20r rietta spiötskaft sitt til gullhrijngs n*ock*urs, *ok* kom skaftid vid eirn jrmling; en*n* er sä vakn*ar*, þä vakte sä ad*ra* hiä si*er*, *ok* þ*vi* næst vakn*ad*e hu*or* ad odr*um*, vn*n*z jaculus reijstest up*p*. Sv*einn* stöd vid eik eina m*i*cla *ok* lag*de* or ä streing, en*n* tund*ur* v*ar* sett ä orv*ar* oddin*n* so m*i*cid sem m*ann*shôfud m*ed* vijgd*um* ellde. En*n* er Sv*einn* sä, ad jacul*us* færdest ä loft *ok* h*ann* stefnde ä skip þ*ei*ra *ok* fla*v*g m*ed* gap*an*da mun*ne*, skijt*ur* Sv*einn* orin*ne* m*ed* elld*i*n*um* vijgda j mun*n* ormin*um*, *ok* ran*n* so til hi*ar*tan*n*s, ad ä *ein*n*e* svipstundu fiell h*ann* da*v*d*ur* nid*ur*. En*n* er þ*ei*r Sv*einn* säu þ*ad*, þä lofudu þ*ei*r Gud m*ed* fagn*ad*e.

12. Cpt.

Eft*er* þ*en*na atb*ur*d bad Sv*einn*, ad þ*ei*r hvøtudu j burt f*ra* da*v*n þ*ei*m *ok* fijlu, er af v*ar*d. Sijd-

1. ä land: upp *D*. 2. sem: er *D*. 4. *fra* skip*um* *saknas i D*. 4—5. Sijd*an* f*ara* þ*ei*r: f*ara* þ*ei*r sijd*an* *D*. 6. fälust: felaz *D*. 7. til d*r*ekan*n*s *saknas i D*. 8. Þ*ei*r säu: säu þ*ei*r *D*. 9. þö: þä *D*. j hrijng um*m*: i kring u*m* *D*. 10. ad*ra* *saknas i D*. þ*ei*ra *saknas i D*. 11. n*ock*urs *saknas i D*. 12. sä(2): h*ann* *D*. ad*ra*: hina ad*ra* *D*. 18. hann *saknas i D*. 19—20. elldin*um* vijgda: vijgd*um* ellde *D*. 20. ormin*um*: drekan*um* *D*. ran*n*: ren*ner* *D*. 21. fiell: fell*ur* *D*. 25. ad *saknas i D*.

an snua þ*ei*r til skipa hvatlega ä bræt; *ok* gi*or*du so flest*er* all*er* fir*er* ut*an* vj m*enn*, er til drekan*n*s ge*i*ngu fir*er* forvitnis sak*er*, *ok* fiellu þ*ei*r nid*ur* dæd*er*. Þö ängradi en*n* nu m*ar*ga m*enn* miðg sä dæn, þö ad ei f*ei*nge fleij*re* lijflät þ*ar* af. Þä biðst Sv*einn* þ*adan* hvatlega, *ok* fer, vn*n*s h*ann* kem*ur*
20v j rijke Silkesif*ar* drottning*ar*. | Hun g*ei*ng*ur* j möte þ*ei*m m*ed* m*i*cille sæmd. En*n* þeg*ar* þ*ei*r Sv*einn* g*an*ga af skip*um*, þä g*ei*ng*ur* Ketill þ*ei*ra first*ur* j möt drott*ningu*, en*n* hon gaf ec*k*j ad h*onum* gaum *ok* sn*er*e ad Sv*eine* *ok* villde kissa h*ann*; en*n* h*ann* hratt h*en*ne f*ra* si*er* *ok* qv*ad*st eij vilia kissa h*a*na heidna konu. „E*dur* fir*er* hvij villtu m*ic* kissa?" Hun sv*arar*: „þ*via*t þu e*inn* hef*ur* augu Jng*vars*, ad þ*vi* er mi*er* sijnest." Sijd*an* v*ar* v*it* þ*ei*m tek*it* m*ed* sæmd *ok* v*ir*dingo. En*n* sijd*an* er hun visse ad b*isku*p v*ar* þ*ar* kom*inn*, þä v*ar*d hun feigin*n*. Þä tal*ad*e b*isku*p tru fir*er* h*en*ne, ok hðfdu þæ tulk j mille sijn, þ*via*t [biskup] kun*n*e eij þä tungu ad mæla, er hun mællti; *ok* fiec*k* hun brätt skilning andlegr*ar* speke *ok* liet skij*ra*st. En*n* ad þ*ei*m män*ad*e sama v*ar* skijrd*ur* all*ur* b*or*g*ar*lijd*ur*in*n*. Eij m*i*clo sijd*ar* stefnde drottn*ing* þijng fiðlm*enn*t m*ed* um*m*r*ad*e landzm*anna*, *ok* er þ*ar* v*ar* m*i*c*i*t

1. til skipa—ä bræt: ä b*ur*t hvatlega *ok* t*il* skipa *D* „*ok*" *framför* giordu *saknas i D*. 3. þeir; þ*ar D*. 4. Þö: Þä *D*. nu *saknas i D*. miðg *saknas i D*. 5. dæn: dæde *D*. þ*ar saknas i D*. 10. h*onum*: þ*vi D*. 12. hratt—si*er*: v*ar*n*ad*e h*enne* þ*ess D*. 13. hvij: hv*o*r*iu D*. 14. sv*arar*: sagde *D*. þ*via*t: þ*vi D*. 18. tal*ad*e: talde *D*. *Med ordet* tulk *vidtager åter B*. 19. þ*via*t: þ*vi D*. [biskup] *överhoppat; ordet finns i B och D*. ad *saknas i B*. 20. er: *sem D*. *ok* fiec*k* hun: h*on* feck *B*. 21. skij*ra*st: skyra *sic D*. En*n* ad: Ok a *B*. 22. sama *saknas i B och D*. b*or*g*ar*lijd*ur*in*n*: b*or*g*ar*lijd*ur D*. 24. v*ar saknas i B*.

fiölm*enne* sam*an* kom*it*, þä *var* Sv*einn* Jngv*ar*sson skrijdd*ur* purpu*ra* *ok* sijd*an* sett corõna ä hôfud h*onum*, *ok* kôlludu all*er* h*an*n kõng sin*n*; *ok* þ*ar* m*ed* giftest drottning h*onum*.

13. Cpt.

Eft*er* þ*ess*a veitslo för Sv*einn* k*ongur* fiöl-m*ennur* vm*m* *r*ijke sitt *ok* so drottn*ing*. Þ*ar* er *ok* b*isku*p j f*er*d *ok* lærd*er* m*enn*, | þ*via*t Sv*einn* 21r k*ongur* læt*ur* christna l*an*did *ok* oll þa rijke, sem drottn*ing* haf*de* äd*ur* stiörnad. En*n* er sum*ra* tök *ok* so haf*de* megn*az* kraft*ur* gudlegr*ar* mýskun*ar* j þ*vi* l*an*di, ad þ*ad* v*ar* allt alchristid ord*it*, þä villde Sv*einn* k*ongur* *ok* h*a*ns fôruneýte bua ferd sij*na* heim til Svijþiöd*ar* *ok* läta vita frænd*ur* sij*na* san*n*inde vm*m* h*a*ns f*er*d. En*n* er drottn*ing* v*ar*d vôr þ*ess*ar*ar* ætlan*ar*, þä bad hun, at h*an*n sendi lid sitt heim, en*n* h*an*n sæte kir sialf*ur*. Sv*einn* sv*ar*ar: „eij vil eg senda lid mitt f*ra* mi*er*, þ*via*t þ*e*im er þ*ad* m*i*cill häske j môrgu læge, er til þess-*ar*ar ferd*ar* s*ku*lu räd*az*, so sem fir*r* reindest, er eingin*n* v*ar* foringe *ok* fir*er*först allt lid*it* oc villt-est jmsa vegu.“ En*n* er drottn*ing* heýrde þ*ess*e

---

3. kôlludu—sin*n*: gef*it* k*o*ngs nafn *D*. h*an*n; *B tillägger*: þa. 6—7. *B tillägger efter* fiölm*ennur*: u*m* ue*turi*ɴ. 7. rijke: allt r*iki* *B*. so: þa *B*. er: v*ar* *D*. 8. j f*erd*; *D tillägger*: m*ed*. 11. megn*az*: magnaz *B*, magn*az* *D*. gudlegr*ar* mýskun*ar*: Guds *ok* h*a*ns mýskun*ar* *D*. 12. þ*ad*: þä *D*. þ*ad*—alchristid: alk*r*istɴad u*ar* *B*. 16. ætl-an*ar*: *firir*ætlun*ar* *D*. hun: *Suein* *B*. 17. h*a*nn *saknas i B*. Sv*einn*: k*o*ng*r* *B*. 18. eij—mitt: Ek uil e*igi* lid mitt senda *B*. 19. þ*e*im—häske: mikill haski er þ*eim* *B*. læge: lagi *B*, lage *D*. 21. foringe: for-ɪɴgi*n*ɴ *B*. allt lid*it*: flest allt *B*. 22. vegu: vega *B*, *D*.

ord k*ong*s *ok* sä þ*ar* vil*ia* m*ed*, þä m*æl*lte hun: „*ec*k*i* sk*al*tu so fa*ra* skindelega, ef ec mä räda, þ*viat* so mä ve*ra*, ad þu ei vili*er* vit*ia* þ*ess*a rijkis, e*dur* tijnest þu j so m*i*cille häskaf*er*d, s*em* þu seig*er* siälf*ur* j frä. *Ok* siä, hvad þi*er* hlijd*er* ad stirk*ia* christni*na* *ok* läta k*ir*kiur reÿsa, þ*viat* first s*ka*ltu k*ir*kiu läta g*io*ra jn*nan* b*orgar* m*i*cla *ok* v*ir*dulega, *ok* ef su v*er*d*ur* so, s*em* ad ec villda, þä s*ka*l ad þ*ei*re j*ar*da lijkama fôd*ur* þijns. En*n* er iij vet*ur* e*ro* lidn*er*, þä s*ka*ltu fara j fride.“ Nu er svo giôrt,
21v sem drottn*ing* | beid*er*, ad Sv*einn* k*ong*r dvaldist þ*ar* iij vet*ur* ad sin*ne*. En*n* ad hin*um* iij[a] vet*re* v*ar* algi*or* m*i*cil kirk*ia* j b*or*gin*ne*. Þä bad drottn*ing* b*isku*p til ko*ma*. En*n* er b*isku*p v*ar* skrijdd*ur*, þä sp*ur*de h*ann*: „j huo*r*s nafne villtu, drottn*ing*, läta vijg*ia* kirkiu*na*?“ Hun sv*arar*: „til dÿrd*ar* heilôg*um* Jngv*ar* k*ong*e, þess er hier hvijler, s*ka*l þ*ess*a kirkiu vijg*ia*.“ B*isku*p sv*arar*: „hvij villtu so drottning? E*dur* hef*ur* Jngv*ar* jarteikn*um* skin*it* efter d*au*da sin*n*? Þ*viat* þä eina kôll*um* vi*er* helga, er þä skijna jardteikn*um*, er lijk-

1. *ok* sä—m*ed* *saknas i B*. vil*ia*: ôvilia *D*. 2. so *saknas framför* fa*ra* *i D*. 3. þ*viat*: þ*vi* *D*. þu ei vili*er*: þu viler *eigi* *B*, ej vili*er* þu *D*. 5. hlijd*er*: hæf*er* *B*. 7. k*ir*kiu—b*orgar*: iɴan b*orgar* k*ir*kiu lata *ge*ra *B*; in*nan*n b*org*-*ar* k*ir*kiu läta g*io*ra *D*. 8. su—villda: so v*er*d*ur* s*em* eg villde *D*. so: s*ua* uel *ger* *B*. s*em* ad: se*m* *B*. 9. þ*ei*re; *D tillägger*: k*ir*kiu. jarda: grafa *D*. 10. fride: leyfi *B*. 11. beid*er*: beiddi *B*. k*ong*r *saknas i B*. 12. þ*ar*: þa *B*. ad (2): a *B*. 13. v*ar*: v*a*rd *B*. 14. ko*ma*; *B tillägger*: *ok* vigia. 16. läta—kirkiu*na*: þ*ess*a k*ir*kiu uigia lata *B*. sv*arar*: s*a*gd*e* *D*. 17. heilôg*um*—k*ong*e: heilags Y*ngvars* k*ong*s *B*. 18. þ*ess*a: þä *D*. sv*ar*-*ar*: s*a*gd*e* *D*. 19. E*dur* *saknas i B*. 21. þä skijna jardteiknu*m*, er: iarteiɴu*m* skiɴa þ*ar* se*m* *B*.

am*er* þ*ei*ra e*ru* j jǒrd gr*a*fn*er*. Hun sv*ar*ar: „af ẏdr*um* mun*n*e heẏrda ec, ad m*ei*ra være v*er*d fir*er* Gudi st*ad*feste riettr*ar* tru*ar* *ok* vane heilagr*ar* ästar, en*n* dẏrd jardteikna; en*n* ec dæme, s*em* ec reinde, ad Jngv*ar* v*ar* stadfast*ur* j heilag*re* äst v*it* Gud.“ Þä er drottn*ing* qv*ad* ä, at so s*kyll*de v*era*, vijgde b*isku*p must*er*id Gude til dẏrd*ar* *ok* ollum*m* helg*um* med nafne Jngv*ar*s. Sijd*an* v*ar* hǒggvin*n* nij steinþrö *ok* lagd*ur* j lijkame Jng*vars* ok sett*ur* ẏfer kross dyr med virdul*egum* bun*ade*. Þä liet b*isku*p messu sijng*ia* oftlega fẏr*er* säl Jng*vars* *ok* leẏfdi þö fölkinu ad kalla Jng*varskir*kiu*na*.

14. Cpt. 22r

Ad þessum*m* hlut*um* aflidn*um* bijst Sv*einn* til burtf*er*d*ar* *ok* fer sun*nan*, vn*n*s h*ann* kem*ur* j Svijþiöd. Landzm*enn* töku vid h*onu*m m*ed* fagn*ade* *ok* m*i*cille sæmd. V*ar* h*onu*m l*an*did bod*it*; en*n* er h*ann* heẏrdi þ*ad*, þä neẏt*ade* h*ann* þ*vi* skiött, *ok* qv*ad*st afl*ad* hafa si*er* betr*a* l*an*ds *ok* ärsællr*a*, *ok* lietst en*n* m*un*du þ*ess* vit*ia*. En*n* er ij vet*ur* voru ute, sigler Sv*einn* or Svijþiödu. En*n* Ketill

1. j jǒrd gr*afner*: *jordgrafner D*, iardad*er B*. af: ǒr *B*, ur *D*. 2: være: se *B*. ver*d*: ue*r*tt *B*. 3. vane: von *D*; *ordet saknas i B*. 4. *D tillägger efter* jardteikna: þ*viad* vond*er* m*enn* s*em* göd*er* giora jardteikn*er*. sem: s*ua* se*m B*. 5—6. j heilag*re*—Gud: i tr*u* *ok* heilag*ri* ast v*id* almakaɴ Gud *B*. 6. *skyl*lde ve*ra*: ve*ra* skyllde *D*. 7. Gude til dẏrd*ar*: *til* dyrd*ar* Gudi *D*. 9. nij *saknas i D*. *D tillägger* lidens *framför* Jngv*ars*. 10. *B tillägger efter* dyr: i musterinu. virdul*egum*: dyrligu*m B*. 11. messu: mesur *B*, mess*ur D*. 12. þö *saknas i D*. kalla: nefna *D*. 15. sun*nan* *saknas i B*. 17. V*ar*: *ok* uar *B*. 17—18. en*n* er—neẏtade h*ann*: Eɴ h*ann* neitadi *B*. 20. en*n* *saknas i D*. m*un*du: munde *D*. en*n* m*un*du: m*un*du eɴ *B*. 21. ute: lidn*er B*.

dvaldist þ*ar* eft*er*, oc liest h*an*n so heÿ*ra* sagt, ad Sv*einn* v*ære* j Gòrd*um* vm*m* vet*ur*in*n* *ok* biöst v*m* vor*it* þ*adan* *ok* sigldi ad sum*ar*magne or G*ar*da-r*ike*, *ok* vissu m*enn* þ*ad* sijd*az* til hans, ad h*an*n siglde j ăna. En*n* Ketill för til Jslands ă fund frænda sin*na* *ok* stadfestest þ*ar* *ok* sag*de* first*ur* f*ra* þ*ess*u. En*n* þ*ad* vit*um* vær, at n*ock*r*er* sagna-m*enn* s*eigia*, at Jngv*ar* hafe v*er*id son Ønund*ar* Ölafsson*ar*, þ*via*t þ*ei*m þik*er* h*onu*m þ*ad* me*i*re sæmd ad s*eigia* h*an*n k*on*gsson. En*n* gi*arnan* villde Øn*undur* giefa til allt sitt rijke, ef h*an*n mætte Jngv*ar*s lijf aft*ur* kǫpa; þ*via*t all*er* hòfdingi*ar* j Svijþiödu villdu h*an*n *giarnan* k*on*g hafa ẏf*er* sie*r*. En*n* þess verd*ur* en*n* nu af sum*um* m*onnum* sp*ur*t, fir*er* hvij ad Jng*var* v*ære* eij sonur Aun*undar*]

54r Olafsson*ar*, en*n* þui uiliu*m* v*er* þa leid suara. Eym*undur*, s*on* Olafs, atti s*on*, e*r* Onund*ur* h*iet*. Sa u*ar* hin*n* likazti Y*nguari* i m*argri* natt*ur*u *ok* allra hellzt j uŷdf*or*li sin*ni*, s*uo* s*em* t*il* uis*ar* j bôk þ*ei*ri,

---

1. h*an*n *saknas i B.* 2. j Gòrd*um* vm*m* vet*ur*in*n*: u*m* uetrin i Gǫrdu*m B.* 4. m*enn*: þ*eir D.* hans: *Sueins B.* ad: er *B.* 6. þ*ar*: hier *D.* first*ur*: fyrst *B.* 7. f*ra* þ*essu*: þessa sǫgu *B*, þ*ess*a sògu *D.* En*n saknas i B.* 9. þik*er*; þ*o*tti *B*, þötte *D.* 10. En*n*: *ok B, D.* 11. allt sitt rijke: *riki* sitt allt *ok* k*on*gs nafn *B.* 12. lijf: lifs *B.* 13. hafa *saknas i B och D.* 14. En*n saknas i B och D.* nu *saknas i B.* sp*ur*t: get*it D.* 15. ad Jng*var* v*ære* eij: Y*nguar* se *eigi B*, sie Ingvar ej *D.* 16. *Med ordet* Olafsson*ar vidtager åter A.* en*n saknas i C och D.* en*n* þui: þ*ar B.* þa leid suara: svar*a* å þå (þ*ess*a *D)* leid *C, D*; su*ar*a a þa leid at *B.* 17. Eym*undur*: Aun*undur C.* s*on* Olafs *saknas i B, C och D.* er: þ*ann* er *B, C*; þ*ann D.* Onund*ur*: Eÿmund*ur C.* h*iet*: er nefndr *B*, er nefnd*ur C, D.* 18. m*argri*: allre *D.* 18—19. allra hellzt *saknas i B.* 19. j uŷdf*or*li: å vydferle *D.* sin*ni saknas i B.*

er heiter gesta saxonum ok er suo ritat: „fertur, quod Emundus rex sueonum misit filium suum Onundum per mâre balzonum, qui post trem..... ad amazones et ab eis interfectus est.“ Suo segia sumer menn, at þeir Ynguar færi ij uikur, at þeir sau ecki, nema þeir tenndrudu kerti, þuiat saman luktuzt biorgin yfer anni, ok var sem þeir reri j helli þann halfan manud. Enn uitrum monnum þiker þat ecki sannligt vera mega, nema âin fielli suo þraungt, at gnupar tæki saman, edur væri skogar suo þraunger, at saman tæki þess a medal, er gnipur stædizt a. Enn þo at þetta megi uera, þa er þo eigi sannligt. Enn þessa sogu hofum uer heyrt ok ritat epter forsaugn þeirar bækr, at Oddur munkur hinn frodi hafdi giora latit at forsaugn frodra manna, þeira er hann seger sialfur j brefi

---

1. ok er suo: ok sua er B. er—ritat saknas i D. 1—4. fertur—est: so er mællt at Aunundur Svijakongr sende son sinn Eÿmund, at vandra j giognum þad Balsoniska haf, ok ad þvi endudu var hann af Amasonis deiddur C; so er mælt ad Eymundur Svijakongur sende son sinn Ønund i gegnum þad Babylöniska(!) haf ok so ad þvi endudu var hann af Amasonis deyddur D. 2—3. Onundum: emundum B. 3. balzonum: balciqu[m] B. 3—4. post trem.. (*resten svårt att tyda; ordet synes dock sluta med ett* uentur) ad amazones: postremo ad amazonis ueniens B. 5. þeir *saknas i C och D*. færi; B *tillägger*: sua. at: so, at C; so, ad D. 7. luktuzt biorgin: lauk biorgum B. sem: so sem C. reri j: feri epter B. 8. monnum; B *tillägger*: ok frodum. 9. þat ecki: eigi þat B. vera mega *saknas i B*. 11—12. skogar—stædizt a: sua þykver skogar, at saman lyti a milli þess, er gnipurnar stoduz ä B. 12. gnipur: gnupar D. Enn *saknas i D*. uera: sua hafa uerit B. 13. þa er; D *tillägger*: þad. þo eigi: þeygi B. Enn *saknas i B*. sogu: sógdu(!) B. 14. heyrt ok *saknas i B*. forsaugn: frasógn D. bækr: bókar C, D. at: er B, C, D. 15. hafdi: hefer B, hefur C. giora latit: gerua B. forsaugn: frasegn D. 16 seger: skyrer B.

sinu, þui er hann sendi Joni Lofzssyni ok Gizuri Hallsyni. Enn þeir er uita þiciazt innuirduligar, auki uid, þar sem nu þiker a skorta. Þessa sogu segizt Oddr munkur heyrt hafa segia þann prest, er Isleifur hiet, ok annann Glum Þorgeirsson, ok hinn þridi hefer Þorer heitit. Af þeira frasaugn hafdi hann þat, er honum þotti merkiligazt. En Isleifur sagdizt heyrt hafa Ynguars sogu af einum kaup[manni], enn sa kuezt hafa numit hana j hird Suiakongs. Glumur hafdi numit at fodur sinum. Enn Þorer hafdi numit af Klaukku Sâmsyni, en Klacka hafdi heyrt segia hina fyrri frændur sina. Ok þar lyktum uer þessa sogu.

---

1. sinu *saknas i B.* Joni; *möjligen spår av akcent över o.* 2. innuirduligar, auki: ei innvirdulegar auka(!) *C.* 2—3. þeir er—þiker: ef þer uitid iniligar fra at segia, gerit sua uel, legit uid þar sem ydr synizt *B.* 4. segizt: lez *B.* munkur *saknas i B.* heyrt hafa: hafa heyrt *B.* þann prest: prest þann *B.* 5. Glum: Glæm *D.* Þorgeirsson: Þorgilsson *B.* ok (2): En *B.* 6. hefer: hafi *C,* hafe *D.* Af; A *i margen.* 7. þat *saknas i B.* þotti: syndiz *B.* En *saknas i B.* 8. Isleifur; *D tillägger:* prestur. heyrt hafa: hafa heyrt *B.* Ynguars sogu *saknas i C;* i Søgne(!) *D.* 9. kuezt: qvadst *C,* qvadz *D,* lez *B.* hafa numit: numit hafa *D.* hana *saknas i B, C och D.* 10. Glumur: Glæmur *D.* at: af *D.* fodur; *otydligt, möjligen* fedur. 11. Enn *saknas i B.* numit: haft *B.* af: ad *C, D.* 12. Klacka: hann *C,* hann *D.* hafdi—sina: af frendum sinum inum fyrum *B.* 13. Ok þar—sogu: ok lukr þar soguni *B;* og likr her so sôgunni af Jngvari vidfôrla ok þeim fedgum *C;* Lijkur so þessare søgu *D.*

RÄTTELSER TILL TEXTEN.

S.	4	rad	13 uppifr.	står:	Ingig*erdr;*	läs:	Jngig*erdr*.
-	9	—	23 —	—	jafn*an*;	—	iafn*an*.
-	13	—	6 nedifr.	—	fata kizu;	—	fatakizu.
-	16	—	10 uppifr.	—	guds;	—	Guds.
-	„	—	7 nedifr.	—	guds: *gudz*;	—	Guds: G*udz*.
-	20	—	9 —	—	Jòrdi*na*;	—	jòrdi*na*.
-	„	—	„ —	—	Jòrdena;	—	jòrdena.
-	21	—	12 —	—	Eijrtrumba;	—	eijrtrumba.
-	„	—	6 —	—	Eyen*n*;	—	eyen*n*.
-	29	—	15 —	—	ej;	—	eij.
-	32	—	10 —	—	roddger*us*;	—	Roddger*us*.
-	34	—	20 —	—	Cyclopes;	—	cyclopes.
-	„	—	„ —	—	Syclopes;	—	syclopes.
-	48	—	17 —	—	Babylöniska;	—	Babÿloniska.

- 29 tillägges till anm. rad 3: Citopoli*m*: Scitopolim *B*.

BIHANG.

Svenska runstenar handlande om Yngvarssagans hjälte[1].

1. Svingarns kyrka, Svingarns socken, Åsunda härad, Uppland.

B. 634. Brocm. s. 94. L. 731 och 1452 a. D. fol. I: 100. Brate och Bugge s. 138 f.

þialfi. auk. hulmnlauk. litu. raisa. staina þisa. ala. at. baka. sun sin. is ati. ain. ‖. sir. skib. auk. austr. sturþi. i. ikuars. liþ. kuþ hialbi. ot baka. askil raisti

Transskr.: Þialfi auk Holmlaugh lētu ræisa stæina þessa alla at Banka, sun sinn, es ātti æinn sēr skip auk austr styrþi i Ingwars liþ. Guþ hialpi and Banka. Āskæll risti (el. ræist).

Övers.: Thjalve och Holmlög läto resa alla dessa stenar efter Banke, sin son, som ensam ägde (ett) skepp och styrde österut i Ingvars här. Gud hjälpe Bankes själ. Askell ristade.

Anm. *raisti* felristning för *risti* el. *raist*, knappast kontamination.

---

[1] I källhänvisningarna nedan betecknar *Brate* (kursiverat) ännu icke publicerad läsning av E. Brate, *Braun* dito av F. Braun (se inledn. s. CI f.). Jfr f. ö. förkortningslistan. — Motiveringarna för valda läsningar eller tolkningar måste av lätt insedda skäl här göras ytterst knapphändiga. Möjligen får jag på annat ställe tillfälle att återkomma till några av här omtalade inskrifter. — I inskrifterna förekommande olika slags skiljetecken ha här normaliserats till en punkt.

2. Råby. Håtuna socken, Håbo härad, Uppland.

B. 305. Brocm. s, 91. L. 2. D. fol. I: 16. UFT I. 1: 49, I. 5: 90. *Braun.*

kairui. auk. kula. ristu stain þina. aftir. onunt. foþur sia || is uas. austr. tauþr. miþ. ikuari. kuþ hialbi ot. onutar.

Transskr.: Gæirwi auk Gylla ræ(i)stu stæin þenna æftir (el. aftir) Anund, faþur sinn, es was austr dauþr meþ Ingwari. Guþ hialpi and Anundar.

Övers.: Gervi och Gylla reste denna sten efter Anund, sin fader, som blev död österut med Ingvar. Gud hjälpe Anunds själ.

Anm.: *Gæirwi* kvinnonamn; jfr fsv. *Kætilwi* (L. 112), fda. *Þyrwi* (Nielsen Oldd. personn. 99, Wimmer Runemindesm. 4: LXXIII).—*Gylla*; så kanske sannolikast på grund av runstenarnas växelformer *küla* (L. 333, 869, 877, 926). *kila* (L. 511), ehuru även *Gulla* är fullt möjligt. *Gylla* och *Gulla*, båda utan tvivel fem.-bildningar till *Gulli* (runinskr. *Kuli*, t. ex. L. 241, 767, 1180), förekomma båda i fsv. (se Lundgren Landsmålen X. 6: 78, 84). Mindre sannolik synes mig Bugges transskription *Gýla,* Brate och Bugge s. 77. [Hildebrand i Månadsbl. 1879, s. 10 och Säve i UFT I. 1: 49 transskribera *Kulla*].

3. Varpsund, Öfvergrans socken, Håbo härad, Uppland.

B. 343. Brocm. s. 91. L. 38. D. fol. I: 37. UFT I. 1: 29, I. 5: 86. Brate och Bugge s. 21 ff., 401. v. Friesen i Uppland 2: 474.

a[nu]itr. auk. kar. uk. kisli. auk. [b]lisi. auk. [t]iarfr. ristu. stin. þina. aftir. kunlaif. foþur sin || is u[a]s aust[r] m[i]þ. ikuari. tribin kuþ. hialbi. o[t] þaira || al[r]ikr. ristik. ru[n]ar || is kuni. ual. knari stura

Transskr.: An(d)witr auk Kārr ok Gisli auk Blesi auk Diarfr ræ(i)stu stæin þenna æftir (el. aftir) Gunnlæif, faþur sinn, es was austr meþ Ingw-

ari drepinn. Guþ hialpi and þæira. Al[r]ikr ristik rūnar. Es kunni wæl (el. wal) knærri (el. knarri) stȳra.

Övers.: An(d)vit och Kår och Gisle och Bläse och Djärv reste denna sten efter Gunnlev, sin fader, som blev dräpt österut med Ingvar. Gud hjälpe deras själ. Jag Alrik ristade runorna. Han kunde väl styra skeppet (dvs. var en duglig skeppsbefälhavare).

Anm. Med *Blesi*, som Brate blott med tvekan föreslår, jfr fsv. *Blæsi* i ortnamn: *Blæseboll*, *Blesaby*, *Blæsatorp* (Lundgren i Landsmålen X. 6: 28 f.) — *Alrikr* ej fullt säkert; möjligen *Airikr*, dvs. *Æirikr*, *Erik* (v. Friesen).

4. Ekala bro, Yttergrans socken, Håbo härad, Uppland.

B. 334. Brocm. s 91. L. 47. D. fol. I: 46. UFT I. 1: 27, I, 5: 86. (Brate och Bugge s. 22). *Brate.*

anuitr. auk. kisli. auk. kar. auk. blisi. auk. tiarfr. || þir. raistu. stain þina. aftiʀ. kunlaif. faþur sin. han fil. austr. miþ. ikuari || kuþ hiabi silini

Transskr.: An(d)witr auk Gisli auk Kārr auk Blesi auk Diarfr þēr ræistu stæin þenna æftiʀ (el. aftiʀ) Gunnlæif, faþur sinn. Hann fell austr meþ Ingwari. Guþ hia[l]pi sælinni.

Övers.: An(d)vit och Gisle och Kår och Bläse och Djärv de reste denna sten efter Gunnlev, sin fader. Han föll österut med Ingvar. Gud hjälpe själen.

Anm. Jfr nr 3 ovan.

5. Steninge, Onsala socken, Erlinghundra härad, Uppland.

Brocm. s. 101. L. 551. UFT I. 2: 46. Brate och Bugge s. 121.

harlaif. auk. þurkarþr. litu. raisa. stain. þina

at. sabi[orn] faþur sin. isturþi. austr. skibi. maþ ikuari astalatu[m].

Transskr.: Hærlæif auk Þorgærþr lētu ræisa stæin þenna at Sæbi[orn], faþur sinn, e[s] stȳrþi austr skipi mæþ Ingwari a [Æ]stalandu[m].

Övers.: Härlev och Thorgerd läto resa denna sten efter Säbjörn, sin fader, som styrde skepp (dvs. var skeppsbefälhavare) österut med Ingvar i Estland.

Anm. *Hærlæif* troligen ett kvinnonamn; i annat fall felristning för *Hærlæifr* (fsv. *Hærlef*, Lundgren Landsmålen X. 6: 121, fda. *Herlew* Nielsen Oldd. personn. s. 43. fisl. *Herleifr*, Lind Norsk-isl. dopn. sp. 524).

6. Rimbo kyrka, i muren, Rimbo socken, Sjuhundra härad, Uppland.

B. 243. L. 601. F. Braun i Fornvännen 1910, s. 103 ff. v. Friesen Därs. s. 199 ff.

anutr. auk. airikr. auk. hakun. auk. inkuar. rai[stu...... aft]ir. raknar. bruþur. sin. kuþ. hialbi. ant. hans

Transskr.: Anundr auk Æirikr auk Hakon auk Ingwar ræi[stu .... æft]ir Ragnar, brōþur sinn. Guþ hialpi and hans.

Övers.: Anund och Erik och Håkan och Ingvar reste (denna sten) efter Ragnar, sin broder. Gud hjälpe hans själ.

Anm.: Skälen för at räkna denna och följande sten till Ingvarsstenarna utvecklas av Braun a. st. (med enligt min mening riktiga modifikationer av v. Friesen). Jfr inledningen ovan s. XCV. ff.

7. Husby kyrka, vapenhuströskeln, Lyhundra härad, Uppland.

B. 248. L. 605. D. Runa fol. 2: 11. F. Braun i Fornvännen 1910, s. 103 f. v. Friesen Därs. 199 ff.

airikr. auk hokun. auk inkuar a[u]k rahni[lt]r. þou hl[itu ..... raknhilta]R. ina hon ua[rþ tau]þr i kriklanti. kuþ hialbi hans an ukuþs muþiR.

Transskr.: Æirikr auk Hakon auk Ingwar auk Ragn(h)ildr þau l[ētu ... Ragnhilda]R, æn han ua[rþ tau]þr ī Grikklandi. Guþ hialpi hans an(d) ok (G)uþs mōþiR.

Övers.: Erik och Håkan och Ingvar och Ragnhild de läto (resa denna sten efter Anund, broder till Erik o. s. v. och son till) Ragnhild. Men han blev död i Grekland. Gud hjälpe hans själ och Guds moder.

Anm. Jfr **anm.** till nr **6**.

8. Tierps kyrkogård, Tierps socken, Örbyhus härad, Uppland.

B. 565. Brocm. s. 94. L. 259. UFT I. 1: 69, I. 5: 95.

klintr auk blikr. ristu stin þinsi. iftiR kunuiþ. faþur. sin. han. || foR bort. miþ ikuari. Kuþ. trutin hialbi ont [al]ra kristina. þuriR. troni || risti

Transskr.: Klintr auk Blēkr rēstu stēn þensi æftiR Gunnwiþ, faþur sinn. Hann fōR bort meþ Ingwari. Guþ drōttinn hialpi and [all]ra kristinna. ÞōriR trani risti.

Övers.: Klint och Blek reste denna sten efter Gunnvid, sin fader. Han for bort med Ingvar. Gud, Herren, hjälpe alla kristnas själ. Thore trana ristade.

Anm. *Blekr*; jfr fsv. *Blek*, Lundgren i Landsmålen X. 6: 28 (även i danska ortnamn: *Blekstorp*, Skåne, ä. da. *Blixtrup*, nu *Blidstrup* på Mors; jfr, ehuru avvikande, Nielsen Oldd. personn. s. 13). En möjlig transskription är dock även *Blīgr*; jfr fisl. *Blígr*, fnor. *Bligur* (Lind Norsk-isl. dopn. sp. 149) samt fisl. *blígr* som tillnamn (F. Jónsson i Aarb. 1907, s. 318), ävensom det från nord. språk lånade meng. *Blih* (Björk-

man Nord. personennamen in Engl. s. 27). — *trani* „trana" (så redan Hildebrand Månadsbl. 1879, s. 11; annorlunda Brate hos Brate och Bugge s. 24); jfr fisl. *trani* som tillnamn (F. Jónsson i Aarb. 1907, s. 310). Som verkligt namn förekommer *Trani* L. 595 (= UFT 2: 218).

9. Eskilstuna, norra kyrkodörren, Öster- rekarne härad, Södermanland.

B. 751. Brocm. s. 95. L. 969. *Brate*.

kunulfʀ. raisti. stain. þansi. at. ulf. faþur. sin. han. uaʀ i faru. || miþ. ikuari.

Transskr.: Gunnulfʀ ræisti stæin þansi at Ulf, faþur sinn. Hann waʀ ī faru meþ Ingwari.

Övers.: Gunnulf reste denna sten efter Ulf, sin fader. Han var i färd med Ingvar.

10. Balsta, Klosters socken, Öster-rekarne härad, Södermanland.

B. 746. Brocm. s. 95. L. 973. *Brate*.

.rulifʀ. raisti. stein. þnsi. at. faþur. sin. skarf. ha[n] uaʀ. farin. || miþ. || ikuari.

Transskr.: Rollēfʀ ræisti stæin þ[e]nsi at faþur sinn Skarf. Hann waʀ farinn meþ Ingwari.

Övers.: Rollev reste denna sten efter sin fader Skarv. Han hade farit med Ingvar.

Anm.: *Rollefʀ* = fisl. *Hrolleifr* (< *Hrōðu-laiƀaʀ*). — Med namnet *Skarfr* jfr fisl. *Skarfr* (Lind Norsk-isl. dopn. sp. 909) samt *skarfr* som binamn (F. Jónsson i Aarb. 1907, s. 309). — Brocman översätter *waʀ farinn* med „förgicks". Denna tolkning synes mig möjlig, ehuru knappast den sannolikaste.

11. Högstena, Kjula socken, Öster-rekarne härad, Södermanland.

B. 754. L. 980. *Brate*.

hulmuiþr......þina...ur mi su || ... han u||aʀ fa[r]in miþ || ikuari

Transskr.: Holmwiþr ...... þenna .... su[n]. Hann waʀ fa[r]inn meþ Ingwari.

Övers.: Holmvid (reste) denna (sten efter)...son. Han hade farit med Ingvar.

Anm. Emellan *r* och *m* i *ur mi* kan enl. *Brate* ha stått *i*, och *Brate* gissar, under förutsättning att *m* är fel för *k*, på *ur*[*i*]*ki*[*u*], dvs. *Urøkiu*, gen. av *Urøkia*.

12. Jäders kyrka, i sakristiedörren, Jäders socken, Öster-rekarne härad, Södermanland.

B. 745. L. 981. *Brate*.

...stain. þansi. at. begli. faþur. sii. || buanta. || sif uʀ. || . han. uaʀ. fa[rin miþ ikuari]

Transskr.: stæin þansi at „Begli" faþur sinn, bōanda Sifuʀ. Hann waʀ fa[rinn meþ Ingwari].

Övers.: (N. N. reste) denna sten efter.., sin fader, Sifa's make. Han hade farit (med Ingvar).

Anm. Stenen angiver sig genom den med nr **10** och **11** överensstämmande frasen: *hann waʀ farinn*...såsom hörande till Ingvarsstenarna, ehuru de avgörande orden icke kunna läsas. — *Begli* är möjligen felaktigt i stället för en form på *-a*, ack. av en *an*-stam. *Begla* omställning för *Belga*, ack. av ett *Bælghi* = fda. *Belghi* (Nielsen Oldd. personn. s. 11)?— Om kvinnonamnet *Sifa* jfr Brate och Bugge s. 194.

13. Strängnäs domkyrka, Åkers härad, Södermanland.

D. Runa fol. 2: 19. Bidr. t. Söderm. ä. kult.-hist. I. 1: 11. *Brate*.

..alui. lit. kira. kubl. ifti[r] .... burþur. ulfs. þiʀ. a[ustarla?]....miþ. ikuari. o. sirk. lat[i].

Transskr: [H]allui(?) lēt gæra kumbl æfti[r].... brōþur Ulfs. Þēʀ a[ustarla?] .... meþ Ingwari ā Særkland[i].

Övers.: Hallvi(?) lät göra minnesmärke(t) efter (N. N. och efter N. N.,) Ulvs broder. De (dogo?) österut(?) med Ingvar i Serkland.

Anm. *Hallvi* kvinnonamn; jfr de ovan s. 52 anförda kvinnonamnen på -*vi*. — *austarla*; enl. *Brate* är blott översta delen av *u* i behåll; resten av ordet saknas. — Efter *austarla* har utan tvivel, såsom redan D. Runa fol. antager, stått *tuu*, dvs. *dōu*, „dogo" el. *i[n]taþus*, dvs. *ændaþus* „slutade sitt liv", el. dyl. — Jfr Tillägg II, s. 65.

14. Strängnäs, kyrkans västra gavel, Åkers härad, Södermanland.

B. 704. L. 957. Brate och Bugge s. 207 f., 407. *Brate*.

ut..r. auk. inki. burk. litu. ra... || ...sat. uerþr. iki. inkuars. ma...

Transskr.: Ut[am]r auk Ingiborgh lētu ræ[isa].. [wa]sat werþr ængi Ingwars ma[nna].

Övers.: Otam och Ingeborg läto resa (denna sten efter N. N.)... (Högre el. mera) var ingen ansedd av Ingvars män (än han).

Anm. *s* i ..*sat* osäkert; möjligen *a* (*Brate*). — *werþr* fattar jag helst som pf. p. av **werþa*, till bet. = *wirþa*, isl. *virða*, belagt i fsv. *wærþa* (Schlyter Ordbok). Före de bevarade orden torde sålunda ha gått ett adv. i komparativ: högre, mera l. dylikt. Något avvikande Bugge a. st. — Jfr Tillägg II, s. 65.

15. Strängnäs, vid gymnasium, Åkers härad, Södermanland.

B. 701. L. 959. D. Runa fol. 2: 19, 26. Brate och Bugge s. 208 f. F. Braun i Fornvännen 1910, s. 112. v. Friesen Därs. s. 206. *Brate*.

ai.... || ....ua. stai.... || uni. aimunt.... || sunarla. a. serkl...

Transskr.: Æi[rikr] ... [hǫgg]wa stæi[n] ... [s]yni Æimund[aʀ]....sunnarla a Særkl[andi].

Övers.: E[rik] (lät) hugga (denna) sten (efter Ingvar och Harald) söner till Emund. (De dogo) söderut i Serkland.

Anm. Skälen att föra denna sten till Ingvarsstenarna

äro dels den med nr **16** nedan överensstämmande slutfrasen, dels det på våra runstenar ytterst sällsynta namnet *Æimundr*, i vilket vi tvivelsutan igenfinna namnet på Ingvars fader (jfr Braun och v. Friesen a. st.).— Av v. Friesens alternativa förslag att rekonstruera första ordet synes mig *Æirikr* vara utan tvekan att föredraga, då detta namn är karaktäristiskt för den släkt Ingvar tillhörde. Det torde rent av icke vara för djärft att antaga, att den *Erik*, som rest denna sten, är samme broder till Ingvar, som omtalas på stenarna **6** och **7** ovan.

16. Gripsholm, Selebo härad, Södermanland.

L. 927. D. 8° nr. 20. Grundtvig i (dansk) Hist. tidsskr. 3 R 5: 602. Rosenberg Nordb. aandsl. 1: 81. Brate och Bugge s. 194 ff. Noreen Altschw. Gram. s. 485. F. Braun i Fornvännen 1910, s. 101. *Brate*.

tula. lit. raisa. stain. þinsat. sun. sin. haralt. bruþur. iŋkuars. þaiʀ furu. trikila. fiari. at. kuli. auk. austarlar. ni. kafu. tuu. sunar. la. i. sark. lanti.

Transskr.: Tōla lēt ræisa stæin þensa (a)t sun sinn Harald, brōþur Ingwars. Þæiʀ fōru drængila fiarri at gulli auk austarla (æ)rni (el. arni) gāfu. Dōu sunnarla i Særklandi.

Övers.: Tola lät resa denna sten efter sin son Harald, Ingvars broder. De foro manligen fjärran efter guld och matade örnen (dvs. deltogo i blodiga strider) österut. (De) dogo söderut i Serkland.

Anm. I st. f. *furu* möjligen *fauru* (binderuna *au*).

17. Hundhammars borg, Botkyrka socken, Svartlösa härad, Södermanland.

B. 686. Brocm. s. 100. L. 817.

antuitʀ. reisti. stin. iftiʀ. huka. bruþur sin || eʀ. uar. tauþer. miþ. ink[uari. au]k. iftir. þurkils || bruþur. kuþan || biarlaukr. irfi. lit. reisa. iftir. || biaþr. sin

Transskr.: AndwitR ræisti stæin æftiR Haugha (el. Hauka), brōþur sinn, eR war dauþr meþ Ingwari, auk æftir Þorgils, brōþur gōþan. Biar(n)laughr ærfi lēt ræisa æftir faþur(?) sinn.

Övers.: Andvit reste sten(en) efter Høghe (el. Høke), sin broder, som blev död med Ingvar, och efter Thorgils, (sin) god(e) broder. Biar(n)løgh, arvingen (dvs. sonen), lät resa (stenen) efter sin fader(?).

Anm. *huka* bör troligen transskriberas *Haugha*, obl. form av *Haughi*, jfr fsv. *Høghe* (Lundgren Landsmålen X. 6: 123), eller *Hauka*, obl. form av *Hauki*, jfr fda. *Høki* (Nielsen Oldd. personn. 49). Mindre sannolikt förefaller mig *Hugha*, ack. av *Hughi* (Lundgren Landsmålen X. 6: 112). — *tauþer* säkert fel för *tauþr*. — *biaþr* är tydligen en felläsning; jag gissar på *faþur*, „fader". Sammanhanget blir då följande: Andvit har rest stenen över två bröder, Høghe (l. Høke) och Thorgils; en av dessa har efterlämnat en son, Biar(n)løgh, som för sin faders del deltager i resningen av stenen.

18. Stäringe, Årdala socken, Villåttinge härad, Södermanland.

B. 823. Brocm. s. 97. L. 913. Brate och Bugge s. 189 f., 407. *Brate.*

kaiRuatr. auk. anutr. auk. utamr. rita. stain. at. byrstain. bruþur. sin. saR uaR. austr. miþ || ikuari. trik. snialan. sun. oifayaR.

Transskr.: GæiRwatr auk Anundr auk Ūtamr rētta stæin at Bor(g)stæin(?), brūþur sinn — saR waR austr meþ Ingwari—dræng sniallan, sun Læiføyar(?).

Övers.: Gervat och Anund och Otam resa stenen efter Borgsten(?), sin broder — han var österut med Ingvar — en duktig ung man, son till Levö(?).

Anm. *Bor(g)stæinn*; jfr senare fsv. *Borsten* (Lundgren Landsmålen X. 6: 31). — I *oifayaR* ser jag felristning för *lifayaR*, och detta fattar jag som gen. av ett *Læif-øy*, som

förhåller sig till fsv. mansnamnet *Lev(e)*, fisl. *Leifi* som fsv. *Gislø*, *Gunnø*, *Kætilø* (Lundgren Landsmålen X. 6: 67, 80 162) till *Gisl(e)*, *Gunne*, *Kætil* resp.

19. Nybble, Dillnäs socken, Daga härad, Södermanland.

D. 8° nr. 82. *Brate.*

barkuiþr. auk. þu. helka. raistu. stain. þansi. at. ulf. sun. sint. han. entaþis. miþ. ikuari. kuþ. hialbi. salu ulfs.

Transskr.: Bærghwiþr auk þau (el. þø) Hælgha ræistu stæin þansi at Ulf, sun sinn. Hann ændaþis meþ Ingwari. Guþ hialpi salu Ulfs.

Övers.: Bergvid och Helga, de två (dvs. makarna B. och H.), reste denna sten efter Ulf, sin son. Han ändade sitt liv med Ingvar. Gud hjälpe Ulfs själ.

Anm. *Bærghwiþr*; jfr fsv. *Biærgvidh* och *Bærghvidh* (Lundgren Landsmålen X. 6: 26, 42). — *t* i *sint* ej säkert.

20. Lilla Lundby, Lids socken, Rönö härad, Södermanland.

D. 8° nr 46. S. Boije i SFT 5: 159. Brate och Bugge s. 322 f. *Brate.*

.sbiuti. halftan. þaiʀ. raisþu. stain. þansi. iftiʀ. skarþa. bruþur sin. fur. austr. || hiþan. miþ. ikuari. o sirk || lanti. likʀ. sunʀ brentaʀ(?)

Transskr.: Spiuti, Halfdan þæiʀ ræisþu stæin þansi æftiʀ Skarþa brōþur sinn. Fōr austr heþan meþ Ingwari, ā Særklandi liggʀ, sunʀ...

Övers.: Spjute (och) Halfdan de reste denna sten efter Skarde, sin broder. (Han) for hädan österut med Ingvar. I Serkland ligger (han), son...

Anm. De två första bokstäverna i *brentaʀ* ej säkra.

21. Tystberga hage, Tystberga socken, Rönö härad, Södermanland.

B. 818. Brocm. s. 95. L. 860. S. Boije i SFT 5: 151. Brate och Bugge s. 158 f. Noreen Altschw. Gram. s. 500. *Brate.*

Mus.kia. auk. mani. litu. rasa. ku[mbl. þausi. at. b]ruþur. sin. hruþkaiʀ. auk. faþur sin hulm. stain. || han hafþi ystarlaui. uaʀit. linki. tuu. a.ustarla. meþ. inkuari

Transskr.: Mūs-Gēa(?) [el. -Gīa(?)] auk Manni lētu ræ(i)sa ku[mbl þausi at b]rōþur sinn Hrōþgæiʀ auk faþur sinn Holmstæin. Hann hafþi austarla (østarla?) uæʀit (el. uaʀit) længi. Dōu austarla meþ Ingwari.

Övers.: Mūs-Gēa(?) [el. -Gīa(?)] och Manne läto resa detta minnesmärke efter sin broder Rodger och sin fader Holmsten. Hann (dvs. Holmsten?) hade länge varit österut. (De) dogo österut med Ingvar.

Anm. *Mūs-Gēa* el. *-Gīa*; så Noreen (andra förslag har Bugge a. st.). — *rasa*, om ej felristning för *raisa*, snarast att transskribera *ræsa* (jfr Noreen Altschw. Gram. § 80. II. 2 och anm. 6). — i *ystarlaui* ha de två sista tecknen säkerligen tillkommit genom felristning och böra således, som här gjorts, uteslutas vid läsningen (den närmare motiveringen härför måste jag här förbigå). Annorlunda, inbördes avvikande, Bugge och Noreen (a. st.). — Jfr Tillägg II, s. 65.

22. Vansta, Ösmo socken, Sotholms härad, Södermanland.

v. Friesen i Uppland 2: 475. *Brate* och *Braun* (i förening).

.suan. auk stain. raistu. stain. at. tosta. faþur. sin. is uarþ. tauþr. i liþi. ikuars. auk at. þorstain. auk. kt. aystain. alhiltar s[uni]

Transskr.: Swænn auk Stæinn ræistu stæin at Tosta faþur sinn, es warþ dauþr ī liþi Ingwars, auk at Þorstæin auk at Øystæin, Al(f)hildar s[yni].

Övers.: Sven och Sten reste sten(en) efter Toste,

sin fader, som blev död i Ingvars här, och efter Thorsten och efter Östen, Alfhilds söner.

Anm. Beträffande formen *Swænn* (< urnord. *SwainaR*) vid sidan av *Swēnn* jfr Kock Sv. Ljudhist. 1: 197, Noreen Altschw. gram. § 80 II. 2. — *kt; akt* v. Friesen — *alhiltar* för *alfhiltar* troligen felristning, då *f* i ställning framför *h* näppeligen fallit bort i uttalet trots tre-konsonantismen. — *s[uni]* plur. enligt *Brates* förslag. v. Friesen läser *s[un]* sing.

23. Skultuna bruk, Skultuna socken, Norrbo härad, Wästmanland.

D. Runa fol. 1: 28. Wästm. fornm. årsskr. 3: 19. *Brate*.

ghu[nalt]r. lit [resa] stain. þin[sa. ef]tir. horm. stobsen. trek[uþa]n. auk. uas. farin. o[ustr]. miþ. iku||ari. hiolbi k[uþ. salu. hans]

Transskr.: Gu[nnald]r lēt [resa] stæin þen[sa æf]tir Orm(?)... dræng [gōþa]n, auk was farinn a[ustr] meþ Ingwari. Hialpi G[uþ sālu hans].

Övers.: Gunn(v)ald lät (resa) denna sten efter Orm (?) ... en präktig yngling, som hade farit österut med Ingvar. Hjälpe Gud (hans själ).

Anm. *ghu..r* kan med säkerhet fullständigas till *Ghu[nalt]r*, dvs. *Gunnaldr*, samma namn som på den i flera avseenden nära besläktade L. 1002, numera vid Skultuna bruk, men förr vid Berga gård, där även den här omtalade stenen fordom befunnit sig. — *horm* snarast = *Orm* (beträffande tillsatsen av *h* jfr Brate och Bugge s. 313 f.). — *auk* relativpartikel (jfr samma användning av *auk* på L. 1002).

24. Stora Syltan, Styrstads socken, Lösings härad, Östergötland.

B. 857. Brocm. s. 98. Widegren Förs. t. en beskr. öfv. Österg. 2: 223. L. 1098. ÖFT 1: 111. *Brate*.

þurfriþ. risti. eftiR. askut. auk. kauta sunu. sina. || stin. þasi. han. kuti. etaþis. i. ikuars. || hilfniki.

Transskr.: Þorfriþ rēsti eftiʀ Āsgot (el. Āsgaut) auk Gauta, sunu sina, stēn þæssi. Hann Gauti ændaþis ī Ingwars hælfningi.

Övers.: Thorfrid reste efter Asgot (el. Asgöt) och Göte, sina söner, denna sten. Han, Göte, slutade sitt liv i Ingvars (här)avdelning.

Anm. *hilfniki*, dvs. *hælfningi*, dat. sg. av *hælfningr* (se Söderwall Ordbok), fisl. *helfningr*, eg. = hälft, dvs. avdelning, häravdelning; se Bugge hos Brate och Bugge s. 233. Uttrycket synes förutsätta, att Ingvar på sitt tåg österut icke var ensam befälhavare över hela hären.—Emellertid bör det anmärkas, att det ej är fullt säkert, att den här återgivna inskriften syftar på vår Ingvar. I Skjorstad, Täby socken, Björkekinds härad, finnes (se Brate Österg. runinskr. nr 30) en runsten talande om en Ingvar, som dog österut. Denne Ingvar kan icke vara identisk med Ingvar den vidtfarande, vars födelsebygd genom stenarna nr **6, 7, 15, 16** torde vara fastslagen. Men det är möjligt, att Styrstads-stenen, och då även den strax nedan omtalade från Dagsberg, syftar icke på Ingvar den vidtfarande, utan på den på Skjorstadstenen omtalade Ingvar.

25. Dagsbergs kyrka, Dagsbergs socken, Lösings härad, Östergötland.

B. 859. Brocm. s. 99. L. 1094. ÖFT 1: 110. *Brate*

...ur. sin. eʀ. furs... || ... hilfnŋi. austr

Transskr.: ...[faþ]ur (el. [broþ]ur) sinn, eʀ fōrs [ī Ingwars] hælfn[i]ngi austr.

Övers.: (N. N. reste denna sten efter N. N.), sin fader (el. broder), som omkom (i Ingwars) häravdelning österut.

Anm. Då de avgörande orden saknas, är det uteslutande på grund av det med nr **24** ovan överensstämmande ordet *hælfningi*, som denna sten kan förmodas höra till Ingvarsstenarna. Jfr för övrigt anm. till föregående inskrift.

TILLÄGG I.

Till Ingvarsstenarna räknar *Brate* även B. 702, L. 956 (Strängnäs), som enligt honom lyder: kunbiurn lit raisa st........un (u osäkert) aimuntiʀ, vilket jag tolkar: Gunnbiorn lēt raisa st[æin]..... [s]un Æimundaʀ, dvs. Gunnbjörn lät resa (denna) sten (efter N. N.,) son till Emund. Förutsättningarna härför skulle vara, att *Emund* här är identisk med Emund, Ingvars fader, och att stenen är rest just över Ingvar. Men även om den förra förutsättningen är riktig, så torde den senare få betraktas som ytterst oviss.

TILLÄGG II.

Nr 13. Läsningen [*H*]*alui* (så redan D. Runa fol. a. st.) grundar sig på förutsättningen, att *a* icke varit första runan i inskriften (som här är skadad). Även *Brate* anser det åtminstone osäkert, om *a* börjat inskriften. Har den emellertid gjort det, så ha vi väl i stället namnet *Alui*[*R*] (jfr *Aluir* Bidr. t. Söderm. å. kult.-hist. I. 1:5 samt Lundgren Landsmålen X. 6:11 f.) = isl. *Ǫlvir*.

Nr 14. Enligt *Brate* är *Ut*[*a*]*r*, dvs. *Ōttarr*, lika troligt som *Ūt*[*am*]*r*.

Nr 21. *Brate* meddelar, att även på en nyfunnen runsten vid Gatstugan, Gryt socken, Södermanl., namnet *muskia* förekommer. Enl. *Brate* är det en bildning av typen *Oꞏøkia* o. d.

Namnregister.

Med starkare förkortningar anförda skrifter.

G. Andreæ = Andreæ, Guðmund, Lexicon islandicum. Havniæ, 1683.

Arkiv = Arkiv för nordisk filologi.

Arwidsson Förteckning = Förteckning öfver kongl. bibliotekets i Stockholm isländska handskrifter. Utg. af Adolf Ivar Arwidsson. Sthm 1848.

B. = Göransson, Johan, Bautil. Sthm 1750.

Boer Ǫrv.-Odds s. = Ǫrvar-Odds saga hrsg. von R. C. Boer. Leiden 1888.

Brate och Bugge = Brate och Bugge Runverser (i Ant. tidskr. f. Sv. X).

Brocm[an] = Sagan om Ingvar vidtfarne... utg. af Nils Reinhold Brocman. Sthm 1762.

Cederschiöld Clarus saga = Clarus saga. Clari fabella. Isl. et lat. ed. G. Cederschiöld. Lund 1879.

Cederschiöld Forns. suðrl. = Fornsögur suðrlanda... utg. af Gustaf Cederschiöld. Lund 1884. [Ur Lunds Universitets årsskrift].

Celander Överg. ð > d = Celander, Hilding, Om övergången av ð > d i fornisländskan och fornnorskan. Lund 1906.

D. 8° = Svenska run-urkunder, utg. af Richard Dybeck. 1—2. Sthm 1855—57.

D. fol. = Sverikes runurkunder, granskade och utgifne af Richard Dybeck. 1—2. Sthm 1860—76.

D. Runa fol. = Runa. En skrift för Nordens fornvänner, utg. af Richard Dybeck. Sthm 1865. Fol.

Dipl. norv. = Diplomatarium norvegicum. Chria 1849 ff.

Fa S. = Fornaldar sögur Norðrlanda... utgefnar af C. C. Rafn. 1—3. Khfn 1829—30.

Gering Ísl. æv. = Íslendzk æventýri. Isländische legenden novellen und märchen hrsg. von Hugo Gering. 1—2. Halle a. S. 1882—84.

Gislason 44 Prøver = Gislason, Konr., Fire og fyrretyve Prøver af oldnordisk Sprog og Literatur. Khvn 1860.

Gíslason Oldn[ord.] forml. = Gíslason, Konrad, Oldnordisk Formlære. Khvn 1858.

Gíslason Um frumparta = Gíslason, Konrad, Um frumparta íslenzkrar túngu í fornöld. Khfn 1846.

Groth AM 310 4° = Det Arnamagnæanske Haandskrift 310 qvarto Saga Olafs konungs Tryggvasonar... Udg.... af P. Groth. Chria 1895.

Gödel Katal. = Gödel, Vilhelm, Katalog öfver kongl. bibliotekets fornisländska och fornnorska handskrifter. Sthm 1897—1900.

B. Haldorsen = Biørn Haldorsens islandske Lexicon. Havniæ 1834.

Erik Jonsson = Jonsson, Erik, Oldnordisk Ordbog. Khvn 1863.

F. Jónsson Isl. Sprogl. = Islandsk Sproglære ved F. Jónsson. Khvn 1905.

F. Jónsson Lit.-hist. = Jónsson, Finnur, Den oldnorske og oldislandske Litteraturs Historie. 1—3. Khvn 1893—1902.

Kock Alt- u. neuschw. Acc. = Kock, Axel, Die alt- und neuschwedische Accentuierung. Strassburg 1901. [= Quellen und Forschungen. 87].

Kock Sv. ljudhist. = Kock, Axel, Svensk ljudhistoria. Lund 1906 ff.

Kock Sv. språkhist. = Kock, Axel, Undersökningar i svensk språkhistoria. Lund 1887.

Kålund Alfr. ísl. = Alfræði íslenzk, islandsk encyklopædisk litteratur I. Cod. Mbr. AM 194, 8vo, udg. ved Kr. Kålund. Khvn 1908.

Kålund Atlas = Palæografisk Atlas. Oldnorsk-islandsk afdeling. Khvn 1905, 1907.

Kålund Heiðarv. = Heiðarvíga saga. Udg.... ved Kr. Kålund. Khvn 1904.

Kålund Katal. AM = Katalog over den Arnamagnæanske håndskriftsamling udg. af Kommissionen for det Arnamagnæanske legat. 1—2. Khvn 1889-94.

Kålund Katal. KB. = Katalog over de oldnorsk-islandske håndskrifter i det Store kongelige bibliotek og i Universitetsbiblioteket. Khvn 1900.

Kålund Laxd. = Laxdæla saga udg. ved Kr. Kålund. Khvn 1889.

L. = Run-urkunder utg. af Joh. G. Liljegren. Sthm 1833.

Landsmålen = Nyare bidrag till kännedom om de svenska landsmålen.

Larsson Isl. hskr. nr 645 4° = Larsson, Ludvig, Isländska

handskriften No 645 4° i den Arnamagnæanska samlingen. I. Lund 1885.

Larsson Ordförrådet = Larsson, Ludvig, Ordförrådet i de älsta isländska handskrifterna. Lund 1891.

Maurer Die Ausdrücke = Über die ausdrücke: altnordische, altnorwegische & isländische Sprache. München 1867.

Meissner Rómverias. = Rómveriasaga (AM 595, 4°). Hrsg. von Rudolf Meissner. Berlin 1910. [Palaestra 88].

Månadsbl. = Kongl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiens månadsblad.

Fr. Nielsen Kirkelex. = Kirke-Leksikon for Norden udg. af Fredrik Nielsen. Aarhus 1900 ff.

Noreen Altisl. gram.[3] = Noreen, Adolf, Altisländische und altnorwegische Grammatik. 3. Aufl. Halle 1903.

Noreen Altschw. Gram. = Noreen, Adolf, Altschwedische Grammatik. Halle 1897—1904.

Olafs s. Tryggv. ed. Munch = Saga Olafs konungs Tryggvasonar ...udg. af P. A. Munch. Chria 1853.

Olsen Vǫls. = Vǫlsunga saga ok Ragnars saga Loðbrókar. Udg. ved Magnus Olsen. Khvn 1906—08.

PB Beitr. = Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache und Literatur hrsg. von H. Paul und W. Braune.

Rosenberg Nord. aandsl. = Rosenberg, C., Nordboernes Aandsliv fra Oldtiden til vore Dage. 1—3. Kbvn 1878—85.

Schlyter Ordbok = Schlyter, C. J., Ordbok till Samlingen af Sveriges gamla lagar. Lund 1877.

SFT = Svenska fornminnesföreningens tidskrift.

Sn. Edda = Edda Snorra Sturlusonar. 1—3. Hafniæ 1848—87.

Specht Das verbum reflex. = Specht, Friedrich, Das Verbum reflexivum und die Superlative im Westnordischen. Berlin 1891. [= Acta Germanica III:1].

Storm Isl. annal. = Islandske Annaler indtil 1578. Udg. ved Gustav Storm. Chria 1888.

Sveriges hist. = Sveriges historia intill tjugonde seklet ... utg. af E. Hildebrand.

Söderwall Ordbok = Söderwall, K. F., Ordbok öfver svenska medeltids-språket.

Þorkelsson Breytingar = Þorkelsson, Jón, Breytingar á myndum viðtengingarháttar í fornnorsku og fornislensku. Reykjavík 1887.

UFT = Upplands fornminnesförenings tidskrift.

Uppland = Uppland. Skildring af land och folk. 1—2. Sthm 1905—08.
Wadstein Fnor. hom. ljudl. = Wadstein, Elis, Fornnorska homiliebokens ljudlära. Upsala 1890.
Zoëga Ísl.-ensk orðab. = Zoëga, G. T., Íslenzk-ensk orðabók. Reykjavík 1904.
Aarb. = Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie.
ÖFT = Östergötlands fornminnesförenings tidskrift.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
839.6 Sa4
[Skrifter]
C001 v.38-40
3 0112 089025032